

Raamatun Historia

Kansakoululle

Jumalan Sanan mukaisesti

kertoellut

Karl Ervast

Palestiinan kartalla varustettu

Toinen, muutettu painos

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Hinta: 85 p:iä.

Raamatun Historia

Kansakoululle.

Jumalan Sanan mukaisesti

kertoellut

Karl Ervast.

Palestiinan kartalla varustettu.

Toinen, muutettu painos.

Helsingissä,
Kustannusosakeyhtiö Otava.

Historia

suomalaisen

kirjallisuuden

historia

1800-1850

toimittanut

W. G. S. S. S.

Sijällys.

Vanha Testamentti.

Ensimmäinen jakso.

Luominen ja ihmiskunnan alkuhistoria.

1. Luominen	1.	5. Bedenpaisumus	5.
2. Ensimmäiset ihmiset	2.	6. Noakin jälkeiset. Vaabelin torni	7.
3. Syntiin lankeemus	3.		
4. Cain ja Aabel	4.		

Toinen jakso.

Israelin kansan historia.

Ensimmäinen aikakausi: Patriarkkain aika (2000—1800 e. Kr.).

7. Abramin kutsutus ja wae- ellus	8.	15. Jaakobin palvelus Laaba- nin tykönä	17.
8. Jumalan liitto Abramin kanssa	9.	16. Jaakobin kotimatka	18.
9. Abraham Jumalanystävä	10.	17. Joosef ja hänen weliensä	19.
10. Sodomian ja Gomorran hä- witys	11.	18. Joosefin palvelus ja wan- heus	20.
11. Jisakin syntyminen ja uh- raaminen	11.	19. Joosefin ylennys	21.
12. Saaran kuolema. Jisakin naiminen. Abrahamin kuolema	13.	20. Joosefin weliensä 1:nen matka Egyptiin	22.
13. Jisakin pojat	14.	21. Joosefin weliensä 2:nen matka Egyptiin	23.
14. Jaakobin waelus Mesopo- tamiaan	16.	22. Jaakobin muutto Egyptiin. Hänen ja Joosefin kuo- lema	25.

Toinen aikakausi: Mooseksen aika (1500—1400 e. Kr.).

23. Israelin lasten orjuus. Mooseksen syntymä ja pato	27.	24. Mooseksen paimenaita ja kutsutus	28.
---	-----	---	-----

25. Mooses ja Farao. Egyp- tin waiwat	29.	30. Iſraelin jumalanpalwe- luſta koſkewat lait . . .	36.
26. Pääſiäinen. Lähtö Egyp- tiſtä	30.	31. Lähtö Siinailta. Wakoojat	37.
27. Matka Siinaille	32.	32. Neljäkymmentä vuotta for- weſja	38.
28. Lain antaminen. Liiton te- keminen	33.	33. Moofekſen wiimeiset päivät	39.
29. Kultainen wafikka. Lain taulut	35.		

Kolmas aikakausi: Joofuan ja Tuomarien aika (1400—1100 e. Kr.).

34. Joofua	40.	36. Ruut	43.
35. Iſraelin Tuomarit. Gideon	42.	37. Celi ja Samuel	44.

Neljäs aikakausi: Jafamattoman kuninkaanwallasen aika (1075—975 e. Kr.).

38. Saul	46.	42. Daawidin ſynti ja katumus.	53.
39. Daawid ja Goljat	48.	43. Abjalomin kapina	54.
40. Daawidin waino.	49.	44. Daawidin wiimeiset päivät.	55.
41. Daawid kuninkaana	51.	45. Kuningas Salomo	55.

Wiides aikakausi: Saetun waltakunnan ja wankeuden aika
(975—536 e. Kr.).

46. Waltakunnan jako	58.	Juudan waltakunta.	
Iſraelin waltakunta.		51. Juudan waltakunnan ku- ninkaas ja profeetat	65.
47. Jerobeam. Elija Tiſbiläi- nen	59.	52. Profeetta Jeremia. Juudan waltakunnan häwiö	66.
48. Profeetta Eliija	62.	53. Baabelin wankeus. Pro- feetta Heſekiel	67.
49. Profeetta Joona	63.	54. Profeetta Daniel	68.
50. Iſraelin waltakunnan hä- wiö	64.		

Kuudes aikakausi: Juudalaisten tulosta Baabelin wankeudesta
Kriſtufſen ſyntymiseen.

55. Palaus wankeudesta. Eſra. Nehemia	71.	56. Eſter	72.
		57. Job	73.

Viijäs: Wanhan Liiton wiimeiset ajat.

58. Antiofus Epifaneſ. Maſ- kabealaiſet	75.	60. Wanhan Teſtamentin py- hät kirjat	78.
59. Juudalaisten uſkonnoſiſet olot Baabelin wankeuden jälkeen	77.	61. Tärkeimmät ennustufſet Meſſiaaſta I. Kriſtuf- ſeſtä	80.

Ausi Testamentti.

Ensimmäinen Jaks.

Jeesuksen Kristuksen Glämä.

I. Herran Jeesuksen lapsuuden ja nuoruuden aika.

1. Sakarias ja Eliisabet. Maria	82.	4. Esittäminen temppelissä.	86.
2. Maria ja Eliisabet. Johannes Kastajan syntymä	83.	5. Itämaiset Tietäjät. Pako Egyptiin.	86.
3. Jeesuksen Kristuksen, maailman Vapahtajan, syntymä	85.	6. Jeesuksen nuoruus	88.

II. Valmistus Jeesuksen julkiselle esiintymiselle.

7. Johannes Kastaja	88.	9. Jeesuksen ensimmäiset opetuslapset	90.
8. Jeesuksen kaste ja kiusaus	89.		

III. Jeesuksen ensimmäinen julkinen vaikutus Galileassa, Judeassa ja Samariassa.

10. Häät Kanaassa	90.	12. Jeesuksen keskustelu Samarian vaimon kanssa	92.
11. Jeesuksen käynti Jerusalemissa Pääsiäisjuhalla	91.		

IV. Jeesuksen varsinainen vaikutus Galileassa.

13. Mattkustuksia Galileassa. Usttuminen Kapernaumiin. Suuri kalansaalis. Mattheuksen kutsuminen.	93.	19. Jeesus makaa haahdessa	103.
14. Sairas Betesdan lammitolla. Lähkäpäitten noukkiminen	95.	20. Zairuksen tyttären herättäminen	103.
15. Apostolien walitseminen	96.	21. Johannes Kastajan kuolema	104.
16. Jeesuksen vuorisaarna	97.	22. Wiiden tuhannen ihmisen ruokkiminen	105.
17. Päämiehen palvelija. Nainin lesken poika. Syntinen waimo	99.	23. Jeesus käy merellä. Puhe elämän leiwästä	106.
18. Jeesuksen seitsemän wertausta Jumalan waltakunnasta	100.	24. Kananealainen waimo. Pietarin tunnustus. Jeesuksen kirkastaminen	107.
		25. Suurin taiwaan waltakunnassa. Armoton palvelija	109.

V. Jeesuksen matkustukset eteläisessä Galileassa ja Pereaassa ynnä kaikki hänen matkansa Jerusalemiin.

26. Laupias Samarialainen. Marta ja Maria . . . 110. 27. Sofeana syntynyt. Jeesus hyvä paimen . . . . 111. 28. Vertaukset kadonneesta lampaasta ja tuhlaaja= pojasta . . . . . 113.	29. Rikas mies ja Lasarus. Kymmenen spitaalista. Fariseus ja publikaani . 115. 30. Jeesus todistaa itsestänsä ja siunaa lapsia. Rikas nuorukainen . . . . . 116. 31. Lasarusen herättäminen . 118. 32. Jeesuksen viimeinen matka Jerusalemiin . . . . . 119.

VI. Viimeinen suuri viikko Jeesuksen maallisessa elämässä.

33. Natsastaminen Jerusale= miin . . . . . 120. 34. Siifunapuu. Temppelin puhdistus . . . . . 121. 35. Peltomiehet. Häawaatteet. 122. 36. Weroraha. Suurin käsky. Lesken ropo . . . . . 123. 37. Ennustuksia maailman lo= pusta ja Kristuksen tule= misesta . . . . . 124. 38. Vertauksia viimeisestä tuo= miosta . . . . . 125. 39. Neuvoskunnan päätös. Jalkojen peseminen . . 127. 40. Juudaksen petos. Pääsiäis= atrian valmistus . . 128.	41. Pääsiäisateria. Pyhän Oh= toollisen asettaminen . 129. 42. Jeesuksen jäähyväispuhe. Jeesuksen ylimmäispa= pillinen rukous . . . 130. 43. Jeesuksen kärsimys ja wan= gitseminen Getseema= nessa . . . . . 131. 44. Jeesus juudalaisten tuoma= rien edessä. Juudaksen loppu . . . . . 133. 45. Jeesus maaherra Pilaatuk= sen edessä . . . . . 135. 46. Jeesuksen ristiin naulitse= minen ja kuolema . . 137. 47. Jeesuksen hautaaminen . 139.

VII. Tapaukset Jeesuksen ylösnousemisesta hänen taiwaaseen astumiseensa.

48. Jeesuksen ylösnouseminen ja ensimmäiset ilmesty= miset . . . . . 140. 49. Jeesuksen ilmestyös Emma= uksen tiellä . . . . . 142. 50. Tuomas . . . . . 143.	51. Jeesus Tiberiaan meren tykönä . . . . . 144. 52. Pyhän Rasteen asettami= nen . . . . . 145. 53. Jeesuksen taiwaaseen astu= nen . . . . . 145.

Toinen Jaksio.

Apostolien Teot.

54. Uuden apostolin waali. Helluntaijuhla . . . . . 147.	60. Antiokia. Agrippa I:sen waino . . . . . 156.
55. Ananias ja Saffira . . . . . 149.	61. Paawalin ensimmäinen lä- hetysmatka . . . . . 157.
56. Apostolit neuvoşkunnan edessä. Stefanus . . . . . 150.	62. Paawalin toinen lähetyk- matka . . . . . 158.
57. Ensimmäinen waino. Etio- pian kuningattaren ta- warain haltija . . . . . 152.	63. Paawalin kolmas lähetyk- matka . . . . . 159.
58. Sauluksen kääntyminen . . . . . 153.	64. Paawalin wankeus . . . . . 160.
59. Kornelius . . . . . 154.	

Lisäys.

65. Myöhemmät tiedot aposto- leista . . . . . 162.	66. Uuden Testamentin pyhät kirjat . . . . . 162.
Raamatun Historian Aikataulu . . . . . 164.	
Lyhyt Palestiinan Maantieto . . . . . 166.	

Ohjaukset opettajille.

1) I:llä merkityt kappaleet osottawat kiertö- ja pikkukouluille sopiwa kurrssia.

2) II:lla merkityt kappaleet ynnä edelliset osottawat yhdessä lyhempää kurrssia, joka on kansakoulua käymättömille rippilapsille sopiwa.

3) III:lla merkityt kappaleet osottawat laajempaa kurrssia kansakoulun läpi käyneille, jotka tietysti lukewat koko kirjan.

[ ] välillä olewat Raamatun paikat osottawat Vanhassa Testamentissa olewia ja ulkoa luettawia ennustuksia Kristuksesta.

Muist. Raamatun lauseet kappalten lopussa owat melkein kaikki otetut uudesta katekismuksen oppikirjasta ja owat ulkoa opetettawat. Samoin löytyy myös wiittauksia niihin wähän katekismuksen osiin, joita sopii yhdistää muutamiin Raamatun Historian kertomuksiin.

Edellinen oja.

Vanha Testamentti.

(Pelastuksen valmistamisesta.)

Ensimmäinen Jaksio.

Luominen ja ihmiskunnan alkuhistoria.

I. 1. Luominen. (1 Moos. 1.)

(4000 w. e. Kr.)

1. Alkuluominen. 2. Kuuden luomispäivän teot. 3. Lepopäivä.

1. Alussa loi Jumala taiwaan ja maan.

Ja maa oli autio ja tyhjä; ja pimeys oli syvyyden päällä; ja Jumalan henki liikkui wetten päällä.

2. Ja Jumala sanoi: „tulkoon walkeus!” — ja walkeus tuli. Ja Jumala näki walkeuden hyväksi. Niin Jumala erotti walkeuden pimeydestä ja nimitti walkeuden päiväksi ja pimeyden yöksi. Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: ensimmäinen päivä.

Ja Jumala sanoi: „tulkoon awaruus wetten keskelle erottamaan wesiä wesiästä!” Ja Jumala teki awaruuden ja erotti wedet awaruuden alla wesiästä awaruuden päällä. Ja Jumala nimitti awaruuden taiwaaksi. Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: toinen päivä.

Ja Jumala sanoi: „kokoontukoot wedet taiwaan alla erityiseen paikkaan, niin että kuiwa näkyh!” Ja tapahtui niin. Ja Jumala nimitti kuiwan maaksi, ja wetten kokoukset hän nimitti mereksi. Ja Jumala näki sen hyväksi. Ja Jumala sanoi: „kaswakoön maa ruohoa, jossa siemen on, ja hedelmälliset puut, jotka hedelmän kantaw at lajinsa mukaan!” Ja tapahtui niin. Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: kolmas päivä.

Ja Jumala sanoi: „tulkoot walot taiwaan awaruuteen erottamaan päivää yöstä ja olkoot merkeiksi määrääjoille, päiville ja vuosille!” Ja tapahtui niin. Ja Jumala teki kaksi suurta wa-

loa, juuremman walon päiwää hallitsemaan, vähemmän walon yötä hallitsemaan, ja tähdet. Ja Jumala pani ne taiwaan awaruuteen paistamaan maan päälle. Ja Jumala näki sen hywäksi. Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: neljäs päiwä.

Ja Jumala sanoi: „kuohuttakoot wedet yltäkyllin liikkuwaisia eläimiä; ja lentäkööt linnut maan päällä taiwaan awaruudessa!“ Ja Jumala teki suuret walaskalat ja kaikkinaiset liikkuwaiset eläimet, joista wedet kuohuivat, kunkin lajinsa mukaan, ja kaikkinaiset siivelliset linnut lajinsa mukaan. Ja Jumala siunasi heitä ja sanoi: „olkaa hedelmälliset ja lisääntykää!“ Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: wiides päiwä.

Ja Jumala sanoi: „tuottakoon maa eläimiä lajinsa mukaan, karjaa, matelewaisia ja maan eläimiä!“ Ja tapahtui niin. Ja Jumala näki sen hywäksi. — Ja Jumala sanoi: „**tehkäämme** ihminen meidän kuwaksemme meidän muotomme mukaan; ja he wallitkoot kalat meressä ja taiwaan linnut ja karjan ja koko maan!“ Ja Jumala loi ihmisen omaksi kuwakseensa, Jumalan kuwaksi hän hänet loi, mieheksi ja waimoksi loi hän heidät. Ja Jumala siunasi heitä ja sanoi: „olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää maata ja tehkää se alamaiskesenne; ja wallitkaa kalat meressä ja taiwaan linnut ja kaikki eläimet maan päällä!“ — Ja Jumala katsoi kaikkia, mitä hän oli tehnyt; ja katso, ne olivat kaikki sängen hywät. Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: kuudes päiwä.

3. Ja niin päätettiin taiwas ja maa ja kaikki niiden joukot. Ja Jumala lepäsi seitsemäntenä päiwänä kaikista teoistansa ja siunasi seitsemännen päiwän ja pyhitti sen.

1:nen Uskonkappale. — 3:as käsky. — Ps. 33: 6; Ps. 30: 2; Sananl. 3: 19; Room. 11: 36; Mal. 2: 10; Hepr. 11: 3.

I. 2. Ensimmäiset ihmiset. (1 Moos. 2.)

1. Ihmisen luominen ja Paradiisi. 2. Waimon luominen.

1. Kuudentena luomispäiwänä Herra Jumala teki ihmisen (Madamin), tomun maasta, ja puhalsi hänen sieramiinsa elävän hengen; ja ihminen tuli eläväksi sieluksi. Ja Herra Jumala istutti paradiisiin Edenissä ja kaswatti maasta kaikkinaiset puut, ihanat nähdä ja hywät syödä, ja elämän puun keskelle paradiisia, niin

myös hyvän ja pahan tiedon puun. Ja Jumala pani Adamin Eedenin paradiisiin viljelemään ja warjelemaan sitä. Ja Herra Jumala käski Adamia ja sanoi: „syö wapaasti kaikkinaijista puista paradiiisissa; mutta hyvän ja pahan tiedon puusta älä syö; sillä jona päivänä sinä siitä syöt, olet kuolemassa kuolewa“.

2. Ja Herra Jumala sanoi: „ei ole ihmisen hyvä olla yffinänjä; minä teen hänelle awun, joka on hänelle sopiwa“. Ja Herra Jumala toi kaikkinaiset eläimet Adamin eteen. Mutta Adamille ei löytnyt apua, joka olisi ollut hänelle sopiwa. Silloin Herra Jumala pani raksaan unen Adamiin ja otti yhden hänen kylkiluistansa, rakensii siitä waimon ja toi sen Adamin eteen. Ja Adam sanoi: „tämä on nyt luu minun luistani ja liha minun lihastani“. Sentähden pitää miehen luopuman isästänsä ja äidistänsä ja waimoonsa sidottu oleman. Mtth. 19: 6; Room. 6: 23.

I. 3. Syntiin lankeemus. (1 Moos. 3.)

1. Riusaus ja lankeemus. 2. Lankeemuksen seuraukset. 3. Jumalan tuomio. 4. Karjoitus paradiiista.

1. Mutta käärme oli kawalin kaikista eläimistä maan päällä. Hän sanoi waimolle: „sanoiko Jumala todellakin: älkää syökö kaikkinaisista puista paradiiisissa?“ Niin waimo sanoi käärmeelle: „me syömmme niiden puiden hedelmistä, jotka ovat paradiiisissa. Mutta sen puun hedelmästä, joka on keskellä paradiisii, on Jumala sanonut: älkää syökö siitä, älkääkä ruwetko siihen, ettette kuolisi!“ Niin käärme sanoi waimolle: „ette suinkaan kuole; waan Jumala tietää, että jona päivänä te syötte siitä, aukenewat silmänne, ja te tulette niinkuin Jumala tietämään hyvän ja pahan“. Ja waimo näki, että siitä puusta oli hyvä syödä ja että se oli ihana nähdä sekä suloinen puu antamaan hymärrystä; ja hän otti sen hedelmästä ja söi ja antoi miehensäkin, ja hän söi.

2. Silloin aukeniwat molempain filmät, ja he huomasiwat olewansa alastomat ja sitoivat yhteen siikunalehtiä ja tekivät itsellensä peitteitä. Kun päivä tuli wiileäksi, kuuliwat he Herran Jumalan äänen; ja Adam hymysi waimoineen Herran Jumalan kaswojen edestä puitten sekaan paradiiisissa. Ja Herra Jumala huusi Adamia ja sanoi hänelle: „missä olet?“ Adam sanoi: „minä kuulin

sinun äänesi ja pelkäsi, sillä minä olen alasti; sentähden minä hymyisin". Ja Jumala sanoi: „kuka sinulle ilmoitti, että olet alasti? Etkö ole syönyt siitä puusta, josta minä käskin sinun olla syömättä?" Silloin vastasi Adam: „waimo, jonka olet minulle antanut, antoi minulle siitä puusta, ja minä söin". Silloin sanoi Herra Jumala waimolle: „mikäsi sen teit?" Waimo sanoi: „käärme petti minut, ja minä söin".

3. Silloin sanoi Herra Jumala käärmeelle: „koska tämän teit, niin ole kirottu kaikesta karjasta ja kaikista kedon eläimistä. Sinun pitää käymän watsallasi ja syömän maata kaiken elinaikanaasi. Ja minä panen wainon sinun ja waimon välille ja sinun siemenesi ja hänen siemenensä välille. Se on polkewa sinun pääsifri, ja sinä olet pistävä häntä kantapäähän".

Waimolle sanoi Jumala: „sinun pitää synnyttämän lapsia kiwulla, ja sinun tahtoisi pitää miehellesi alamainen olla, ja hän on sinua wallitsewa".

Ja Adamille sanoi hän: „koska kuult emäntäsi ääntä ja söit kielletystä puusta, niin olkoon maa kirottu sinun tähtesi. Waiwalla täytyy sinun elättää itseäsi siitä kaiken elinaikasi. Orjantappuroita ja ohdakkeita on se sinulle kasvawa. Otjasi hiesjä pitää sinun syömän leipää siihen asti, kunnes maaksi jälleen tulet; sillä maata sinä olet, ja maaksi olet sinä jälleen tulewa".

Ja Adam antoi emännällensä nimen Gewa, koska hän on kaikkien eläwien äiti.

4. Ja Herra Jumala ajoi Adamin ulos Eedenin paradisiesta maata wiljelemään, ja pani paradisiin eteen Kheruubit paljaalla wälkkywällä mielalla wartioitsemaan elämän puun tietä.

1:nen käsky. — Room. 5: 19; Room. 8: 19, 20, 22; 2 Tesf. 3: 10; Jaak. 1: 14, 15.

I. 4. Rain ja Aabel. (1 Moosf. 4, 5.)

1. Weljekset uhraawat. Jumala waroitaa Rainia. 2. Weljenmurha. Jumalan tuomio. 3. Seth ja hänen jälkeisensä.

1. Gewa synnytti ensimmäisen poikansa ja nimitti hänet Rainiksi. Toisen poikansa hän nimitti Aabeliksi. Aabel tuli lampuriksi, mutta Rain peltomieheksi. Kerran Rain uhrafi Herralle lahjan maan hedelmistä; ja Aabel myös uhrafi laumansa esikoisista. Ja Herra

katsoi leppyisesti Nabelin ja hänen uhrinsa puoleen; mutta Rainin ja hänen uhrinsa puoleen hän ei katsonut. Silloin Rain vihastui sängen kowin, ja hänen kaswonsa muuttuivat. Niin Herra sanoi Rainille: „mikfikä olet vihainen? Ja miksi kaswosi muuttuivat? Eikö niin? Jos hywin teet, niin katfantosi on iloinen; mutta joslet hywin tee, niin synti wäijyy owen edessä; waan hallitse sinä häntä“.

2. Rain puhui Nabelin kanssa, heidän kedolla ollessansa, ja karkasi weljensä päälle ja tappoi hänet. Silloin sanoi Herra Rainille: „missä on weljesi Nabel?“ Rain wastasi: „en tiedä; olenko minä weljeni wartija?“ Herra sanoi: „mitä olet tehnyt? Weljesi weren ääni huutaa minulle maasta. Kirottu ole sinä! Kun maata wiljelet, ei sen pidä sinulle woimaansa antaman. Kulkijana ja pakolaisena täytyy sinun olla maan päällä“. Rain sanoi: „minun surkeuteni on suurempi, kuin että sen kantaa woin“. Niin Rain lätki Herran kaswojen edestä ja asui itäänpäin Eedenistä ja rakensi kaupungin, jonka hän nimitti poikansa nimellä Hanokiksi.

3. Sittemmin synnytti Gewa jälleen pojan, jonka hän nimitti Sethiksi. Sethin jälkeläiset eliwät jumalisesti ja tuliwat sängen korkeaan ikään. Sethin jälkeisiä oli Henok, joka eli jumalisesti, kunnes Jumala otti hänet pois; eikä hän kuolemaa nähnyt. Hänen poikansa Metusala tuli 969 vuoden wanhaksi. Tämän poika oli Lamek, joka nimitti poikansa Noakiksi.

Sananl. 28: 13; 1 Joh. 3: 15.

I. 5. Wedenpaisumus. (1 Moos. 6—9.)

(2400 e. Kr.)

1. Pieni turmelus. 2. Noak. 3. Tulwa tulee. 4. Tulwa lakaa. 5. Jumalan armon liitto Noakin kanssa.

1. Kun ihmiset rupestiwat lisääntymään maan päällä, tuli jumalattomuus yleiseksi. Silloin sanoi Herra: „ei minun henkeni ole ihmisesä wallitsewa ijanlakkisesti, sillä hän on liha. Otkoon hänelle aikaa 120 ajastaitaa“. Mutta Herra näki ihmisen pahuuden suureksi maan päällä ja sanoi: „minä hukutan ihmisen, jonka minä loin, maan päältä“.

2. Mutta Noak sai armon Herran edessä; sillä hän oli hurskas ja jumalinen. Ja Jumala sanoi Noakille: „tee itsellesi arkki hongasta ja sen sisälle olinsijat, ja terwaa se sisältä ja ulkoa! Sillä

minä annan tulla wedenpaisumuksen maan päälle hukuttamaan kait-
ken lihan. Mutta sinun kanssasi minä teen liiton; ja sinun pitää
menemän arkkiin sisälle, ja sinun kanssasi sinun poikasi, emäntäsi ja
poikiesi emännät. Saata arkkiin kaikkinaiset eläimet kaksittain, koi-
ras ja naaras, jäämään elämään sinun kanssasi; ja ota tykösi kaik-
kinaista ruokaa sinulle ja heille elatukseksesi!" Ja Noak teki sen.

3. Noak meni arkkiin emäntinensä, niin myöskin hänen kolme
poikaansa, Sem, Ham ja Jaafet, emäntinensä. Ja kaikkinaisia
eläimiä meni hänen tykönsä arkkiin kaksittain, koiras ja naaras.
Silloin kuohuivat kaikki syvyyden lähteet, ja maan päällä jatoi 40
päivää ja 40 yötä. Ja wedet paisuivat sängen suuresti ja nousi-
wat 15 kyhnärää korkeitten wuorten yli, niin että arkki oli wesi-
ajolla. Ja kaikki, joissa elävä henki oli kuivan maan päällä, kuoli-
liwat. Minoastaan Noak ja ne, jotka hänen kanssansa olivat arkissa,
jäivät elämään.

4. Kun wedet olivat seisonet maan päällä 150 päivää,
muisti Herra Noakia ja nosti tuulen maan päälle. Wedet laskeutui-
wat, ja sateet taukoisivat. Ja wedet maan päällä wäheniwät wähitel-
len, ja arkki jäi Uraratin wuorille. 40 päivän perästä awasi Noak
arkin aukun ja laski kaarneen ulos. Se lenteli sinne ja tänne, kunnes
maa kuivui. Sitten lähetti hän kyyhkysen luotaan, nähdäkseen, oliko
wesi jo noussut pois maan päältä. Koska kyyhkynen ei löytänyt
lepopaikkaa jalallensa, palasi se arkkiin. Seitsemän päivän perästä
antoi Noak taas kyyhkysen lentää arkista. Se palasi ehtoopuolella
ja toi suusjansa öljyypuun lehden. Noak odotti vielä seitsemän päi-
vää ja antoi silloin taas kyyhkysen lentää ulos arkista. Tämä ei
enää palannut. Silloin Noak awasi arkin katon ja katseli; ja katso,
maa oli kuivunut.

Niin Sumala sanoi Noakille: „lähde arkista, sinä ja omaisesi,
ynnä kaikki, jotka sinun tykönäsi owat!" Noak teki niin. Sitten
hän rakensi Herralle alttarin ja uhrafi siinä polttouhria. Se oli
Herralle mieliksi; ja Herra sanoi sydämessänsä: „en minä enää
maata kiroo ihmisen tähden".

5. Ja Sumala siunasi Noakia ja hänen poikiansa ja sanoi heille:
„olkaa hedelmälliset ja lisääntykää ja täyttäkää maata!
Katsa minä teen teidän kanssanne liittoni, ettei tästedes
enää pidä kailkea lihaa hukutettaman wedenpaisumuksella. Tämä on
minun liittoni merkki: kaareni olen pannut pilviin, ja koska minä ko-

koon pilwet maan ylitse, niin pitää kaari pilwisjä nähtämän, että minä katsoisin sitä, muistaakseni liittoani". Gal. 6: 7.

II. 6. Noakin jälkeläiset. Baabelin torni.

(1 Moosj. 9—11.)

1. Ihmisten ylpeys. 2. Jumala hajottaa heidät.

1. Kun ihmiset wedenpaisumuksen jälkeen waelsiwat itäänpäin, rupestiwat he asumaan Sinearin (Mesopotamian) maassa. Koko maailmalla oli silloin yhtäläinen kieli ja yhtäläinen puheenparsi. Ja ihmiset sanoiwat keskenänsä: „rakentakaamme kaupunki ja torni, joka ulottuu tairaaseen, tehdäksemme itsellemme kuuluisan nimen; ettemme hajoişi kaikkiin maihin“. Silloin Herra astui alas katsomaan kaupunkia ja tornia, jota ihmisten lapset rakensiwat, ja sanoi: „katso, se on yhtäläinen kansa, ja yhtäläinen kieli on heillä kaikilla; eikä nyt mikään estä heitä tekemästä, mitä he mielivät. Menkäämme, astukaamme alas ja jekoittakaamme siellä heidän kielensä, niin ettei kenkään toisensa kieltä ymmärrä“.

2. Ja niin Herra hajotti ihmiset sieltä kaikkiin maihin. Ja he lakkasiwat sitä kaupunkia rakentamasta. Sentähden nimitettiin kaupunki Baabeliksi (jekoitus), koska Herra siellä jekoitti koko maan kielen. 1 Piet. 5: 6 (ynnä 5:n wärssyn loppuosa).

Toinen Jaksio.

Israelin Kansan Historia.

Ensimmäinen Aikakausi.

Patriarkkain aika. (2000—1800 e. Kr.)

I & II. 7. Abramin kutsumus ja waellus. (1 Moosj. 12, 13.)

1. Abramin koti ja suku. 2. Sumalan käsky ja lupaus. 3. Abramin waellus. 4. Abram ja Loot.

1. Taarak, joka polwentui Semistä, asui Uurissa Kaldan maalla. Hän muutti perheineen Haaraan ja asui siellä. Hän jo palveli muita jumalia. Yksi hänen pojistaan oli Abram.

2. Herra sanoi Abramille: „lähde maaltasi ja isäsi huoneesta sille maalle, jonka minä sinulle ofotan. Minä teen sinut suureksi kansaksi ja siunaan sinua. Ja sinussa pitää kaikki sukukunnat maan päällä siunatuiksi tuleman“.

3. Niin Abram otti emäntänsä Saaran ja Lootin, joka oli hänen welsjensä poika, ja waeli tawaroinen ja palvelijoinen maasta pois. He matkustivat Kanaanin maalle ja waeliivat sen maakunnan läpi Siikemiin saakka. Silloin näkyi Herra Abramille ja sanoi: „sinun siemenellesi annan minä tämän maan“. Ja Abram rakensi alttarin Herralle. Sitten hän siirtyi Betheliin ja rakensi siellä myös alttarin Herralle ja rukoili Herran nimeen.

Abramilla oli sängen paljo karjaa, hopeaa ja kultaa; mutta Lootilla oli myös lampaita, karjaa ja majoja; eikä heitä wetänyt maa yhdeskä asumaan. Ja riita oli Abramin paimenten ja Lootin paimenten välillä. Niin Abram sanoi Lootille: „älköön olko riita minun ja sinun välillä, älköönkä minun paimenteni ja sinun paimentesi välillä; sillä me olemme welsjekset. Eriä minusta! Jos sinä menet wafemmalle, menen minä oikealle; taikka jos sinä menet oikealle, menen minä wafemmalle“. Ja Loot walsi itsellensä koko Jordanin lakeuden; sillä se oli wesiwikas seutu ja niinkuin Herran yritti-

tarha. Loot asui sen lakeuden kaupungeissa ja majaili Sodomaaan asti. Mutta Sodomaa kansa oli paha ja rikkoi Herraa vastaan.

II. 4. Kun Loot oli eronnut Abramista, sanoi Herra Abramille: „nosta nyt silmäsi ja katso pohjaan ja etelään, itään ja länteen; kaiken sen maan, minkä näet, annan minä sinulle ja siemenellesi“. Niin Abram siirsi majansa ja asui Mamren tammistossa, joka on Hebronin kohdalla, ja rakensi siinä alttarin Herralle.

1:nen käsky. — Sepr. 12: 14, 15.

II. 8. Jumalan liitto Abramian kansa.

(Moos. 15, 17.)

1. Abramian usko. 2. Ympäriileikkaus ja Jumalan liitto Abramian kansa.

1. Sitten tuli Jumalan sana Abramille nähtävä, sanoen: „älä pelkää, Abram, minä olen sinun kilpesi ja sängen suuri palkkasi“. Mutta Abram sanoi: „Herra, Herra, mitä minulle annat? Minä lähden lapsetonni täältä, etkä antanut minulle siementä“. Niin Herra wei Abramian ulos ja sanoi: „katso taivaalle ja lue tähdet, jos sinä ne taidat lukea. Niin sinun siemenesi on olewa“. Abram uskoi Herraa, ja Herra luki sen hänelle vanhurskaudeksi.

2. Kun Abram oli 99 ajastaitainen, näkyi Herra Abramille ja sanoi hänelle: „minä olen Jumala, kaikkivaltias, waella minun edessäni ja ole wakaa! Minä teen liiton minun ja sinun välille ja lisään sinut sängen suuresti“. Abram lankei kaswoillensa, ja Jumala puhui: „minun liittoni on sinun kansasi, ja sinä tulet kansan paljouden isäksi. Sentähden ei sinua enää nimitetä Abramiksi (korkeaksi isäksi), waan Abraham (paljouden isä) on sinun nimesi olewa. Ja se on olewa ijankaikkinen liitto minun ja sinun sekä sinun siemenesi välillä, että minä olen sinun ja sinun siemenesi Jumala. Tämä olkoon liiton merkki, että teidän seasanne kahdeksanpäiwäinen poikalapsi on ympärileikatawa“. Ja Herra sanoi: „älä enää nimitä emäntääsi Saariksi (ruhtinattareni), waan Saara (ruhtinatar) olkoon hänen nimensä! Sillä hän synnyttää sinulle pojan, joka sinun pitää nimitämän Sijakiksi; minä teen ijankaikkisen liittoni hänen ja hänen siemenensä kansa“. Sepr. 11: 1.

II. 9. Abraham Jumalan ystävä. (1 Moos. 18.)

1. Jumala wierailee Abrahamin luona. 2. Abrahamin esirukous.

1. Herra näkyi Abrahamille Mamren tammistossa, jossa hän istui majansa ovelle, kun päivä oli palawimmallansa. Kun Abraham nosti filmänsä, seiso kolme miestä hänen edessänsä. Hän juoksi heitä vastaan, kumartui maahan ja sanoi: „Herra, jos minä olen saanut armon sinun edessäsi, niin älä mene palvelijasi ohitse. Minä tuon kappaleen leipää. Wirvoittakaa sydämmenne ja sitten menkää!“ He sanoivat: „tee, niinkuin olet puhunut“.

Abraham rienesi majaan ja walmisti heille atrian ja pani heidän eteenpä. Itse hän seiso heidän edessänsä puun alla, ja he söivät. Niin he sanoivat hänelle: „mistä on emäntäsi Saara?“ Abraham wastasi: „täällä majassa“. Herra sanoi: „kun minä, noin vuoden perästä, palajan sinun tykösi, niin Saarella emännäläsi on poika“. Ja Saara kuuli sen, ja hän nauroi itsensä, sillä Abraham ja Saara olivat jo wanhat ja ijälliset. Herra sanoi Abrahamille: „miksi Saara nauroi? Onko Herralle mitään mahdotonta?“

2. Silloin nousivat miehet ja kääntyivät Sodomaan päin. Ja Abraham meni heitä saattamaan. Ja Herra sanoi: „jalaisinko minä Abrahamilta, mitä minä teen? Tulewathan kaikki kansat hänessä siunatuiksi“. Ja Herra sanoi: „Sodoman ja Gomorran huuto on suuri, ja heidän syntinsä owat sängen rasfaat“. Ja miehet menivät Sodomaan päin. Mutta Abraham jäi vielä seisomaan Herran eteen ja sanoi: „hukutatko wanhurskaan jumalattoman kansa? Jos kaupungissa olisi wiisikymmentä wanhurskasta, etkö säästäisi sitä paikkaa wiidentymmenen wanhurskaan tähden? Pois se sinusta, että luoletaisit wanhurskaan jumalattoman kansa! Eikö kaiken maailman tuomari oikein tuomitisi?“ Herra sanoi: „jos löydän Sodomassa wiisikymmentä wanhurskasta, niin säästän koko sen paikan heidän tähtensä“. Abraham rukoi sitten rukouksensa monta kertaa, kunnes hän wihdoin sanoi: „älkөөn Herrani wihastuko, jos minä vielä tämän erän puhun. Mitä jos siellä löytyisi kymmenen wanhurskasta?“ Ja Herra sanoi: „en kadota heitä kymmenen tähden“. Ja Herra meni pois; mutta Abraham palasi kotiansa. Mtth. 21: 22.

II. 10. Sodoman ja Gomorran hävitys. (1 Moos. 19.)

1. Enkelien käynti Lootin luona. 2. Lootin pelastus. 3. Sodoman ja Gomorran hävitys.

1. Nuo kaikki enkelit tuli ehtoolla Sodomaan. Ja Loot istui Sodoman portissa. Nähtyänsä heidät, nousi hän, kumartui kasvoilensa ja sanoi: „herrani, poikettaka palvelijanne huoneeseen yöksi, ja aamulla warhain menette matkaan“. Ja he poikkesivat hänen luoksensa. Ja hän walmisti heille atrian, ja he söivät. Ennenkuin he panivat maata, tulivat kaupungin miehet, nuoret ja wanhat, kaikki kansa joka kulmalta, ja piirittivät huoneen. Ja he tarkasivat suurella wäkiwallalla Lootin päälle ja hyökkäsivät osea särkemään. Niin miehet tempasivat Lootin huoneeseen ja paiskasivat owen kiinni. Ja miehet, jotka olivat owen edessä, löivät he sokeudella, niin että ne wäsyivät osea etsiesjäsensä. Ja miehet sanoivat Lootille: „wie kaikki, mitä sinulla tässä kaupungissa on, ulos tästä paikasta. Sillä Herra lähetti meidät tätä paikkaa hukuttamaan“. Niin Loot meni ulos ja puhutteli wäwyjäsensä, joitten piti saaman hänen tyttärensä. Mutta wäwyhjen filmisjä oli hän leikkiä tekewinään.

2. Kun aamurusko nousi, kiiruhtivat enkelit Lootia joutumaan. Kun hän wiivytteli, tarttuivat enkelit hänen, hänen emäntänsä ja hänen tyttäriensä käteen ja taluttivat heidät ulos kaupungista. Ja he sanoivat Lootille: „pelasta sielusi; älä katsahda taaksesi, äläkä seisahdu koko täällä lakeudella, waan pakene nuorelle, ettet hukkuisi“.

Murinko oli nousut, kun Loot tuli Soarin kaupunkiin. Silloin Herra antoi sataa tulikiweä ja tulta Sodoman ja Gomorran päälle ja hukutti ne kaupungit ja koko sen lakeuden ynnä kaikki niiden kaupunkien asukkaat ja maan kasvun. Mutta Lootin emäntä katsoi taaksepäin ja muuttui suolapatjaaksi.

7:äs rukous. — Ps. 5: 5; Room. 2: 6.

I. 11. Iisakin syntyminen ja uhraaminen.

(1 Moos. 21, 22.)

1. Sumalan lupaus toteutuu. 2. Abrahamin kuuliaisuus. 3. Sumalan siunaus.

1. Abraham oli muuttanut Mamrestä Bersaabaan. Siellä Saara synnytti hänelle pojan, jonka Abraham nimitti Iisakiksi ja

ympärileikkasi hänet kahdeksanpäiväisenä. Abraham oli silloin 100 ja Saara 90 vuoden vanha.

2. Jonkun ajan perästä Jumala koetteli Abrahamia ja sanoi hänelle: „ota Zisak, sinun ainoa poikasi, jota rakastat, ja mene Morian maalle ja uhraa hänet siellä polttouhriksi sillä vuorella, jonka minä olen sinulle sanonut“. Niin Abraham nousi varhain aamulla, valjasti aasinsa ja otti kaksi palvelijaa ja poikansa Zisakin, halkoili puita polttouhuriin ja meni sille paikalle, jonka Herra oli hänelle sanonut.

Kolmantena päivänä näki Abraham sen paikan kaukaa. Silloin hän sanoi palvelijoilleen: „olkaa tässä aasin tykönä; minä ja poika menemme tuonne. Ja kun me olemme rukoilleet, niin me palaamme teidän tykönnne“. Abraham otti halot ja sälytti ne poikansa Zisakin selkään; itse hän otti tulen ja weitsen käteensä. Ja he kävivät molemmat yhdessä. Silloin sanoi Zisak: „isäni! Tässä on tuli ja halot; mutta missä on lammas polttouhriksi?“ Abraham vastasi: „Jumala on katsonut itsellensä lampaan polttouhriksi“.

Kun he tulivat sille paikalle, josta Jumala oli hänelle sanonut, teki Abraham siihen alttarin ja latoi halot, sitoi poikansa Zisakin ja pani hänet alttarille halkojen päälle. Ja hän ojensi kätensä ja otti weitsen, teurastaaksensa poikansa. Silloin Herran enkeli huusi taiwaasta sanoen: „Abraham, Abraham!“ Hän vastasi: „tässä olen“. Enkeli sanoi: „älä jatuta kättäsi poikaan; sillä nyt minä tiedän, että sinä pelkääät Jumalaa, etkä ole säästänyt ainokaisista poikaasi minulta“. Niin Abraham huomasi takanansa voinaan, sanosta sekaantuneena tiheään pensäστοon. Hän meni ja otti voinaan ja uhraasi sen polttouhriksi poikansa asemesta.

3. Mutta Herran enkeli huusi toistamiseen Abrahamille taiwaasta sanoen: „minä olen itse kauttani wannonut, sanoo Herra: koska tämän teit, etkä säästänyt ainoata poikaasi, niin minä suuresti siunaan sinua ja runsaasti lisään sinun siemeneesi. Ja sinun siemeneesiäsi pitää kaikki kansat siunatuiksi tuleman“. Ja Abraham palasi palvelijoihensa luo, ja ne menivät takaisin Bersabaan.

3:as rukous. — Luuk. 22: 42; Jaak. 1: 12.

II. 12. Saaran kuolema. Zisakin naiminen.

Abrahamin kuolema. (1 Moos. 23, 24.)

1. Saaran kuolema. 2. Abraham lähettää Elefarin. 3. Elefarin rukous. 4. Rebekka tulee kaiwolle. 5. Rebekka tulee Zisakin vaimoksi.

1 Saaran elin aika oli 127 ajastaitaa, ja hän kuoli Hebronissa. Abraham itki häntä ja osti sukunsa perintöhaudaksi pellon, jossa oli Makpelan luola, ja hautasi sinne kuollessaan.

2. Kun Abraham oli ijälliseksi joutunut, ja Herra oli hänet siunannut kaikissa, puhui hän vanhimmalle huoneensa palvelijalle, Elefarille: „minä wannotan sinua Herran, taiwaan ja maan Jumalan kautta, ettet ota pojalleni emäntää Kananealaisten tyttäristä; vaan mene isäni maalle sukuni tykö ja ota pojalleni Zisakille emäntä!“ Niin palvelija wannoi hänelle walan ja otti kymmenen kameelia ja kaikkinaista herransa tawaraa ja waelji Mesopotamiaan Naahorin kaupunkiin.

3. Ulkopuoella kaupunkia weskaiwon tykönä antoi palvelija kameelien laskeutua polwillensa. Ja hän rukoili sanoen: „Herra, minun herrani Abrahamin Jumala, juo minulle menestys tänä päivänä ja tee laupeus herralleni Abrahamille! Katso, kaupunkilaisten tyttäret tulewat tänne wettä ammentamaan. Niin tapahtuoon, että se tyttö, jolle minä sanon: anna minun juodakseni, ja joka sanoo: juo, minä juotan kameelisiikin, on juuri se, jonka olet määrännyt palvelijallesi Zisakille“.

4. Ja ennentuin hän lakkasi puhumasta, tuli Rebekka kaiwolle. Hän oli sängen ihana näöltään ja oli Bethuelin, Abrahamin welsjenpojan, tytär. Kun hän oli wesiastianja täyttänyt, juoksi Elefar häntä vastaan sanoen: „anna minun juoda wähän wettä“. Hän sanoi: „juo, herrani!“ Ja kun hän oli antanut hänen juoda, sanoi hän: „minä ammennan wettä myös sinun kameeleillesi“. Ja hän kaafi wettä ruuheen kameeleille. Kun kameelit olivat juoneet, antoi mies hänelle kultaisen otsalehden ja kaffi kultaista ranne rengasta. Kun hän sai tietää, kenen tytär Rebekka oli, ja että heillä oli kyllä sijaa hänen isänsä huoneessa yötä olla, kumartui mies maahan ja sanoi: „kiitetty olkoon Herra, Abrahamin Jumala, joka on johdattanut minut herrani welsjen huoneeseen“. Mutta Rebekka juoksi ja ilmoitti nämät asiat äitinsä huoneessa.

5. Rebekan weli, Laaban, riensi miehen luo kaiwolle ja sanoi: „tule sijälle, sinä Herran siunattu; miksi seisot ulkona?“ Eleasar tuli huoneeseen, ja siellä pantiin ruokaa hänen eteensä. Mutta hän sanoi: „en minä syö, ennenkuin olen puhunut asiani“. Kun hän oliertonut heille tarkoin koko asian ja kaikki, mitä hänelle oli matkalla tapahtunut, sanoivat Laaban ja Bethuel: „tämä asia on tullut Herralta, sentähden emme taida sinua vastaan puhua. Siinä on Rebekka; olkoon hän sinun herrasi pojan emäntä, niinkuin Herra on sanonut“. Seuraavana aamuna palasi Eleasar kotiansa. Ja Rebekan omaiset laskevat Rebekan menemään Eleasarin kanssa ja siunasiwat häntä.

Kun he tulivat kotia Abrahamin luo, kertoi Eleasar Sijakille kaikki. Ja Sijak wei Rebekan Saaran majaan ja otti hänet emännänsä. — Ja Abrahamin ikä oli 175 ajastaitaa; ja hän riutui ja kuoli elämästä kyllääntyneenä, ja haudattiin Makpelan luolaan.

Sananl. 12: 10.

II. 13. Sijakin pojat. (1 Moos. 25—27.)

1. Sijakin pojat. 2. Herra uudistaa lupauksensa. 3. Sijak aikoo siunata Esaut. 4. Jaakob anastaa petokfella siunauksen. 5. Esau saa halwenman siunauksen. 6. Jaakobin täytyy paeta Esauin vihan tähden.

1. Rebekka oli hedelmätön, ja Sijak rukoi Herraä hänen edestänsä. Ja Herra kuuli häntä ja sanoi Rebekalle: „kaksi poikaa sinä saat; ja suurempi palwelee vähempää“. Kun Sijak oli 60 ajastajan wanha, synnytti Rebekka kaksi poikaa. Ensimmäinen oli ruskea ja karwainen, ja hän nimitettiin Esauksi; nuoremman he nimittiwät Jaakobiksi. Esau tuli jaloksi metsä- ja peltomieheksi; mutta Jaakob oli yksiwakainen mies ja asui majoissa. Sijak rakasti Esaut, sillä Sijak söi mielellään metsäsaalista; Rebekka taas rakasti Jaakobia.

Kun Jaakob oli keittänyt herkun, tuli Esau wäsyneenä metsästä ja sanoi Jaakobille: „anna minun syödä tuota ruskeata ruokaa, sillä minä olen wäsyksissä!“ Mutta Jaakob sanoi: „myh minulle tänä päivänä eskoisuutesi!“ Esau wastasi: „katso, minä kuolen kumminkin: mitä minulle eskoisuudestani on?“ Ja Esau myi Jaakobille eskoisuutensa. Niin Jaakob antoi Esaulle leipää ja hernerokkaa. Ja Esau söi ja meni pois. Näin Esau halweksi eskoisuuttaan.

2. Ja Herra siunasi Jisafia ja wahwisti sen walan, jonka hän oli wannonut Abrahamille. Ja Herra sanoi: „minä enemmän sinun siemenesi niinkuin taitwaan tähdet ja annan siemenellesi tämän maan. Ja sinun siemenesjäsäsi pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman“. Ja Jisaf menestyi sängen hywästi ja tuli woimalliseksi ja rikkaaksi. Bersaabasja hän myös rakensi alttarin ja rukoili Herran nimeen.

3. Kun Jisaf tuli wanhaksi ja hänen filmänsä pimeiksi, kutsui hän Esaun, wanhemman poikansa ja sanoi hänelle: „ota wiinesi ja joutsesi ja mene kedolle ja pyyhä minulle metsänotus. Ja tee minulle senkaltaista himoruokaa, jota minä rakastan, että sieluni siunaisi sinua, ennenkuin kuolen“. Mutta Rebekka kuuli nämät sanat.

4. Rebekka puhui tästä Jaakobille ja sanoi sitten: „kuule nyt, poikani, minun ääneni ja mene laumaan ja ota sieltä kaksi hywää wohlaa. Minä teen niistä isällesi himoruokaa, jota hän rakastaa. Wie se isällesi, hänen syötäväksensä, että hän siunaisi sinua“. Mutta Jaakob sanoi: „katso, weljeni on karwainen, ja minä olen paljasihoinen. Ehkäpä isäni siwelee minua ja luulee minun hänet pettävän; ja minä saatan päälleni kirouksen enkä siunausta“. Silloin sanoi hänen äitinsä: „sinun kirouksesäsi tulkoon minun päälleni; ole waan minun äänelleni kuuliainen!“

Jaakob meni ja toi wohlat äidillensä. Ja hänen äitinsä walmisti himoruoan, jota Jisaf rakasti, ja otti Esaun parhaat waatteet ja puetti Jakobin niihin. Mutta wohlain nahat kääri hän hänen käsiinsä ja paljaaseen kaulaansa ja antoi himoruoan Jaakobin käteen. Ja Jaakob tuli isänsä tykö ja sanoi: „minä olen Esau, esikoisesi. Istu nyt ja syö saaliistani, että sielusi siunaisi minua“. Ja Jaakob meni isänsä luo; ja kun Jisaf siweli Jaakobia, sanoi hän: „ääni on Jaakobin ääni, mutta kädet ovat Esaun kädet“. Ja Jisaf söi ja joi; ja kun hän suuteli Jakobia, tunsi hän Esaun waatteiden hajun ja siunasi Jaakobia ja sanoi: „Sumala antakoon sinulle taitwaan kastetta ja maan lihawuutta, yltäkyllin jywiä ja wiiniä! Kansat palvelkoot sinua, ja sukukunnat kumartakoot sinua! Ole weljesi herra! Kirottu olkoon, joka sinua kiroo, ja siunattu olkoon, joka sinua siunaa!“

5. Kun Jaakob oli lähtenyt pois, tuli Esau metsästä ja walmisti myös himoruoan, wei isällensä ja sanoi: „nouse, isäni, ja syö poikasi saaliista, että sielusi siunaisi minua!“ Kun Jisaf huo-

masi Jaakobin petoksen, wawahsti hän hämmästyksestä sängen kowin ja kertoi asian Esaulle. Kun Esau sai kaikki kuulla, huusi hän sängen haitealla äänellä ja sanoi: „siunaa minuakin, isäni!“ Jisak sanoi: „sinun weljesi on kawaluudella wienyt pois siunauksen sinulta“. Waan Esau sanoi: „yksikö siunaus sinulla wain onkin, isäni?“ Ja hän korotti äänensä ja itki. Silloin Jisak sanoi: „lihawuudetta on sinun asuinsijasi olewa. Miekallasi olet elättämä itsesi ja palwewewa weljeäsi“.

6. Mutta Esau wihastui Jaakobiin siunauksen tähden ja sanoi: „isäni murhepäiwät lähestywät; sillä minä tapan weljeni Jaakobin“. Kun tämä ilmoitettiin Rebekalle, sanoi hän Jaakobille: „nouse ja pakene kohta weljeni Laabanin luo Haaraniin ja ole hänen tykönänsä wähän aikaa, kunnes weljesi kiukka asettuu“. Ja Jisak siunasi Jaakobia ja sanoi: „Sumala kaikkiwaltias siunatkoon sinua ja antakoon sinulle Abrahamin siunauksen!“ Ja hän lähetti Jaakobin tyköänsä menemään Mesopotamiaan ja sanoi hänelle: „älä ota emäntää Ranaanin tyttäristä, waan ota itsellesi emäntä Laabanin, sinun enosi, tyttäristä“. 8:as käsky; 5:es käsky.

I. 14. Jaakobin waellus Mesopotamiaan. (1 Moos. 28.)

1. Jaakob näkee unta. 2. Jaakobin lupaus. 3. Jaakobin tulo Laabanin luo.

1. Jaakob lähti Bersaabasta ja meni Haaraniin. Hän joutui paikkaan, jossa hän oli yötä, sillä aurinko oli laskenut. Ja hän otti kiven päänsä alaiseksi ja makasi siinä. Maatessaan hän näki unta, ja katso, maan päällä seisoiwat tikapuut, joitten pää ulottui taiwaaseen; ja katso, Sumalan enkelit käwiwät ylös ja alas niitä myöten. Ja Herra seisoi ylinnä ja sanoi: „minä olen Herra, sinun isäsi Sumala; tämän maan, jonka päällä makaat, annan minä sinulle ja sinun siemenellesi. Ja sinussa ja sinun siemenessäsi tulewat kaikki jukukunnat maan päällä siunatuiksi. Minä olen sinun kanssasi, mihin sinä ikänä joudut, ja saatan sinut jälleen tähän maahan“.

2. Kun Jaakob heräsi, pelkäsi hän ja sanoi: „kuinka peljättävä on tämä paikka! Ei tämä ole muu kuin Sumalan huone, ja tässä on taiwaan owi“. Ja hän nousi ja pani kiven pystyyn muistopatsaaksi ja nimitti sen paikan Betheliksi (= Sumalan huone).

Niin Jaakob teki lupauksen, sanoen: „jos Jumala on minun kanssani ja warjelee minua tällä tiellä, ja jos minä rauhassa palaan kotia, niin Herra on olewa minun Jumalani, ja tämä kivi on olewa Jumalan huone“.

3. Niin Jaakob läksi matkalle ja tuli itäiselle maalle. Kun hän katsoi ympärillensä, oli kedolla kaimo. Ja katso, sinne tuli hänen enonsa tytär, Raakel, lammasten kanssa. Saatuaan tietää, että Jaakob oli Jisakin ja Rebekan poika, juoksi hän kotia ja ilmoitti sen isällensä. Kun Laaban Rebekalta kuuli sanoman sisarensa pojasta, juoksi hän häntä vastaan, otti hänet syliinsä, suuteli häntä ja wei hänet huoneeseensa.

II. 15. Jaakobin palvelus Laabanin tykönä.

(1 Moos. 29—31.)

1. Jaakob palvelee Laabania. 2. Jaakobin rikkaus ja lapset. 3. Jaakob lähtee kotimatkalle ja tekee liiton Laabanin kanssa.

1. Kun Jaakob oli kuukauden ajan ollut Laabanin luona, sanoi Laaban hänelle: „ilmoita minulle, mikä sinun palkkasi olisi“. Mutta Laabanilla oli kaksi tyttäätä; vanhemman nimi oli Lea ja nuoremman nimi Raakel. Ja Raakel oli foreakaswuinen ja ihana muodoltaan. Jaakob rakasti Raakelia ja sanoi: „minä palvelen sinua seitsemän ajastaitkaa Raakelin tähden“. Niin palveli Jaakob Raakelin tähden seitsemän ajastaitkaa. Ja ne olivat hänen mielestänsä niinkuin muutamat päivät; niin hän Raakelia rakasti. Kun seitsemän vuotta oli kulunut, antoi Laaban Jaakobille Lean Raakelin asemesta, sanoen: „ei ole meidän maamme tapa, että nuorempi annetaan ennen vanhempaa. Mutta jos palvelet minua vielä toiset seitsemän vuotta, niin toinenkin sinulle annetaan“. Jaakob suostui siihen, ja Laaban antoi hänelle myös Raakelin emännäksi.

2. Tämän ajan jälkeen Jaakob palveli Laabania vielä kuusi vuotta palkan edestä. Ja waikka Laaban kymmenen kertaa muutti hänen palkkansa, tuli Jaakob kuitenkin sangen rikkaaksi, niin että hänellä oli paljon lampaita, piikojia, palvelijoita, kameeleja ja aaseja. Ja Jaakobille syntyi 12 poikaa: Ruuben, Simeon, Leewi, Juuda, Jisfchar, Sebulon, Dan, Raftaali, Gad ja Asfer sekä Joosef ja Benjamin. Kaksi viimeistä oli Raakelin synnyttämiä. Lea synnytti myös tyttären, nimeltä Diina.

3. Mutta Laaban ja hänen poikansa kadetsivat Jaakobia. Ja Herra sanoi Jaakobille: „palaa isäisi maalle. Minä olen sinun kansjasi“. Silloin nousi Jaakob, nosti lapsensa ja emäntänsä kameelien selkään ja wei pois kaiten karjansa ja tavaransa, mennänsä isänsä Jisakin tykö Ranaanin maalle. Kolmantena päivänä ilmoitettiin Laabanille, että Jaakob oli paennut; ja hän ajoi häntä takaa ja saavutti hänet Gileadin vuorella. Herran käskystä Laaban ei puhunut Jaakobille pahaa, waan teli liiton Jaakobin kanssa, ja he erosivat rauhassa toisistaan.

II. 16. Jaakobin kotimatka. (1 Moosj. 32—35.)

1. Jaakob pelkää Esaut; hänen rukouksensa. 2. Jaakobin taistelu Jumalan kanssa. 3. Esau tulee Jaakobia vastaan. 4. Jisakin kuolema.

1. Jaakob lähetti sanansaattajat edellänsä weljensä Esaun tykö sanomaan hänelle: „anna minun saada armo sinun edessäsi!“ Sanansaattajat palasivat ja sanoivat: „sinun weljesi Esau tulee sinua vastaan, 400 miestä seurassansa. Jaakob peljästyti kowin ja rukoili: „isäni Abrahamin Jumala ja isäni Jisakin Jumala! minä olen mahdoton kaikkeen siihen armoon, jonka teit palvelijallesi. Sillä mennessäni tämän Jordanin ylitse ei minulla ollut muuta kuin sauwani; mutta nyt minulla on kassi joukkoa. Pelasta siis nyt minut weljeni Esaun käsistä!“ Ja hän otti lahjoja lähettääksensä Esaulle.

2. Sitten hän yöllä emäntineen ja lapsineen meni Jabbokin kaalamopaikkaan ja wei ne sekä kaikki, mitä hänellä oli, wirran yli. Mutta itse hän jäi yksin wastaiselle puolelle. Silloin painiskeli eräs mies hänen kanssansa, fiksi kuin aamuruško nousi. Hän löi Jaakobia lonkkaluun päähän, niin että se nyrjähtyi, ja hän sanoi: „päästä minua, sillä aamuruško nousee!“ Mutta Jaakob wastasi: „en päästä sinua, jollet siunaa minua“. Mies sanoi: „ei sinua enään kutsuta Jaakobiksi, waan Israeliksi (Jumalan kilwoittelija), sillä sinä olet kilwoitellut Jumalan ja ihmisten kanssa ja olet woittanut“. Ja hän siunasi Jaakobia. Ja aurinko nousi, ja Jaakob ontui lonkkaansa.

3. Kun Jaakob nosti silmänsä, tuli Esau ja 400 miestä hänen kanssansa, ja Jaakob pelkäsi kowasti. Mutta Esau juoksi häntä vastaan, halasi häntä kaulasta ja antoi hänelle suuta. Ja he itkiwät. Esau palasi Seiriin; Jaakob meni Sükemiin ja sieltä Her-

ran käslystä Betheliin. Siellä hän asui ja rakensi Herralle alttarin. Ja Herra lupasi antaa Jaakobin siemenelle sen maan, jonka hän oli luvannut Abrahamille ja Jisakille. Matkalla Bethelistä kuoli Raakel Bethlehemissä.

4. Wihdoin Jaakob tuli isänsä Jisakin luo Mamreen. Ja Jisak oli 180 ajastaitainen ja waiwui kuolemaan vanhana ja elämästä kyllästyneenä. Ja hänen poikansa Esau ja Jaakob hautasivat hänet.

I. 17. Joosef ja hänen weljensä. (1 Moos. 37.)

1. Joosef näkee kaksi unta. 2. Weljet aikowat hänet tappa. 3. Joosef myydään.

1. Joosef, Jaakobin poika, oli 17-wuotias, kun hän weljensä kanssa kaitfi karjaa. Hän ilmoitti isälle, mitä pahoja huutoja weljistä kuului. Ja Israel rakasti Joosefia enemmän kuin muita lapsiansa ja teetti hänelle pitkäliepeisen hameen. Kun hänen weljensä tämän näkiwät, wihasiwat he häntä eiwättä saattaneet häntä ystävällisesti puhutella. Niin Joosef näki unen ja ilmoitti sen weljillensä, josta he rupesiwat häntä vielä enemmän wihaamaan. Sillä hän oli sanonut heille: „me olimme sitowinamme lyhteitä wainiolla, ja minun lyhteeni nousi seisomaan. Ja katso teidän lyhteenne seisoiwat ympärillä ja kumartuiwat minun lyhteeni edessä“. Mutta weljekset sanoiwat hänelle: „sinäkö tulisit meidän kuninkaaksemme eli sinäkö hallitsisit meitä?“ Ja he wihasiwat häntä vielä enemmän. Ja hän näki taas toisen unen ja jutteli sen weljillensä, sanoen: „katso, aurinko, kuu ja yksitoista tähteä kumarsiwat minua“. Kun hän sen kertoi isälleen, nuhteli isä häntä, sanoen: „mikä uni se on? Pitääkö minun sekä äitisi ja weljiesi tuleman kumartumaan sinun edessäsi maahan?“ Mutta isä piti sanat mielessänsä.

2. Kun weljet oliwat menneet Siikemiin kaitfemaan isänsä karjaa, sanoi Israel Joosefille: „mene katsomaan, kuinka weljiesi ja karja woivat“. Ja Joosef meni. Kun weljet kaukaa hänet näkiwät, sanoiwat he toisilleen: „katso, tuo unennäkijä tulee. Tappakaamme hänet ja sanoakaamme: paha peto on hänet syönyt; niin saadaan nähdä, mihinkä hänen unensa joutuwat“. Mutta Ruuben sanoi: „älkää muodattako werta, waan heittäkää hänet tähän kuoppaan, joka on korwessa“.

3. Kun Joosef tuli weljiensä luo, riisuiwat he häneltä hänen pitkäliepeisen hameensa ja heittiwät hänet kuoppaan; mutta siinä ei ollut wettä. Sitten he istuivat syömään. Syödessään näkiwät he joukon Ismaelilaisia tulewan ja menewän alas Egyptiin. Silloin sanoi Juuda: „myykäämme hänet Ismaelilaisille; älkäämme satuttako käsiämme häneen, sillä hän on meidän weljemme“. Ja he wetiwät Joosefin ylös kuopasta ja myiwät hänet Ismaelilaisille kahteenkymmeneen hopeapenninkiin. Sitten he ottiwat Joosefin hameen, tappoiwät kauriin, tahrasiwat hameen wereen ja lähettiwät sen isällensä sanomalla: „tämän me löysimme; tunnustele, onko tämä poikasi hame wai eikö?“ Ja hän tunsi sen ja sanoi: „tämä on minun poikani hame. Baha peto on hänet syönyt; raadeltu, rewelty on Joosef“. Jaakob murehti poikaansa monta päivää eikä antanut itseensä lohduttaa, waan sanoi itkien: „minä menen murehtien alas poikani tykö hautaan“. Jes. 55: 8, 9. — 5:es kästy.

II. 18. Joosefin palvelus ja wankeus. (1 Moosj. 39—40.)

1. Joosefin palvelus Potifarín luona. Häntä kiusataan, mutta hän on hurškas. 2. Joosef selittää unia.

1. Ismaelilaiset weiwät Joosefin Egyptiin ja myiwät hänet Potifarille, Faraon howinhaltijalle. Herra oli Joosefin kanssa; kaikki, mitä hän teki, antoi Herra menestystä. Sentähden Potifar asetti hänet koko huoneensa ylitse. Mutta Potifarín emäntä tahtoi houkuttella Joosefia syntiin. Mutta hän kieltäen wastasi: „kuinka minä niin paljon pahaa tekisin ja rikkoisin Jumalaa vastaan?“ Silloin emäntä kanteli wäärin Joosefista Potifarille. Tämä wihastui sängen kowin ja pani Joosefin wankihuoneeseen, jossa kuninkaan wangit oliwat. Mutta Herra oli Joosefin kanssa ja soi hänen saada armon wanginwartijan edessä, niin että hän antoi kaikki wangit Joosefin haltuun.

2. Sitten tapahtui, että Faraon ylimmäinen juomanlaskija ja ylimmäinen leipoja rikkoiwat herraansa vastaan. Niin Farao heitti molemmat wankeuteen siihen huoneeseen, jossa Joosef oli wankina. Kun Joosef kerran aamulla tuli heidän luoksensa ja näki heidän olewan murheellisina, kysyi hän: „miksi te olette surulliset?“ He sanoiwat: „me olemme nähneet unta, eikä ole meillä selittäjää“. Joosef sanoi: „Jumalan on selitys; kuitenkin jutelkaa se minulle!“ Niin

ylimmäinen juomanlaskija jutteli: „minä näin unta, ja katso, wiini-puu oli edessäni, ja siinä oli kolme haaraa; ja se oli wiheriöitsemäi-fillänjä, sen kukoistus puhkesi, ja rypäleet tuleentuiwat wiinimarjoiksi. Ja minä otin wiinimarjat ja puserfin ne Faraon juoma-astiaan ja annoin sen Faraon käteen“. Ja Zoosef sanoi: „kolme haaraa on kolme päivää; kolmen päivän perästä asettaa Farao sinut jälleen entiseen wirkaasi. Mutta muista minua, kun sinun hywin käy; sillä minä olen warastettu Heprealaisten maalta, enkä ole mitään tehnyt, että he minut wankeuteen panivat“.

Kun ylimmäinen leipoja näki, että selitys oli hyvä, sanoi hän: „minäkin näin unta, että kolme koria oli pääni päällä. Ylimmäisessä korissa oli kaikkinaisia leivoksia Faraon tarpeeksi; ja linnut söivät koreista pääni päältä“. Zoosef sanoi: „kolme koria on kolme päivää. Kolmen päivän perästä ylentää Farao sinut hirsi-puuhun; ja linnut syövät lihasi sinun päältäsi“. Niin tapahtuikin.

6:es kästy; 8:as kästy, — 1 Tim. 6: 6; 1 Piet. 2: 18.

I. 19. Zoosefin ylennys. (1 Moos. 41.)

1. Faraon unet. 2. Zoosefin selitys. 3. Zoosef tulee Egyptin herraksi.

1. Kahden ajastajan perästä näki Farao unen. Hän oli seisominaan wirran tykönä. Ja wirrasta astui ylös seitsemän kaunistä ja lihawaa lehmää, jotka käiwät laiumella ruohostoissa. Sitten näki hän toiset seitsemän, mutta rumaa ja laihaa lehmää nousewan wirrasta, ja nämät söivät ne seitsemän lihawaa ja kaunistä lehmää ja olivat yhtä rumat näöltänsä kuin ennentin. Silloin Farao heräsi. Ja hän nukkui jälleen ja näki toisen kerran unta, ja katso, seitsemän täysinäistä ja paksum tähkäpäätä kaswoi yhdesjä oljessa ja niitten jälkeen seitsemän pientä ja itätuulen surkastuttamaa tähkäpäätä. Ja nämät laihat tähtät meliwät ne seitsemän paksum ja täysinäistä tähkäpäätä. Silloin Farao heräsi. Namulla hän kutsutti kokoon kaikki Egyptin noidat ja tietäjät ja jutteli heille unensa. Mutta ei kukaan taitanut niitä selittää. Silloin muisti ylimmäinen juomanlaskija Zoosefin ja puhui hänestä Faraolle.

2. Nyt Farao kutsui Zoosefin. Ja hän tuotiin wankeudesta Faraon eteen. Farao sanoi hänelle: „minä olen nähnyt unta, eikä ole sen selittäjää. Mutta olen sinusta kuullut sanottawan, että unen

kuultuasi osaat sen selittää". Zoosef vastasi: „ei ole se minun voimassani; mutta Jumala ennustaa kuitenkin Faraolle hyvää". Niin puhui Farao Zoosefille unensa. Zoosef sanoi: „Faraon uni on yhtäläinen; Jumala ilmoittaa Faraolle, mitä hän on tekemä. Nuo seitsemän kaunista lehmää ja nuo seitsemän täysinäistä tähtäpäätä ovat seitsemän hyvää vuotta. Mutta nuo seitsemän laihaa lehmää ja seitsemän tyhjää tähtäpäätä ovat seitsemän nälkävuotta. Seitsemän viljaista vuotta tulee Egyptin maahan. Niitten jälkeen tulee seitsemän nälkävuotta, niin että kaikki viljan kylläisyys unhotetaan, ja kallis aika hävittää maakunnan. Nyt etsiköön Farao toimellista ja taitavaa miestä, joka seitsemänä viljavuonna ottaa viidennen osan koko Egyptin maan viljasta ja panee sen talteen seitsemän nälkävuoden varaksi".

3. Se puhe miellytti Faraota ja kaikki hänen palvelijoitaan. Ja Farao sanoi Zoosefille: „koska Jumala on sinulle tämän kaiken ilmoittanut, niin ei ole toista niin taitavaa ja ymmärtäväistä kuin sinä olet. Ole sinä huoneeni päällismies, ja sinun sanallesi olkoon koko kansani kuuliainen". Ja Farao otti formuksen kädestään ja pani sen Zoosefin käteen, puetti hänet kalliisiin vaatteisiin, ripusti kultawitjat hänen kaulaansa ja antoi hänen ajaa toisissa vaunujensa sekä antoi huutaa hänen edellensä: „Abrek!" (kumartukaa). Zoosef oli silloin 30 vuoden vanha. Room 11: 23.

II. 20. Zoosefin weljein ensimmäinen matka Egyptiin.

(1 Moosf. 42.)

1. Jaakobin pojat menewät Egyptiin, jossa heitä syytetään wakoosiksi. 2. Heidän omatuntonsa herää, ja he pääsewät kotia paitse yksi. 3. Heidän tulonsa kotia.

1. Kun Jaakob kuuli Egyptissä olewan jyvää myydyä, sanoi hän pojillensa: „menkää Egyptiin ostamaan wiljaa". Mutta Benjaminia hän ei laskenut weljiensä kanssa. Näin läksi 10 Israelin poikaa wiljaa ostamaan.

Kun he tulivat Zoosefin luo, kumartuivat he maahan kaswoillensa hänen eteensä. Zoosef kyllä tunsi weljensä, mutta teeskenteli itsensä oudoksi ja puhutteli heitä kowasti. Mutta weljet eivät tunteneet häntä. Ja Zoosef muisti unensa ja sanoi heille: „te olette wakoosia ja olette tulleet katsomaan, mistä maa olisi awoin".

He vastasivat: „ei, hyvä herra, vaan palvelijasi ovat tulleet jyvää ostamaan. Me olemme kaikki yhden miehen pojat. Me olemme rehelliset, emmekä ikinä ole olleet wakojia. Meitä on 12 welijestä; nuorin on nyt isän tykönä, mutta yksi ei ole enää eleillä“. Zoosef sanoi: „siinä teitä koetellaan: ette pääse täältä, jollei nuorin weljenne tule tänne. Lähetäkää yksi keskuudestanne tuomaan weljenne tänne; mutta muut ovat täällä wankeina“. Niin hän pani heidät kiinni kolmeksi päiväksi.

2. Kolmantena päivänä sanoi Zoosef heille: „jos tahdotte elää, niin antakaa yhden weljistänne olla fidottuna wankihuoneessa: mutta menkää te ja wiekää kotia, mitä olette ostaneet, ja tuokaa nuorin weljenne minun tyköni, että sananne todeksi nähtäisiin“. Mutta he sanoivat toisillensa: „me olemme totisesti syylliset weljemme tähden; sillä me näimme hänen sielunsa tustan, kun hän meiltä armoa ruokoi, emmekä häntä kuulleet. Sentähden on tämä ahdistus meille tullut“. Waan he eivät tietäneet, että Zoosef ymmärsi heidän puheensa; sillä hän puhui heille tulkinn kautta. Ja hän kääntyi pois heistä ja itki. Kun hän taas kääntyi heidän puoleensa, otti hän Simeonin ja sitoi hänet heidän nähtensä. Ja Zoosef käski täyttää heidän säkkinsä jyvillä ja panna heidän rahansa itsekunkin omaan säkkiin sekä antaa heille ewästä matkalle. Ja he läksiwät sieltä.

3. Kun he tulivat isänsä luo, ilmoittivat he kaikki, mitä heille oli tapahtunut. Kun he sitten tyhjensiwät säkkejensä, oli itsekunkin rahakäärö hänen säkkinsä. Ja he hämmästyiwät isänsä kanssa. Silloin sanoi Jaakob heille: „te olette saattaneet minut lapsettomaksi; Zoosef ei ole elossa, eikä Simeon, ja Benjaminin tahdotte wielä wiedä pois; — nämät kaikki kohtaawat minua“.

II. 21. Zoosefin weljien toinen matka Egyptiin.

(1 Moos. 43—45.)

1. Benjamin pääsee mukaan. 2. Zoosef ottaa heidät ystävällisesti vastaan. 3. Heitä syytetään warkaudesta. 4. Suudan puhe. 5. Zoosef ilmoittaa itsensä weljilleen.

1. Mutta kallis aika ahdisti maata. Kun Egyptistä tuodut jyvät oli syöty, sanoi Jaakob pojillensa: „menkää jälleen ja ostakaa meille elatusta“. Waan kun hän ei tahtonut laskea Benjaminia heidän kanssansa, sanoi Suuda: „jollset lähetä Benjaminia, enne

mekään mene. Mutta lähetä nuorukainen minun kansjani. Minä vastaan hänestä: waadi hänet minun käsistäni". Silloin Israel antoi Benjaminin mennä heidän kansjansa.

2. Sitten he menivät Egyptiin ja seisoiwat Zoosefin edessä. Kun Zoosef näki Benjaminin heidän kansjansa, tervehti hän heitä rakkaasti ja sanoi: „onko tämä teidän nuorin weljenne?" Ja hän sanoi vielä: „Sumala olkoon sinulle, poikani, armollinen!" Ja Zoosef kiiruhti pois kamariinsa itkemään; sillä hänen sydämensä paloi weljeänsä kohta. Kun hän oli pesäyt kaswonsa, tuli hän ulos ja sanoi: „tuokaa leipää!" Ja pantiin eriksenä hänelle ja eriksenä heille. Ja he asetettiin istumaan pöydän ääreen ikänsä mukaan. Sitä miehet ihmettelivät. Ja heille kannettiin ruokaa hänen pöydältänsä, mutta Benjaminille wiifi kertaa enemmän kuin muille.

3. Ja Zoosef sanoi huoneensa haltijalle: „täytä miesten säkit jywillä ja pane itselukin raha hänen säkkinsä suuhun. Ja pane minun hopeamaljani nuorimman säkin suuhun hänen jywäinsä hinnan kanssa". Ja hän teki niin.

Amulla päivän waljetessa päästettiin miehet menemään. Kun he oliwat lähteneet kaupungista, sanoi Zoosef huoneensa haltijalle: „aja miehiä takaa, ja kun saawutat heidät, niin sano heille: miksi te olette maksaneet hyvän pahalla? Eikö teillä ole se, josta herrani juo ja josta hän salatuita tiedustelee?" Kun hän saawutti heidät, puhui hän heille nämät sanat. He wastasivat: „katso, rahan, jonka löysimme säkkiemme suusta, toimme jälleen sinulle. Kuinka siis olemme warastaneet hopeaa tai kultaa herrasi huoneesta? Se, jonka tyköä malja löydetään, kuoloon; me muut olemme herramme orjat". He laskiwat kiireesti itselukin säkkinsä maahan, ja jokainen awasi säkkinsä. Etsittiin wanhimmaasta nuorimpaan asti, ja malja löydettiin Benjaminin säkistä. Niin he repäsivät waatteensa ja palasivat kaupunkiin.

4. Suuda meni weljineensä Zoosefin huoneeseen, ja he lankeasivat maahan hänen eteensä. Suuda sanoi: „mitä me sanomme herrallesi? Mitä me puhumme? Sumala on nähnyt palwelijaifi wääräryhden; katso, me olemme herrani orjat". Mutta Zoosef sanoi: „se jolta malja löydettiin, olkoon minun orjani; mutta menkää te rauhassa isänne tykö". Niin Suuda astui hänen tykönsä ja sanoi: „ah, herrani, suo palwelijaifi puhua yksi sana! Jos nyt tulisin kotia, eikä nuorukainen olisi muasfamme, niin saattaisimme isämme har-

maat hiukset murheella hautaan. Siis jääköön palvelijasi nuorukaisen sijaan herrani orjaksi; waan nuorukainen menköön weljiensä kanssa”.

5. Silloin Zoosef ei enää woinut itseänsä pidättää, ja hän huusi niille, jotka hänen tykönänsä seisoiwat: „mentää ulos!” Ja hän itki ääneensä ja sanoi weljillensä: „minä olen Zoosef. Wieläkö isäni elää?” Mutta weljet eiwät saattaneet wastata, sillä he oliwat hämmästyneet. Mutta hän sanoi: „tulkaa waan minun tyköni. Minä olen Zoosef, teidän weljenne, jonka myitte. Ja nyt, älkää olko murheissanne siitä; sillä henkenne elatuksen tähden on Sumala lähettänyt minut tänne teidän edellänne. Nyt wielä on wiisi vuotta, jolloin ei kymmetä eikä niitetä. Rientäkää nyt isäni tykö ja sanokaa hänelle: näin sanoo poikasi Zoosef: Sumala on asettanut minut koko Egyptin maan herraksi. Tule alas minun tyköni, äläkä wiipytttele! Siellä minä elätän sinut. Rientäkää siis ja tuokaa isäni tänne!” Ja hän halasi weljeänsä Benjaminia kaulasta ja itki ja antoi juuta kaikille weljillensä.

Ja Zoosef antoi heille waunut ja ewästä matkalle sekä itselleskin muutinwaatteet. Isällensä hän lähetti kymmenen aasia, jotka kuljettiwat Egyptin parhaita tawaroita. Ja weljet meniwät matkaan.

5:es rukous.

I. 22. Jaakobin muutto Egyptiin. Hänen ja Zoosefin kuolema. (1 Moosf. 45—50.)

1. Jaakobin poikain tulo kotia. 2. Jaakob lähtee matkalle. 3. Hän kohtaa Zoosefin. 4. Hän saa luwan asua Gosenissa. 5. Hän siunaa lapsiensa ja kuolee. 6. Zoosefin kuolema.

1. Kun Zoosefin weljet palasiwat isänsä Jaakobin tykö, sanoiwat he: „Zoosef elää wielä ja on koko Egyptin maan herra”. Mutta hänen sydämensä pysyi kylmänä, sillä hän ei uskonut heitä. Mutta kun hän näki waunut, jotka Zoosef oli lähettänyt häntä tuomaan, niin hänen henkensä wirtosi, ja hän sanoi: „nyt on minulla kyllä, että poikani Zoosef wielä elää. Minä menen häntä katsomaan, ennenkuin kuolen”.

Niin läksi Israel matkaan kaikfine ominensa. Bersaabasja hän uhrafi uhria isänsä Sumalalle. Ja Sumala puhui hänelle yöllä näyssiä: „älä pelkää mennä Egyptiin, sillä minä teen sinut siellä suureksi kansaksi. Minä menen Egyptiin sinun kanssasi ja johdatan

sinut sieltä takaisin". Kaikki ne, jotka Jaakobin kanssa menivät Egyptiin, paitse Jaakobin poikain emäntiä, olivat yhteensä 70 henkeä, Joosefin molemmat pojat siihen luettuina.

3. Jaakob lähetti Juudan edellensä Joosefin tykö; ja Joosef meni isäänsä vastaan Goseniin. Kun hän sai nähdä hänet, halasi hän häntä kaulasta ja itki. Silloin sanoi Israel: „nyt minä kuolen mielelläni, kun näin sinun kasvosi, että vielä elät“.

4. Niin Joosef ilmoitti Faraolle, että hänen isänsä ja veljensä olivat tulleet. Farao sanoi Joosefille: „isäsi ja veljesi ovat tulleet sinun tykösi. Egyptin maa on sinulle alitšna; aseta isäsi ja veljesi asumaan parhaaseen paikkaan tässä maassa; asukoot Gosenin maassa“. Joosef toi myös isänsä Jaakobin sijalle Faraon eteen. Ja Jaakob siunasi Faraota.

5. Niin asui Israel Egyptissä Gosenin maassa; ja he suuresti lisääntyivät. Ja Jaakob eli Egyptissä 17 ajastaikaa, ja koko hänen ikänsä oli 147 ajastaikaa. Kun Israelin aika oli kuolla, wannotti hän Joosefia, ettei hän hautaisi häntä Egyptiin, waan hänen isiensä perintöhautaan. Ja Jaakob sanoi Joosefille: „sinun kaksi poikaasi, Efraim ja Manasse, olkoot minun, niinkuin Ruuben ja Simeon ovat minun“. Niin Israel ojensi kätensä ja lasi ne heidän päälensä ja siunasi heitä.

Ja Jaakob kutsui poikansa ja ilmoitti heille, mitä heille oli tapahtuwa tulevilla ajoilla. Kun Juudan wuoro tuli, sanoi hän: „Juuda sinä; sinua veljesi ylistävät, ja isäsi lapset kumartawat sinulle. **Ei waltikkaa oteta pois Juudalta eikä waltiosauwaa hänen jalkainsa wälistä, siksi kuin Sankari tulee, ja hänelle kansat ovat alamaiset**“. — Kun Jaakob päätti siunauksensa, kuoli hän. Sitten meni Joosef hautamaan isäänsä. Hänen kansansa menivät kaikki Faraon palvelijat, Joosefin perhe, hänen veljensä ja hänen isänsä perhe ynnä waunuja ja ratsumiehiä. Ja he hautasivat Jaakobin Makpelan luolaan.

6. Jaakobin kuoltua, pelkäsiwät Joosefin weljet, että Joosef wihaisi heitä ja kostaisi heille kaiken sen pahan, jonka he olivat tehneet hänelle. Mutta Joosef sanoi heille: „älkää peljätkö! Olenko minä Jumalan sijassa? Te ajattelitte minua vastaan pahaa; mutta Jumala on kääntänyt sen hywäksi“. Ja niin he kaikki asuiwat Egyptissä. Joosef sanoi weljillensä: „Jumala on teitä etsiwa ja wie teidät tästä maasta siihen maahan, jonka hän on itse wannonut

Abrahamille, Jisakille ja Jaakobille; ja silloin wiefää minun luuni täältä". Joosef kuoli 110 ajastakaisena, ja he woitelimat hänet ja paniwat arkkuun Egyptisä. 7:äs rukous.

Toinen aikakausi.

Moosoksen aika (1500—1400 e. Kr.).

I. 23. Israelin lasten orjuus. Moosoksen syntymä ja pako. (2 Moj. 1, 2.)

1. Israelin lapset kaswawat suureksi kansaksi ja joutuwat orjuuteen.
2. Mooses syntyy ja laskeetaan wirtaan, josta Faraon tytär hänet löytää.
3. Mooses Faraon hoviisä. Hän tappaa Egyptiläisen ja pakenee.

1. Kun Joosef ja hänen weljensä ja kaikki heidän aikaisensa olivat kuolleet, enenivät Israelin lapset suuresti, niin että maa täytettiin heistä. Niin Egyptiin tuli uusi kuningas, joka ei tietännyt mitään Joosefista. Tämä sanoi kansallensa: „Israelin joukko on suurempi ja wäkevämpi meitä. Käykäämme kawalasti heidän kimpuunsa, ettei heitä tulisi niin paljon! Sillä jos joku sota nousisi, saataisiwat he mennä meidän wihamiestemme puolelle“. Niin asetettiin heille työn päällysmiehet waiwaamaan heitä orjuudella ja raskaalla työllä. Mutta jota enemmin he rasittiwat kansaa, sitä enemmän se lisääntyi. Silloin antoi Farao käskyn kaikelle kansallensa, sanoen: „kaikki pojat, jotka Israelista syntyvät, owat heitettävät wirtaan; mutta kaikkien tyttären antakaa elää!“

2. Yksi mies Leewin huoneesta nai Leewin tyttären. Kun waimo synnytti pojan ja näki, että se oli ihana lapsi, salasi hän sitä kolme kuukautta. Kun hän ei enää taitanut sitä salata, pani hän lapsen arkkuun ja laski sen kaislistoon wirran rannalle. Ja lapsen sisar seisoj taampana, nähdäkSENSÄ, mitä tapahtuisi. Niin Faraon tytär meni alas pesemään itseänsä wirtaan. Kun hän näki arkun, lähetti hän piikaansa ottamaan sen ylös. Awattuansa arkun, näki hän lapsen; ja lapsi itki. Niin hän armahti sitä ja sanoi: „tämä on Hebrealaisien lapsia“. Nyt astui lapsen sisar esille ja sanoi: „tahdotko että minä menen kutsumaan sinulle imettäväisen heprealaisen waimon, joka sinulle lapsen imettää?“ Faraon tytär sanoi: „mene!“ Niin piika meni ja kutsui lapsen äidin. Ja Faraon tytär sanoi: „imetà tämä lapsi minulle; minä annan sinulle palkan“. Niin waimo otti lapsen

ja imetti sen. Mutta kun lapsi oli kasvanut, toi hän sen Faraon tyttärelle, joka otti sen pojakseen ja antoi hänelle nimen Mooses. Ja Mooses opetettiin kaikessa Egyptiläisten viisauudessa ja oli voimallinen sanoissa ja töissä.

3. Kun Mooses oli 40 vuoden vanha, meni hän katsomaan weljiänsä, Israelin lapsia. Ja hän näki heidän orjuutensa ja huomasi egyptiläisen miehen lyövän heprealaista miestä. Kun hän näki, ettei ketään ollut läsnä, tappoi hän Egyptiläisen ja kätki hänet fantasiaan. Kun hän toisten meni ulos, tappeli kaksi heprealaista miestä keskenänsä. Mooses sanoi väärintekijälle: „miksi lyöt lähimmäistäsi?“ Hän vastasi: „kuka sinut on asettanut meidän tuomariksemme? Tahdotko minutkin tappa, niinkuin Egyptiläisen tapoit?“ Niin Mooses pelkäsi ja sanoi: „totisesti on tämä tullut ilmi“. Ja se tuli Faraon tietoon, ja hän etsi Moosesta tappaaksensa. Mutta Mooses pakeni Faraon edestä. 5:es käsky.

II. 24. Mooseksen paimenaika ja kutsumus.

(2 Moos. 2—4.)

1. Mooses Midianin maalla. 2. Jumala kutsuu hänet Israelin johtajaksi. 3. Mooses tekee esteitä. 4. Mooses palaa Egyptiin. Aron tulee häntä vastaan, ja he puhuvat kansalle.

1. Mooses pakeni Midianin maalle, joka oli Siinain niemimaalla. Mooses mielistyi asumaan Midianin papin Jetrin luona. Tämä antoi hänelle tyttärensä Sipporan emännäksi. Ja Mooses hoiti appensa lampaita 40 vuotta.

2. Herran tuli hän kaitessaan Jumalan puolesta. Ja Herran enkeli näkyi hänelle pensaaasta tulen liekissä; ja katosi, pensas paloi ilmituleksa eikä kuitenkaan kulunut. Jumala puhui pensaaasta: „riisu kenkäsi jaloistasi; sillä paikka, jossa seisot, on pyhä maa. Minä olen sinun isäsi Jumala, Abrahamin Jumala, Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala“. Ja Mooses peitti kasvosensa; sillä hän pelkäsi katsella Jumalaa. Ja Herra sanoi: „minä olen nähnyt kansani ahdistuksen Egyptissä ja olen kuullut heidän huutonsa ja tahdon vapauttaa heidät ja wiedä heidät hyvään maahan. Mene nyt; minä lähetän sinut Faraon tykö, ja sinä olet johtava minun kansani Egyptistä“.

3. Mooses sanoi Jumalalle: „mikä minä olen menemään Faraon tykö wiemään Israelin lapset ulos Egyptistä?“ Herra sanoi:

„minä olen sinun kanssasi“. Mooses sanoi: „kun minä sanon Israelin lapsille: teidän isänne Jumala on lähettänyt minut teidän tyköne, ja he kysyvät: mikä hänen nimensä on? mitä minä sanon heille?“ Jumala sanoi: „sano Israelin lapsille: teidän isänne Jumala, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala on näkynyt minulle ja sanonut: minä tahdon johtaa teidät Egyptin ahdistuksesta Kanaanin maalle“.

Mooses sanoi: „katso eivät he usko minua“. Herra sanoi: „heitä maahan sauvasi, joka on kädesäsi!“ Kun Mooses teki sen, muuttui sauva käärmeeksi. Ja Mooses pakeni sitä. Mutta Herra sanoi: „rupee sen pyrstöön!“ Kun Mooses rupeasi sen pyrstöön, muuttui se sauvasi hänen kädesäään. Ja Herra sanoi vielä: „pistä kätesi poveen!“ Mooses teki niin. Kun hän veti kätensä povesta, oli se spitaalinen niinkuin lumi. Ja Herra sanoi: „pistä kätesi jälleen poveesi!“ Silloin se tuli samanlaiseksi kuin hänen muu ihonsa. „Jolleivät näitä kahta ihmettä usko, niin ota wettä wirrasta ja kaada maalle, niin se muuttuu wereksi“.

Niin Mooses sanoi: „ah, Herra, en minä ole tähän asti ollut puheliäs mies; sillä minulla on hidas puhe ja kankea kieli“. Herra sanoi: „kuka on luonut ihmisen suun? Tahi kuka tekee mylän taikka tuuron, näkewän taikka sokean? Entkö minä Herra? Mene nyt siis! Minä olen sinun suusi kanssa ja opetan sinua, mitä sinun pitää puhuman“. Mooses sanoi: „ah, Herra, lähetä kenenkä tahdot“. Silloin Herra wihastui suuresti ja sanoi: „entkö minä tunne weljeäsi Aaronia, että hän on puheliäs? Ja katso, hän tulee sinua vastaan ja on olewa sinulle suuna“.

4. Ja Mooses otti emäntänsä ja poikansa ja palasi Egyptiin. Ja Herra sanoi Aaronille: „mene Moosesta vastaan korpeen!“ Ja hän meni ja tuli häntä vastaan Jumalan wuorella. Molemmat menivät nyt, ja Aaron puhui Israelin wanhimmille ne sanat, jotka Herra oli Mooselle puhunut, ja teki ihmeitä kansan edessä. Ja kansa uskoi. Ja he lankesivat maahan ja rukoilivat.

I. 25. Mooses ja Farao. Egyptin waiwat.

(1 Moos. 5—11.)

1. Farao ei laske Israelin kansaa Egyptistä. 2. Maaanwaiwat kohtaawat Egyptin maata.

1. Sitten menivät Mooses ja Aaron Faraoon tykö ja sanoivat: „näin sanoo Herra, Israelin Jumala: päästä minun kansani pitä-

mään minulle juhlaa korvesja!" Farao vastasi: „kuka on Herra, jonka ääntä minun tulisi kuulla? En minä siitä Herrasta mitään tiedä, enkä päästä Israelia. Miksi te pidätätte kansaa sen työstä? Menkää työhönne!" Faraon käskystä työn teettäjät tekivät työn vielä vaikeammaksi, kuin se ennen oli ollut.

Kansa valitti Moosekselle ja Aaronille. Mutta Mooses huusi Herralle. Ja Herra sanoi: „minä olen asettanut sinut Faraon Jumalaksi, ja veljesi Aaron on olewa sinun profeettasi. Ja Egyptiläiset tulewat tietämään, että minä olen **Herra**". Niin Mooses ja Aaron menivät Faraon tykö. Ja Aaron teki ihmeet sauwallansa. Mutta Egyptin tietäjät ja noidat tekivät samoin noitumisillansa. Mutta Aaronin sauwa nieli heidän sauwansa. Niin Faraon sydän paatui, eikä hän kuullut heitä.

2. Kun ei Farao totellut Herran käskyä, lähetti Herra Moosoksen ja Aaronin kautta suuret ja pelottavat waiwat Egyptin maalle. Kun waiwat ahdistivat, pyysi Farao Moosesta ja Aronia rukoilemaan Herraa hänen puolestaan, että Herra ottaisi waiwan pois, niin Farao päästäisi Israelin pois. Silloin Mooses ja Aaron rukoilivat, ja kun Herra lakkautti waiwan, paadutti Farao jälleen sydämensä eikä laskenutkaan Israelin lapsia menemään. Näin Herra lähetti 10 waiwaa, joista kuitenkin Gosenin maa aina oli vapaa. Yhdeksännen waiwan jälkeen sanoi Herra Moosekselle: „vielä minä annan tulla yhden rangaistuksen. Sitten Farao päästää teidät täältä. Ja te tulette tietämään, että Herra erottaa Egyptin ja Israelin“.

I. 26. Pääsiäinen. Sähtö Egyptistä.

(2 Moos. 12—15.)

1. Pääsiäisen asettaminen. 2. Esikoisten surma. Israelin lapset lähtewät Egyptistä. 3. Farao ajaa heitä takaa. 4. Herra awaa meren. Waellus meren ylitse. 5. Mooses ja kansa kiittävät Herraa.

1. Herra puhui Moosekselle ja Aaronille: „kymmenentenä päivänä Nisanukuuta ottaoon kukin perheen isäntä erilleen wirheettömän karitsan ja teurastakoon sen neljäntenätoista päivänä kahden ehtoon välillä. Ja heidän pitää ottaman sen werta ja siwuaman molemmat pihtipielet ja huoneitten owenpäällisen, joissa he sitä syövät. Ja heidän pitää sinä yönä syömän tulella paistettua lihaa ja hap-

pamatonta leipää katterain ruohojen kanssa. Mutta olkaa myötetyt kupeistanne, kengät jalassanne ja sauwat kädesänne, ja syökää kiiruusti! Se on Herran pääsiäinen. Sillä minä käyn sinä yönä Egyptin maan läpi ja yön kaikki esikoiset. Ja veri on teille merkiksi huoneissanne, että kun minä näen veren, niin menen teidän ohitsenne, eikä se rangaistus tule surmaamaan teitä. Ja teidän pitää pyhittämän tämä päivä juhlaksi Herralle. Seitsemän päivää pitää teidän syömän happamatonta leipää”.

2. Ja puoliyön aikana löi Herra kaikki esikoiset, Faraon esikoisesta wangin esikoiseen asti, ja kaikki eläinten esikoiset. Silloin tuli juuri parku; sillä ei ollut huonetta, jossa ei kuollutta ollut. Ja Farao kutsui Moosoksen ja Aaronin yöllä ja sanoi: „mentää pois minun kansastani; mentää ja palwelkaa Herraa! Mentää matkaanne ja siunattaa minuakin!” Ja Egyptiläiset ajoivat kansan kiiruhtaen pois maasta, sanoen: „me kuolemme kaikki”.

Niin matkustivat Israelin lapset, lähes 600,000 jalkamiestä, paitse waimoja ja lapsia. Ja heidän kansansa meni paljon kaikkinaista muuta kansaa sekä lampaita ja karjaa. Se aika, jonka Israelin lapset asuivat Egyptissä, oli 430 ajastaka. Ja Mooses otti myötänsä Joosefin luut. — Jumala johdatti kansan korpitiätä Punaista merta kohti. Ja Herra kävi heidän edellänsä päivällä pilven patšaassa ja yöllä tulen patšaassa, johdattaaksensa heitä tiellä.

3. Kun Egyptin kuninkaalle sanottiin, että kansa pakeni, muuttui hänen sydämensä ja hän katui, että oli päästänyt Israelin pois. Hän otti sotawäkeä ja ajoi Israelin lapsia takaa hevosilla ja ratsumiehillä. Ja hän saavutti heidät, kun he olivat sijoittuneet lähelle merta. Kun Israelin lapset tämän näkiwät, peljästyiwät he suuresti ja sanoivat Moosokselle: „eikö Egyptissä ollut hautoja, koska johdit meidät korpeen kuolemaan”. Mooses wastasi: „älkää peljätkö! Seisokaa ja katsokaa, minkä autuuden Herra tänä päivänä teille tekee! Herra sotii teidän puolestanne, ja te olkaa alallanne!”

4. Kun Mooses nyt Herran käskystä ojensi kätensä meren ylitse, laski Herra wedet wahwalla itätuulella koko sen yön ja pani meren kuivulle. Ja Israelin lapset kämiwät keskellä merta kuivaa myöten, ja wedet olivat heille muureina heidän kummallakin puolellansa. Ja Egyptiläiset ajoivat heitä takaa ja seurausivat heitä keskelle merta. Mutta Herra sanoi Moosokselle: „ojenna kätesi meren yli!” Mooses teki niin, ja meri palasi aamukoitolla wuohonsa. Ja wedet peitti-

wät waunut, ratsumiehet ja koko Faraon sotajoukon, niin ettei yksikään heistä päässyt. Niin Herra wapahti Israelin. Ja kansa pelkäsi Herraa ja uskoi Herraan sekä hänen palvelijaansa Moosekseen.

5. Silloin weisasiwat Mooses ja Israel Herralle tämän kiitoswirren: „minä weisaan Herralle, sillä hän on sangen korkea; hewosen ja miehen hän mereen syöksä. Herra on minun wälewyyteni ja autuuteni! Hän on minun Jumalani, ja minä kunnioitan häntä“.

II. 27. Matka Siinille. (2 Moos. 15—17.)

1. Kansa napisee juotawan weden puutteesta. 2. Se napisee syötävän puutteesta. 3. Herra antaa kansalle mannaa. 4. Israel woittaa Amalekin.

1. Mooses antoi Israelin lasten waeltaa Punaisen meren tyköä; ja he welsiwat kolme päivää korwessa eivätkä löytäneet wettä. Niin he tulivat Maaraan, mutta eivät saattaneet juoda Maaran karwasta wettä. Mutta Mooses huusi Herralle, ja Herra osotti hänelle puun, jonka hän heitti weteen, ja wesi tuli makeaksi.

2. Kun he tulivat Siinin korpeen, napisiwat Israelin lapset ja sanoivat: „woi jospa olisimme kuolleet Egyptin maalla Herran käden kautta, kun istuimme lihapatain ääressä; sillä nälkään kuolemaan te olette meidät johtaneet tänne korpeen“. Mooses ja Aaron sanoivat Herran käskystä heille: „tänä ehtoona tulette tietämään Herran johtaneen teidät Egyptin maalta. Ja teidän pitää tietämän, että hän on Herra, teidän Jumalanne“. Ja tapahtui, että peltofanat tulivat ehtoolla ja peittiwät leirin.

3. Mutta aamulla oli kaste leirin ympärillä. Ja kun kaste nousi, oli korwessa jotakin ympyräistä ja pientä, niinkuin härmää maan päällä. Kun Israelin lapset sen näkiwät, sanoivat he toisillensa: „**Man** (= mitä) tämä on?“ Mooses sanoi: „tämä on se leipä, jonka Herra on antanut teille syödäksenne“. Moosoksen käskystä jokainen sitten kokosi ainoastaan niin paljon kuin hän päiwäksi tarwitfi syötävää. Mutta kuudentena päivänä he kokosiwat kaksinkertaisesti, koska sabbattina ei tullut mannaa. Ja Israelin lapset söiwät mannaa 40 vuotta.

Kun he matkustiwat eteenpäin, ei heillä ollut wettä. Ja kansa riiteli taas Moosesta vastaan. Niin Mooses huusi Herran

puoleen, ja Herra sanoi: „hyö sauwallasi kallioon, ja siitä juoksee wettä, että kansa saa siitä juoda“. Niin tapahtuikin.

4. Kohta sen jälkeen sotivat Amaleki laiset Iisraelia vastaan. Mutta Mooses rukoi Herraa, ja Joosua kukisti heidät voitollisesti. 4:äs rukous. Mth. 6: 26.

I. 28. Sain antaminen. Siiton tekeminen.

(2 Moos. 19, 20, 24.)

1. Tulo Siinaille ja Jumalan liiton ehdot. 2. Kansan valmistaminen ja Herran ilmaantuminen Iisraelille. 3. Kymmenen käskyn julistaminen. 4. Kansan pelko. 5. Jumalan liiton wahvistaminen. 6. Mooses nuorella 40 päivää.

1. Kolmantena kuukautena Egyptistä lähtemisen jälkeen tulivat Iisraelin lapset Siinain torpeen ja sijottuivat nuoren kohdalle. Ja Herra sanoi Mooselle: „sano Iisraelin lapsille: te olette nähneet, mitä minä olen tehnyt Egyptiläisille ja kuinka minä olen teitä kantanut kofkan siivillä. Jos te nyt kuulette minun ääneni ja pidätte minun liittoni, niin te olette **minulle** kallis **omaisuus** kaisista kansoista. Ja teidän pitää oleman **minulle papillinen waltakunta ja pyhä kansa**“. Niin Mooses puhui kansan wanhimmille Herran sanat, ja koko kansa wastasi yhteen ääneen: „kaikki, mitä Herra on puhunut, tahdomme me tehdä“.

2. Ja Herra sanoi Mooselle: „mene kansan tykö ja pyhitä heitä tänään ja huomenna, että he waatteensa pesiivät; sillä kolmantena päivänä minä astun alas kaiken kansan eteen Siinain nuorelle. Ja pane raja nuoren ympäri; sillä joka nuoreen koskee taikka jattuu, hän on totisesti kuolewa“.

Kun kolmannen päivän aamu koitti, tuli pitkäisen jylinä ja tulen leimaus ja paksu pilwi nuoren päälle ja sangen wäkewä pasuunan ääni; ja kaikki kansa wapii pelosta. Ja Mooses johdatti kansan leiristä Jumalaa vastaan; ja he seisaltuivat nuoren alapuolelle. Mutta koko Siinain wuori suitsi siitä, että Herra astui alas sen päälle, ja koko wuori wapii sangen kowasti. Ja pasuunan ääni käwi yhä kowemmaksi. Mooses puhui, ja Herra wastasi hänelle kuultawasti.

3. Ja Jumala puhui kaikki nämät sanat:

„Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka olen wienyt sinut ulos Egyptin maalta, orjuuden huoneesta.

Älköön sinulla olko muita jumalia minun edessäni.

Älä tee itsellesi lumaa äläkä jonkun muotoa, ei niiden, jotka ylhäällä taiwaassa owat, eikä niiden, jotka alhaalla owat maan päällä, eikä niiden, jotka wesissä maan alla owat. Älä kumarra niitä, äläkä myös palwele niitä. Sillä minä Herra, sinun Jumalasi, olen kiivas Jumala, joka kostan isäin pahat teot lapsille kolmanteen ja neljanteen polween, niille, jotka minua wihaawat, ja teen laupeuden tuhansille, jotka minua rakastawat ja pitävät minun käskyni.

Älä turhaan lausu Herran, sinun Jumalasi, nimeä; sillä ei Herra jätä sitä rankaisematta, joka turhaan lausuu hänen nimensä.

Muista pyhittää lepopäiwä. Kuusi päiwää tulee sinun työtä tehdä ja kaikki askareesi toimittaa. Mutta seitsemäntenä päiwänä on Herran, sinun Jumalasi, sabbatti; silloin et sinä saa yhtään työtä tehdä, et sinä eikä sinun poikasi, eikä sinun tyttäresi, eikä sinun palvelijasi, eikä sinun piikasi, eikä sinun juhtasi, eikä sinun muukalaisesi, joka sinun portissasi on. Sillä kuutena päiwänä on Herra taiwaan ja maan ja meren tehnyt ja kaikki, mitä niissä on, ja lepäsi seitsemäntenä päiwänä. Sentähden siunasi Herra sabbatin päiwän ja pyhitti sen.

Kunnioita isääsi ja äitiäsi, että menestyisit ja kauan eläisit sinä maassa, jonka Herra, sinun Jumalasi, sinulle antaa.

Älä tapa.

Älä tee huorin.

Älä warasta.

Älä sano wäärää todistusta lähimmäisestäsi.

Älä himoitse lähimmäisesi huonetta. Älä himoitse lähimmäisesi awiopuolisoa, palkollisia, karjaa, äläkä mitään hänen omaansa".

4. Ja kaikki kansa kuuli pitkäisen jylhän ja pasuunan äänen ja näki tulen leimaukset ja wuoren suitsewan. Ja he pakeniwat ja sanoiwat Moosekselle: „puhu sinä meidän kanssamme, ja me kuulemme. Älköön Jumala meidän kanssamme puhuko, ettemme kuoli". Mooses lähestyi Herraa, ja Herra puhui hänen kanssansa.

5. Mooses rakensi alttarin nuoren juurelle ja lähetti sinne efskoisia Israelin lapsista uhraamaan Herralle. Ja Mooses pani puolen werestä maljoihin; toisen puolen hän prieskoitti alttarille. Ja hän otti liiton kirjan ja luki sen kansan kuullen, ja he sanoivat: „kaikki, mitä Herra on puhunut, tahdomme me tehdä ja olla hänelle kuuliaiset“. Ja Mooses otti weren ja prieskoitti kansan päälle ja sanoi: „tämä on sen liiton weri, jonka Herra teki teidän kansanne näiden sanojen perustuksella“.

6. Herran käskystä astui Mooses sittemmin ylös Jumalan nuorelle. Ja pilwi peitti nuoren; ja Herran kunnia asui nuorella ja näytti kuluttawaiselta tulelta Israelin lasten silmissä. Ja Mooses oli nuorella keskellä pilweä 40 päivää ja 40 yötä. Kun Herra oli lopettanut puheensa Moosoksen kanssa, antoi hän hänelle kaikki todistuksen taulua, jotka olivat kivestä, Jumalan formella kirjoitetut.

1:nen rukous. — Joh. 1: 17.

II. 29. Kultainen wafikka. Sain taulut. (2 Moos. 32—34.)

1. Aaron walaa wafikan Jumalan kuuaksi. 2. Mooses rukoilee armoa kansalle. 3. Mooses rikkoo lain taulut ja häwittää wafikan. 4. Hän tekee uudet taulut ja astuu taas Herran eteen nuorelle. 5. Tullessaan alas on Moosoksella kirkaistetut kaswot.

1. Kun Mooses wiipyi nuorella, kotoontui kansa Aaronia vastaan ja sanoi hänelle: „nouse, tee meille jumalia, jotka meidän edellämme käwisiwät; sillä emme tiedä, mitä tälle miehelle Moosokselle on tapahtunut“. Aaron sanoi: „rewäiskää korwarentaat, jotka ovat korwisanne, ja tuokaa minulle“. Ja kansa teki niin. Ja hän otti kullan heidän kädestään ja teki fiitä waletun wafikan. Ja he sanoivat: „Tämä on sinun jumalasi, Israel, joka johdatti sinut Egyptin maalta“. Ja he uhrasiwat polttouhria ja kiitosuhria. Sitten kansa istui syömään ja juomaan ja rupefi huwittelemaan.

2. Mutta Herra sanoi Moosokselle: „minä näin tämän kansan, ja katso, se on niskuri kansa. Ja nyt, jalli minun wihani julmistua heihin hukuttaakseni heidät; ja minä teen sinut suureksi kansaksi“. Mutta Mooses rukoili hartaasti Herran Jumalan edessä. Niin Herra katui sitä pahaa, jonka hän uhkasi tehdä kansallensa.

3. Mooses astui alas nuorelta, ja hänen kädesfänsä oli kaikki todistuksen taulua. Ja taulut olivat Jumalan tekoa, ja kirjoitus oli myös Jumalan tauluihin käiwama kirjoitus. Kun Mooses lähestyi

leiriä ja näki wafikan ja hypyn, julmistui hänen wihansa niin, että hän heitti pois taulut ja löi ne rikki. Ja hän otti wafikan, poltti sen tulella ja musersi sen tuhaksi. Sitten hän hajoitti sen weteen ja antoi sen Israelin lasten juotawaksi. Lewiitoille sanoi Mooses: „näin sanoo Herra: jokainen sitokoon miekan kupeillensa; käykää edestakaisin leirissä portista porttiin, ja tappakoon itselukin weljensä, ystävänsä ja lähimmäisensä“ (joka on luopunut Herrasta). Leewin pojat tekivät niin, ja sinä päivänä kaatui kansasta noin 3000 miestä.

4. Mooses meni taas ylös vuorelle ja rukoi armoa kansalle. Ja Herra sanoi Mooselle: „wuole itsellesi kaikki kivistä taulua, samankaltaiset kuin entiset. Minä kirjoitan tauluihin ne sanat, jotka ensimmäisissä tauluissa olivat“. Mooses teki niin. Herra teki nyt liiton koko kansan kanssa vuorella.

5. Mooses oli siellä Herran tykönä 40 päivää ja 40 yötä syömättä ja juomatta. Kun hän astui alas Siinain vuorelta, oli hänellä kaikki todistuksen taulua kädesjansa, eikä hän tietänyt, että hänen kaswojensa iho paistoi siitä, että Herra oli häntä puhutellut. Kun Maron ja Israelin lapset sen näkivät, pelkäsivät he lähestyä häntä. Mutta Mooses kutsui heidät luoksensa ja sanoi heille kaikki, mitä Herra oli hänelle puhunut Siinain vuorella. Ja hän pani peitteen kaswojensa eteen; mutta kun hän meni Herran eteen, pani hän peitteen pois. 1:nen käsky. — Jes. 40: 18.

III. 30. Israelin jumalanpalvelusta koskevat lait.

(2 Moos. 25—34; 3 Moos. 1—27.)

1. Todistuksen maja. Herran käskystä teetti Mooses Jumalalle asuinsijan sen mallin mukaan, jonka Mooses oli vuorella nähnyt. Se oli Maja eli telkka. Sen nimi oli Todistuksen maja, ja se oli sisältä jaettu kahteen huoneeseen, jotka olivat erotetut toisistaan paksulla esiripulla. Etumainen ja suurempi huone nimitettiin Pyhäksi, sisimmäinen ja pienempi Kaikkein pyhimmäksi. Majan ympäri oli aidattu piha eli esikartano. — Kaikkein pyhin oli Herran Jehowan asunto; se oli wallan pimeä. Siinä säilytettiin Liiton arkki. Tämä oli akaasiapuusta tehty arkku, sekä sisältä että ulkoa kullalla silattu. Sen kansi oli tehty puhtaasta kullasta; sitä nimitettiin armo-istuimeksi. Liiton

arkissa säilytettiin lain taulut. Pyhässä oli: 1) aivan esiripun wieresä pieni suitsutusalttari; 2) pohjoisen seinän wieresä näkyleipäin pöytä; 3) eteläisen seinän wieresä seitsemhaarainen kynttiläjalka, jonka lamppujen liekit aina walaisewat muuten pimeätä huonetta. Esikartanolla oli: 1) suuri Polttouhrin alttari ja 2) Wasäinen pesuastia pappeja warten.

2. Pappit. Herra erotti Leewin suvun palvelukseen pyhässä. Mutta papeiksi määräsi Herra ainoastaan Aronin ja hänen sukukuntansa. Muut sukukunnat maksoiwat Lewiitoille kymmenekset kaikista tuloista siitä, että Lewiitat olivat pappien apulaisia ja opettiwat kansalle Jumalan lakia. Koko suvun johtaja oli Aron ylimmäisenä pappina. Tämä wirta tuli aina perintönä wanhimmalle pojalle. — Ja Herra sanoi Moosekselle: „puhu Aronille ja hänen pojillensa: näin pitää teidän siunaaman Israelin lapsia: Herra siunatkoon sinua ja warjekoön sinua! Herra walistakoon kaswonja sinun päällesi ja olkoon sinulle armollinen! Herra ylentäköön kaswonja sinun puoleesi ja antakoon sinulle rauhan!“

3. Juhlat. Paitse sabbattia wietettiin joka vuoden kulessa Herran käskystä seuraawat juhlat: 1) Passah (= pääsiäinen) muistoksi siitä, että Israelin lapset pääsivät Egyptistä; silloin syötiin 7 päivää happamatonta leipää; 2) Wiikkojuhla (= helluntai), joka oli kiitosjuhla elosta ja muistojuhla lain antamisesta Siinailla; se wietettiin 7 wiikkoa pääsiäisen jälkeen; 3) Suuri sowinginpäivä, joka oli yleinen paasto- ja katumuspäivä sekä tärkein päivä wuodessa; se wietettiin syksyllä; 4) Lehtimajan juhla, joka wietettiin 5 päivää suuren sowinginpäivän jälkeen ja kesti 8 päivää. Se oli suuri ilojuhla. Sepr. 8: 1, 2.

III. 31. Säkto Siinailta. Wakoojat.

(4 Moos. 10 - 14.)

1. Ransa matkustaa Raadekseen. 2. Wakoojat lähetetään. 3. Ransa napisee ja nousee kapinaan. 4. Jumalan rangastus.

1. Kotonaisen wuoden oli Israelin lasten leiri ollut Siinailla. Toisesja kuukaudessa toisena wuonna nousi pilwi todistuksen majan päältä. Silloin Israelin lapset läksiwät matkaansa Siinain kor-

westa. Rohdakkoin kansa taas napisi Herraa vastaan ja sai kovan rangaistuksen.

2. Kun kansa oli tullut Raadekseen, joka oli Kanaanin maan etelärajalla, lähetti Mooses Herran käskystä kaksitoista miestä wakoilemaan maata. Ja he menivät ja wakoilivat maan kaikilla ja leikkasivat wiinipuun okan wiinimarjarypäleen kanssa, niin myös granaatin omenia ja wiikunoita. Neljäkymmenen päivän perästä he palasivat ja kertoivat: „me tulimme siihen maahan, jossa rieskaa ja hunajaa wuotaa, ja tämä on sen hedelmä. Mutta siellä asuu wäkewä kansa; siellä on wahvoja ja sängen suuria kaupunteja. Me näimme siellä myös hirmuiset Enafin pojat, ja me olimme heihin werrattuina niinkuin heinäsiirkat meidän suhteemme“.

3. Niin koko kansa rupesti partumaan ja itki koko sen yön. Ja kaikki Israelin lapset napisivat Moosesta ja Maronia vastaan. Mutta Joosua ja Raaleb, jotka myöskin olivat olleet wakoilemassa, repivät waatteensa ja sanoivat: „maa on juuri hyvä maa. Jos Herralla on hyvä suosio meihin, niin hän wie meidät siihen maahan ja antaa sen meille. Waan älkää olko Herraa vastaan niiskurit!“ Niin koko kansa tahtoi kiwittää heidät kuoliaiksi.

4. Mutta silloin näkyi Herran kunnia seurakunnan majassa kaikille Israelin lapsille. Ja Herra sanoi Mooselle: „kuinka kauan tämä kansa pilkkaa minua? Kuinka kauan eivät he usko minua, kaikista tunnustähdistä huolimatta, jotka minä heidän keskellensä olen tehnyt? Kaikista niistä miehistä, jotka näkivät minun ihmeeni Egyptissä ja korwessa ja nyt kymmenen kertaa orwat kiusanneet minua, ei saa lukea nähdä sitä maata, jonka minä heidän isillensä wannoin, paitsi Joosua ja Raaleb, joissa on toinen henki. Teidän lapsenne tulewat olemaan paimenina tässä korwessa 40 vuotta. Ja heidät johdatan minä sinne, että he tuntisivat sen maan, jonka te hylkäsitte“.

III. 32. Neljäkymmentä vuotta korwessa.

(4 Moos. 20—25.)

1. Kansan tila korwessa. 2. Napina, tuliset käärmeet ja waskikäärme. 3. Kanaanin maan itäisen osan valloitus.

1. Herran hylkäämänä waelsi Israelin kansa korwessa 38 vuotta. He eivät pitäneet Herran sabbattia pyhänä, he halweksivat hänen oikeuttansa eivätkä eläneet hänen käskyjensä mukaan. Kaikki

Egyptistä lähteneet kuolivat korvessa, jossa aiwan uusi sukupolvi syntyi ja kasvoi. Mutta waikka Herra hylkäsi kansan, ei hän kuitenkaan unhottanut liittoansa, waan antoi heille ruokaa ja antoi heidän waatteittensa kestää koko waelluksen ajan.

2. Neljäntenäkymmenennen vuoden alussa tulivat Israelin lapset taas Raadekseen, jossa kansa taas napisi Moosesta vastaan. Täältä Mooses lähetti sanansaattajia pyytämään Edomin kuninkaalta lupaa saada waeltaa hänen maansa läpi. Mutta kun ei tämä antanut siihen lupaa, waan uhkasi sodallakin, kääntyi Israel heistä pois ja waelsi Hoorin wuorelle. Täällä Aron kuoli, ja koko Israel itki häntä 30 päivää. Sitten he waelsiwat Punaisen meren tietä Edomin maan ympäri. Ja kansa suuttui matkasta ja puhui Sumalaa ja Moosesta vastaan. Silloin Herra lähetti tulisia käärmeitä, jotka puriwat kansaa, niin että paljon kansaa kuoli. Ja kansa tuli Moosoksen tykö, sanoen: „me teimme syntiä. Rukoile Herraa ottamaan pois nämät käärmeet meidän seastamme“. Ja Mooses rukoili kansan puolesta. Niin Herra sanoi: „tee itsellesi tulinen käärme ja nosta se merkiksi ylös. Joka purtu on ja katsoo siihen, hän elää“. Mooses teki waskikäärmeen, ja tapahtui Herran sanan mukaan.

3. Sen jälkeen Israel kulki Kanaanin maan itäpuolella Jordania olewaan osaan, ja Herra auttoi heitä niin, että he walloittiwat koko tämän maan. Mooses antoi sen Ruubenin ja Gadin sukukunnille sekä toiselle puolelle Manassin sukukuntaa.

II. 33. Moosoksen viimeiset päiwät. (5 Moos. 1—34.)

1. Mooses kokoo kansan, kertoo Sumalan työt ja käskyt ja ennustaa suuresta Profeetasta. 2. Hän katsoo kaukaa Kanaanin maata ja kuolee.

1. Neljäntenäkymmenentenä wuotena Egyptistä lähdön jälkeen sanoi Herra Moosokselle: „astu ylös tänne Abarimin wuorelle ja katsele sitä maata, jonka minä Israelin lapsille annan. Ja kun sen olet nähnyt, niin sinäkin kootaan kansasi tykö, niinkuin weljesi Aronkin on koottu. Silloin Mooses kokosi Moabin kentälle koko kansan ja puhui heille kaikki, mitä Herra käski hänen puhua. Tässä puheessaan hän puhui Herran suurista ja ihmeellisistä töistä heille ja heidän isillensä ja kuinka armollisesti Herra oli heitä korvessa johtanut. Sitten hän kertoi ja selitti heille Sumalan antamat lait ja kehoitti

heitä kuuliaisuuteen, sanoen: „kuule Iisrael! Jos sinä olet kuuliai-
nen Herran, sinun Jumalasi, äänelle, niin siunaus tulee sinulle.
Mutta jos et tottele Herran Jumalasi ääntä, niin tulee sinulle kirous,
ja Herra hajoittaa sinut kansain sekaan, ja sinä tulet pieneksi ja hal-
veksitukse kansaksi pakanain seassa“. Mooses myös ennusti heille
tulewasta suuresta profeetasta, sanoen: „Herra sanoi minulle:
Minä herätän heille heidän weljistänsä profeetan, sinun kaltai-
sesi, ja panen minun sanani hänen suuhunsa; hän puhuu heille
kaikki, mitä minä hänelle käsken“.

2. Sen jälkeen Mooses astui Moabin kedolta Rebo-nimiselle
vuorentuuffulalle, joka on Jerikon kohdalla, ja Herra näytti hänelle
koko Kanaanin maan ja sanoi: „tämä on se maa, jonka minä wan-
noin Abrahamille, Iisakille ja Jaakobille. Sinä saat nähdä sen sil-
milläsi, waan et sinä sinne tule“. Ja Mooses, Herran palvelija,
kuoli siellä 120 vuoden wanhana. Ja Herra hautasi hänet, eikä
yhtikään ole saanut tietää hänen hautaansa tähän päivään asti. Ja
Iisraelin lapset itkivät Moosesta 30 päivää. Eikä Iisraelissa nous-
sut sitten yhtään profeettaa Moosoksen vertaista, jonka Herra tunsi
kaswoista kaswoihin.

Kolmas Wikakausi.

Joošuan ja Tuomarien aika (1400—1100 e. Kr.).

II. 34. Joošua. (Jooš. 1—24.)

1. Herra rohkailee Joošuan mieltä. 2. Meno Jordanin yli. 3.
Sota Kanaanin maan asujamia vastaan. 4. Maan jako. 5. Joošuan
waroitus kansalle.

1. Moosoksen kuoleman jälkeen sanoi Herra Joošualle: „ole
rohkea ja wahwista itseäsi, waroen, että tekisit kaiken sen lain mukaan,
jonka mukaan minun palvelijani Mooses käski sinun toimiella. Älä
siitä harhaile oikealle äläkä wafemmalle. Mtköön tämä lakiraa-
mattu lähtekö sinun suustasi pois, waan ajattele sitä yöt
päivät, waroen, että tekisit kaikki sen mukaan. Niin sinä
menestyt teissäsi ja teet työsi toimellisesti. Älä pelkää, sillä Herra,
sinun Jumalasi, on sinun kansjasi“.

2. Nyt Joošua ja kaikki Iisraelin lapset nousivat ja tulivat
Jordanille. Herra sanoi Joošualle: „niinkuin minä olin Moosoksen

kanssa, niin olen minä sinunkin kanssasi. Ja kun kansa lähti majokstansa menemään, kantoivat papit Herran käskyn mukaan liiton arkkia kansan edessä. Ja Jordanin wirta oli täynnä aina partaaseen saakka. Mutta kun arkin kantajat tulivat Jordaniin ja pappien jalat kastuivat weden syrjään, niin seisahdtti yläpuolelta juoksewa wesi ja seisoi yhdessä läjässä; mutta se wesi, joka juoksi alas korwen mereen, wäheni ja juoksi pois. Ja koko Israel käwi kiiwällä sen läwitse, kunnes kaikki kansa pääsi Jordanin ylitse. Ja kun papit, jotka kantoivat Herran arkkia, astuivat Jordanista ylös, tulivat Jordanin wedet taas sijallensa ja juoksiwat niinkuin ennenkin.

3. Joosua käwi sitten sotaa Kanaanin maan kansoja vastaan ja löi kaikki maan asujamet wuorilla ja etelämaassa ja laaksoissa ja alangoissa sekä kaikki heidän kuninkaansa, eikä hän jättänyt yhtäkään, waan tappoi kaikki, joissa henki oli, niinkuin Herra, Israelin Jumala, oli käskenyt. Eikä yksikään kaupunki antanut itseänsä rauhalla Joosualle, paitsi Gibeon; waan kaikki otettiin sodalla. Woitetut kuninkaat olivat luvultaan 31. Sota niitä vastaan kesti melkein 7 wuotta.

4. Kun Joosua wanheni ja tuli ijälliseksi, oli osa maata vielä jäänyt walloittamatta. Mutta Herra sanoi hänelle: „ja'a tämäkin jällellä olewa maa Israelille perinnöksi!" Koko maan jako toimitettiin ensiksi Gilgalissa, ja joka osasta heitettiin arpaa. Mutta Leewin sukukunnalle ei annettu yhtään perintöä, koska Herra, Israelin Jumala, on heidän perintönsä, niinkuin Herra oli heille sanonut. Sittenmin kotoontui koko kansa Siiloon ja asetti sinne todistuksen majan. Ja Joosua heitti Siilossa arpaa Herran edessä ja jakoi jällellä olewille sukukunnille niiden osan. Kun jako oli päättynyt, annettiin Lewitoille 48 kaupunkia muitten sukukuntien alueilla asuinpaikoiksi. — Ja niin antoi Herra Israelin lapsille sen maan, jonka hän oli wannonut heidän isillensä antawanja sen heille. Ja Herra antoi heille lewon kaikista wihollisista; ja kaikki käwi toteen, mitä Herra oli heille luvannut.

5. Pitkän ajan perästä kokosi Joosua kaikki Israelin sukukunnat Siikemiin ja kehoitti heitä wakatavasti pelkäämään ja uskollisesti palwelemaan Herraa sekä hylkäämään epäjumalat. Sitten sanoi hän: „jollotte mielellänne palwele Herraa, niin walittkaa tänään, ketä te palwelette. Mutta minä ja minun huoneeni palwelemme Herraa". Niin kansa wastasi: „pois se meistä, että me hylkäisimme

Herran ja palvelijamme muita jumalia. Me myös palvelemme Herraa, sillä hän on meidän Jumalamme, ja me tahdomme olla hänen äänellensä kuuliaiset". Ja Joosua teki sinä päivänä liiton kansan kanssa.

Ja Joosua, Herran palvelija, kuoli 110 ajastaitaisena.

II & III. 35. Israelin Tuomarit. Gideon.

(Tuom. 1—12.)

1. Israelin kansa palvelee epäjumalia, josta Herra rantaisee sitä, mutta herättää myös heille pelastajia. 2. Gideonin kutsumus. 3. Gideon joutii Midianilaisia vastaan ja voittaa heidät. 4. Hän hylkää kuninkaan arvon.

II. 1. Israelin kansa palveli Jumalaa niin kauvan kuin Joosua eli. Mutta kun hän oli kuollut ja koko se sukukunta, tuli heidän jälkeensä toinen sukukunta, joka ei tuntenut Herraa eikä hänen Israelille tekemiänsä töitä. Ja Israelin lapset hylkäsimät Herran, heidän isiensä Jumalan, ja palvelivat epäjumalia. Niin julmistui Herran wiha Israeliin, ja hän antoi heidät vihollisten käsiin; ja heitä ahdistettiin kowin. Silloin Herra herätti heille tuomareita, jotka wapahtiwat heidät ryöstäjien käpistä. Ja Herra oli tuomarien kanssa ja auttoi kansaa tuomarien elinaikana heidän huokauksensa tähden. Mutta kun tuomari oli kuollut, tekivät he taas vielä surjemmin kuin heidän isänsä. Tuomareita oli Israelissa luvultaan 16.

III. Ensimmäinen tuomari oli Raalebin welen poika Otniel, joka wapahti Israelin Mesopotamian kuninkaan wallasta. Hänen jälkeensä mainitaan Ehud, joka voitti Moabilaiset, Samgar, joka karjan kaareksella löi 600 Filistealasta, ja naisprofeetta Deboora, joka wapahti kansan Kananealaisten kuninkaan Jaabinin käpistä.

III. 2. Sen jälkeen Israelin lapset taas tekivät pahaa Herran edessä, ja Herra antoi heidät Midianilaisten käsiin 7 wuodeksi. Kun Israel kylwi jotakin, tulivat Midianilaiset ja turmelivat kaiken maan kaswun, eivätkä jättäneet Israelille yhtään elatusta. Israelin lapset huusivat Herran tykö. Ja Herran enkeli ilmaantui Gideonille, Joaksen pojalle, ja sanoi: „Herra olkoon sinun kanssasi, sinä wäkewä sotamies! Mene tässä wäkewyydessäsi; sinä wapahdat Israelin Midianilaisten käpistä; katso, minä lähetän sinut". Gideon sanoi: „millä minä wapahdan Israelin? Katso, minun sukuni on kaikkein

köyhin Manasšesja, ja minä olen kaikkein pienin isäni huoneesja". Herra sanoi: „totisesti minä olen sinun kanssasi".

III. Sinä yönä sanoi Herra Gideonille: „kukista Baalin alttari, joka on isälläsi ja rakenna Herralle Jumalalleji alttari tälle korkealle vuorelle". Gideon teki niin.

III. 3. Kaikki Midianilaiset kokoontuivat Israelia vastaan. Ja Herran henki täytti Gideonin, ja hän lähetti sanan ympärillä oleville sukukunnille, että he seuraisivat häntä. Silloin nousi Gideon ja kaikki hänen väkensä. Ja Herra sanoi Gideonille: „ylön paljon on sinun kanssasi väkeä; ehkä Israel kerskaifi minua vastaan, sanoen: minun oma käteni vapahdi minut. Kolmella sadalla miehellä wapahtan minä teidät; mutta kaikki muu kansa menköön kukiin kotiinnsa".

III. Ja Gideon jakoi 300 miestänsä kolmeen joukkoon ja antoi jokaisen käteen pasuunat ja tyhjät sawiastiat sekä lamput astioihin. Kesimmäisen yöwartion alussa tuli hän sadan miehen kanssa Midianilaisten leiriin. He puhalsivat pasuuniin ja rikkoiwät sawiastiat, jotka olivat heidän käsissänsä. Ja samoin tekivät muutkin joukot. Kaikki tempasivat sitten lamput wasempaan käteensä ja pasuunat oikeaan käteensä ja huusivat: „miekka Herralle ja Gideonille!" Ja koko leiri rupesti juoksemaan, huutamaan ja pakenemaan. Ja Herra sowitti niin, että toisen miekka kääntyi toista vastaan koko leirissä. Ja Israelin miehet ajoivat Midianilaisia takaa.

III. 4. Israelin miehet sanoivat Gideonille: „hallitse sinä meitä, sinä ja sinun poikasi ja sinun poikasi poika, sillä sinä wapahtit meidät Midianilaisten käsistä. Mutta Gideon sanoi: „en minä tahdo hallita teitä, eikä poikani ole teitä hallitsewa, waan Herra olkoon teidän hallitsijanne". Sitten oli rauhaa 40 vuotta.

III. 36. Ruut. (Ruutin kirj.)

1. Elimelekin waellus. 2. Ruut tulee Boaksen waimoksi.

1. Tuomarien hallitesa tuli kallis aika maahan, ja betlehemiäinen Elimelek meni waimonsa Noomin ja kahden poikansa kanssa Moabilaiisten maalle. Siellä kuoli Elimelek, ja hänen poikansa naiwat moabilaisia waimoja. Kun molemmat pojattin kuolivat, palasi Noomi kotimaahansa. Häntä seurasi toinen miniä nimeltä Ruut. Ja he matkustiwät kahden Betlehemiin.

2. Täällä Ruut meni pelloille tähtäpäitä leikkaajien jäljissä poimimaan. Ja se pelto oli Boaksen oma, joka oli Elemelekin sukua. Kun Boas näki Ruutin ja sai tietää, kuka hän oli, osotti hän Ruutille suurta ystävyyttä ja otti sittemmin Ruutin vaimonsa. Ruut synnytti Boakselle pojan, jonka nimi oli Obed. Obedin poika oli Jisai, joka oli kuningas Daawidin isä. Täten tuli maailmainen Ruut maailman vapautajan kantaäidiksi. 4:äs kääntö.

II. 37. Geli ja Samuel. (1 Sam. 1—7.)

1. Samuelin syntyminen. 2. Gelin poikain tottelemattomuus. 3. Herra ilmestyy Samuelille. 4. Israel lyöhdään sobassa, ja liiton arki jouuu vihollisten käsiin. 5. Israelin pelastus.

1. Ylimmäisen papin Gelin aikana eli lewiitta Raamasja nimeltä Elkaana. Hänellä oli kaksi waimoa, Hanna ja Peninna. Hannalla ei ollut lapsia. Elkaana meni joka vuosi Siiloon rukoukseen, ja hänen waimonsa seurasi häntä. Ja Hanna rukouksi Herraa ja itki hartaasti, sanoen: „Herra Sebaot, jos antaisit piilaleksi pojan, niin minä antaisin hänet Herralle hänen ikipäiwiksensä“. Ja Herra muisti Hannaa, ja Hanna synnytti pojan, jonka hän nimitti Samueliksi. Ja hän wei hänet Herran huoneeseen Siiloon ja antoi hänet Herralle kaikeksi elinajaksi. Ja nuorukainen palveli Herraa Gelin tykönä.

2. Mutta Gelin pojat olivat ilkeät eivätkä totelleet Herraa. Ja Geli oli jo wanha. Kun hän kuuli, mitä hänen poikansa tekivät, sanoi hän heille: „mitki teette senkaltaisia? Ei niin, poikani, ei ole se hyvä sanoma, jonka minä kuulen“. Mutta he eivät kuulleet isänsä ääntä.

3. Mutta Samuel palveli Herraa, ja hän kasvoi ja oli otollinen sekä Herralle että ihmisille. Herran sana oli siihen aikaan harwinainen, eikä ollut ilmestynyt. Kun Samuel makasi Herran huoneessa, missä Jumalan arki oli, tapahtui, että Herra kutsui Samuelia. Ja hän wastasi: „tässä olen“. Ja hän juoksi Gelin luo ja sanoi: „katso tässä minä olen, sinä kutsuit minua“. Geli wastasi: „en minä sinua kutsunut; mene jälleen ja pane maata“. Mutta Samuel ei silloin vielä tuntenut Herraa, eikä Herran sana vielä ollut ilmoitettu hänelle. Ja Herra kutsui Samuelia vielä kaksi kertaa; ja kolmannella kerralla Geli ymmäräsi, että Herra kutsui nuoru-

kaista, ja sano: „mene ja pane maata. Ja jos sinua vielä kutsutaan, niin sano: puhu, Herra, sillä palvelijasi kuulee!” Samuel meni ja pani maata. Niin Herra kutsui häntä niinkuin ennentin: „Samuel, Samuel!” Ja Samuel sano: „puhu, sillä palvelijasi kuulee!” Niin Herra sanoi Samuelille: „katso, minä tuotan Geliille kaikki, mitä minä hänen huonettansa vastaan olen puhunut, sen pahan työn tähden, että hän tiesi poikainja häpeällisesti käyttäneen itsensä, eikä rangaissut heitä”. Namulla kutsui Geli hänet ja sano: „mitä sana se on, joka sinulle sanottiin? Mä jalaa sitä minulta”. Niin Samuel kertoi hänelle kaikki. Waan Geli sano: „Hän on Herra; tehköön hän, minkä hän hyväksi näkee”. — Ja Samuel kasvoi, ja Herra oli hänen kanssansa. Koko Israël tunsi Samuelin uskolliseksi Herran profetaaksi. Ja Samuelin sana tuli kaiken Israëlin tiedoksi.

3. Israël meni sotaan Filistealaisia vastaan, ja Israël lyötiin. Silloin sanoivat Israëlin wanhimmat: „ottakaamme Herran liiton arkki wapahamaan meitä vihollistemme käsistä!” Kun Gelin pojat toivat liiton arkin leiriin, huusi koko Israël suurella ilohuudolla; ja Filistealaiset pelkäsiwät ja sanoivat: „Jumala on tullut leiriin”. Mutta Israël lyötiin, Jumalan arkki otettiin pois, ja Gelin kaikki poikaa kaatui. Kun Geli kuuli sanoman Jumalan arkista, lankefi hän istuimelta taaksepäin maahan, mursi niskansa ja kuoli.

Filistealaiset weiwät liiton arkin epäjumalansa huoneeseen. Mutta Herran käsi oli raskas Filistealaisten päällä ja löi heitä kowilla waiwoilla. Silloin päättiwät Filistealaiset wiedä Jumalan arkin takaisin.

4. Mutta Samuel puhui koko Israëlille: „jos te käännytte kaikesta sydämmestänne Herran työ, niin heittäkää wieraat jumalat pois, kiinnittäkää sydämenne Herraan ja palvelkaa häntä ainoata, niin hän pelastaa teidät Filistealaisten käsistä”. Niin heittiwät Israëlin lapset pois epäjumalat ja palveliwat ainoata Herraa. Ja Samuel kofosi koko Israëlin, ja kansa tunnusti syntinsä. Mutta Filistealaiset tuliwat sinne sotimaan Israëlia vastaan. Samuel huusi Herraa puolustamaan Israëlia, ja Herra peljätti Filistealaisia suurella pauhinalla, niin että Israëlin lapset löiwät heidät. Ja Samuel oli Israëlin tuomarina kaiken elinaikansa. Cf. 6: 4.

Neljäs Aikakausi.

Jakamattoman kuninkaanvallan aikakausi.

(1075—975 e. Kr.)

II & I. 38. Saul. (1 Sam. 8—16.)

(1075—1055.)

1. Kansä pyytää kuningasta. 2. Herra walitsee siksä Saulin. 3. Saulin tottelemattomuus ja hylkäys. 4. Daawid woidellaan kuninkaaksi. 5. Saulin raskaamielisyys.

II. 1. Kun Samuel wanheni, pani hän poikansa Israelin tuomareiksi. Mutta hänen poikansa eivät waeltaneet hänen teillensä, waan ottiwat lahjoja ja käänsiwät oikeuden. Silloin kokoontuivat Israelin wanhimmat ja tuliwat sanomaan Samuelille: „katso, sinä olet wanhentunut, eiwätkä poikasi waella sinun teilläsi. Niin aseta nyt meille kuningas, niinkuin kaikilla pakanoilla on“. Samuel otti sen pahaksi. Mutta Herra sanoi: „kuule kansan ääntä; sillä eiwät he ole sinua hyljänneet, waan minut he owat hyljänneet, etten minä heitä hallitsisi“.

II. 2. Niin oli eräs mies Benjaminin suwusta, nimeltä Riis. Hänellä oli poika, nimeltä Saul, joka oli kaunis nuori mies, päätä pitempi kaikkea muuta kansaa. Kun Saul Herran tahdosta tuli Samuelin luokse, sanoi Herra: „tämä on se mies, joka on minun kansani päämies“. Silloin Samuel sanoi Saulille: „sinä syöt tänään minun kansani“. Seuraavana aamuna otti Samuel öljyhastian ja kaasi Saulin pään päälle, suuteli häntä ja sanoi: „katso, Herra on woidellut sinut perintönsä päämieheksi“. Saul meni pois Samuelin luota; ja Herra antoi Saulille toisen sydämen.

II. Mutta Samuel kutsutti kansan kokoon Mispaan ja heitti arpaa siitä, kuka kuninkaaksi tulisi. Silloin lankesi arpa Sauliin, Riisin poikaan. Samuel sanoi kaikelle kansalle: „näettekö, kenenkä Herra on walinnut? Sillä ei ole hänen wertaistansa koko kansassa“. Niin kaikki kansa huusi: „eläköön kuningas!“

II. 3. Saul soti voitollisesti Israelin wihollisia vastaan ja wapahti Israelin niitten käsistä. Tilistealaiset woitettiin Saulin pojan Joonatamin urhoollisuuden kautta. Sen jälkeen sanoi Samuel Saulille: „näin sanoo Herra Sebaot: mene ja lyö Amalek ja hukuta kaikki, mitä hänellä on, äläkä jäästä häntä!“ Niin Saul löi

Amalekilaijet ja surmasi kaiken kansan. Mutta hän ja kaikki kansa säästi kuninkaan ja mitä parasta oli karjasta. Samuel meni Saulin luo ja sanoi hänelle: „miksi et kuullut Herran ääntä, waan annoit itsesi saaliin puoleen ja teit pahaa Herran edessä?“ Saul sanoi tahtowansa uhrilla sowittaa syntinsä. Tähän Samuel taas sanoi: „kelpaako Herralle paremmin uhri, kuin että kuulet Herran äänen? Katso, kuuliaisuus on parempi kuin uhri; sillä totelemattomuus on noituuden synti, ja wastahakoisuus on epäjumalan palvelus. Koska olet hyljännyt Herran sanan, on hänkin hyljännyt sinut, ettet enää saa olla Israelin kuningas“. Samuel meni Raamaan eikä nähnyt Saulia enää kuolinpäiwäänsä saakka. Kuitenkin murehti hän Saulia.

I. 4. Herra puhui Samuelille: „kuinka kauwan sinä murehdit Saulia, jonka minä olen hyljännyt? Täytä sarwesi öljyllä ja mene betlehemiläisen Jisain luo; sillä hänen pojistansa olen minä katsunut itselleni kuninkaan“. Samuel teki niin ja kutsui Jisain poikineen uhrille. Kun he tulivat sisälle, katseli hän esikoista ja ajatteli: „warmaankin on tämä Herran woideltu“. Mutta Herra sanoi Samuelille: „älä katso hänen muotoansa äläkä hänen suurta kokoansa. Sillä ei niin ole kuin ihminen näkee; ihminen näkee sen, mikä silmäin edessä on, mutta Herra katsoo sydämeen“. Kun Samuel oli katsellut kaikkia, kysyi hän Jisailta: „Joko kaikki poikasi nyt owat täällä?“ Jisai sanoi: „wielä on nuorin jäljellä, ja hän kaitsee lampaita“. Niin nuorin poika, jonka nimi oli Daawid, tuotiin sinne; ja hän oli werewä ja kaunis kaswoiltaan ja ihanan muotoinen. Ja Herra sanoi: „nouse ja woitele tämä, sillä tämä se on“. Niin Samuel otti öljysarwensa ja woiteli hänet, ja Herran henki tuli Daawidiin siitä päiwästä alkaen. Sen jälkeen Samuel palasi Raamaan.

II. 5. Mutta Herran henki läksi Saulista, ja paha henki waiwasi häntä. Niin hänen palvelijansa neuwoivat häntä etsimään harpunoittajaa, joka soittaisi hänelle, kun paha henki häntä waiwasi. Kun hän sai tietää, että yksi Jisain pojista oli taitawa soittaja, lähetti hän noutamaan häntä. Niin Daawid tuli Saulin luo. Ja hän tuli Saulille sängen rakkaaksi ja tuli hänen aseensa kantajaksi. Kun paha henki tuli Sauliin, otti Daawid kanteleen ja soitti kädelänsä. Ja niin Saul wirwoittui, ja paha henki läksi hänestä. Ja Daawid jäi olemaan Saulin luona. 7:äs käsky. — Ser. 2: 19.

I. 39. Daawid ja Goljat. (1 Sam. 17.)

1. Goljatin ylpeys. 2. Daawidin rohkeus hänen luottamuksessaan Jumalaan. 3. Daawid voittaa Goljatin.

1. Filistealaiset kokosivat sotaväkensä sotaan Israelia vastaan. Silloin tuli Filistealaisten leiristä mies, Goljat nimeltä, kuuden kyhäärän ja kymmenen leweyden pituinen. Hänellä oli aivan hirmuiset aseet. Ja hän huusi Israelin sotajoukkoille: „valitkaa mies, joka tulee tänne minun tyköni. Jos hän lyö minut, niin me olemme teidän palvelijanne, mutta jos minä voitän hänet, pitää teidän oleman meidän palvelijamme“. Saul ja koko Israel hämmästyivät ja pelkäsivät suuresti.

2. Jisain kolme vanhinta poikaa meni sotaan Saulin kanssa. Mutta Daawid meni kotiansa kaitsemaan isänsä lampaista. Jisain sanoi Daawidille: „mene katsomaan weljiäsi, kuinka he woivat“. Ja Daawid meni. Kun hän tuli leiriin, nousi Goljat ja puhui niinkuin ennenkin. Ja joka mies Israelisja pakeni. Ja he sanoivat: „hänen woittajansa tekee kuningas aivan rikkaaksi, antaa tyttärensä hänelle ja tekee hänen isänsä huoneen wapaaksi Israelisja“. Silloin sanoi Daawid: „mikä tämä ympärileikkaamaton Filistealainen on, joka häpäisee elävän Jumalan sotajoukon?“ ja tahtoi wieläkin kuulla woittajan palkkaa mainittawan.

Kun tämä ilmoitettiin Saulille, antoi hän tuoda Daawidin tykönsä. Ja Daawid sanoi Saulille: „älköön kenenkään sydän hämmästykö. Palwelijasi käy sotimaan tätä Filistealaista vastaan“. Saul sanoi: „et sinä woi mennä sotimaan häntä vastaan; sillä sinä olet nuorukainen, mutta hän on sotamies nuoruudesta asti“. Daawid wastasi: „kun minä kaitsin isäni lampaista, tuli jalopeura ja karhu ja weivät lampaan laumasta. Niin minä juoksin ja tempasin sen ulos niitten suusta. Ja kun ne karkasivat minun päälleni, tapoin minä ne. Herra, joka minut pelasti jalopeurasta ja karhusta, pelastaa minut myös tämän Filistealaisen käsistä“. Ja Saul sanoi Daawidille: „mene, Herra on sinun kanssasi“. Daawid otti sauwansa käteensä, walitsi ojasta wiiji fileätä kiveä, pani ne paimenreppuunsa, otti lingon käteensä ja meni Filistealaisista vastaan.

3. Kun Filistealainen näki Daawidin, piti hän häntä halpana ja sanoi: „olenko minä koira, koska tulet sauwoilla minua vastaan?“ Ja Filistealainen kiroili Daawidia jumaliensa kautta ja sanoi wielä:

„tule tänne, minä annan sinun lihafi taiwaan linnuille ja kedon pedoille“. Mutta Daawid sano: „sinä tulet minun tyköni miekalla, keihäällä ja kilvellä; mutta minä tulen sinun tykösi Herran Sebaotin, Israelin sotawäen Jumalan nimeen, jota sinä olet pilkannut. Tänä päivänä antaa Herra sinut minun käsiini“. Kun Filistealainen nousi, rienfi Daawid häntä vastaan, otti repustansa kiwen, sinkosi ja paistasi Filistealaisista otsaan, että kiwi meni otsaan sisälle ja hän kaatui maahan kasvoillensa. Silloin juoksi Daawid ja weti Golvatin miekan tupesta ja hakkasi sillä häneltä pään poikki. Kun Filistealaiset näkiwät, että heidän sankarinsa oli kuollut, niin he pakeneiwat. Ja Israelin miehet ajoiwat heitä takaa ja löiwät heidät. — Tämän jälkeen tekivät Daawid ja Saulin poika Joonatan sydämellisen ystämyyden liiton keskenänsä.

II. 40. Daawidin waino. (1 Sam. 18—31.)

1. Daawidia ylistetään, josta Saulin mieli tulee katterakfi. 2. Daawid pakenee. 3. Daawid säästää Saulin hengen. 4. Samuel kuolee, ja Saul wainoo uudestaan Daawidia. 5. Saulin kuolema.

1. Kun Daawid palasi lyömästä Filistealaisista, tuliwat waimot Israelin kaupungeista soittaen, laulaen ja tanssien kuningas Saulia vastaan ja lauloiwat wuorotellen: „Saul löi tuhannen, mutta Daawid kymmentuhatta“. Niin Saul närkästy i sängen suuresti ja sano: „nyt puuttuu häneltä wain kuningaan walta“. Ja Saul katsoi aina karsaasti Daawidia siitä päivästä alkaen. Toisena päivänä waiwasi paha henki Saulia, ja hän raiwosi kotona huoneesjansa. Daawid soitti tapansa mukaan, ja Saulin kädessä oli keihäs. Silloin Saul heitti keihään, lyödäkseen Daawidin seinään kiinni; mutta Daawid wältti iskun kaksi kertaa. Ja Saul pelkäsi Daawidia, sillä Herra oli hänen kansjansa, mutta oli luopunut Saulista. Niin Saul pani hänet pois tyköänsä ja asetti hänet 1000 miehen päämieheksi. Ja Daawid oli onnellinen kaikilla teillänsä, sillä Herra oli hänen kansjansa. Saul pelkäsi Daawidia; waan koko Israel rakasti häntä.

2. Kun Daawid taas uudesta sodassa löi Filistealaisia juurella surmalla, tuli paha henki Sauliin, kun Daawid hänelle soitti. Saul koetti nytkin pistää Daawidin keihäällä seinään, mutta Daawid wältti, ja keihäs meni seinään. Daawid pakeni nyt kotiansa.

Waan Saul lähetti sinne sanansaattajia wartioimaan Daawidia ja tappamaan hänet aamulla. Mutta Miikal, Daawidin waimo, joka oli Saulin tytär, laski Daawidin alas attunasta, ja hän pääsi patoon. Zoonatan kyllä koetti Daawidia puolustamalla lepyttää isänsä wihaa; mutta silloin heitti Saul keihään, lyödäkseen häntä. Siitä Zoonatan ymmärsi, että hänen isänsä oli päättänyt tappa Daawidin. Ja hän meni aamulla kedolle Daawidia tapaamaan. Ja he antoivat toinen toisellensa suuta ja itkivät yhdesj. Daawid meni matkaansa; Zoonatan taas palasi kaupunkiin.

Kun Daawid tuli Roobeen ja pyysi ylimmäiseltä papilta Ahimeleliltä leipää, koska hänen oli kova nälkä, antoi Ahimelet hänelle näkyleipiä; sillä hänellä ei ollut muuta. Saatuaan sieltä myös Goljatin miekan, pakeni Daawid Filistealaisten kuninkaan luo ja sieltä taas wuoren luolaan. Sinne kokoontui hänen isänsä huone ja kaikki naisia waiwattuja, noin 400 miestä luvultaan. Ja Daawid oli heidän päämiehensä. Saul wainosi alinomaa Daawidia, joka aina waan pakeni paikasta toiseen.

3. Kun Saulille sitten kerran ilmoitettiin: „Daawid on Engedin korwessa“, otti Saul 3,000 miestä ja meni etsimään Daawidia. Korwessa hän meni luolaan makaamaan; mutta Daawid istui miehinensä kätkeytyneenä luolan peräkulmilla. Ja Daawidin miehet sanoivat hänelle: „katso, tämä on se päivä, jolloin Herra antaa wihamiehesi sinun käsiisi“. Ja Daawid nousi ja leikkasi jalaa kappaleen Saulin waatteen liepeestä. Mutta kun tämä oli tehty, soimasi Daawidin sydän häntä, että hän niin oli tehnyt. Eikä hän sallinut miehensä karata Saulin päälle. Amulla nousi Saul ja meni matkoihinsa; ja Daawidkin läksi luolasta. Hän huusi Saulille: „herrani kuningas!“ Saul katsahti taaksensa, ja Daawid kallisti kaswonsa maahan ja kumarasi, sanoen: „mitki uskot ihmisten sanoja, että Daawid muka etsii wahinkoasi? Katso, tänään oli Herra antanut sinut minun käsiini luolassa; mutta minä armahdin sinua, waikka minua neuwottiin tappamaan sinut. Katso tätä hameesi tilkkaa minun kädesjani. Huomaa siitä, ettei yhtään pahuutta eikä wäärnyhtä ole minun mielesjani; ja sinä wäijyt minun henkeäni, ottaaksesi sen minulta. Herra tuomitkoon meidän välillämmme; mutta ei minun käteni ole sinuun jattuwa“. Ja Saul korotti äänensä ja itki ja sanoi Daawidille: „sinä olet hurstkaampi minua. Herra maksakoon

sinulle sen hyvän, jonka sinä tänä päivänä olet minulle tehnyt!" Saul meni kotiansa; mutta Daawid ja hänen miehensä menivät vuorille.

4. Tähän aikaan kuoli profeetta Samuel. Ja koko Israel kokoontui häntä murehtimaan ja hautasi hänet hänen omaan huoneeseensa. Samaan aikaan meni Saul taas sotamiehineensä Daawidia vastaan. Yöllä meni Daawid sijarensa pojan Abisain kanssa Saulin leiriin, jossa Saul makasi nukkuneena; ja hänen keihäänsä oli pistetty maahan hänen päänalaisensa kohdalle. Silloin janoi Abisai: „Jumala on nyt antanut vihamiehesi sinun käsiisi; minä lyön hänet keihäällä maahan kiinni". Mutta Daawid säästi toistamiseen Saulin hengen eikä tahtonut saastuttaa kättänsä Herran woideltuun.

5. Filistealaiset kokosivat sotawäkensä Israelia vastaan. Saul kokosi kaiken Israelin. Mutta Israelin miehet pakenivat Filistealaisia. Ja Filistealaiset ajoivat Saulia ja hänen poikiansa takaa, ja he surmasivat kolme Saulin poikaa ja niiden joukossa Joonatanin. Sota oli ankara, ja joutsimiehet saavuttivat Saulin. Kun hän oli suuressa tuskassa niitten tähden, janoi hän aseensa kantajalle: „wedä miekasi ja pistä sillä minut läwitse, etteiwät nämät ympärileikkaamattomat sitä tekisi ja pilkkaisi minua". Mutta aseenkantaja ei tahtonut sitä tehdä, sillä hän pelkäsi suuresti. Niin otti Saul miekan ja heittäysi siihen. Kolmantena päivänä jai Daawid tiedon kaikesta. Hän tuli siitä jangen murheelliseksi ja weisafi kauniin walituswirren Saulista ja ystävästänsä Joonatanista.

5:es rukous.

II. 41. Daawid kuninkaana. (2 Sam. 2—10; Aik. 12—21.)

1. Daawid tulee kuninkaaksi. 2. Hän valloittaa Jerusalemin. 3. Hän järjestää jumalanpalveluksen. 4. Daawidille annettu lupaus tulevasta kuninkaasta. 5. Daawidin voitot sodissa.

1. Tämän jälkeen meni Daawid Herran käskyistä Hebroniiin. Juudan miehet tulivat sinne ja voitelsivat Daawidin Juudan huoneen kuninkaaksi. Nyt syntyi pitkälinen sota Saulin huoneen ja Daawidin huoneen välillä. Mutta Daawid kasvoi ja menestyi, ja Saulin huone hävisi ja wäheni. Wihdoin tulivat kaikki Israelin sukukunnat Daawidin tykö Hebroniiin, ja Israelin wanhimmat voitelsivat Daawidin Israelin kuninkaaksi.

2. Kuningas meni miehineensä Jerusalemiin Jebusilaisia vastaan. Ja Daawid woitti Siionin linnan, jossa hän sitten asui,

ja kutsui sen Daawidin kaupungiksi. Daawid menestyi, ja Herra Sumala oli hänen kansansa. Ja Tyhruksen kuningas lähetti Daawidille kedripuita, kivenhalkaajia ja puuseppiä, jotka rakensivat Daawidille huoneen. Filistealaiset nousivat sotimaan Daawidia vastaan; mutta Daawid löi heidät kokonaan kahdesja suuressa tappelusja. Daawidin nimi oli kuuluisa kaikisja maisja.

3. Ja Daawid kokosi kaiken Israelin Jerusalemiin ja meni tuomaan Herran arkkia Gibeasta. Suurella juhlassuudella tuotiin arkki Jerusalemiin. Täällä se asetettiin keskelle sitä majaa, jonka Daawid oli walmistanut. Daawid järjести myös säännöllisen jumalanpalveluksen Siionilla.

4. Kun kuningas istui huoneessansa ja Herra oli antanut hänelle lewon kaikilta wihollisilta, sanoi hän profeetta Naatanille: „katso, minä asun kedripuisessa huoneessa, ja Sumalan arkki asuu waatemajasja“. Naatan sanoi kuninkaalle: „tee kaikki, mitä sydämesjäsi on; sillä Herra on sinun kansjasi“. Mutta Herran sana tuli yöllä Naatanille, lausuen: „mene ja sano minun palvelijalleni Daawidille: näin sanoo Herra: älä rakenna minulle huonetta asuttawakseni: sillä sinä olet sotamies ja olet wuodattanut paljon werta, ja jodat ympäröiwät sinua wieläkin. Mutta kun sinun aikasi on täytetty ja sinä lepääät isäisi kansja, herätän minä sinun siemenesi sinun jälkeesi; ja minä wawhistan hänen waltakuntansa. Ja hän rakentaa minun nimelleni huoneen, ja minä wawhistan hänen waltakuntansa istuimen ijankaikfisesti. Minä olen hänen ijänsä, ja hän on minun poikani. Mutta sinun huoneesi ja waltakuntasi on pshyvä sinun edesjäsi ijankaikkisesti“. Silloin sanoi Daawid: „kuka olen minä, Herra, Herra, ja mikä on minun huoneeni, että sinä olet minut tähän asti jaattanut? Ja tämänkin olet wielä wähäksi lutenut, koska olet myös puhunut palvelijasi huoneelle kautaisista asioista“.

5. Sen jälkeen Daawid löi Filistealaiset ja otti wallan suitset heidän käsistänsä. Samoin käwi monen muunkin kansan. Ja Daawid teki itsensä kuuluisaksi, sillä Herra auttoi häntä, minne hywänsä hän meni sotimaan. Daawidin waltakunta ulottui Eufratista Wälimereen ja Libanonista Arabian mereen.

II. 42. Daawidin synty ja katumus. (2 Sam. 10—12.)

1. Daawidin lankeemus syntiin. 2. Naatanin nuhde ja Daawidin katumus.

1. Ammonilaiset valmistivat sotaa Daawidia vastaan, ja Daawid lähetti sisarensa pojan Joabin koko sotajoukon kanssa hukuttamaan Ammonin lapsia. Mutta Daawid jäi Jerusalemiin. Kun hän ehtoopuolella päivää käveli huoneensa katolla, näki hän erään waimon pesewän itseänsä; ja waimo oli sangen ihana. Tiedusteltuaan sai hän tietää, että hänen nimensä oli Batsjeba, sotamies Urijan waimo, ja että Urija oli sotajoukon kanssa sodassa. Daawid lähetti tuomaan Batsjeban luoksensa ja rakastui häneen syntisesti. Ja Daawid lähetti Joabille sanan, että hän lähettäisi Urijan Daawidin luokse. Sitten hän antoi Urijalle kirjeen Joabille wietäväksi, johonka hän oli kirjoittanut: „pankaa Urija kowimman sodan rintaan ja kääntykää hänestä takaperin, että hän lyötäisiin ja kuolisi“. Joab teki niin, ja Urija kuoli. Ja Joab lähetti Daawidille sanoman sodan tapauksista. Murheajan kuluttua tuli Batsjeba Daawidin waimoksi.

2. Mutta tämä Daawidin työ oli paha Herran edessä, ja Herra lähetti profeetta Naatanin Daawidin luokse. Naatan sanoi Daawidille: „kaksi miestä oli yhdessä kaupungissa, toinen rikas ja toinen köyhä. Rikkaalla oli aiwan paljon lampaista ja karjaa. Mutta köyhällä ei ollut mitään muuta kuin yksi wäihäinen karitsa. Se söi hänen leipäpalastansa ja joi hänen juoma-astiaastansa ja makasi hänen sylisjäsä ja oli hänelle niinkuin tytär. Ja rikkaalle miehelle tuli wieras, eikä hän raskinut ottaa omista lampaistansa eikä karjastansa, valmistaaaksensa wieraalle, waan hän otti köyhän miehen lampaan ja valmistui sen wieraallensa“. Nyt Daawidin wiha julmistui, ja hän sanoi: „niin totta kuin Herra elää, se mies, joka sen teki, on kuoleman lapsi“. Mutta Naatan sanoi: „**Sinä** olet se mies; Urijan olet sinä tappanut, ja hänen waimonsa olet ottanut itsellesi waimoksi. Sentähden sanoo Herra: katso, minä herätän pahaa sinulle omasta huoneestasi“. Daawid sanoi: „minä olen syntiä tehnyt Herraa vastaan“. Naatan sanoi: „niin on Herrakin ottanut sinun syntisi pois, ettei sinun pidä kuoleman“. Batsjeba synnytti Daawidille pojan, ja hän antoi hänelle nimen Salomo. Herra rakasti häntä; ja Daawid antoi pojan Naatanin kaswatettavaksi. Tähän aikaan Daa-

wid kirjoitti Psalmtarin 51 psalmin, joka osottaa hänen syvää suruansa ja katumustansa.

10:es käsky; 6:es rukous. — Mtj. 5: 28.

III. 43. Absalomin kapina. (2 Sam. 13—20.)

1. Absalom nostaa kapinan. 2. Daawid pakenee. 3. Absalom voitetaan ja tapetaan sodassa.

1. Kun Daawid oli kokonaan hävittänyt Ammonilaisten waltakunnan, rupefi heti paha kaswamaan Daawidille hänen omasta perheestänsä. Daawidilla oli poika, Absalom nimeltään; eikä ollut koko Israelissa yksikään mies niin kaunis kuin Absalom. Hän hankki itsellensä wanut, heroset ja 50 miestä, jotka olivat hänen edelläjuoksijansa. Ja Absalom panetteli ijäänsä kansan edessä. Kun joku tuli hänen tykönsä häntä kumartamaan, ojensi hän kätensä hänelle ja antoi hänelle suuta. Siten Absalom warasti Israelin miesten sydämet. Jonkun ajan perästä meni hän Hebronin, ja hänen kansansa meni 200 miestä Jerusalemistä. Kapina wahwistui nopeasti, ja paljon kansaa tuli lisää Absalomin puolelle.

2. Kun asia ilmoitettiin Daawidille, sanoi hän: „nouškaamme ja paetkaamme, sillä muutoin ei pääse yksikään meistä Absalomin kästistä“. Ja kuningas käwi jalkaisin ulos kaiken huoneensa kanssa Sidronin ojan ylitse öljymäkeä ylöspäin ja itki käydesjäänsä, ja hänen päänsä oli peitetty. Ja kaikki kansa, joka seurasi häntä, peitti päänsä ja itki.

3. Mutta Absalom ja kaikki kansa tuli Jerusalemiin. Sieltä he meniwät sotimaan Daawidia vastaan. Daawid luetti wäkensä ja pani sille päämiehiä ja sanoi: „minäkin menen sotaan teidän kansanne“. Mutta kansa sanoi: „älä mene; sillä sinä olet niin kuin 10,000 miestä“. Ja kuningas käski päälliköitä, sanoen: „pidelkää siivosti Absalomin nuorukaista!“ Ja kaikki kansa kuuli tämän kuninkaan waroituksen.

Sodassa Absalomin sotajoukko lyötiin, ja Absalom pakeni muulin seljässä. Kun muuli tuli paksun ja oksaisen tammen alle, tarttui Absalomin pää tammeen, ja hän jäi riippumaan taiwaan ja maan välille. Mutta muuli juoksi matkoihinsa hänen altansa. Niin Joab otti kolme keihästä ja pisti ne Absalomin sydämeen. Kun Daawid sai kuulla Absalomin tappiosta ja kuolemasta, tuli

hän murheelliseksi, itki ja sanoi: „poikani Absalom! minun poikani, minun poikani Absalom! Oi, jospa minä olisin kuollut sinun sijas-
fasi, Absalom, minun poikani!”

Sitten kuningas palasi Jerusalemiin. Ja kaikki Juudan mie-
het tulivat kuningasta vastaan saattamaan häntä Jordanin ylitse.
4:äs käsky. — 5 Mos. 27: 16; Sananl. 28: 24.

II. 44. Daawidin viimeiset päivät. (1 Kun. 1, 2; 1 Mik. 28—30.)

1. Salomo voidellaan kuninkaaksi. 2. Daawid varoittaa Salomoa.
3. Juhlallinen kansankokous ja Daawidin kuolema.

1. Kun Daawid oli ijälliseksi joutunut, soiteli pappi Saadot Daawidin käskystä Salomon kuninkaaksi; ja kaikki kansa sanoi: „elä-
köön kuningas Salomo!”

2. Kun Daawidin aika lähestyi, että hänen piti kuoleman,
käski hän poikaansa Salomoa, sanoen: „minä menen kaiken maail-
man tietä; niin rohkaise nyt mieleesi ja ole mies! Ja pidä, mitä
Herra Jumalasi on käskennyt, niin että waellat hänen teillänsä ja
pidät hänen sääntönsä, käskynsä ja oikeutensa, niinkuin on kirjoitettu
Moosoksen laissa, että Herra wahvistaisi sanansa, jonka hän on
minulle puhunut: jos poikasi waeltawat uskollisesti minun edessäni,
niin ei sinulta ole puuttuwa miestä Israelin istuimelta”.

3. Vielä kuningas Daawid juhlallisesti kansan kokouksessa
jätti hallituksen Salomolle, waroitti sekä häntä että Israelin kansaa,
rukoili sitten Herraa kansan ja Salomon puolesta ja kehoitti lo-
puksi kansaa kiittämään Herraa, heidän Jumalaansa. Ja kaikki
kansa kiitti isäinsä Jumalaa. Niin Daawid nukkui isäinsä kansa
ja haudattiin Daawidin kaupunkiin. Daawid oli ollut 40 vuotta
(1055—1015 e. Kr.) Israelin kuninkaana. Hebronissa oli hän
kuninkaana 7 vuotta ja Jerusalemissa 33 vuotta.

II. 45. Kuningas Salomo. (1 Kun. 2—11; 2 Mik. 7—9.)

1. Salomon rukous. 2. Salomo on viisas tuomioissaan ja hallituk-
sessaan. 3. Temppelin rakentaminen ja Salomon rukous. 4. Herran
lupaus Salomolle. 5. Salomon kunnia, lankeemus syntiin ja kuolema.

1. Salomo istui isänsä Daawidin istuimella, ja hänen walta-
kuntansa wahvistui suuresti. Ja Salomo rakasti Herraa ja waelsi

isänsä Daawidin säännöissä. Herra ilmaantui hänelle yöllä sanoen: „ano, mitä minä antaisin sinulle“. Salomo sanoi: „Herra Jumalani, sinä olet tehnyt palvelijasi kuninkaaksi isäni Daawidin sijaan; ja minä olen nuorukainen, enkä tiedä käydä ulos enkä sijälle. Anna sentähden sinun palvelijallesi ymmärtäväinen sydän tuomitsemaan kansaasi ja erottamaan paha hyvästä“. Tämä puhe kelpasi Herralle, ja hän sanoi Salomolle: „koska niin anoit, eikä anonut itsellesi pitkää ikää, eikä anonut rikkautta eikä vihamiestesi sieluja, niin minä teen sanojesi mukaan. Minä annan sinulle tietäväisen ja ymmärtäväisen sydämen, niin ettei sinun wertaitasi ole ollut eikä tule. Ja vielä, mitä et anonutkaan, annan minä sinulle: rikkautta ja kunniaa. Ja jos waellat minun teilläni, niinkuin isäsi Daawid waelsi, niin minä teen sinun ikäsi pitkäksi“.

2. Silloin tuli kaksi naista kuninkaan tykö. Toinen sanoi: „minä ja tämä waimo asuimme yhdessä huoneessa, eikä kukaan muu ollut meidän kanssamme siinä. Ja tämän waimon lapsi kuoli yöllä, sillä hän makasi sen kuoliaaksi. Niin hän nousi yöllä ja otti minun lapseni siwustani ja pani sen wiereensä, ja oman kuolleen lapsensa pani hän minun wiereeni. Kun minä aamulla heräsin, näin minä että lapseni oli kuollut; mutta päivän koittaessa katselin minä tarkasti lasta, ja katso, ei se ollutkaan minun poikani“. Niin toinen waimo sanoi: „ei ole niin, waan minun lapseni elää, ja sinun lapsesi on kuollut“. Kuningas sanoi: „tuotaa minulle miekka!“ Ja miekka tuotiin. Kuningas sanoi: „jakakaa elävä lapsi kah tia ja antakaa toinen puoli toiselle ja toinen puoli toiselle“. Niin sanoi se waimo, jonka lapsi oli elävä, sillä hänen äidillinen sydämensä paloi lapsensa: „ah, minun herrani! antakaa hänelle elävä lapsi, älkääkä suinkaan tappako sitä!“ Mutta toinen sanoi: „ei minulle eikä sinulle, waan jaettakoon se kah tia!“ Niin kuningas sanoi: „annettakoon edelliselle waimolle tämä elävä lapsi, eikä sitä suinkaan saa tappaa; sillä tämä on hänen äitinsä“. Tämän tuomion kuuli koko Israeli, ja he pelkäsiwät kuningasta; sillä he näkiwät, että Jumalan tieto oli tullut häneen toimittamaan tuomiota.

Ja Salomo oli koko Israelin kuningas ja hallitsi kaikissa waltakunnissa wirrasta (Eufratista) Filistealaisten maakuntaan ja Egyptin rajaan saakka. Ja hänellä oli rauha ympärillensä. Ja Jumala antoi hänelle wiisautta ja ymmärrystä sängen suuressa määrässä

ja myös awaran tiedon. Ja kaikista kansoista kultiin kuulemaan Salomon wiisautta.

3. Salomo rakensi myös Herralle huoneen. Kun temppele kalliine kaluineen oli walmis, koki Salomo Israelin wanhimmat wiemään liiton arkia Siionista temppeleihin. Ja papit kantoivat arkin, jossa oli Moosoksen kalli kivistä taulua. Kun papit menivät pyhästä ulos, täytti pilwi Herran huoneen. Silloin seisoi Salomo Herran alttarin edessä esikartanolla; ja hän siunasi koko Israelin joukon. Sitten hän kaiken Israelin edessä kumartui polwillensa, hajoitti kätensä taivaaseen päin ja rukoili: „Herra, Israelin Jumala! Ei ole yhtään Jumalaa sinun wertaistasi, joka säilytät liiton ja laupeuden palvelijoillesi. Eivät taivaat eivätkä taivasten taivaat woi sinua käsittää, kuinka siis sen tekisi tämä huone, jonka minä rakensin? Mutta käännä palvelijasi rukouksen puoleen, että sinun silmäsi olisivat awoimina tätä huonetta kohti yöllä ja päivällä ja että kuulisit palvelijasi ja kansasi Israelin hartaan rukouksen, jonka he tässä paikassa rukoilewat. Jos myöskin muukalainen tulee rukoilemaan tähän huoneeseen, anon minä, että kuulisit taivaasta sen, että kaikki kansat maan päällä tuntisivat sinun nimesi ja pelkäisivät sinua, niinkuin sinun kansasi Israel“. Sitten Salomo nousi ja siunasi vielä koko Israelin joukkoa ja kiitti Herraa korkealla äänellä. Runingas ja koko Israel pitivät juhlaa Herralle 14 päivää.

4. Kun Salomo oli rakentanut Herran huoneen ja oman huoneensa, ilmestyi Herra hänelle ja sanoi: „minä olen kuullut sinun rukouksesi ja olen pyhittänyt tämän huoneen. Jos sinä waellat minun edessäni, niinkuin isäsi Daawid on waeltanut, niin minä wahwistan sinun waltakuntasi istuimen ijanikkaisesti. Mutta jos te käännytte pois minusta ja menette palwelemaan wieraita jumalia, niin minä häwitän Israelin tästä maasta. Ja sen huoneen, jonka minä olen nimelleni pyhittänyt, heitän minä pois kaswojeni edestä“.

5. Ja Salomo tuli suuremmaksi kaikkea kuninkaita maan päällä rikkaudessa ja wiisaudessa. Rikkaan Arapian kuningatar oli kuullut sanoman Salomon töistä. Ja hän tuli Jerusalemiin koettelemaan Salomoa arwoituksilla. Mutta Salomo selitti hänelle kaikki hänen kysymyksensä. Hän sanoi Salomolle: „se on tosi, mitä minä olen kuullut sinusta omasa maassani; enkä minä sitä uskonut, ennenkuin itse tulin ja olen sen nyt omin silmin nähnyt; eikä ole minulle

puoltakaan sanottu, sillä sinulla on enemmän taitoa ja hyvyyttä, kuin sanoma on kertonut”.

Mutta kuningas Salomo rakasti monta pakanallista waimoa. Kun hän wanheni, käänsiwät nämät hänen emäntänsä hänen sydämensä wierasten jumalien puoleen. Ja Salomo rakensi korkeudet muukalaisille emännilleen, jotka suitsuttimat ja uhrasiwät epäjumalilleen. Ja Herra wihaštui Salomoon ja sanoi: „koska et ole pitänyt minun liittoani, niin minä totisesti repäisen waltakunnan sinulta. Kuitenkaan en minä tee sitä sinun ajallasi isäsi Daawidin tähden; mutta sinun poikasi kädestä minä sen repäisen. Yhden sukukunnan minä annan kuitenkin hänelle palvelijani Daawidin tähden”.

Ja aika, jona Salomo hallitsi Jerusalemissa koko Israelia, oli 40 vuotta (1015—975 e. Kr.). Ja Salomo nukkui isäinsä kanssa ja haudattiin Daawidin kaupunkiin. Hänen poikansa Rehabeam tuli kuninkaaksi hänen sijaansa.

Viides aikakausi.

Zaetun waltakunnan ja wankeuden aika.

(975—536 e. Kr.)

II. 46. Waltakunnan jako. (1 Kun. 12.)

Rehabeam meni Siikemiin, sillä koko Israael oli tullut sinne tekemään hänet kuninkaaksi. Ja he puhuiwat Rehabeamille: „sinun isäsi on raskauttanut meidän ikeemme. Huojenna sinä nyt isäsi kowa palvelus ja raskas ijes, ja me palwelemme sinua”. Kuningas Rehabeam neuwotteli wanhimpain kanssa, jotka oliwat olleet hänen isänsä palvelijoita. He sanoiwat hänelle: „jos sinä tänä päivänä kuulet tätä kansaa ja annat heille hywiä sanoja, niin he owat sinun palvelijasi kaiken elinajaksi”. Mutta hän hylkäsi wanhimpain neuwon ja neuwotteli nuorukaisten kanssa, jotka hänen kanssansa oliwat kaswaneet. Nämät sanoiwat hänelle: „sano kansalle: minun isäni on kurrittanut teitä ruoskilla, waan minä kurritan teitä skorpioneilla”. Ja kuningas wastasi kowasti kansalle, hyljäten sen neuwon, jonka wanhimmat oliwat antaneet. Kanssa wastasi kuninkaalle: „mikä osa on meillä Daawidissa eli perimys Zisain pojassa?” Ja Israael meni majoilensa. Rehabeam hallitsi ainoastaan niitä Israaelin lapsia, jotka

asuiwat Juudan kaupungeissa. Mutta koko Israel kutsui Jerobeamin, Nebatin pojan, kansan kokoukseen ja teki hänet koko Israelin kuningaksi.

Israelin valtakunta.

II. 47. Jerobeam. Elija Tisbiläinen. (1 Kun. 12; 17—22; 2 Kun. 1; 2 Alf. 17—20.)

1. Israelin kuningasten jumalattomuus. 2. Elija Tisbiläinen nälhädän aikana. 3. Elijan ja Baalin pappein uhrit. 4. Naabotin wiinimäki. 5. Elijan taiwaaseen meno.

1. Jerobeam rakensi Siikemin kaupungin ja asui siinä. Ja hän ajatteli sydämessänsä: „jos tämä kansa menee uhraamaan Herran huoneeseen Jerusalemiin, niin sen sydän kääntyy jälleen Rehabeamin puolelle, ja he tappawat minut“. Ja neuvoteltuaan asiaa teetti hän kaksi kultaista vasikkaa ja sanoi: „teidän on työläs mennä Jerusalemiin. Katso tässä, Israel, sinun Jumalasi, jotka ovat johdattaneet sinut Egyptin maalta“. Ja hän asetti toisen Beeteliin, ja toisen pani hän Daaniin, kumpaiseinkin valtakuntansa päähän. Ja se asia joutui hymiksi, sillä kansa meni Daaniin.

Jerobeamin jälkeiset kuninkaat tekivät kaikki pahaa Herran edessä. Raittia edeltäjänsä pahempi oli Ahab, joka otti Isebelin, Siidonin kuninkaan tyttären, emännäkseen ja rupeesi palvelemaan Baalia, jolle hän rakensi huoneen Samariassa, pääkaupungissaan.

2. Ja Elija Tisbiläinen sanoi Ahabille: „niin totta kuin Herra, Israelin Jumala, elää, jonka palvelija minä olen, ei tule näinä vuosina kastetta eikä sadetta muuten kuin minun sanani johdosta“. Ja Herra sanoi Elijalle: „mene pois täältä ja piiloudu Keritin ojan luona ja juo ojasta. Minä olen käskenyt kaarnetten elättää sinua siellä“. Hän teki Herran sanan mukaan, ja kaarneet toivat hänelle leipää ja lihaa, ja hän joi ojasta. Kun oja kuivui, sanoi Herra hänelle: „nouste ja mene Sarpatiin, joka on lähellä Siidonia, ja asu siellä. Minä olen käskenyt erään leskiwaimon siellä elättää sinua“. Ja hän nousi ja meni Sarpatiin. Kun hän tuli kaupungin portille, oli leskiwaimo siellä hakemassa puita, ja Elija sanoi hänelle: „tuo minulle vähän wettä astiasa ja myös pala leipää kädessäsi“. Waimo sanoi: „ei ole minulla leipää, vaan pi-

wollinen jauhoja wakkasessa ja wähän öljyä astiasa". Elija sanoi: „älä pelkää, tee, niinkuin minä olen sanonut". Ja hän meni ja teki niinkuin Elija oli puhunut. Ja hän söi ja myös waimo perheensä kauwan aikaa, eivätkä jauhot loppuneet wakkasesta eikä öljy astiasta. — Jonkun ajan perästä waimon poika sairastui ja kuoli. Elija otti pojan, pani hänet wuoteeseen, ojensi itsensä kolmasti nuorukaisen ylitse ja rukoili Jumalaa. Ja Herra kuuli Elijan äänen, ja nuorukaisen sielu tuli häneen jälleen, ja hän wirtosi.

3. Kolmen wuoden perästä sanoi Herra Elijalle: „mene ja näytä itsesi Ahabille, ja minä annan sataa maan päälle". Ja Elija meni ja sanoi Ahabille: „lähetä nyt kokoomaan koko Izrael Karmelin wuorelle ja kaikki Baalin profeetat". Ahab teki niin. Elija astui kaiken kansan eteen ja sanoi: „kuinka kauwan te onnutte molemmille puolille? Jos Herra on Jumala, niin palwelkaa häntä, waan jos Baal on Jumala, niin palwelkaa häntä". Mutta kansa ei wastannut mitään. Silloin sanoi Elija: „minä olen jäänyt yksin Herran profeetaksi; mutta Baalin profeettoja on 450. Antakaa nyt meille kaksi mullia uhriksi, toinen heille ja toinen minulle. Huutakaa te sitten teidän jumalanne nimeä, minä huudan Herran nimeä. Kumpi jumala wastaa tulen kautta, hän olkoon Jumala". Ja kaikki kansa wastasi: „se on oikein".

Baalin profeetat ottiwat nyt mullin ja walmistiwat sen ja huusiwat Baalin nimeä aamusta puolipäiwään asti, sanoen: „Baal, kuule meitä!" Mutta ei siinä ollut ääntä eikä wastaajata. Koska jo puolipäiwä oli, pikkasi Elija heitä ja sanoi: „huutakaa wahwasti, sillä hän on jumala; hän ajattelee jotakin, tahi hänellä on jotakin toimittamista, tahi hän on matkalla, tahi ehkä hän matkaa, että hän heräisi". Ja he huusiwat suurella äänellä ja wiileskeliwät itseänsä weitfillä; eikä ollut siinä ääntä eikä wastaajata.

Sitten Elija rakensi alttarin, teki kuopan alttarin ympäri, laatoi puut, hakkasi mullin kappaleiksi ja pani sen puiden päälle. Sitten antoi hän kaataa niin paljon wettä uhrin ja puitten päälle, että kuoppa täyttyi wedestä. Silloin astui hän esiin ja sanoi: „Herra, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala; ilmoita tänä päiwänä, että sinä olet Izraelin Jumala ja minä sinun palwelijasi! Kuule minua, Herra, kuule minua!" Ja Herran tuli lankefi ja poltti polttouhrin, puut, kivet ja mullan sekä nuoli wedenkin kuopasta. Kun kaikki kansa sen näki, lankefi se kaswoillensa ja huusi: „Herra

on Jumala, Herra on Jumala". Mutta Elija sanoi heille: „ottakaa Baalin profeetat kiinni, ettei yksikään heistä pääsisi". Ja he ottivat heidät kiinni; ja Elija wei heidät Riisonin ojalalle ja tappoi heidät siinä. Ja yhtäkkiä kävi taiwas mustaksi, ja tuli sangen juuri sade.

Sebelien kostoa wälttääkseen pakeni Elija korpeen aina Herran nuorelle Hoorebiin asti. Palatessaan täältä kohtasi hän Eliisan, Saafatin pojan, joka kynti härjillä; ja Elija lähestyi häntä ja heitti hameensa hänen päällensä. Ja Eliisa nousi, seurasi Elijaa ja palveli häntä.

4. Eräällä Sisreeliläisellä, nimeltä Naabot, oli wiinimäki lähellä Ahabin linnaa. Ahab sanoi Naabotille: „anna minulle wiinimäkeksi kaalimaaksi, ja minä annan sinulle sen sijaan paremman wiinimäen tahi hopeaa niin paljon kuin se maksaa". Mutta Naabot sanoi: „Herra warjeko minua antamasta sinulle isäni perintöä!" Niin Ahab tuli kotiansa pahoilla mielin ja wihoisjansa. Ja hän heittäysi wuoteelle, käänsi kaswonsa pois eikä syönyt leipää. Ja Sebel tuli hänen luoksensa ja sanoi: „näytä nyt että sinä Sisreelin waltakuntaa hallitset. Nouse ja syö leipää ja ole hyvillä mielin; minä saatan sinulle Naabotin Sisreeliläisen wiinimäen". Ja hän kirjoitti kirjeen Ahabin nimesä ja lähetti kirjeen Sisreelin wanhimpain luo. Tässä hän käski tuoda kaikki pahanjuonista ihmistä, jotka todistaisivat Naabotista, että hän oli kironnut Jumalaa ja kuningasta, ja että he sitten kiwittäisivät Naabotin kuoliaaksi. Sisreelin wanhimmat tekivät, niinkuin Sebel oli käskennyt, ja lähettivät Sebelille sanan Naabotin kuolemasta. Ja Ahab nousi ja meni omistamaan Naabotin wiinimäkeä. Silloin tuli Elija ja sanoi hänelle: „näin sanoo Herra: siinä paikassa, jossa koivat nuoleskelivät Naabotin werta, tulewat koivat sinunkin wertasi nuoleskelemaan. Ja muurin tykönä pitää koirien syömän Sebelin". Molemmat nämät ennustukset toteutuivatkin.

5. Koska Herra tahtoi ottaa Elijan ylös taiwaasen, sanoi Elija Eliisalle: „ano, mitä minä sinulle tekisin, ennenkuin minä otetaan pois sinulta". Eliisa sanoi: „että kaikki osaa sinun hengestäsi olisi minun kanssani". Elija sanoi: „sinä olet anonut waiketta asiaa. Kuitenkin, jos näet minut, kun minä otetaan pois, niin se tapahtuu sinulle". Kun he yhdessä käwiwät ja puhuiwat keskenänsä, tulivat tuliset waunut tulifilla hevosilla ja erottivat heidät toisistansa. Ja

Naaman wihaštui ja sanoi: „minä luulin hänen tulewan ulos ja huutawan awuksensa Herran Jumalan nimeä ja kädellensä parantawan spitaalain, Eiwätkö wirrat Damaskuksessa ole kaikkia Israelin wesiä paremmat?“ Ja hän meni wihoisfansa matkaansa. Mutta hänen palwelijansa sanoivat hänelle: „isäni, jos profeetta olisi sinulle määrännyt jotakin suurta tehtäväksi, etkö olisi sitä tehnyt? Paljoo enemmin siis, kun hän sanoi sinulle: „pese itfesi, ja sinä tulet puhtaaksi“. Niin hän meni, pesi itsensä Jordanissa seitsemän kertaa, ja hänen lihansa tuli entisellensä ja puhtaaksi.

Silloin Naaman palasi Jumalan miehen tykö ja puhui: „nyt minä tiedän, ettei yhtäkään Jumalaa ole muussa maassa kuin Israelissa. Ota siis nyt lahja palwelijaltasi“. Mutta Eliisa sanoi: „niin totta kuin Herra elää, jonka palwelija minä olen, en minä ota sitä; mene rauhaan!“ 1 Joh. 1: 7.

III. 49. Profeetta Zoona. (Zoon. kirja.)

1. Zoona pakenee Herraa ja saa rangaistuksen tottelemattomuudestaan. 2. Zoona saarnaa Niniveessä. 3. Zoonan kärsimättömyys.

1. Herran sana tuli profeetta Zoonalle: „mene suureen Niineween kaupunkiin ja saarnaa siinä; sillä heidän pahuutensa on nousnut minun kaswojeni eteen“. Mutta Zoona pakeni Herran kaswojen edestä Zoppeen, jossa hän astui laiwaan, mennäksensä Tarfikseen. Mutta Herra laski ankaran tuulen merelle, ja laiwa alkoi särkyä. Merimiehet pelkäsiwät, ja kukin huusi jumalansa puoleen. Mutta Zoona makasi laiwan sisimmässä uneen waipuneena. Sitten he heittiwät arpa, saadakfensa tietää, kenen tähden onnettomuus oli heitä kohdannut. Ja arpa lankesi Zoonan päälle. Silloin saivat he tietää, että hän oli Herran, taiwaan ja maan Jumalan, kaswoja paossa, ja pelkäsiwät vielä enemmän. Zoona sanoi: „heittäkää minut mereen, niin meri tywenee“. Pyydettyhänsä Herralta anteeksi, heittiwät miehet Zoonan mereen; ja meri lakkasi pauhustaan. Mutta Herra toimitti, että suuri kala nieli Zoonan, joka oli kalan sisuksissa kolme päivää ja kolme yötä. Siellä Zoona rukoi Jumalansa sydämellisesti; ja Herra antoi kalan oksentaa Zoonan kuuwille.

2. Ja Herran sana tuli toisen kerran Zoonalle: „mene Niineweseen ja saarnaa se saarna, jonka minä sinulle sanoin“. Zoona meni ja huusi: „neljäkymmenen päivän perästä Niinewee peräti

hävitetään". Ja Niineween miehet uskoivat Jumalaan ja katuiwat syntiänsä. Kun Jumala näki, että he palasiwat pahalta tieltään, ei hän tehnytkään sitä pahaa, jonka hän oli uhannut heille tehdä.

3. Zoonan pani sen kowin pahaksensa ja pyysi, että Herra ottaisi häneltä hengen pois. Mutta Herra sanoi: „onko wihasi oikea?" Zoonan läksi kaupungista ja teki itsellensä majan, jonka warjossa hän istui, nähdäksensä, mitä kaupungille tapahtuisi. Mutta Herra toimitti penstaan, joka warjosi Zoonaa ja wirvoitti häntä; ja Zoonan riemuitfi suuresti penstaasta. Mutta silloin toimitti Herra madon, joka söi penstaasta, niin että se kuiwettui. Kun aurinko nyt paistoi Zoonan päähän, niin että hän näänthi, toiwotti hän taas itsellensä kuolemaa. Silloin Jumala sanoi: „sinä säälit penstaasta, josta et ole mitään waiwaa nähnyt, eikä sitä ole kaswattanut; enkö siis minä sääliä suurta Niineween kaupunkia, jossa on paljon ihmisiä". Ser. 23: 23, 24.

II. 50. Israelin waltakunnan häwiö. (2 Kun. 17.)

1. Israelin epäjumalaisuus. 2. Assyriian wankeus ja Samarialaisten synty.

1. Israelin waltakunnassa hallitsi 19 kuningasta. Niiden joukossa ei ollut yhtäkään, joka olisi luopunut Serobeamin synnistä. Israelin lapset rakensiwat itsellensä korkeuksia ja nostiwat patsoita ja metsistöjä kaikilla korkeilla wuorilla ja kaikkien wiheriäisten puitten alla ja palveliwat epäjumalia sekä tekivät myös muitakin hirmuusia töitä. Kun Herra antoi profeettojen kautta heille sanaa: „palatkaa wääriiltä teiltänne", eiwät he totelleet, waan olivat niskureja, niinkuin heidän esi-isänsäkin. Ja he halweksiwat hänen käskyjänsä ja hänen liittoansa, jonka hän oli tehnyt heidän isänsä kanssa. Silloin Herra wihasui suuresti ja heitti heidät pois kaswojensa edestä.

2. Hofsean, Israelin viimeisen kuningaan, hallitusaikana tuli Salmanassar, Assyriian kuningas, piirittämään Samariaa. Kolmen wuoden perästä walloitettiin Samaria; ja Salmanassar vei Israelin Assyriaan (722 e. Kr.). Salmanassar antoi tulla kansaa Assyriasta asumaan Samarian kaupunkeihin Israelin lasten sijaan. Mutta kun nämät eiwät peljänneet Herraa, lähetti Herra jalopeuroja heidän sekaansa, jotka surmasiwat heitä. Tämä ilmoitettiin Assyriian kuninkaalle. Hän antoi silloin wiedä sinne yhden niistä

papeista, jotka olivat wankeudessa Uskyyriassa, „että hän opettaisi heille maan Jumalan tawat“. Tämä pappi opetti heitä, miten Herraa oli pelkääminen. Ja he pelkäsivät kyllä Herraa, mutta palvelivat myös pakanallisia epäjumaliansa. Heidän puolipakanallisia jälkeentulemaishansa kutsuttiin Samarialaisiksi.

Juudan waltakunta.

II. 51. Juudan waltakunnan kuninkaat ja profeetat.

(2 Kun. 16, 18—23; 2 Mik. 28—36; Jes. 36—39.)

1. Hiskija uudistaa Herran palveluksen. 2. Hiskijan sairaus ja paranneminen. 3. Josija jumalinen kuningas.

1. Juudan waltakunnassa hallitsi 19 kuningasta ja yksi kuningatar. Kaikki kuninkaat olivat Daawidin sukua. Useat niistä olivat pahoja ja palvelivat epäjumalia. Mutta muutamat olivat hurškaita ja palvelivat Herraa. Sellainen hurskas hallitsija oli Hiskija. Hän teki sitä, mikä oli otollista Herran edessä. Hän kukisti korkeudet, häwitetti epäjumalain kuwat ja löi waskikäärmeen rikki, sillä kansa suitsutti tälle käärmeellekin. Hiskija turvasi Herraan ja piti hänen käskynsä eikä luopunut hänestä. Herra olikin hänen kanssansa. Hän awasi myös Herran huoneen owet, jotka hänen isänsä oli antanut sulkea. Sitten Hiskija lähetti sanansaattajat pyytämään kansaa tulemaan Herraa palvelemaan. Ja paljon kansaa tuli Jerusalemiin pääsiäisjuhlaa wietämään, ja he häwitettiin kaikki epäjumalien suitsutusalttarit. Ja suuri ilo oli Jerusalemissa; sillä aina Salomon ajoista ei ollut senkaltaista pääsiäisjuhlaa ollut Jerusalemissa.

2. Siihen aikaan, jolloin Israelin waltakunta häwitettiin, sairasti Hiskija ja oli kuolemaisillansa. Ja profeetta Jesaja tuli hänen tykönsä ja sanoi: „toimita talosi, sillä sinun täytyy kuolla“. Mutta Hiskija rukoulsi Herraa ja itki hartaasti. Herra sanoi Jesajalle: „palaja ja sano Hiskijalle: näin sanoo Herra: minä olen kuullut sinun rukouksesi ja nähnyt kyhneleesi. Minä lisään sinun ikääsi wiisitoista ajastaitaa“. Jesaja teki sen, ja kuningas tuli terveeksi. Samaan aikaan lähetti Baabelin kuningas kirjoituksen ja lahjoja Hiskijalle. Ja Hiskija oli siitä iloinen ja näytti sanansaat-

tajille koko tamarahuoneensa. Silloin sanoi Jeesaja hänelle: „kuule Herran sanaa: katso, aika tulee, että kaikki mitä sinun huoneessasi on, ja kaikki mitä esi-isäsi ovat koonneet tähän päivään asti, vie-dään pois Baabeliin, eikä mitään jätetä“. Mutta Hiskija tunnusti nöyrästi Herran tuomion hyväksi. Sentähden ei rangaistus tullut-kaan hänen elinaitanaan.

Hiskijan jälkeen tuli hänen poikansa kuninkaaksi. Hän teki pahaa Herran edessä pakanain kauhistuksen mukaan, ja samoin teki hänenkin poikansa.

3. Sen jälkeen tuli Josija kuninkaaksi. Hän teki mitä Her-ran edessä oli kelvollista, ja waelsi isänsä Daawidin teillä. Vielä nuorukaisena ollessaan, rupesti hän etsimään isänsä Daawidin Su-malaa ja puhdistamaan Juudaa ja Jerusalemiä korkeuksista ja epä-jumalain palveluksesta. Kun hän näin oli puhdistanut koko Israe-lijä maan, käski hän parantaa Herran rappautuneen huoneen. Sit-ten kuningas kokosi kaikki wanhimmat Juudasta ja Jerusalemistä; ja heille luettiin kaikki liitonkirjan sanat. Niin kuningas teki liiton Herran kanssa, luvaten waeltaa Herran teillä ja pitää hänen käs-kynsä, todistuksensa ja sääntönsä kaikesta sydämeästänsä ja kaikesta sielustansa. Ja koko kansa yhtyi liittoon.

Ja kuningas käski koko kansan pitämään Herralle pääsiäistä, niinkuin liitonkirjassa on kirjoitettu. Ei sentkaltaista pääsiäistä oltu Israelisissa pidetty Samuel profeetan ajoista saakka. Eikä Josijan wertainen ollut yksikään kuningas ennen häntä, joka niin kaikesta sydämeästänsä ja kaikesta sielustansa kääntyi Herran puoleen, eikä hänen jälkeensääkään tullut hänen kaltaistansa.

II. 52. Profeetta Jeremia. Juudan waltakunnan

häwiö. (2 Kun. 24, 25; 2 Mik. 36; Jer. 36—44.)

1. Jeremian ennustus Jerusalemin häwityksestä. 2. Nebukadneesa-rin sotaretket Jerusalemiin. 3. Jerusalemin häwitys.

1. Kuningas Josijan jälkeen tuli hallitsijoita Juudaan, jotka tekivät ainoastaan pahaa Herran edessä. Sentähden ennusti pro-feetta Jeremia waltakunnan häwittämistä Kaldealaisien kautta ja kansan wiemistä wankeuteen Baabeliin. Mutta ei kukaan usko-nut hänen puhettaan. Hänen ennustuksensa kirjan he leikkasivat rikki ja polttivat. Jeremia itse heitettiin wankeuteen ja myöhemmin

suolaan, joka oli täynnä lojaa, jossa hän oli nälkään nääntymäisillään. Vasta Baabelin kuningas päästi hänet vapaaksi.

2. Kuningas Sojakimin, Sostijan pojan, aikana tuli Nebukadneesar, Baabelin kuningas, ja Sojakim tuli hänelle alamaisiksi. Ja Nebukadneesar vei muutamia Herran huoneen astioita sekä useita nuorukaisia kuninkaallisesta suvusta ja ylhäisimmistä perheistä pois Baabeliin. Näistä nuorukaisista oli profeetta Daniel yksi. Tämä oli 70-vuotisen Baabelin wankeuden alku (606 e. Kr.). Kun Sojakimin poika Sojakin tuli kuninkaaksi, tuli Nebukadneesar taas ja valloitti Jerusalemin ja otti kuninkaan vangiksi; ja hän ynnä ylimykset, voimalliset sotamiehet sekä kaikki rautasepät ja puusepät wiettiin pois Baabeliin. Ja Nebukadneesar asetti Sojakinin sedän Sedekijan kuninkaaksi (599 e. Kr.). Wankeuteen wiettyjen joukossa oli silloin profeetta Hesekiel.

3. Myös Sedekija teki pahaa Herran edessä. Huolimatta Jeremian waroituksesta luopui hän Baabelin kuninkaasta. Silloin tuli Nebukadneesar kolmannen kerran Jerusalemiin kaiken wäkensä kanssa. Vuolentoista vuoden piirityksen jälkeen syöksywät Kaldealaiset kaupunkiin. Sedekijan lapset tapettiin hänen filmänsä edessä, hänen omat filmänsä puhkaistiin, ja hän wiettiin kahleilla sidottuna Baabeliin. Herran huone ynnä koko Jerusalemi poltettiin, ja muurit särjettiin. Mutta kansan wei Nebukadneesar pois. Ainoastaan maan halvimmat jätettiin wiinimäen miehiksi ja peltomiehiksi. Herran huoneen kaikki astiat sekä kaikki, mitä fiellä oli kullasta ja hopeasta tehtyä, wiettiin pois Baabeliin, jossa ne pantiin epäjumalan huoneeseen (588 e. Kr.).

Jeremia sai nähdä pyhän kaupungin häwityksen ja kirjoitti sen raunioilla walituswirtensä.

II. 53. Baabelin wankeus. Profeetta Hesekiel.

(Jer. 29; Hes. 34: 23; 37.)

1. Wäärät profeetat Baabelissa. 2. Hesekielin vaikutus wankien seasja. 3. Wankien mieliala.

1. Ei ainoastaan Jerusalemissa, waan myös wankeudessa olewien kesken nousi wääriä profeettoja, jotka luulottelivat heitä, että he hywinkein pian saisiwat palata isänmaahansa. Waroittaaksensa wankeudessa olewia tämmöisistä turhista toiwomuksista ja kehoittaak-

senja heitä rauhalliseen elämään ja kuuliaisuuteen, kirjoitti Jeremia heille kirjeen, jossa hän muun muassa sanoi: „näin sanoo Herra: kun Baabelissa on kulunut 70 vuotta, niin minä tahdon etsiä teitä ja herättää armollisen sanani teille, niin että minä annan teidän tulla tähän paikkaan tafaisin“.

2. Wankeudessa olevien keskellä vaikutti profeetta Hesekiel. Niin kauvan kuin Jerusalemi oli olemassa, ylsyttivät väärät profetat wangittujen toivomuksia pian tapahtuvasta palaamisesta kotimaahan. Herran käskystä näytti Hesekiel heille näitten toiveiden turhuuden ja ennusti heille pyhän kaupungin ja temppelin wälttämättömästä häwityksestä. Mutta kun kaupunki oli häwinnyt, lohduutti hän murheellisia lähellä olewan lumastuksen ilmoituksella. Muun muassa sanoi hän: „näin sanoo Herra: minä tahdon herättää yhden ainokaisen paimenen, joka on heitä rawitsewa, minun palwelijani Daawidin; hän on heitä rawitsewa ja on olewa heidän paimenensa“. Tämä ennustus tarkoittaa sekä Serubbaabelia että Kristusta.

3. Mutta pian rupešivat useimmat Israelin lapsista wiihytämään hywin wieraassa maassa, sillä ulkonaisesti he siellä menestyivät, niin että moni juuri tämän takia unhotti entisen kotimaansa. Myös näille Hesekiel puhui, mutta nuhdellen heidän wälinpitämättömyyttään. Paremmat ja jalommat wangituista ikäwöiwät kuitenkin sydämissään isäinsä maahan, pyhään kaupunkiin ja Herran huoneeseen. Siitä on todistuksena 137:äs Psalmtarin psalmi, jossa sanotaan: „Baabelin wirtain tykönä me istuimme ja itkimme, muistellesamme Siionia. Ranteleemme ripustimme pajuihin, jotka siellä olivat“.

III. 54. Profeetta Daniel. (Dan. 1—9.)

1. Danielin ja hänen ystäwönsä kaswatus. 2. Kolme miestä tulijessa pätfissä. 3. Daniel jalopeurain luolassa.

1. Runingas Nebukadneesar käski ylimmäistä howiherraansa walitfemaan korkeasukuisia poikia Israelin lapsista, jotka olisivat ymmärtäwäisiä ja kelmollisia olemaan kuninkaan howissa; heille hänen piti opettaman Kaldealaisten kirjallisuutta ja kieltä. Näiden nuorukaisten joukossa oli Daniel ja hänen kolme ystäwäänsä Sadrak, Meesak ja Abednego. Ja näille nuorukaifille antoi Jumala

taitoa ja ymmärrystä kaikissa kirjoissa ja wiisaudessa; ja Daniel ymmärsi kaikenlaisia näkyjä ja unia. Ja he tulivat kuninkaan palvelijoiksi. Kaikissa wiisauden asioissa, joista kuningas heitä kyseli, huomasi hän heidät kymmenen kertaa taitavammiksi kuin kaikki wiisaat hänen waltakunnassansa.

2. Nebukadneesar teetti suuren kultaisen kuan ja pystytti sen Duuran kedolle Baabelin maalle. Se, joka ei langennut maahan sitä kumartamaan, oli palamaan tulipätsiin heitettävä. Kohta sillä hetkellä astui kaldealaisia miehiä esille syyttämään Sadrakia, Meesakia ja Abednegoa siitä, etteivät huolineet kuninkaan käskystä. Silloin käski Nebukadneesar wihoissansa tuoda heidät eteensä. Ja hän janoi heille: „kuinka, ettekö te tahdo kunnioittaa minun jumalani ettekä kumartaa sitä kultaista kuaa, jonka minä olen pystyttänyt? Ja kuka on se Jumala, joka pelastaa teidät minun käsistäni?“ He vastasivat: „meidän Jumalamme voi pelastaa meidät palawasta pätsistä ja sinunkin kädestäsi, kuningas. Ja jos ei, niin tiedä, kuningas, ettemme palwele sinun jumaliasi emmekä kumarra sitä kultaista kuaa, jonka olet pystyttänyt“. Silloin tuli Nebukadneesar täyteen kiwautta, ja hänen kaswojensa muoto muuttui, ja hän käski kuumentaa pätsin seitsemän kertaa kuumemmaksi kuin muulloin. Silloin Sadrak, Meesak, ja Abednego sidottiin waatteineen ja heitettiin palamaan tulipätsiin. Katsoessaan pätsiin, hämmästyti kuningas ja janoi: „emmekö kolmea sidottua miestä tuleen heittäneet? Katso, minä näen neljä miestä walloillansa käwewän tulen keskellä, eikä heille ole mitään wahinkoa tapahtunut, ja neljäs on näöltään niinkuin Jumalan poika“. Silloin Nebukadneesar tuli palawan tulipätsiin suulle ja janoi: „Sadrak, Meesak ja Abednego, te korkeimman Jumalan palvelijat, lähtekää ulos ja tulkaa tänne“. Ja he läksivät ulos tulen keskeltä. Eikä tulella ollut mitään woimaa heidän ruumiitansa vastaan; eivätkä heidän päänsä hiufjetkaan palaneet, eivätkä heidän waatteensa muuttuneet. Ja kuningas antoi tämän käskyn waltakuntansa kansoille: „se, joka pilkkaa Sadrakin, Meesakin ja Abednegon Jumalaa, on kappaleiksi hakattawa; sillä ei ole muuta jumalaa, joka woipi pelastaa niinkuin tämä“.

3. Nebukadneesarin jälkeen hallitsi Belsatsar, joka hänkin suosi Danielia. Kun Belsatsar murhattiin, sai Darius Meedialainen waltakunnan. Hän asetti maahansa maaherroja ja niiden yli kolme päämiestä, joista Daniel oli yksi. Mutta päämiehet ja maa-

herrat etsivät jotakin wifaa eli rikosta Danielisssa, eivätkä woineet löytää sitä. Silloin he pyysivät kuninkaalta säännön, että jokainen, joka rukoilee joltakin jumalalta tahi ihmiseltä, paitse kuninkaalta, jotakin kolmenhymmenen päivän kuluessa, on heitettävä jalopeurain luolaan. Siihen kuningas suostui. Mutta Daniel meni niinkuin ennenkin huoneeseensa, lankefi siellä kolme kertaa päivässä polwillensa ja rukoili ja kiitti Jumalaa. Ja päämiehet ja maaherrat ilmoittivat asian kuninkaalle. Kuningas tuli sangen murheelliseksi ja ajatteli, miten hän saattaisi Danielin pelastaa. Mutta hän ei saanut Meedialaisten ja Persialaisten lain mukaan muuttaa yhtään sääntöä eikä käskyä, jonka hän oli wahwistanut. Daniel tuotiin siis ja heitettiin jalopeurain luolaan. Ja kuningas sanoi Danielille: „sinun Jumalasi, jota sinä laikkaamatta palwelet, wapahtakoon sinut“. Namukoiton waljeteissa nousi kuningas ja meni kiireesti jalopeurain luolalle. Täällä hän surullisella äänellä huusi Danielille: „Daniel, sinä elävän Jumalan palwelija, onko Jumalasi, jota sinä laikkaamatta palwelet, woinut pelastaa sinut jalopeuroilta?“. Daniel wastasi: „minun Jumalani on lähettänyt enkelinsä ja on sulkenut jalopeurain suut, eivätkä ne ole minua wahingoittaneet“. Silloin kuningas suuresti ihastui mielesjängsä ja käski ottaa Danielin ylös luolasta; ja ne miehet, jotka oliwat Danielia syhtäneet, antoi hän heittää jalopeurain luolaan; eivätkä he ehtineet luolan pohjaankaan, ennentuin jalopeurat hyökkäsivät heidän kimppuunsa ja rikkoiwat heidän luunsa. Sitten kuningas kirjoitti kaikille kansoille: „kaikessa minun hallitukseni waltakunnassa peljättäköön Danielin Jumalaa. Hän wapahtaa ja pelastaa ja tekee tunnustähtiä ja ihmeitä“. Ja Daniel oli woimallinen Dariuksen halliteissa ja vielä myöhemminkin.

Sepr. 1: 14.

Kuudes Mikakausi.

**Juudalaisten tulosta Baabelin wankeudesta
Kristuksen syntymiseen.**

II. 55. Palaus wankeudesta. Estra. Nehemia.

(Esr.; Neh.)

1. Juudalaisen kansan palaaminen wankeudesta. 2. Temppelein rakentamisen alku. 3. Samarialaiset estävät temppelein rakentamista. 4. Estra ja Nehemia. 5. Malakia.

1. Persian kuninkaan Kooreksin ensimmäisenä hallitusvuotena herätti Herra Kooreksin hengen kuuluttamaan koko hänen valtakunnassansa: „Herra, taiwaan Jumala, on käskenyt minun rakentaa itsellensä huoneen Jerusalemiin, joka on Juudassa. Joka teidän joukossanne on hänen kansastansa, hän menköön Jerusalemiin ja rakentakoon Herran, Israelin Jumalan, huoneen“.

Silloin nousivat kaikki, joita Jumalan henki kehoitti menemään ylös ja rakentamaan Herran huonetta Jerusalemissa. Niiden luku, jotka tulivat Jerusalemiin ja Juudaan takaisin, kulin omaan kaupunkiinsa, oli 42,000, paitse palvelijoita ja piikojä. Serubbaabel, yksi Daawidin jälkeläisistä, ja ylimmäinen pappi Zeesua johdattivat heitä Jerusalemiin (536 e. Kr.).

2. Kun Israelin lapset taas olivat kaupungeissansa, kotoontui kansa niinkuin yksi mies Jerusalemiin. Serubbaabel ja Zeesua rakensivat alttarin ja uhrasivat polttouhrin Herralle. Ja he pitivät lehtimajanjuhlaa. Toisena vuotena wankeudesta palaamisestansa rupesivat Israelin lapset rakentamaan Herralle huonetta. Ja kaikki kansa kiitti Herraa siitä, että Herran huoneen perustus oli lausettu. Mutta moni wanhoista, jotka olivat nähneet ensimmäisen huoneen perustuksellansa, itki suurella äänellä.

3. Kun Samarialaiset kuuliivat, että wankeuden lapset rakensivat Herralle, Israelin Jumalalle, temppelejä, sanoivat he Serubbaabelille ja päämiehille: „me rakennamme teidän kansanne, sillä me etsimme teidän Jumalaanne, niinkuin tekin“. Mutta heille vastattiin: „ei sowi teidän ja meidän rakentaa Jumalamme huonetta; waan me rakennamme yksin Herralle, Israelin Jumalalle, huoneen, niinkuin Koorek, Persian kuningas, meitä käski“. Niin sen maa-

kunnan wäki esti heitä rakentamasta; ja he palffasivat neuwonantajia estämään heidän neuwoansa. He kirjoittivat myös kirjallisen fanteen Persian kuninkaalle Juudan ja Jerusalemin asujamia vastaan, että he muka rakensivat pahaa ja kapinallista kaupunkia. Ja niin kiellettiin heitä rakentaminen 15 vuodeksi. Tällä murheen ajalla lohduttivat heitä profeetat Haggai ja Sakarja. Wasta Persian kuninkaan Dariuksen aikana saatiin taas ruweta rakentamaan. Ja temppleri valmistui ja vihittiin juhlallisesti w. 516 e. Kr.

4. Persian kuninkaan Artahastan hallitessa meni pappi Esra Baabelista. Ja hänen kanssansa meni muutamia Israelin lapsia (458 e. Kr.). Ja Esra oli valmistanut sydämensä etsimään Herran lakia ja tekemään sitä ja opettamaan Israelille oikeutta. — Kolmetoista vuotta myöhemmin (445 e. Kr.) tuli Nehemia Jerusalemiin. Hän oli kuningas Artahastan juomanlaskija ja sai kuninkaalta luvan mennä rakennuttamaan Jerusalemin muuria. Mutta kun Samarialaiset kuuliwat, että Juudalaiset rakensiwat muuria, tuliwat he sotimaan Jerusalemiä vastaan ja tekemään siellä häwitystä. Mutta Juudalaiset rukoiliwat Jumalaa ja paniwat warti-joita, jotka öin päiwin wartiointsiwat heitä. Ne, jotka tekivät työtä, rakensiwat toisella kädellä ja pitiwät toisessa aseena; ja joka rakentajalla oli miekka wyöllä. Täten valmistuiwat muurit ja vihittiin juhlallisesti. Esra toi lakikirjan kansan eteen ja luki siitä aamusta puolipäiwään asti. Ja kansa teki liiton Herran kanssa.

5. Nehemian aikana waiikuti Wanhan Liiton viimeinen profeetta, Malakia. Hän ennusti muun muassa: „katso, minä lähetan enkelini, joka on valmistawa tien minun eteeni. Ja kohta tulee temppeleinsä se Herra, jota te etsitte, ja liiton Enkeli, jota te tahdotte; katso, hän tulee! sanoo Herra Sebaot“.

III.

56. Ester. (Est. 1—10.)

1. Ester tulee kuningattareksi. 2. Saamanin koston aiheet. 3. Saaman hirtetään.

1. Persian kuninkaan Ahasweeruksen aikana palweli kuninkaallisessa linnassa Juudalainen Mordekai, joka oli orpanansa Esterin holhoja. Ester oli kaunis ja ihanan muotoinen tyttö; ja hän tuotiin kuninkaan huoneeseen. Ester sai armon kuninkaan edessä; ja kuningas teki hänet kuningattareksi.

2. Kuninkaalla oli suosikkina Haaman. Tämä tuli kiukkua täyteen, kun hän näki että kaikista kuninkaan palvelijoista Mordekai yksin ei notkistanut polwiansa hänen edessänsä eikä kumartanut häntä. Kostoksi hän hantki kuninkaallisen päätöksen, että määrättyinä päivinä kaikki Juudalaiset koko waltakunnassa olivat hirtettävät. Mordeka hirsi puu oli valmistettuna Mordekaille.

3. Esterin pitämässä pidoissa kyshi kuningas, mikä hänen pyyntönsä oli. Ester wastasi: „suokoon kuningas minulle henkeni minun rukoukseni tähden ja kansani minun anomukseni tähden. Sillä me olemme myhdyt hukutettawiksi“. Kuningas kyshi, kuka senkaltaista oli tohtinut ajatella, ja sai tietää, että se oli Haaman. Silloin kuningas wihastui ja käski hirttää Haamanin Mordekaita warten valmistettuun hirsi puuhun. Mordekai korotettiin Haamanin sijaan; ja kaikkialle kirjoitettiin, että Juudalaiset saisiwat puolustaa henkeänsä surmaajiansa vastaan. Sitten päätettiin wietää sen päivän muistoa wuotuisella juhlalla, jolle annettiin nimi Puurim.

III. 57. Job. (Jobin kirja.)

1. Jobin rikkaus. 2. Hän menettää tawaransa. 3. Hänen kowa tautinsa. 4. Jobin ylpeys ja soimaus Jumalaa vastaan. 5. Eihun nuhde. 6. Herra nuhtelee Jobia. 7. Jobin loppuelämä.

1. Uusin maalla oli mies, nimeltä Job. Hän oli hurstas ja Jumalaa pelkääväinen ja karttoi pahaa. Hänelle oli syntynyt 7 poikaa ja 3 tytärtä; ja hänellä oli myös sangen paljon karjaa.

2. Ja tapahtui kerran, että sanansaattaja tuli Jobin tykö ja sanoi: „Sabealaiset ottivat härjät ja aasit ja löivät palvelijat miekan terällä“. Hänen vielä puhuisjansa, tuli toinen ja sanoi: „Jumalan tuli lankefi taiwaasta ja sytytti lampaat ja palvelijat ja poltti ne“. Tämän vielä puhuesssa, tuli toinen ja sanoi: „Kaldalaiset ottivat kameelit pois ja löivät palvelijat miekan terällä“. Tämän vielä puhuesssa, tuli toinen ja sanoi: „sinun poikasi ja tyttäresi söiwät ja joiwat wanhimman welsensä huoneessa; ja katso, juuri tuulispää syhäsi huonetta, ja se kaatui nuorukaisten päälle, niin että he kuoliwat“. Silloin Job repäisi waatteensa, lankefi maahan, rukouli ja sanoi: „alastonna olen minä tullut äitini kohdusta, ja alastonna olen jälleen menewä. Herra antoi ja Herra otti; Herran nimi olkoon kiitetty!“

3. Sitten tuli Jobiin pahoja paisumia kantapäätä päälakeen asti. Ja hän otti sawiastian palasen, kaappiaksensa sillä itseänsä, ja istui tuhassa. Ja hänen waimonsa sanoi hänelle: „wieläkö nyt-kin pysyt wakuudessasi? Luovu Jumalasta ja kuole!“ Mutta Job sanoi: „sinä puhut, niinkuin tyhvät waimot puhuvat. Otammehan hyvää Jumalalta, eikö meidän pitäisi ottaman parhaakin?“ Kaikissa näissä ei Job tehnyt syntiä huulillansa.

4. Jobin kolme ystävää Elifas, Bildad ja Soofar olivat sopineet keskenänsä tulla häntä lohduttamaan. Kun he kaukaa näkiwät hänet, eiwät he tunteneet häntä; ja he korottiwat äänensä ja itkiwät ja oliwat 7 päivää sanaakaan puhumatta, kun näkiwät hänen suuret tuskansa. Silloin sanoi Job: „kivottu olkoon se päivä, jona minä olen syntynyt. Miksi walkeus on annettu waiwaisille ja elämä murheellisille sielulle, niille, jotka iloitsiwiwat, jos he hautaan pääsiwiwät?“ Elifas wastasi: „autuas on se ihminen, jota Jumala kurittaa; sentähden älä hylkää Kaikkiwaltiaan kuritusta. Sillä Hän haawoittaa ja sitoo, Hän särkee ja hänen kätensä parantaa“. Silloin sanoi Job: „Kaikkiwaltiaan nuolet owat minuun isketyt, minun henkeni särpää niiden myrkyä“. Bildad wastasi: „kuinka kauwan sinä puhut semmoisia? Jumalako wäärentää oikeuden, wai Kaikkiwaltiaisko wäärentää hurskauden? Jos sinä olet puhdas ja hurskas, niin hän suojelee sinua. Ei Jumala hylkää hurskasta, eikä wahwista pahan fättä“. Job wastasi ja sanoi: „kyllä minä tiedän niin olewan, ja kuinka olisi ihminen hurskas Jumalan edessä? Waikka minä olisin oikeasjakin, niin en minä woisi kuitenkaan häntä wastustaa. Waikka minä olen wiaton, niin hän kuitenkin tekee minut wääräksi. Wiaton minä olen“. Nyt wastasi Soofar: „pöyhkeä puheko ei saisi wastauستا? Luuletko sinä käsittawäsi Jumalan sywyhden? Mutta jumalattomain filmät nääntywät; ja turwa katoa heiltä“.

Job wastasi: „te wasta miehiä olette. Teidän kansjanne kuolee wiisaus. Te olette walheen kutojat, kelwottomat parantajat ja wiheliäiset lohduttajat. Tahdotteko te Jumalan hyväksi puhua wäärhyttä? En minä toivo mitään, kun waan saisin puolustaa tietäni Herran edessä. Minä panen asiani tutkittawaksi; minä tiedän olewani oikeassa. Miksi te wainootte minua niinkuin Jumala? Minä tiedän minun Lunastajani eläwän“.

5. Silloin puhui nuori Elihu ja nuhteli Jobia siitä, että hän piti itseänsä Jumalaa hurškaampana. Ja hänen ystäviinsä syytti hänen vihanja, kun he eivät löytäneet vastausta, waikka sanoivat Jobin syylliseksi. Muun muassa sanoi hän Jobille: „mitki riitelet Jumalan kanssa, ettei hän vastaa kaikista töistänsä? Hän pelottaa ihmisiä kurituksehansa, kääntääksensä ihmistä pahasta teosta ja warjellaksensa miestä ylöpydestä, jäästääksensä hänen sielunsa turmioista“. Silloin Job oli ääneti.

6. Ja Herra wastasi Jobille tuulisääksä: „wyötä nyt kuppeesi kuin mies. Minä kysyn sinulta, opeta sinä minua. Missä sinä olit silloin, kun minä maan perustin? Ilmoita se, jos sinulla se ymmärrys on!“ Tähän ja Herran moniin muihin kysymyksiin ei Job saattanut mitään wastata. Hän tunnusti vihdoin: „minä olen kowin halpa; mitä minä sinulle vastaan? Minä lasken käteni juuni päälle. Minä tunnustan, että olen taitamattomasti puhunut jemmaisesta, jota en ymmärrä. Sentähden pidän minä itseni wiallisena ja kadun tomusja ja tuhasja“. — Ja Herra nuhteli Jobin ystäviä, koska he eivät olleet oikein puhuneet Herrasta.

7. Ja Herra siunasi Jobia sitten taas karjalla ja rikkaudella; ja hän sai myös 7 poikaa ja 3 tytärtä. Job eli sitten vielä 140 vuotta ja näki lapsensa ja lastensa lapset neljänteen polveen saakka. Ja Job kuoli vanhana ja elämästä kyllästyneenä.

L i s ä y s.

Vanhan Liiton viimeiset ajat.

III. 58. Antiohus Epifanes. Makkabealaiset.

(1 Makk. 1—16; 2 Makk. 3—7.)

1. Juudalaisten tila wankouden jälkeen. 2. Antiohus Epifaneen hirmuwaltaisuus. 3. Makkabealaisten kapina. 4. Roomalaisten walta Palestiinassa.

1. Wankoudesta palaamisen jälkeen olivat Juudalaiset vielä noin 200 vuotta Persian kuninkaan alamaisia. Wuonna 333 e. Kr. woitti Makedonian kuningas Aleksander Suuri viimeisen Persian

kuninkaan ja valloitti sittemmin koko hänen valtakuntansa. Hänen kuolemansa jälkeen (323 e. Kr.) jakoiwat hänen päällikkönsä hänen suuren valtakuntansa. Näistä Ptolemeus sai Egyptin ja myös Juudalaisten maan.

2. Egyptin alamaifina fawat Juudalaiset elää ja kehittyä rauhassa. Mutta w. 203 e. Kr. valloitti Syyrian kuningas Juudalaisten maan. Pian sen jälkeen alkoi Juudalaisille kowa aika. Heitä waadittiin wäkfim luopumaan ifäinsä Jumalasta. Kuningas Antiofus Epifanes tuli itse Jerusalemiin ja ryösti temppelistä pyhät astiat ja kalut. Sittemmin lähetti hän sinne sotajoukon, joka karkasi kaupunkiin, murfi muurit, ryösti, tappoi paljon afukkaita ja wei waimoja ja lapsia wankeuteen. Hän kielsi ympärileikkaamasta lapsia, häpäiä Herran temppelin ja wihitti sen epäjumalalle. Moni luopui silloin laista; mutta paljon oli myöskfin niitä, jotka olivat pyhywäisiä ja tahtoivat mieluummin kuolla kuin noudattaa pakanain tapoja. Muutamat piiloutuivat luoliin sabbattia pitämään. Mutta kun se tuli tiedoksi, poltettiin ne eläwältä.

3. Siihen aikaan eli Juudan wuorella pappi Matatias, jolla oli wiifi poikaa. Nämät suriwat haikeasti niitä häwäistyksiä, joita Jerusalemissa tehtiin, eiwätkä totelleet, kun kuninkaallinen päämies waati heitä uhraamaan pakanain jumalille. Sitten he pakeniwat wuoristoon, ja heidän luokfensa kokoontui paljon hurstkaita miehiä, jotka kulkivat ympäri maassa ja kufistiwat epäjumalain alttarit (167 e. Kr.). Matatiasen toisen pojain nimi oli Juudas, joka urhoollisuutensa tähden sai kunnianimekseen Makkabi (= Wasara). Hänestä sai sitten koko Matatiasen suku nimen Makkabealaiset.

Antiofus julmistui ja lähetti suuria sotajoukkoja Juudasta vastaan. Wähäifellä joukfiollaan woitti Juudas heidät neljä kertaa werifisjä tappeluissa, sillä hän rukoili Jumalaa ja fanoi, että „woitto tulee taimaasta eikä suuresta miesten paljoudesta“. Syyrialaiset pakeniwat maasta, ja Juudas valloitti myös Jerusalemin. Temppeli puhdistettiin, ja uudistettu Herran huone wihittiin juhlassifesti.

Wihdoin valloitti Juudaksen weli Simon Siionin linnan ja wapautti koko maan pakanain ikeestä (142 e. Kr.). Kiitollisuudesta teki kansa hänet Ruhtinaaksi ja ylimmäifeksi papiksi, joka wiimeksi mainittu wirka tuli jäämään Simonin sukuun, kunnes Herra lähettäi heille „oikean profeetan“.

4. Kun Simonin jälkeiset keskenänsä riitelivät hallituksesta, tulivat Roomalaiset riitaa ratkaisemaan. Roomalaisten suojelemana tappoi Idumealainen Herodes koko Mattabealaisjuvun, ja Rooman senaatti nimitti hänet Judeean kuninkaaksi (40 e. Kr.). Herodes oli viisas ja urhoollinen mies, mutta suuressa määrin luulewainen ja julma hirmuwaltias. Päästäksensä Juudalaisten suosioon, rakennutti hän uudestaan Jerusalemin temppelin tuhlaawaisella komeudella. Hän kuoli vähän aikaa Kristuksen syntymisen jälkeen ja on saanut kunnianimen: Suuri.

III. 59. Juudalaisten uskonnolliset olot Baabelin wankeuden jälkeen.

1. Korkea Neuwoskunta. 2. Kirjanoppineet ja synagoogat. 3. Fariseukset ja sadukeukset. 4. Messias ja totiset Israelilaiset. 5. Profelhytit.

1. Baabelin wankeuden jälkeen oli Korkea Neuwoskunta hallituksen ja tuomitsemisen johtajana. Siihen kuului, paitsi Ylimmäistä Pappia, joka tavallisesti oli puheenjohtaja, 70 jäsentä, nimittäin 24 pappien päämiehistä ja 46 n. k. wanhinta ja kirjanoppinutta. Se luullaan Ebran perustamaksi. Korkea Neuwoskunta hoiti kaikki uskontoon kuuluvat asiat; sillä oli myös oikeus tuomita kuolemaan, jonka oikeuden Roomalaiset kuitenkin siltä ottivat pois.

2. Kun Herra ei enää lähettänyt kansallensa profettoja, koottiin jo olemassa olevat pyhät kirjat. Wankeudessa olivat Juudalaiset unhottaneet itsänsä kielen ja puhuivat n. k. syrokaldelaisista murretta. Mutta sittemmin osasivat Palestiinan Juudalaiset myöskin Kreikan kieltä. Tämä oli syynä siihen, että Hebrean kielessä kirjoitetut pyhät kirjat olivat kansalle käsitämättömiä. Täten syntyi erityinen pyhien kirjojen tulkitsijasääty, nimeltä Kirjanoppineet. He omistivat itsellensä kunnianimen Rabbi (= mestari); ja heidän kasvattamistaan warten perustettiin rabbiinikouluja. Raamatun selitys tapahtui Synagoogiassa, jotka olivat kokoushuoneita, joihin kansa kokoontui sabbatteina ja juhlapäiwinä yhteisesti rukoilemaan sekä kuuntelemaan raamatun lukemista ja selitystä. Mutta warsinainen jumalanpalvelus pidettiin yksistään Jerusalemin temppelissä. Joka paikassa, missä waan 10 Juuda-

laista ajui, oli tavallisesti synagooga. Jerusalemissa oli niitä monta jataa.

3. Makkabealaisten aikana syntyi kaksi uskonnon lahkoa Juudan kansassa, Fariseukset ja Sadukeukset. Fariseukset noudattivat ankaraasti Moosoksen lain sääntöjä ja olivat aikojen kuluessa muodostaneet suuren joukon „wanhinten sääntöjä“, jotka he pitivät yhtä tärkeinä kuin lain määräykset. Moni heistä oli tosin aiwan rehellinen; mutta Wapahtajan puheista nähdään, että useimmat heistä olivat ulkokullattuja. Sadukeukset hyväksyivät raamatusta ainoastaan Moosoksen 5 kirjaa. He eivät uskoneet ruumiin ylösnousemista eivätkä kuoleman jälkeistä elämää eivätkä myöskään enkelien olemassa oloa. Myös hylkäsivät he kaikki „wanhinten säännöt“. He elivät tavallisesti lihallisissa himoissaan ja joutuivat yhä yhä enemmän epäuskoon. Heidän joukkoonsa kuului enimmäksi osaksi rikkaita ja ylimyksiä, jota vastoin yhteinen kansa liittäytyi Fariseuksiin, joita se pyhimyksiinä kunnioitti. Kansa itse ylpeili siitä, että se polwentui Abrahamista, ja halweksi muita kansoja eikä tahtonut seurustella niiden kanssa.

4. Fariseukset ja Sadukeukset, samoin kuin kansa yleensä, odottivat tulewata Messiasista; mutta he luulivat hänen perustawan maallisen waltakunnan, jonka kautta he tulisivat koko maailman hallitsewaksi kansaksi. Mutta kuitenkin löytyi kansassa ja erittäin alhaisossa semmoisia, jotka odottivat Messiasista, joka olisi wapahtaja synnistä. Näitä nimitetään Raamatussa totisiksi Israelilaisiksi; ja niitten seasta Herra Jeesus walitsi Apostolinsa ja ystämänsä.

5. Juudalaisuuteen kääntyneitä pakanoita nimitettiin profetelyhteiksi (= lisäksi tulleet). Profetelyhtejä oli kahta lajia: wanhuruskauden profetelyhtit ja porttiprofetelyhtit I. Sumalaa pelkääwäiset.

60. Wanhan Testamentin pyhät kirjat.

III. Sumala oli, paitse luonnossa ja omassatunnossa, myöskin sanassaan ilmoittanut itsensä Israelille. Patriarkkain kanssa Sumala itse puhui. Sittenmin tapahtui Sumalan ilmoitus profetettojen kautta, joista Mooses oli ensimmäinen. Profetettojen ilmoitus tapahtui sekä suullisen että kirjoitetun sanan kautta. Ne kirjat, jotka profetat ja muut pyhät miehet olivat Sumalan

käslystä ja hänen Henkensä vaikutuksesta tehneet, koottiin yhdeksi kokoelmaksi. Niitä oli 39 eri kirjaa, ja kokoelmana ne saivat nimen Biblia, joka on kreikkalainen sana ja merkitsee: kirjat, taikka myöskin Grammata (= kirjoitukset), josta sanasta Suomen kielessä on muodostettu Raamattu-sana. Koska nämät ovat tulleet toimeen Jumalan vaikutuksesta, kutsutaan niitä Jumalan Sanaksi ja Pyhäksi Raamatuksi. Juudalaisille annettu Raamattu puhuu vanhasta liitosta, jonka Jumala teki Abrahamin ja sittemmin Siinailla koko Israelin kansan kanssa. Tätä liittoa kutsutaan myös Vanhaksi Testamentiksi.

II. Vanhan Testamentin Pyhät kirjat jaetaan seuraavasti:

I. Historialliset kirjat:

1. 5 Moosoksen kirja; 2. Joosuan kirja; 3. Tuomarien kirja; 4. Ruutin kirja; 5. Samuelin 2 kirjaa; 6. Ruuningasten 2 kirjaa; 7. Raksi Mikakirja; 8. Ebran kirja; 9. Nehemian kirja ja 10. Esterin kirja. Siis yhteensä 17 historiallista kirjaa.

II. Opetuskirjat:

1. Jobin kirja; 2. Psalmtari; 3. Salomon Sananlaskut; 4. Salomon Saarnaaja; 5. Salomon Korkea Weijsu ja 6. Jeremian walituswirret. Yhteensä siis 6 opetuskirjaa.

III. Profeetalliset kirjat:

A) Suuremmat profeetat: 1. Jesaja; 2. Jeremia; 3. Hesekiel ja 4. Daniel; B) Pienemmät profeetat: 5. Hoseea; 6. Joel; 7. Namos; 8. Obadia; 9. Joona; 10. Miika; 11. Nahum; 12. Habakuk; 13. Sefanja; 14. Haggai; 15. Sakarja ja 16. Malakia. Siis yhteensä 16 profeetallista kirjaa.

Yllämainituista Vanhan Testamentin kirjoja sanotaan myös kanooniseksi kirjoiksi, koska ne Jumalan sanana ovat se sääntö l. ojennusnuora (= kanon), jonka mukaan ihmisen tulee asettaa uskonsa ja elämänsä. Täydellisiin Raamattuihin on, paitsi kanoonisia kirjoja, otettu myöskin n. k. apokryfisiä (= salatuista) kirjoja, joita tosin ei pidetä Jumalan sanana, mutta jotka muuten katsotaan hyviksi hengelliseksi kirjoiksi. Nämät ovat:

1. Juuditin kirja; 2. Wiisauden kirja; 3. Tobiaan kirja; 4. Jeesus Syhrakin kirja; 5. Barukin kirja; 6. Makabealaisten 2 kirjaa; 7. Rappaleita Esterin kirjasta;

8. Historia Susannasta; 9. Baabelin Belistä; 10. Baabelin lohikäärmeestä; 11. Marian rukous; 12. Kolmen miehen kiitoswirsi tulesa ja 13. Manassjen rukous. Yhteensä 14 apokryfistä kirjaa.

1 Piet. 1: 21; 2 Piet. 1: 19.

III. 61. Särkeimmät ennustukset Messiaasta I. Kristuksesta.

1 Moosj. 3: 14. Minä panen wainon sinun ja wainon välille ja sinun siemenesi ja hänen siemenensä välille. Se on polkewa sinun pääsi rikki, ja sinä olet pistävä häntä lantapäähän.

1 Moosj. 12: 3. Sinussa tulewat kaikki sukukunnat maan päällä sinun siunatuiksi.

1 Moosj. 49: 10. Ei waltikkaa oteta pois Juudalta eikä waltiosauwaa hänen jalkainsa välistä, siksi kuin Sankari (= rauhan ruhtinas) tulee, ja hänelle kansat owat alamaiset.

5 Moosj. 18: 18. Minä herätän heille heidän weljistänsä Profeetan, sinun kaltaisesi, ja panen minun sanani hänen suuhunsa; hän puhuu heille kaikki, mitä minä hänelle käsken.

Pj. 110: 4. Herra on wannonut eikä kadu sitä. Sinä olet pappi iankaikkisesti Melkiseedin jäädyn mukaan.

1. Sam. 7: 12, 13, 14. Minä herätän sinun siemenesi sinun jälkeesi; ja minä wahwistan hänen waltakuntansa. Ja hän rakentaa minun nimelleni huoneen, ja minä wahwistan hänen waltakuntansa istuimen iankaikkisesti. Minä olen hänen isänsä, ja hän on minun poikani.

Jes. 7: 14. Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, jonka nimi on olewa Immanuel.

Jes. 9: 5. Lapsi on meille syntynyt, poika on meille annettu, ja hänen hartioillansa on herraus, ja hänen nimensä kutsutaan: ihmeellinen, neuwon-antaja, wäkewä Jumala, iankaikkinen Isä, rauhan ruhtinas.

Jes. 53: 5, 7, 10. Hän on haawoitettu meidän pahain tekojemme tähden, ja meidän syntiemme tähden on hän hositettu. Rangaistus on hänen päällensä, että meillä olisi rauha, ja hänen haawojensa kautta me olemme parannetut. Koska häntä

rangaistiin ja waiwattiin, ei hän suutansa awannut; niinkuin karitsa, joka teuraakfi wiedään, ja niinkuin lammas, joka keritsijänsä edessä on waitti, ei hänkään suutansa awannut. Mutta Herra tahtoi häntä niin piestä sairaudella; koska hän on henkensä wikaubrifi antanut, niin hän saa nähdä siemenen ja elää kauwan, ja Herran aiwotus on hänen kädesjään menestywä.

Mik. 5: 1. Sinä Betlehem Efrata, joka olet wähäinen Juudan tuhansien joukossa, sinusta tulee minulle se, joka on hallitsija Israelissa, ja jonka alkua on alusta ja ijanlakkijuu-desta.

Jes. 40: 3. Huutawan ääni kuuluu: raiwattaa korwessa tie Herralle, tasoittaa polku erämaassa meidän Jumalallemme.

Sak. 9: 9. Illoitse suuresti, sinä Siionin tytär, ja riemuitse, sinä Jerusalemin tytär! Katso, sinun kuninkaasi tulee sinulle; hän on wanhurskas ja auttaja, siweä ja ratjastaa aasilla ja aasintamman warjalla.

Jälkimmäinen osa.

Uusi Testamentti.

(Pelastuksen toimittaminen.)

Ensimmäinen Jaksso.

Jeesuksen Kristuksen Elämä.

I. Herran Jeesuksen lapsuuden ja nuoruuden aika.

II. 1. Sakarias ja Eliisabet. Maria. (Luk. 1.)

1. Enkeli ilmestyy Sakariaalle. 2. Enkeli ilmestyy Marialle.

1. Heroodeksen, Judeean kuninkaan, aikana eli pappi, Sakarias nimeltä, ja hänen vaimonsa nimi oli Eliisabet. He olivat molemmat hurškaat Jumalan edessä. Mutta ei heillä ollut lasta, ja he olivat molemmat jo ijälliset. Ja tapahtui, kun hän vuorolansa toimitti papin virkaa Jumalan edessä, että hän meni suitsutamaan Herran temppeliin. Ja koko Israelin kansa rukoili ulkona suitsutuksen aikana. Mutta hänelle ilmestyi Herran enkeli. Ja kun Sakarias hänet näki, hämmästyti hän. Mutta enkeli janoi hänelle: „älä pelkää, Sakarias; sillä sinun rukouksesi on kuultu, ja emäntäsi Eliisabet synnyttää sinulle pojan, ja sinun pitää nimittämän hänet Johannekseksi. Hän tulee suureksi Herran edessä, ja hän täytetään Pyhällä Hengellä. Ja hän kääntää monta Israelin lapsista Herran heidän Jumalansa tykö. Hän käy hänen edellensä Elijan hengellä ja voimalla, toimittaaksensa Herralle valmistetun kansan“. Ja Sakarias janoi enkelille: „mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen vanha, ja emäntäni on ijällinen“. Niin enkeli vastasi: „minä olen Gaabriel, joka seison Jumalan edessä, ja olen lähe-

tetty saattamaan sinulle näitä iloisia sanomia. Ja katso, sinä tulet kielettömäksi etkä saa puhua siihen päivään asti, jona nämät tapahtuvat, koska et uskonut minun sanojani”.

Mutta kansa odotti Safariaasta; waan tultuansa ulos, ei hän saattanut puhua heille. Ja hän wiittasi heille ja jäi mykäksi.

2. Mutta kuudentena kuukautena sen jälkeen lähetti Jumala Gaabriel-entelin Galileaan kaupunkiin, jonka nimi oli Nasaret, neitsyen tykö, joka oli kihlattu miehelle, jonka nimi oli Zoosef, Daawidin huoneesta; ja neitsyen nimi oli Maria. Enteli tuli sisälle hänen tykönsä ja sanoi: „terwe, armoitettu! Herra on sinun kanssasi; siunattu sinä waimojen seassa!” Mutta kun Maria näki entelin, hämmästy hän hänen puheestansa. Silloin enteli sanoi hänelle: „älä pelkää, Maria; sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä. Katso, sinä synnyttät pojan, joka sinun pitää nimittämän **Jeesukseksi** (= auttaja, wapahtaja). Hän on olewa suuri ja kutsutaan **Olimmäisen Pojaksi** ja hän on olewa **Zaakobin huoneen kuningas** ijantaitikisesti, eikä hänen waltakunnallansa tule loppua olemaan”. Niin sanoi Maria entelille: „kuinka tämä tulee?” Enteli wastasi: „Pyhä Henki tulee sinuun ja Olimmäisen woima warjoo sinut; sentähden myös se Pyhä, joka sinusta syntyy, kutsutaan **Jumalan Pojaksi**”. Niin sanoi Maria: „katso, Herran piika; tapahtukoon minulle sanasi mukaan”. Ja enteli läksi hänen tykönsä.

Ap. L. 4: 12; Joh. 3: 16. — „Minä uskon Jeesukseen Kristukseen, joka siki Pyhästä Hengestä”.

II. 2. Maria ja Eliisabet. Johannes Kastajan syntyä. (Luuk. 1: 39—80.)

1. Marian käynti Eliisabetin luona.
2. Enteli ilmestyy Zoosefille.
3. Johannes Kastajan syntyminen.
4. Safariaan kiitos.

1. Niinä päiwinä nousi Maria ja meni Safariaan huoneeseen ja terwehti Eliisabetia. Kun Eliisabet kuuli Marian terwehdyksen, täytettiin hän Pyhällä Hengellä ja sanoi: „siunattu sinä waimojen seassa! Mistä se tulee minulle, että Herrani äiti tulee minun tyköni? Ja autuas sinä, joka uskoit; sillä ne täytetään, jotka Herra on sinulle sanonut”. Ja Maria sanoi: „minun sieluni suuresti ylistää Herraa, ja minun henkeni iloitsee Jumalassa minun Wapahtajas-

sani. Sillä hän katsoi piikansa nöyryyttä; ja katso, tästedes pitää kaikkien sukukuntien kutsuman minua autuaaksi. Sillä Voimallinen on tehnyt suuria ihmeitä minua kohtaan, ja hänen nimensä on pyhä". Ja Maria oli Eliisabetin tykönä lähes kolme kuukautta ja palasi sitten kotiansa.

2. Ja Herran enkeli ilmestyi myös Joosefille unessa ja sanoi: „Joosef, Daawidin poika, älä pelkää ottaa tykösi Mariaa puolisoasi; sillä hän synnyttää Pojan, jonka nimi sinun pitää kutsuman Jeesukseksi: sillä hän on wapahtawa kansansa heidän synneistensä". Silloin otti Joosef puolisonsa tykönsä. [Jes. 7: 14.]

3. Mutta Eliisabetin synnyttämisen aika täytettiin, ja hän synnytti pojan. Ja hänen naapurinsa ja sukulaisensa kuuliivat, että Herra oli tehnyt suuren laupeuden häntä kohtaan; ja he iloitsivat hänen kansansa. Ja kahdeksantena päivänä tulivat he ympärileikkaamaan lasta ja kutsuivat lapsen hänen isänsä nimellä Sakariaaksi. Mutta hänen äitinsä sanoi: „ei suinkaan; waan hänet pitää kutsuttaman Johannekseksi". He sanoivat: „ei ole ketään sinun sukukunnassasi, jota kutsutaan sillä nimellä". Niin he wiittasivat hänen isällensä, miksi hän tahtoi hänet nimitettäväksi. Ja hän anoi taulua ja kirjoitti: „Johannes on hänen nimensä". Niin kohta aukeni hänen suunsa ja kielenä; ja hän puhui, kiittäen Jumalaa. Ja kaikki, jotka tämän kuuliivat, panivat sen sydämiinsä, sanoen: „minkä luulet tästä lapsesta tulewan?"

4. Ja Sakarias täytettiin Pyhäällä Hengellä, enmuisti ja sanoi: „kiitetty olkoon Herra, Israelin Jumala! sillä hän on etsinyt ja lunastanut kansansa, niinkuin hän on muinoin puhunut pyhien profeettojen suun kautta, että me wapahdettuina wihollistemme kärsistä häntä pelkäämättä palvelisimme pyhyhyydessä ja huraskaudessa hänen edessänsä kaikkena elinaikanamme. Ja sinä, poikanen, kutsutaan ylimmäisen profeetaksi; sillä sinä olet käyhä Herran lastojen edessä, valmistamaan hänen tietänsä ja antamaan autuuden tunnon hänen kansallensa heidän syntiensä anteeksi saamisessa".

Mutta lapsi kasvoi ja wahvistui hengesä ja oli korwessa siihen päivään asti, jona hänen piti tuleman Israelin kansan eteen.

I. 3. Jeesuksen Kristuksen, maailman Vapahtajan, syntymä. (Luuk. 2: 1—21.)

1. Jeesuksen syntyminen Betlehemissä ja enkelien ilmestyminen paimenille. 2. Jeesuksen ympärileikkaus.

1. Mutta niinä päiwinä tapahtui, että käsky kävi ulos keisari Augustukselta, että kaikki maailma oli werolliseksi laskeettava. Ja kuki meni kaupunkiinsa panettamaan itseänsä werolle. Niin myös Zoosef Galileasta Nasaretin kaupungista läksi Judeaan Daawidin kaupunkiin, jota kutsutaan Betlehemiksi, sillä hän oli Daawidin huoneesta ja suvusta, panettamaan itseänsä werolle Marian kihlatun emäntänsä kanssa.

Niin tapahtui, heidän fiellä ollessansa, että Marian synnyttämisen päivät täytettiin. Ja hän synnytti pojan esikoisensa ja kapaloiksi hänet ja pani seimeen; sillä heillä ei ollut sijaa majassa. Ja paimenet walwoivat siinä paikkakunnassa ja wartioitsivat yöllä laumaansa. Ja katso, Herran enkeli seisoi heidän tykönsä, ja Herran kirkaus loisti heidän ympärillensä; ja he peljästyivät suuresti. Ja enkeli sanoi heille: „älkää peljättö; sillä katso, minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tulewa **kaikelle kansalle**; teille on tänä päivänä Daawidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus Herra. Ja tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapaloituna makaawan seimesssä“. Ja kohta oli enkelin kanssa suuri taiwaallisen sotawäen joukko, jotka kiittivät Jumalaa ja sanoivat: „Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa ja maassa rauha ja ihmisille mielisuosio!“

Ja kun enkelit menivät heidän tykönsä taiwaaseen, puhuivat paimenet keskenänsä: „käykäämme Betlehemiin ja katsokaamme sitä, mikä on tapahtunut, jonka Herra meille ilmoitti“. Ja he tulivat kiiruhtain ja löysivät Marian ja Zoosefin sekä lapsen, joka makasi seimesssä. Tämän nähtyänsä julistivat he sen sanoman, joka heille tästä lapsesta oli lausuttu. Ja kaikki, jotka sen kuuliwat, ihmettelivät sitä, mitä paimenet oliwat heille puhuneet. Mutta Maria kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen niitä sydämessänsä. Ja paimenet palasivat, ylistäen ja kunnioittaen Jumalaa kaikesta, mitä he oliwat kuulleet ja nähneet.

2. Ja kahdeksan päivän kuluttua, kun lapsi oli ympärileikat-
tawa, annettiin hänelle nimi Jeesus, jonka enkeli niin oli nimittä-
nyt, ennenkuin hän sikiä äitinsä kohdussa.

Gal. 4: 4, 5; Hepr. 2: 14. — 1:nen rukous. — „Minä uskon Jee-
sukseen Kristukseen, joka syntyi neitsyt Mariasta“.

II. 4. **Stiftäminen temppelissä.** (Luuk. 2: 22—40.)

1. Jeesus wiedään temppeliin. 2. Simeon siunaa Jeesus-lasta.
3. Anna puhuu hänestä.

1. Kun puhdistuspäivät oliwat tähtetyt Mooseksen lain mu-
kaan, weivät Joosef ja Maria Jeesus-lapsen Jerusalemiin, asettaak-
sensä hänet Herran eteen ja uhratakseensa, niinkuin Herran laissa
on sanottu.

2. Ja katso, Jerusalemissä oli mies, nimeltä Simeon. Hän
oli hurstas ja jumalinen ja odotti Israelin lohdutusta, ja Pyhä
Henki oli hänessä. Ja Pyhä Henki oli sanonut hänelle, ettei hän
näki kuolemaa, ennenkuin hän näki Herran Kristuksen. Hän tuli
Hengen vaikutuksesta temppeliin. Ja kun wanhemmat toivat lapsen
Jeesuksen temppeliin, otti hän hänet syliinsä ja kiitti Jumalaa ja sa-
noi: „nyt sinä, Herra, lasket palvelijasi rauhaan menemään
sanasi mukaan; sillä minun silmäni owat nähneet sinun
autuutesi, jonka sinä walmistit kaikkein kansojen nähtä-
wäksi, walkeudeksi walistamaan pakanoita ja sinun kansasi
Israelin kunniaksi“. Ja hänen isänsä ja äitinsä ihmettelivät sitä,
mitä hänestä sanottiin. Ja Simeon siunasi heitä. [Mat. 3: 1.]

3. Ja siellä oli Anna-niminen naisprofeetta, joka oli leski
ja lähes 84 wuotinen. Ja hänkin tuli sillä hetkellä siihen paikkaan
ja puhui hänestä kaikille, jotka Jerusalemissä odottiwat lunastusta.

7:äs rukous. — Tit. 2: 13; 1 Tim. 5: 5, 6; Ps. 62: 6.

I & III. 5. **Stämaiset Tietäjät. Pako Egyptiin.**

(Matth. 2: 1—23.)

1. Tietäjät tulewat Jerusalemiin. 2. Tietäjät Betlehemissä. 3.
Pako Egyptiin. 4. Lasten murha. 5. Paluu Egyptistä.

I. 1. Kun Jeesus oli syntynyt Betlehemissä Juudan maalla ku-
ningas Herodeksen aikana, tuliwat tietäjät Stämailta Jerusalemiin
ja sanoiwat: „missä on se syntynyt Juudalaisten kuningas? Sillä

me näimme hänen tähtensä idässä ja tulimme häntä kumartaen rukoilemaan". Kun kuningas Herodes sen kuuli, hämmästytti hän ja koko Jerusalemin hänen kansansa. Ja hän koki kaikki ylimmäiset papit ja kirjanoppineet ja kyseli heiltä, missä Kristus olisi syntynyt. He vastasivat: „Betlehemissä Juudan maalla, sillä niin on profetan kautta kirjoitettu". [Mat. 5: 1.]

I. 2. Silloin Herodes kutsui salaa tietäjät luoksensa ja tutkisteli heiltä tarkkaan, millä ajalla tähti ilmestyi, ja lähetti heidät Betlehemiin ja sanoi: „menkää ja kysykää tarkkaan lapsesta; ja kun te löydätte hänet, niin ilmoittakaa minulle, että minäkin tulisin ja kumartaisin häntä". Ja tietäjät menivät matkaansa. Ja katso, tähti, jonka he olivat idässä nähneet, kävi heidän edellänsä, kunnes se seisautui sen paikan päälle, jossa lapsi oli. Ja he menivät huoneeseen, löysivät lapsen, joka oli äitinsä Marian kanssa, ja lankeasivat maahan ja rukoilivat häntä; ja he avasivat tavaransa ja lahjoittivat hänelle kulta, pyhää savua ja mirhamia. Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tykö palaamasta; ja he menivät toista tietä omalle maallensa. [Jes. 60: 6.]

III. 3. Mutta kun he olivat menneet pois, ilmestyi Herran enkeli Joosefille unessa sanoen: „nouste ja ota lapsi äitinsä tykösi ja pakene Egyptiin ja ole siellä siihen asti, kunnes minä sinulle sanon; sillä Herodes on etsivä lasta, hukuttaakseen hänet". Niin hän nousi ja otti lapsen äitinsä yöllä tykönsä ja pakeni Egyptiin.

III. 4. Koska Herodes näki, että tietäjät olivat hänet pettäneet, vihastui hän sängen kowin ja lähetti tappamaan kaikki poikalapsen Betlehemissä ja kaikissa sen ääriissä, jotka olivat kaikkivuotiset taikka nuoremmat sen ajan mukaan, jonka hän oli tietäjiltä tarkasti tutkinut. [Jer. 31: 15.]

III. 4. Kun Herodes oli kuollut, ilmestyi Herran enkeli Joosefille unessa Egyptissä ja sanoi: „nouste ja ota lapsi äitinsä ja mene Israelin maalle; sillä ne ovat kuolleet, jotka lapsen henkeä wäijyivät". Niin hän nousi ja otti lapsen äitinsä ja meni Israelin maalle. Jumalan käskystä hän poikkesi Galilean ääriin ja asui Nasaretin kaupungissa. [Jos. 11: 1.]

2:n rukous. — Jer. 9: 8.

I. 6. Jeesuksen nuoruus. (Luuk. 2: 40—52.)

1. Jeesus temppeelisä oppimassa. 2. Vanhemmat löytävät hänet temppeelistä. 3. Jeesuksen nuoruus Nasaretisä.

1. Mutta lapsi kasvoi ja vahvistui hengessä ja täytettiin wiisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kansansa. Ja hänen vanhempansa waelsiwat joka wuosi pääsiäisjuhalle Jerusalemiin. Kun Jeesus oli 12 wuoden vanha, meniwät he Jerusalemiin juhlapäiwän tawan mukaan. Ja kun juhla-aika oli kulunut ja he olivat matkalla kotiansa päin, jäi poikana Jeesus Jerusalemiin. Soosef ja hänen äitinsä eiwät sitä huomanneet, waan luulivat hänen olewan seurassa. Ja he käwiwät yhden päiwän matkan ja etsiwät häntä sukulaisten ja tuttavien tyköä. Kun he eiwät häntä löytäneet, palasiwat he Jerusalemiin, etsien häntä.

2. Kolmen päiwän perästä löysiwät he hänet temppeelisä istuwan opettajien keskellä, kuuntelewan heitä ja kysywän heiltä. Ja kaikki, jotka sen kuulivat, hämmästyiwät hänen ymmärrystänsä ja wastauksiansa. Kun vanhemmat näkiwät hänet, hämmästyiwät he; ja hänen äitinsä sanoi hänelle: „poikani, miksi meille näin teit? Katso ijäsi ja minä olemme murehtien etsineet sinua“. Ja hän sanoi heille: „miksi te minua etsitte? Ettekö tietäneet, että minun pitää oleman niissä, jotka minun Isäni owat?“ Eiwätkä he ymmärtäneet sitä sanaa, jonka hän heille sanoi.

3. Ja hän meni alas heidän kansansa ja tuli Nasaretiin ja oli heille alamainen. Ja Jeesus menestyi wiisaudessa, ijässä ja armossa Jumalan ja ihmisten edessä.

3:as ja 4:äs käsky. — Kol. 3: 20; Fil. 2: 5.

II. Walmistus Jeesuksen julkiselle esiintymiselle.

II. 7. Johannes Kastaja. (Mth. 3. Mk. 1. Luuk. 3. Joh. 1.)

1. Johannes saarnaa parannusta. 2. Hän puhuu Kristuksesta.

1. Noin 30 vuotta Jeesuksen syntymisen jälkeen tuli Jumalan sana Johannekselle, Sakariaan pojalle. Johannes olekseli silloin Judeaan korwessa ja eli siellä Herran nassirina. Ja hän tuli kaikkiin paikkoihin Jordanin ympärillä ja saarnasi parannuksen kastetta syntien anteeksi antamiseksi ja sanoi: „tehkaa parannus (= muuttakaa mielenne), sillä taiwaan waltakunta on lähestynyt“. [Jes. 40: 3.]

Silloin meni hänen tykönsä Jerusalemi ja koko Judeea. Mutta koska hän näki monta fariseuksista ja sadukeuksista tulevan hänen kasteellensa, sanoi hän: „te kyykkäärmetten siiköt, kuka teitä neuvoi pakenemaan tulevaista vihaa? Tehkää siis parannukseen soveliaita hedelmiä. Mutta jo on kirveskin pantu puitten juurelle; sentähden jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen“.

2. Mutta kun kansa odotti ja kaikki ajattelivat sydämissänsä Johanneksesta: „lieneekö hän Kristus?“ vastasi Johannes, sanoen kaikille: „minä tosin kastan teitä vedellä parannukseen; mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on minua väkewämpi, jonka kengän nauhoja en minä ole kelvollinen päästämään; hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella“. Mat. 3: 1.

I & II. 8. Jeesuksen kaste ja kiusaus.

(Mth. 3: 17—4: 11.)

1. Johannes kastaa Jeesuksen. 2. Jeesusta kiusataan korwessa.

I. 1. Siihen aikaan tuli myös Jeesus, joka silloin oli 30 vuoden vanha, Galileasta Jordaniin Johanneksen tykö kasteuttamaksi. Mutta Johannes esteli häntä, sanoen: „minä tarvitsen sinun kauttasi tulla kastetuksi, ja sinä tulet minun tyköni?“ Waan Jeesus vastasi: „salli nyt; sillä näin meidän sopii kaikkea vanhurskautta täyttää“. Ja hän salli hänen. Kun Jeesus oli kastettu, astui hän kohta ylös wedsistä; ja katso, taiwaat aukenivat hänelle, ja Johannes näki Jumalan Hengen tulewan alas kyyhkysen haahmossa ja tulewan hänen päällensä. Ja katso, ääni taiwaasta sanoi: „tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin“. [Jes. 42: 1.]

II. 2. Silloin wei Henki Jeesuksen korpeen perkeleen kiusattamaksi. Ja hän oli siellä petojen keskellä. Ja paastottuansa neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, isofi hän. Silloin tuli kiusaaja hänen tykönsä ja sanoi: „jos sinä olet Jumalan poika, niin sano, että nämät kivet leiwiksi tulisiwat“. Mutta hän vastasi ja sanoi: „kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoastaan leiwästä, waan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee“.

II. Silloin otti perkele hänet kansjansa pyhään kaupunkiin ja asetti hänet temppelin harjalle ja sanoi hänelle: „jos sinä olet Jumalan

poika, niin laske itseji täältä alas, sillä kirjoitettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta, ja he kantawat sinua käsissään, ettet joskus jalkaasi kiiveen loukkaihi". Niin Jeesus sanoi hänelle: „taas on kirjoitettu: älä kiusaa Herraa sinun Jumalaasi".

II. Taas wei perkele hänet fangen korkealle vuorelle ja ojotti hänelle kaikki maailman waltakunnat ja niitten kunnian ja sanoi hänelle: „nämät kaikki minä annan sinulle, jos sinä lankeet maahan ja rukoilet minua". Niin sanoi Jeesus hänelle: „mene pois, saatana; sillä kirjoitettu on: Herraa, sinun Jumalaasi, pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palweleman". Silloin jätti hänet perkele; ja katso enkelit tuliwat ja palweliwat häntä.

6:s rukous. — Ap. T. 10: 38; Hepr. 4: 15; 9: 18.

III. 9. Jeesuksen ensimmäiset opetuslapset.

(Joh. 1: 29—51.)

Sen jälkeen näki Johannes Jeesuksen tulewan tykönsä Betabaraan, joka oli se paikka toisella puolella Jordania, jossa hän kastoi.

Silloin sanoi Johannes: „katso Jumalan karitsa, joka ottaa pois maailman synnin!" Toisena päivänä seisoj Johannes taas kahden opetuslapsensa kanssa. Ja kun hän näki Jeesuksen, sanoi hän: „katso Jumalan karitsa!" Ja ne kaksi opetuslasta kuuliwat hänen puhuvan ja seurasiwat Jeesusta. Andreas, Simon Pietarin weli, oli yksi niistä kahdesta. Hän löysi ensin welsjensä Simonin ja sanoi hänelle: „me löysimme Messiaan" (= Kristus, woideltu). Ja hän toi hänet Jeesuksen tykö. Mutta katsottuaan häneen, sanoi Jeesus: „sinä olet Simon, Zoonaan poika; sinua kutsutaan wast'edes Refaaksi" (se on käännettyä kreikaksi Petros, suomeksi Pietari = kallio).

III. Jeesuksen ensimmäinen julkinen waiutus Galileassa, Judeassa ja Samariassa.

II. 10. Häät Kanaanassa. (Joh. 2. 1—11.)

Kolmantena päivänä oli häät Galilean Kanaanassa, ja Jeesuksen äiti oli siellä. Mutta Jeesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin myös häihin. Ja koska wiini oli vähissä, sanoi Jeesuksen äiti hänelle: „ei heillä ole wiiniä". Jeesus sanoi hänelle: „waimo, mitä minun

sinun tulee? ei minun aikani ole vielä tullut". Hänen äitinsä sanoi palvelijoille: „mitä hän sanoo teille, se tehkää". Mutta siellä oli kuusi kivistä wesiastiaa, ja kutin niistä weti kaksi tai kolme mitta. Jeesus sanoi heille: „täyttäkää wesiastiat wedellä". Ja he täyttivät ne reunoja myöten. Ja hän sanoi heille: pankaa nyt maljaan ja wiekää edeskäywälle". Ja he wiewät. Mutta kun edeskäypä maistoi sitä wettä, joka oli tullut wiiniksi, eikä tietänyt, mistä se oli, kutsui hän yljän ja sanoi hänelle: „jokainen antaa ensiksi hywää wiiniä ja sitten huonompaa, kun ollaan kylläisiä; sinä kätkit hyvän wiinin tähän asti". Tämä on ensimäinen ihme, jonka Jeesus teki Galileean Kaanassa ja ilmoitti kunniansa. Ja hänen opetuslapsensa uskoivat häneen.

II & III. 11. Jeesuksen käynti Jerusalemissa Pääsiäisjuhalla. (Joh. 2, 3.)

1. Temppelein puhdistaminen. 2. Puhe Nikodeemuksen kanssa.

II. 1. Nähtyänsä Kapernaumisssa ja wiiwyttjänsä siellä jonkun päivän, meni Jeesus Jerusalemiin, koska Juudalaisten pääsiäinen oli läsnä. Ja hän tapasi temppeleissä ne, jotka karjaa, lampaista ja kyyhkyisiä myyskentelivät, ja rahan waihetajat. Ja hän teki ruoskan köydestä ja ajoi heidät kaikki ulos temppeleistä sekä lamfaat ja karjan. Ja hän kaasi waihettajain pöydät ja sanoi niille, jotka kyyhkyisiä möiwät: „wiekää nämät täältä pois, älkääkää tehkö minun Isäni huonetta kaupahuoneeksi". Juudalaiset sanoivat: „mitä merkkiä sinä meille osotat, koska tätä teet?" Jeesus wastasi: „jaottaakaa maahan tämä temppelele, ja minä pystytän sen kolmena päivänä". Juudalaiset sanoivat: „tätä temppeleä on rakennettu 46 vuotta, ja sinä rakennat sen kolmena päivänä?" Mutta hän puhui ruumiinsa temppeleistä.

III. 2. Mutta oli yksi mies fariseuksista, Nikodeemus nimeltä, Juudalaisten ylimmäinen. Hän tuli yöllä Jeesuksen tykö ja sanoi hänelle: „Mestari me tiedämme sinun Jumalasta tulleen opettajaksi; sillä ei lukaan woi tehdä niitä merkkejä, joita sinä teet, jollei Jumala ole hänen kanssansa". Jeesus wastasi: „totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku uudesta (i. ylhäältä) synny, ei hän taida Jumalan waltakuntaa nähdä". Nikodeemus sanoi: „kuinka taitaa ihminen vanhana syntyä?" Jeesus sanoi: „ellei

joku synny vedestä ja hengestä, ei hän taida Jumalan valtakuntaan sisälle mennä". Mikodeemus sanoi: „kuinka se saattaa tapahtua?" Jeesus vastasi: „oletko sinä opettaja Israelissa, että näitä tiedä? Niinkuin Mooses yleni käärmeen korvessa, niin on ihmisen Poikakin ylennettävä, ettei lukaan, joka uskoo häneen, hukkuisi, vaan saisi ijankaikkisen elämän. Sillä niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Poikansa, ettei lukaan, joka häneen uskoo, hukkuisi, vaan saisi ijankaikkisen elämän". 1 Kor. 2: 14.

I. 12. Jeesuksen keskustelu Samarian vaimon kanssa.

(Joh. 3: 22—4: 42.)

1. Jeesus Judeeassa. 2. Jeesus keskustelelee Samarian vaimon kanssa elävästä vedestä. 3. Keskustelu rukouksesta.

1. Sitten tuli Jeesus opetuslapsiensä Judeaan maahan ja asui siellä ja kastoi. Mutta kun hän ymmärsi fariseusten kuulleen, että hän kastoi ja teki enemmän opetuslapsia kuin Johannes (vaikka ei Jeesus itse kastanut, vaan hänen opetuslapsensa), ja koska hän kuuli, että Johannes Kastaja oli suljettu vankeuteen, jätti hän Judeaan ja meni takaisin Galileaan.

2. Kun Jeesuksen täytyi waeltaa Samarian läpi, tuli hän eräaseen Samarian kaupunkiin, jonka nimi oli Siikar. Siellä oli Jaakobin lähde. Koska Jeesus oli matkasta väsynyt, istui hän lähteen päälle. Ja Jeesuksen opetuslapset olivat menneet kaupunkiin ruokaa ostamaan. Niin tuli Samarian waimo wettä ammentamaan. Ja Jeesus sanoi hänelle: „anna minun juodakseni". Sanoi Samarian waimo hänelle: „kuinka sinä, joka olet Juudalainen, anot minulta juoda, ja minä olen Samarialainen?" Sillä Juudalaiset eivät yhtään seurustele Samarialaisten kanssa. Jeesus vastasi hänelle: „Jos sinä tietäisit Jumalan lahjan, ja kuka se on, joka sinulle janoo: „anna minun juodakseni, niin sinä anoisit häneltä, ja hän antaisi sinulle elävää wettä". Waimo sanoi: „Herra, eipä sinulla ole sitä, millä ammennat, ja lähde on hyvä. Mistä sinulla siis on sitä elävää wettä?" Jeesus vastasi: „jokainen, joka tästä vedestä juo, hän janoo jälleen; mutta joka siitä vedestä juo, jonka minä hänelle annan, ei hän janoo ijankaikkisesti; vaan se wesi, jonka minä hänelle annan, tulee hänelle sen weden lähteeksi, joka kuohuu ijan-

kaikkiseen elämään". Waimo janoi: „Herra, anna minulle sitä wettä, etten janoisi enkä tarwitsisi tulla tänne wettä ammentamaan".

3. Jeesus janoi hänelle: „mene, kutsu miehesi ja tule tänne!" Waimo wastasi: „ei minulla ole miestä". Jeesus janoi: „oikein janoit: ei minulla ole miestä; sillä wiisi miestä on sinulla ollut, ja se, joka sinulla nyt on, ei ole sinun miehesi". Waimo janoi: „Herra, minä näen, että sinä olet profeetta. Meidän isämme owat tällä wuorella (Garitsim) kumartaen rukoilleet, ja te sanotte: Jerusalemissa on se paikka, jossa pitää rukoiltaman". Jeesus janoi hänelle: „waimo, usko minua, se aika tulee, ettette rukoile Isää tällä wuorella etkä Jerusalemissa. Mutta hetki tulee ja on jo, että totiset rukoilijat rukoilewat Isää hengesä ja totuudessa, sillä Isä etsii senkaltaisia häntä rukoilewia. Jumala on Henki; ja jotka häntä rukoilewat, niitten pitää rukoileman häntä hengesä ja totuudessa". Waimo janoi: „minä tiedän Messiaan tulewan, jonka nimi on Kristus, ja tultuansa hän ilmoittaa meille kaikki". Jeesus janoi hänelle: „minä se olen, joka kansjasi puhun". Nyt waimo jätti wesiastian ja meni kaupunkiin ja janoi ihmisille: „tulkkaa katsomaan sitä ihmistä, joka minulle janoi kaikki, mitä minä olen tehnyt. Eikö hän liene Kristus?" Niin he läksiwät kaupungista hänen tykönsä ja rukoilivat häntä wiipymään heidän luonansa. Ja hän wiipyi siellä kaksi päivää. Ja paljon useammat uskoiwat häneen hänen sanansa tähden ja janoiwat waimolle: „emme nyt enää usko sinun puheesi tähden; sillä me olemme itse kuulleet ja tiedämme hänen totisesti olewan Kristuksen, maailman Wapahhtajan".

IV. Jeesuksen warsinainen waitutus Galileassa.

II. 13. Matkustuksia Galileassa. Asettuminen Kapernaumiin. Suuri kalansaalis. Mattheuksen kutsuminen.

(Mth. 4, 8, 9. Mxf. 1, 2. Luuk. 4, 5. Joh. 4.)

1. Jeesus Nasaretissa ja Kapernaumisssa. 2. Pietarin suuri kalansaalis. 3. Mattheuksen kutsuminen.

1. Kun Jeesus tuli Galileaan, ottiwat Galilealaiset hänet vastaan, jotka oliwat nähneet kaikki, mitä hän Jerusalemissa juhlanan oli tehnyt. Hän opetti heidän synagoogisjansa, saarnaten Su-

malan waltakunnan ewankeliumia. Käytyänsä Kaanaassa ja Kapernaumisssa, tuli hän Kafaretiin, missä hän oli kaswatettu, ja meni tapansa mukaan synagoogaan sabbatin päivänä ja nousi lufemaan. Ja hänelle annettiin Jesaja-profeetan raamattu, josta hän luki ja selitti heille paikan (61: 1, 2). Ja kaikki, jotka olivat synagoogassa, tulivat wihaa täyteen tämän kuultuansa. Ja he ajoivat hänet ulos kaupungista ja weiwät hänet wuoren kuffulalle, syöstäksensä hänet alas. Mutta hän käwi heidän keskeltänsä ja meni pois.

Silloin Jeesus jätti Kafaretin, tuli ja asui Kapernaumisssa, joka on merikaupunki. Ja hän opetti sabbattina Kapernaumin synagoogassa ja teki ihmeitä. Ja sanoma hänestä kuului kaikkiin lähipaikoihin. Ja samoin hän saarnasi synagoogissa koko Galileassa ja paransi kaikenlaisia sairaita.

2. Niin tapahtui terran, kun kansa tunki hänen tykönsä kuulemaan Jumalan sanaa, että hän seisoi Genesaretin meren rannalla. Ja hän meni weneeseen, joka oli Simonin, ja pyysi hänen laskemaan wähän ulos maasta. Ja hän istui ja opetti kansaa wenheestä. Mutta lafattuansa puhumasta, sanoi hän Simonille: „wie sywälle ja heittäkää werkkonne apajalle“. Simon wastasi: „Mestari, me olemme koko yön tehneet työtä, mitään saamatta; mutta sinun käskystäsi heitän minä werkon ulos“. Ja sen tehtyänsä saivat he juuren kalan paljouden; ja heidän werkkonsa repeyi. Ja he wiittasivat kumppaneillensa, jotka olivat toisessa weneessä, että he tulisiwat auttamaan heitä. Ja he tulivat ja täyttiwät molemmat weneet, niin että ne rupešiwat wajoomaan. Kun Simon Pietari sen näki, lankefi hän Jeesuksen polwien juureen, sanoen: „Herra, mene pois minun tyköäni, sillä minä olen syntinen ihminen“. Sillä hämmästyks oli wallannut hänet ja kaikki, jotka hänen kanssansa olivat, juuren kalansaaliin tähden, niinkuin myös Jaakobinkin ja Johanneksen, jotka olivat Simonin kumppanit. Ja Jeesus sanoi Simonille: „älä pelkää, täst'edes saat sinä ihmisiä“. Ja he wetiwät weneet maalle, jättiwät kaikki ja seurasiwat häntä.

3. Palattuaan matkaltansa, meni Jeesus taas Kapernaumista ulos ja näki publikaanin, nimeltä Leewi (Mattheus), istuwan tullihuoneessa ja sanoi hänelle: „seuraa minua“. Ja hän jätti kaikki, nousi ja seurasi häntä. Ja Leewi teki hänelle kotonansa suuret pidot; ja paljon publikaaneja ja muita atrioitsi heidän kanssansa. Mutta kirjanoppineet ja fariseukset napisiwat ja sanoiwat hänen opetus-

lapsillensa: „miksi teidän Mestarinne syö ja juo publikaanien ja syntisten kanssa?“ Kun Jeesus sen kuuli, sanoi hän heille: „eiwät terweet tarwitse parantajaa, waan sairaat. En minä ole tullut kutsumaan wanhurškaita, waan syntisiä parannukseen“. 2:nen rukous.

II. 14. Sairas Betesdan lammikolla. Tähkäpäitten noukkiminen. (Joh. 5; Mth. 12; Luuk. 6.)

1. Jeesus parantaa sairaan Betesdan lammikolla. 2. Juudalaiset wainoowat Jeesusta. 3. Opetuslapset noukkivat tähkäpäitä. 4. Kuivetuneen käden parantaminen.

1. Sitten oli Juudalaisten juhlapäiwä (Puurim); ja Jeesus meni ylös Jerusalemiin. Mutta Jerusalemissa oli lammasportin tykönä lammikko, jota hepreaksi kutsuttiin Betesdaksi, jossa oli wiisi wajaa. Näissä makasi suuri joukko sairaita, jotka odottiwat weden liikuttamista. Sillä enkeli tuli alas lammikkoon määrätyllä ajalla ja sekoitti weden; joka silloin ensimmäisenä astui weteen, se parani, oli hän sitten misjä taudissa tahansa. Siellä oli mies, joka oli sairaistanut 38 vuotta. Kun Jeesus näki hänet, kysyi hän häneltä: „tahdotkos tulla terweeksi?“ Sairas wastasi: „Herra, ei ole minulla sitä ihmistä, joka wiepi minut lammikkoon, kun wesi on sekoitettu; ja kun minä tulen, on toinen minun edelläni jo astunut siihen“. Jeesus sanoi hänelle: „ota wuoteesi ja käy!“ Ja kohta parani mies, otti wuoteensa ja käwi.

Ja se päiwä oli sabbatti. Sen wuoksi sanoiwat Juudalaiset parametulle: „nyt on sabbatti, ei sinun sowi wuodetta kantaa“. Hän wastasi: „se, joka minut paransi, sanoi minulle: ota wuoteesi ja käy!“ Niin he kysyiwät häneltä: „kuka se on?“ Mutta ei hän sitä tietänyt; sillä Jeesus oli mennyt pois kansan tähden.

2. Sitten tapasi Jeesus hänet temppeleissä ja sanoi hänelle: „katso, sinä olet parantunut; älä enää tee syntiä, ettei sinulle tapahtuisi jotakin pahempaa“. Niin se ihminen meni pois ja ilmoitti Juudalaisille, että se oli Jeesus, joka oli hänet parantanut. Mutta Juudalaiset wainosiwat Jeesusta sen tähden, että hän senkaltaista teki sabbattina, ja etsiwät häntä tappaaksensa. Jeesus sanoi heille: „minun Isäni tekee työtä hamaan tähän asti, ja minä myös teen työtä“. Sentähden etsiwät Juudalaiset häntä vielä enemmän tap-

paaksensa, koska hän ei ainoastaan rikkonut sabbattia, vaan myös sanoi Jumalan isänsä ja teki itsensä Jumalan kaltaiseksi.

3. Ja tapahtui jälkisabbattina, että Jeesus kävi laihon läpi. Ja hänen opetuslapsensa isosivat ja rupešivat lähtöpäitä noukkimaan ja syömään. Mutta sen nähtyänsä, sanoivat fariseukset hänelle: „katso, sinun opetuslapsesi tekewät sitä, jota ei sivi sabbattina tehdä“. Mutta Jeesus sanoi heille: „ettekö ole lufeneet, mitä Daawid teki, kun hän isosi ja ne, jotka hänen kanssansa olivat? Kuinka hän meni Jumalan huoneeseen ja söi näkyleiwät, joita ei hänen ollut lupa syödä? Taihka ettekö laisja ole lufeneet, että sabbattina rikkowat papit temppeleisjä sabbatin ja owat kuitenkin nuhteettomat? Mutta minä sanon teille: tässä on se, joka on suurempi kuin temppele. Mutta jos te tietäisitte, mitä se on: laupeutta minä tahdon enkä uhria, sitten ette suinkaan tuomitsisi wiattomia. Sillä Ihmisen Poika on sabbattinkin Herra“.

4. Kun hän vielä toisenakin sabbattina synagoogassa paransi miehen, jolla oli kuivettunut käsi, meniwät fariseukset pois ja pitowät neuwoa häntä vastaan, kuinka he hänet hukuttaisivat.

Mth. 12: 12; Mrk. 2: 27.

II. 15. Apostolien walitseminen. (Mth. 10. Mrk. 3.

Luuk. 6.)

Kun Jeesus ymmärsi fariseusten aikomukset, meni hän sieltä pois meren puoleen, ja paljon kansaa seurasi häntä, ja hän teki kaikki sairaat terveiksi. Niinä päiwinä meni hän wuorelle rukoilemaan; ja hän oli kaiken yötä rukouksessa Jumalan puoleen.

Päiwän tultua, kutsui hän luoksensa kaikki opetuslapsensa ja walitsi heistä kaksitoista, jotka hän nimitti Apostoleiksi (lähettiläät) ja sääsi olemaan hänen tykönänsä ja lähetettäväiksi saarnaamaan. Nämät owat kahdentoista apostolin nimet: 1. Simon Pietari, kalastaja Joonaan poika Betsaidasta ja 2. hänen weljensä Andreas, 3. Jaakob (wanhempi), kalastaja Sebedeuksen poika Kapernaumista ja 4. hänen nuorempi weljensä Johannes, 5. Filippus Betsaidasta ja 6. Bartolomeeus (Matanael) Kanaanasta, 7. Tuomas, Skafjainen, ja 8. Mattheus (Seewi), publikaani, 9. Jaakob (nuorempi), Alfeyksen ja Jeesuksen äidin sisaren Marian poika ja 10. Simon, Riivastelija, 11. Juudas Jaakobin poika, myös mainittu nimellä Lebbeus I. Taddeus ja 12. Juudas Iskariot

Kariotista, joka myös oli pettäjä. Ja hän antoi heille voiman parantamaan sairaita ja ajamaan ulos perkeleitä.

II. 16. Jeesuksen vuorisaarna. (Mth. 5—7.

Luuft. 6: 20—49.)

1. Taiwaan waltakunnan autuus. 2. Taiwaan waltakunnan wanhurstaas. Almufta ja rukouksefta. Elatuksefta murheefta. Yhteinen rakkaus. Uhdas portti ja kaita tie. 3. Taiwaan waltakunnan wiifaus.

Menneftänsä alas apoftolien kansfa feifoi hän korkealla paikalla. Hänen ympärillänfä oli hänen opetuslastensa joukko ja suuri kansan paljouft. Kun hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä; ja hän awasi fuunfa, opetti ja fanoi:

1. „Mutuaat owat hengeftä waiwaijet; fillä heidän on taiwaan waltakunta. Mutuaat owat murheellifet; fillä he faawat lohduktusen. Mutuaat owat fiweät; fillä he faawat periä maan. Mutuaat owat ne, jotka ifoowat ja janoowat wanhurftautta; fillä he rawitaan. Mutuaat owat laupiaat; fillä he faawat laupeuden. Mutuaat owat puhtaat sydämeftä; fillä he faawat nähä Jumalan. Mutuaat owat rauhantekijät; fillä he pitää kufuttaman Jumalan pojiffi. Mutuaat owat ne, joita wanhurftauden tähden wainotaan; fillä heidän on taiwaan waltakunta. Mutuaat olette te, kofta he pilkkaawat ja wainoowat teitä ja puhuwat kaiffinaifta pahuufta teitä wastaan, walhetellen minun tähteni. Nloikka ja riemuikka; fillä teidän palkkanne on suuri taiwaasfa. Sillä näin he wainoifivat profheettoja, jotka teidän edellänne olivat“.

2. „Älkää luulko, että minä tulin lafia ja profheettoja pääftämään; en tullut pääftämään, waan täyttämään. Sillä totifefti fanon minä teille: Siihen asti kun taiwas ja maa katoowat, ei pidä vähimmänkään piirron eikä rahdun laifta katooman fiihen asti kun kaikki tapahtuwat. Ellei teidän wanhurftautenne ole paljon suurempi kuin kirjanoppineitten ja farifeuften, ette tule taiwaan waltakuntaan. Olkaa täydellifet, niinkuin teidän taiwaallinen Ifänne on täydellinen“.

„Kun finä almua annat, älköön wasen kätefi tietäkö, mitä oikea kätefi tekee. Ja kun rufoilet, älä ole niinkuin ulkokullatut. Ja kun te rufolette, älkää olko paljon puhuwaijet, niinkuin pakanat. Näin teidän pitää rufoileman: Ifä meidän, joka olet taiwaifsa;

Pyhitetty olkoon sinun nimesi; Vähestyköön sinun valtakuntasi; Tapahdukoon sinun tahtosi maan päällä, niinkuin taiwaassa; Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme; Ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet; Äläkä johdata meitä kiusaukseen; Waan päästä meitä pahasta; Sillä sinun on valtakunta, woima ja kunnia iankaikkeesti. Amen!”

„Sentähden sanon minä teille: älkää murehtiko henkenne tähden, mitä syötte ja mitä juotte, älkääkä ruumiinne tähden, millä itseänne verhootte. Katsokaa taiwaan lintuja: eivät ne kylvä eivätkä niitä eivätkä koko o riiheen; ja teidän taiwaallinen Isänne ruokii heidät. Ettekö te ole paljon enempi kuin he? Katsokaa kukkia keldolla, kuinka ne kasvavat; eivät ne työtä tee eivätkä kehää. Kuitenkin sanon minä teille, ettei Salomo kaikessa kunniaassansa ollut niin waatetettu kuin yksi heistä. Jos Jumala näin waatettaa pellon ruohon, joka tänään seisoo ja huomenna päätään heitetään, eikö hän paljon enemmin sitä teille tee, te vähäuskoiset? Sillä kaikkia näitä pakanat etsiwät. Waan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, niin kaikki nämät teille annetaan”.

„Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi. Sillä millä tuomiolla te tuomitsette, sillä teitä tuomitaan; ja sillä mitalla, jolla te mittaatte, mitataan teille takaisin. Kaikki, mitä te tahdotte, että ihmiset tekisivät teille, se tehkää tekin heille; sillä tämä on laki ja profeetat”.

„Menkää ahtaasta portista sisälle: sillä se portti on lauea ja tie awara, joka wie kadotukseen, ja niitä on monta, jotka menewät siitä sisälle. Ja se portti on ahdas ja tie kaita, joka wie elämään; ja harwat ovat, jotka sen löytävät”.

III. 3. „Sokaisen, joka minulta nämät minun puheeni kuulee ja ne tekee, wertaan minä wiisaaseen mieheen, joka rakensi huoneensa kalliolle. Ja sade lankefi, ja wirrat tulivat, ja tuulet puhalsivat ja syjäsiwät sitä huonetta, joka ei kuitenkaan kukistunut; sillä se oli kalliolle perustettu. Ja jokainen, joka kuulee minulta nämät puheet eikä tee niitä, on werrattawa tyhmään mieheen, joka rakensi huoneensa hiedalle. Ja sade lankefi, ja wirrat tulivat, ja tuulet puhalsivat ja syjäsiwät sitä huonetta, joka kukistui; ja sen lankeemus oli suuri”.

Kun Jeesus oli lopettanut nämät puheet, hämmästyhi kansa hänen oppiansa. Sillä hän opetti heitä voimallisesti, eikä niinkuin kirjanoppineet.

II. 17. Päämiehen palvelija. Nainin lesken poika.

Syntinen waimo. (Mth. 8, 11. Luuk. 7, 8.)

1. Jeesus parantaa sadanpäämiehen palvelijan. 2. Jeesus herättää Nainin lesken pojan. 3. Syntinen waimo.

1. Kun Jeesus astui alas vuorelta, seurasi häntä paljon kansaa. Kun hän meni Kapernaumiin, tuli sadanpäämies hänen tykönsä ja rukoi häntä ja sanoi: „Herra, minun palvelijani sairastaa kotona halwattuna ja on kowin waiwattuna“. Jeesus sanoi hänelle: „minä tulen ja parannan hänet“. Sadanpäämies wastasi: „Herra, en minä ole sen arwoinen, että sinä tulet minun katonni alle; waan sano ainoastaan sana, niin minun palvelijani paranee. Sillä minä olen myös ihminen toisen wallan alla, ja minun allani on sotamiehiä, ja minä sanon tälle: mene, ja hän menee; ja toiselle: tule, ja hän tulee; ja palvelijalleni: tee tämä, ja hän tekee“. Kun Jeesus tämän kuuli, ihmetteli hän ja sanoi heille, jotka häntä seurasivat: „totisesti sanon minä teille: en minä ole löytänyt sentkaltaista uskoa Israelisjä“. Ja Jeesus sanoi sadanpäämiehelle: „mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukoon“. Ja sillä hetkellä parani hänen palvelijansa.

2. Sen jälkeen meni Jeesus kaupunkiin, jonka nimi oli Nain; ja hänen kansjansa meni monta hänen opetuslastansa ja paljon wäkeä. Mutta hänen lähestyessään kaupungin porttia, katso, kuollutta kannettiin ulos, joka oli äitinsä ainoa poika; ja hän oli leski. Ja paljon kaupungin kansaa käwi hänen kansjansa. Kun Herra hänet näki, armahiti hän häntä ja sanoi hänelle: „älä itke“. Ja hän meni ja rupesti paariin, ja kantajat seisahtuivat. Ja hän sanoi: „nuorukainen, minä sanon sinulle: nouste!“ Ja kuollut nousi istualle ja rupesti puhumaan. Ja hän antoi hänet hänen äidillensä. Ja pelko tuli kaikkiin, ja he kunnioittivat Jumalaa, sanoen: „suuri profeetta on noussut meidän keskelleme, ja Jumala on etsinyt kansaansa“.

3. Silloin pyysi eräs fariseus Jeesusta ruualle kansjansa; ja hän meni fariseuksen huoneeseen ja istui atrioimaan. Ja katso, kau-

pungissa oli waimo, joka oli syntinen. Ja tämä, saatuansa kuulla, että Jeesus atrioitsi fariseuksen huoneessa, toi lasillisen kallista woidetta ja seisoi Jeesuksen takana hänen jalkojensa juuressa itkien. Ja hän rupefi khyneillensä kastamaan hänen jalkojansa ja kuivasi niitä päänsä hiuksilla ja suuteli hänen jalkojansa ja woiteli niitä woiteella. Mutta kun fariseus, joka oli hänet kutsunut, sen näki, sanoi hän itsekjensä: „jos tämä olisi profeetta, niin hän tietäisi, mikä ja millainen tuo waimo on, joka häneen rupee: että hän on syntinen“ Jeesus sanoi hänelle: „Simon, minulla on finulle jotakin sanomista“. Hän sanoi: „mestari, sano!“ Jeesus sanoi: „eräällä lainaajalla oli kaksi welkameistä; toinen oli welkaa wiisijataa denaaria, toinen wiisikymmentä. Kun ei heillä ollut waraa maksaa, antoi hän molemmille anteeksi. Sano nyt, kumman näistä tulee häntä enemmän rakastaa?“ Simon wastasi: „sen, luullakseni, jolle hän antoi enemmän anteeksi“. Jeesus sanoi: „oikein tuomitset“. Ja hän kääntyi waimoon päin ja sanoi Simonille: „näetkös tämän waimon? Minä tulin huoneeseesi, etkä sinä antanut wettä jaloilleni; waan tämä kastoi jalkani khyneillensä ja kuivasi ne hiuksillansa. Sinä et suudellut minua; waan tämä, sitten kun tänne tulin, ei ole lakannut jalkojani suutelemasta. Et sinä woidellut minun päätäni öljyllä; waan tämä woiteli minun jalkani woiteella. Sentähden sanon minä sinulle: hänelle on annettu paljon syntiä anteeksi, sen tähden hän paljon rakasti. Mutta se, jolle vähemmän annetaan anteeksi, rakastaa vähemmän“. Sitten hän sanoi waimolle: „sinun syntisi owat annetut anteeksi“. Ja ne, jotka yhdesjä atrioitsiwat, rupefiwat keskenänsä sanomaan: „kuka tämä on, joka synnitkin antaa anteeksi?“ Mutta Jeesus sanoi waimolle: „sinun uskosi wapahyi sinut, mene rauhaan“.

Ja hän waelsti kaupungeissa ja kylissä, saarnaten ja ilmoittaen ewankeliumia. Ja apostolit seurasiwat häntä.

Mth. 21: 22; Ps. 68: 21.

II. 18. Jeesuksen seitsemän wertausta Sumalan waltakunnasta. (Mrf. 3, 4. Mth. 12, 13. Luuk. 8.)

1. Wertaus kylwäjästä. 2. Pellon lüsteet. 3. Sinapin siemen. 4. Hapatus. 5. Rätketty aarre. 6. Kallis helmi. 7. Werkko.

Palattuaan Kapernaumiin, meni Jeesus huoneesta ja istui meren rannalla. Ja hänen tykönsä kokoontui paljon kansaa, niin

että hän meni haahteen ja istui, ja kaikki kansa seiso i rannalla. Ja hän puhui heille paljon wertauksilla sanoen:

1. „Kylwäjä meni ulos kylwämään siementänsä. Ja hänen kylwäessänsä, putosivat muutamat siemenet tien oheen, ja ne talattiin, ja taimaan linnut tulivat ja söivät ne. Ja muutamat putosivat kiwistöön, jossa ei niillä ollut paljon maata, ja ne nousivat pian, koska niillä ei ollut sywää maata. Mutta auringon noustua ne poudistuiwat, ja koska niillä ei ollut juurta, niin ne kuiwiuiwat. Ja muutamat putosivat orjantappuroihin, ja orjantappurat kaswoiwat myös ja tukahuttuiwat ne. Waan muutamat putosivat hywään maahan ja tekivät hedelmän, muutamat kolmenkymmenen kertaisen, muutamat kuudenkymmenen kertaisen ja muutamat sadan kertaisen“. Kun hän tämän oli sanonut, huusi hän: „jolla on korwat kuullaksensa, hän kuulkoon!“

Kun apostolit myöhemmin oliwat yksinänsä hänen kanssansa, kysyiwät he häneltä: „mikä olisi tämä wertaus?“ Jeesus wastasi: „teidän on annettu tuntea Jumalan waltakunnan salaisuudet, mutta muitten waan wertauksilla. Mutta tämä on se wertaus. Siemen on Jumalan sana. Mutta ne, jotka meniwät tien oheen, owat ne, jotka kuulewat. Sitten tulee perkele ja ottaa sanan pois heidän sydämistänsä, etteiwät he uskoisi eiwätkä tulisi wapaiksi. Mutta ne, jotka joutuuiwat kiwistöön, owat ne, jotka kuulewat ja ottawat sanan ilolla vastaan; eikä heillä ole juurta. Hetkeksi he uskowat, waan kiusauksen ajalla lankeewat he pois. Mutta ne, jotka orjantappuroihin putosivat, owat ne, jotka kuulewat ja menewät pois ja tukahutetaan surusta, rikkaudesta ja elämän heikumasta, eiwätkä kannu hedelmää. Mutta ne, jotka joutuuiwat hywään maahan, owat ne, jotka kuulewat sanan ja kätkewät sen hywällä ja toimellisella sydämellä ja saattawat hedelmän kärsiwällisyydessä“.

2. Toisen wertauksen esitti hän heille, sanoen: „taimaan waltakunta on ihmisen wertainen, joka kylwi hywän siemenen peltoonsa. Mutta ihmisten maatesa, tuli hänen wihamiehensä ja kylwi lusteita nisujen sekaan ja meni pois. Mutta koska oras rupeesi kaswamaan ja kantoi hedelmän, silloin näkyiwät myös lusteet. Mutta perheenisännän palvelijat tulivat sanomaan hänelle: „Herra, etkös kylwännyt hywää siementä peltoosi? Mistä siis siinä owat lusteet?“ Niin hän sanoi heille: „wihamies sen teki“. Mutta palvelijat sanoiwat hänelle: „tahdolkos, että me menemme kookoomaan ne

pois?" Mutta hän sano: „en tahdo, ettette, lusteita kootesjanne, tempaisi niitten mukana nisujakin pois. Sallikaa molempain kasvaa elon aikaan asti; ja elon aikana sanon minä elomiehille: kootkaa ensin lusteet ja sitokaa ne lyhteisiin poltettaviksi; mutta nisut kootkaa minun aittaani“.

Myöhemmin, ollesjansa yksin Jeesuksen kanssa, sanoivat apostolit hänelle: „selitä meille wertaus pellon lusteista“. Jeesus sano: „joka kylwää hyvän siemenen, se on Ihmisen poika. Mutta pelto on maailma. Hyvä siemen on waltakunnan lapset; mutta lusteet owat pahan lapset. Wihollinen, joka ne kylwi, on perkele. Elon aika on maailman loppu; elomiehet owat enkelit. Niinkuin siis lusteet haetaan kokoon ja poltetaan tulesssa, niin on myös tämän maailman lopussa. Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja he kokoowat hänen waltakunnastansa kaikki pahennukset ja ne, jotka wäärähyttä tekewät, ja heittäwät heidät tuliseen pätsiin; siellä on olewa itku ja hammassten kiristys. Silloin wanhurskaat kiittäwät niinkuin aurinko Isänsä waltakunnassa. Jolla on korwat kuullaksensa, hän kuulkoon“.

3. Toisen wertauksen esitti hän heille sanoen: „taiwaan waltakunta on sinapin siemenen wertainen, jonka ihminen otti ja kylwi peltoonnsa; joka tosin on pienempi kaikfia siemeniä; mutta kun se on kaswanut, on se suurin puutarhakasweista ja tulee puuksi, niin että taiwaan linnut tulewat ja tekewät pesänsä sen oksille“.

4. Toisen wertauksen sanoi hän heille: „taiwaan waltakunta on hapatuksen wertainen, jonka waimo otti ja sekoitti kolmeen wakkiaan jauhoja siihen asti että kaikki happani“.

Nämät puhui Jeesus kansalle wertauksilla, eikä hän puhunut heille mitään ilman wertauksitta. Silloin laski Jeesus kansan ja tuli kotia, jossa hän selitti edelliset wertaukset ja puhui vielä:

5. „Taaß on taiwaan waltakunta aarten wertainen, joka on kätetty peltoon, jonka ihminen löysi ja piti sen salassa; ja ilon tähden, joka hänellä siitä oli, meni hän pois ja myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen pellon“.

6. „Taaß on taiwaan waltakunta kaupiamiehen wertainen, joka etsi kauniita helmiä. Ja kun hän löysi kallimawoisen helmen, meni hän pois, myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen“.

7. „Taaß on taiwaan waltakunta werkon wertainen, joka oli heitetty mereen ja kolosi kaikenlaisia. Kun se tuli täyteen, wetiwät

he sen rannalle ja istuivat ja erottivat hyvät astioihinsa, mutta mädänneet heittivät he pois. Näin on tapahtuva maailman lopulla. Enkelit menevät ulos ja erottavat pahat wanhuruskasten keskeltä ja heittävät heidät tuliseen pätfiin; siellä on olewa itku ja hammasten kiristys“.

Kun Jeesus oli lopettanut nämät wertaukset, läksi hän sieltä.

I. 19. Jeesus makaa haahdesa.

(Mth. 8. Mrk. 4, 5. Luuk. 8.)

Samana päivänä, kun ehtoö tuli, janoi Jeesus apostoleilensa: „menkäämme toiselle puolelle merta“. Oli myös muita wenheitä hänen kanssansa. Mutta merellä nousi kowa ilma, niin että aallot peittivät haahden; mutta hän makasi haahden perässä. Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja herättivät hänet ja sanoivat: „Herra, auta meitä, me hukumme“. Ja hän janoi heille: „te heikkouskoiiset, miksi te olette pelkurit?“ Niin hän nousi ja asetti tuulen ja meren; ja tuli aiwan tyhni. Ja ihmiset peljästyivät sangen suuresti ja sanoivat: „kuka tämä on? Sillä tuuli ja meri owat hänelle kuuliaiset“. Ps. 50: 15.

III. 20. Zairuksen tyttären herättäminen.

(Mth. 9. Mrk. 5. Luuk. 8.)

Kun Jeesus taas palasi Kapernaumiin, kokoontui rannalle paljon kansaa; sillä kaikki odottivat häntä. Ja katso, yksi synagogan päämies, Zairus nimeltä, tuli ja lankefi hänen jalkojensa juureen ja rukoili häntä, sanoen: „minun pieni tyttäreni on loppumaisillansa; tule ja pane kätesi hänen päällensä, että hän paraniisi ja eläisi“. Sillä hänellä oli ainoa, lähes 12-wuotias tytär, joka oli kuolemaisillansa.

Heidän mennessänsä, tuli joku Zairuksen huoneesta ja janoi hänelle: „tyttäresi on kuollut; älä waiwaa mestaria“. Waan kun Jeesus sen kuuli, janoi hän: „älä pelkää; usko ainoastaan, niin hän paranee“. Mutta huoneeseen tultuansa, ei hän sallinut kenenkään tulla sisälle, paitsi Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen sekä lapsen isän ja äidin. Ja he kaikki itkiwät ja parkuivat häntä. Mutta Jeesus janoi: „älkää itkellä; ei hän ole kuollut, waan hän makaa“. Ja he nauroivat hänelle, koska he tiesiwät, että lapsi oli kuollut.

Niin hän ajoi laitti ulos, tarttui tytön käteen ja huusi: „tyttö, nouse ylös!“ Ja hänen henkensä palasi, ja hän nousi kohta ylös. Ja hän käski antaa hänelle ruokaa. Ja hänen vanhempansa hämmästyivät. Mutta hän kielsi heitä kellekään sanomasta sitä, mitä nyt tapahtui.

Ja hän läksi sieltä ja meni apostoliensa seurassa Kafaretiin. Kun hän siellä saarnasi, paheniivat ihmiset taas häneen. Eikä hän siellä kauvan viiptynyt heidän epäuskonsa tähden.

II. 21. Johannes Kastajan kuolema. (Mth. 14. Mtk. 6.)

1. Johannes joutuu wankeuteen. 2. Kemut ja mestaus.

1. Herodes Antipas oli ottanut Johanneksen kiinni ja pannut hänet torniin wankeuteen, hänen welsjensä Filippuksen emännän Heroodiaan tähden, jonka hän oli nainut. Sillä Johannes oli sanonut Herodekselle: „ei sinun ole lupa pitää welsjesi emäntää“. Ja Herodias wäijyi häntä ja tahtoi tappaa hänet; mutta hän ei saanut. Sillä Herodes pelkäsi Johannesta, koska hän tiesi, että hän oli hurkka mies, ja kunnioitti häntä, kuuli häntä monessa asiaassa ja kuunteli häntä mielellänsä.

2. Mutta kun jowelias päivä tuli, jolloin Herodes syntymäpäiwänänsä teki ehtoollisen ylimmäisillensä ja päämiehille ja esimiehille Galileassa, tuli Heroodiaan tytär sijalle ja hypperi; ja se miellytti Herodesta ja hänen kanssansa aterioitsemia. Silloin sanoi ruhtinas tytölle: „ano minulta mitä tahdot, ja minä annan sinulle“. Ja hän wanoi hänelle: „mitä ifinä minulta anot, sen minä annan sinulle, waikka puolen waltakuntaani“. Mutta tytär meni ulos ja sanoi äidillensä: „mitä minä anoisin?“ Äiti wastasi: „Johannes Kastajan päätä“. Ja hän meni kohta kiiruusti Herodeksen tykö, anoi ja sanoi: „minä tahdon, että annat minulle heti kohta Johannes Kastajan pään wadissa“. Niin Herodes tuli sangen murheelliseksi; mutta walan ja kanssansa aterioitsemien tähden ei hän kuitenkaan tahtonut kieltää sitä häneltä. Ja hän lähetti heti murhaajan ja käski tuoda Johanneksen pään. Niin murhaaja meni ja leikkasi Johanneksen kaulan tornissa ja toi hänen päänsä wadissa ja antoi sen piialle; ja piika antoi sen äidillensä.

Kun Johanneksen opetuslapset sen kuulivat, tulivat he ja ottivat hänen ruumiinsa ja panivat sen hautaan. Ja sitten he menivät ja ilmoittivat sen Jeesukselle.

5:es käsky; 6:es käsky; 2:nen käsky. — Room. 13: 13, 14; Mtsh. 19: 9.

I. 22. Wiiden tuhannen ihmisen ruokkiminen.

(Mtsh. 14. Mrk. 6. Luuk. 9. Joh. 6.)

1. Paljon kansaa seuraa Jeesusta. 2. Ruokkiminen.

1. Jeesus otti apostolit mukaansa ja meni erikseen Betsaidan kaupungin erämaahan. Ja kansa näki heidän menewän, ja he juoksivat jalkaisin kaikista kaupungeista ja tulivat ennen heitä ja kokoon-tuivat hänen tykönsä. Ja Jeesus armahti heitä ja rupesti opetta-maan heitä.

2. Ja päivän kallistuessja ehtoopuoleen, tulivat hänen ope-tuslapsensa hänen tykönsä, sanoen: „tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut. Laske heidät menemään ympäri kyliin ja majoihin osta-maan leipää; sillä ei heillä ole syötävää“. Mutta hän vastasi: „antakaa te heille syötävää“. Ja hän sanoi Filippukselle: „mistä me ostamme leipää näitten syötäväksi?“ Filippus vastasi hänelle: „kahden sadan denaarin leivät eivät riittäisi heille, niin että kufin heistä vähänkin saisi“. Andreas sanoi: „tässä on poikani, jolla on wiifi ohraista leipää ja kaksi kalaa; waan mitä ne owat näin paljolle?“ Waan Jeesus sanoi: „asettakaa kansa atrioitsemaan ja pankaa heitä istumaan kuhunkin joukkoon wiisikymmentä“. Ja he tekivät niin; ja heitä oli lähes wiisituhatta miestä. Ja siinä pai-kassa oli paljon ruohoa. Ja Jeesus otti leivät, kiitti, mursi ja an-toi opetuslapsille; mutta opetuslapset jakoivat atrioitsewille; samaten kaloista niin paljon kuin he tahtoivat. Ja he söivät kaikki ja tuli-wat rawituiksi. Silloin sanoi Jeesus opetuslapsillensa: „kootkaa mu-rut, jotka jäivät, ettei mitään joutuisi hukkaan“. Niin he kokosivat ja täyttivät kaskitoista korja muruilla, jotka wiidestä ohrauksesta lei-wästä olivat jääneet atrioitsewilta jäljelle. Kun ihmiset näkivät sen merkin, jonka Jeesus teki, sanoivat he: „tämä on totisesti se profetta, joka oli tulewa maailmaan“. Koska Jeesus huomasi hei-dän tahtowan tulla wäkiwälsällä tekemään hänet kuninkaaksi, meni hän taas pois wuorelle yksinänsä. Mutta opetuslapsensa waati hän astumaan haahteen ja menemään meren yli Betsaidaan.

4:äs rukous. — Room. 14: 17.

II. 23. Jeesus käy merellä. Puhe elämän leivästä.

(Joh. 6.)

1. Käynti merellä. 2. Synagooga-puhe elämän leivästä. 3. Jeesus puhuu elämän leivästä opetuslapsilleen.

1. Ja opetuslapset menivät alas meren puoleen, astuivat haahteen ja menivät meren yli Kapernaumiin päin. Ja oli jo tullut pimeä, eikä Jeesus tullut heidän tykönsä. Niin meri nousi, koska suuri tuuli puhalsi. Ja kauvan soudetuansa vastatuulessa, näkivät he neljännessä wartiossa Jeesuksen käyvän merellä ja tulewan heidän tykönsä. Silloin he peljästyivät ja sanoivat: „työpeli se on“; ja he huusivat pelosta. Niin Jeesus puhui heille kohta ja sanoi: „olkaa hyvässä turvassa; minä se olen; älkää peljätkö“. Silloin sanoi Pietari: „Herra, jos se olet sinä, niin käske minun tulla tykösi wetten päällä“. Jeesus sanoi: „tule!“ Ja Pietari astui ulos haahdesta ja kävi wetten päällä, mennäksensä Jeesuksen tykö. Waan nähdesjään ankaraasti tuulewan, peljästyi hän ja rupesti wajoomaan ja huusi: „Herra, auta minua!“ Niin Jeesus ojensi kohta kätensä ja tarttui häneen ja sanoi hänelle: „oi, sinä heikkouskoinen, miksiä epäilit?“ Ja heidän astuttuansa haahteen, tyweni tuuli. Mutta ne, jotka olivat haahdessä, tulivat ja kumarasivat häntä ja sanoivat: „totisesti olet sinä Jumalan Poika“. Ja mentyänsä meren yli, tulivat he Genesaretin maalle.

2. Toisena päivänä kansa, joka oli tuolla puolen merta, meni Kapernaumiin etsimään Jeesusta. Kun he löysivät hänet, sanoivat he: „Rabbi, milloinka sinä tänne tulit?“ Jeesus vastasi: „totisesti sanon minä teille: te ette etsi minua sentähden, että näitte ihmeen, waan sentähden, että saisitte leipää syödäksemme ja olette ra-witut. Älkää tehkö sitä ruokaa, joka on katoawainen, waan sitä ruokaa, joka pysyy ijankaikkiseen elämään, jonka Ihmisen Poika on teille antawa“. He kysyivät: „mitä me tekisimme, että taitaisimme tehdä Jumalan töitä?“ Jeesus vastasi: se on Jumalan työ, että uskotte häneen, jonka Jumala lähetti. Minä olen elämän leipä; joka minun tyköni tulee, ei hän suinkaan ijoo; ja joka minuun us-ko, ei hän koskaan janoo“. Mutta Juudalaiset napasivat siitä. Silloin sanoi Jeesus: „totisesti sanon minä teille: joka usko minuun, hänellä on ijankaikkinen elämä. Minä olen elämän leipä. Joka syö minun lihani ja juo minun wereni, hänellä on

ijankaikkinen elämä, ja minä olen herättävä hänet viimeisenä päivänä. Sillä minun lihani on totinen ruoka, ja minun wereni on totinen juoma”.

3. Näitä sanoi Jeesus opettaessaan Kapernaumisja. Ja tämän kuultuansa sanoivat monet hänen opetuslapsistansa: „tämä on kova puhe, kuka voi sitä kuulla?“ Jeesus sanoi: „ne sanat, jotka minä teille puhun, ovat henki ja elämä“. Siitä ajasta luopui moni hänen opetuslapsistansa hänestä, eikä waeltanut enää hänen kanssansa. Niin Jeesus sanoi apostoleillensa: „ettekö tekin tahdo mennä pois? Simon Pietari vastasi: „Herra, kenen tykö me menisimme? Sinulla on ijankaikkisen elämän sanat. Ja me olemme uskoneet ja ymmärtäneet sinun olewan Kristuksen, elävän Jumalan Pojan“.

II. 24. Kananealainen waimo. Pietarin tunnustus.

Jeesuksen kirkastaminen. (Mth. 15—18. Mtk. 7—9. Luuk. 9.)

1. Kananealainen waimo. 2. Pietarin tunnustus. 3. Jeesus ilmoittaa kirkastamisensa. 4. Jeesus kirkastetaan.

1. Kun fariseuksia ja kirjanoppineita Jerusalemissa tuli seuraamaan Jeesuksen töitä, wetäytyi hän maan syrjäisempiin osiin ja poikkesi ensiksi Tyruksen ja Siidonin maan ääriin. Ja katso, kananealainen waimo, niistä maan ääristä, huusi hänelle, sanoen: „Herra, Daawidin Poika, armahda minua; paha henki waiwaa hirweästi minun tyttärentäni“. Mutta ei hän wastannut waimolle sanaakaan. Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja rukkoilivat häntä, sanoen: „laske hänet menemään; sillä hän huutaa meidän takanamme“. Jeesus sanoi: „en minä ole lähetetty muiden kuin kadonneitten lamasten tykö Israelin huoneesta“. Mutta waimo tuli, lankefi maahan hänen eteensä ja sanoi: „Herra, auta minua!“ Jeesus sanoi: „ei ole soweliaasta ottaa lasten leipää ja heittää penikoille“. Waimo vastasi: „totta, Herra, syöwät kuitenkin penikatkin niistä muruista, jotka heidän herrojensa pöydältä putoowat“. Silloin Jeesus vastasi, sanoen hänelle: „oi waimo, suuri on sinun uskosi, tapahtukoon sinulle niinkuin tahdot“. Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terveeksi.

2. Jeesus palasi täältä Galileaan. Siellä taas oli fariseuksia ja saddukeuksia häntä kiusaamassa, jonka tähden hän meni Ga-

liseen meren itäiselle puolelle ja tuli sen kaupungin maan ääriin, jonka nimi oli Kesareea Filippi.

Silloin kyhyi Jeesus opetuslapsiltansa: „kenenkä sanovat ihmiset minun, Ihmisen Pojan, olevan?“ He sanoivat: „muutamat Johannes Kastajan, mutta muutamat Elijan, muutamat Jeremian taikka jonkun profeetoista“. Hän sanoi heille: „mutta kenenkä te sanotte minun olevan?“ Simon Pietari vastasi: „sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika“. Jeesus sanoi: „autuas olet sinä, Simon, Zoonaan poika, sillä ei liha eikä veri ilmoittanut sitä sinulle, vaan minun Isäni, joka on taiwaissa. Mutta minä myös sanon sinulle: sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle tahdon minä rakentaa seurakuntani; eivätkä tuonelan portit woita sitä. Ja minä annan sinulle taiwaan waltakunnan awaimet; ja mitä sinä sidot maan päällä, se on sidottu taiwaissa; ja mitä sinä päästät maan päällä, se on päästetty taiwaissa“. Ja hän kielsi opetuslapsiansa kellekään sanomasta, että hän oli Kristus.

3. Siitä ajasta rupefi Jeesus julistamaan opetuslapsillensa, että hänen piti menemän Jerusalemiin, wanhimmilta, pappein päämiehiltä ja kirjanoppineilta kärsimän paljon, ja tapettaman ja kolmantena päivänä nouseman ylös. Ja Pietari otti hänet erilleen ja rupefi nuhtelemaan häntä ja sanoi: „armahda itseäsi, Herra; ei millään ehdolla sinulle se saa tapahtua“. Niin Jeesus kääntyi ja sanoi Pietarille: „mene pois minun tyköäni, saatana; sinä olet minulle pahennukseksi, koska et ymmärrä niitä, jotka Jumalan owat, vaan niitä, jotka ihmisten owat“. Silloin sanoi Jeesus opetuslapsillensa: „jos joku tahtoo tulla minun peräksäni, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua. Sillä mitä se auttaa ihmistä, jos hän woittaisi kaiken maailman ja saisi sie-lullensa wahingon?“

4. Kuuden päivän perästä otti Jeesus Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen ja meni korkealle wuorelle. Ja hänen rukoillessansa, muuttui hän muodoltaan heidän edesjäsä, ja hänen kaswonsa pais-toivat niinkuin aurinko, ja hänen waatteensa tulivat walkoisiksi niinkuin walkeus. Ja heille näkyivät Mooses ja Elija, jotka puhuiwat hänen kanssansa. Ja Pietari sanoi Jeesukselle: „Herra, meidän on tässä hywä olla; jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Moosekselle yhden ja Elijalle yhden“. Vielä hänen puhuessansa warjosti heitä loistawa pilwi; ja ääni sanoi pil-

westä: „tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin; kuulkaa häntä“. Kun opetuslapset sen kuuliwat; lankešiwat he kaswoillensa ja peljästyiwät sängen kowin. Ja Jeesus tuli ja tarttui heihin ja sanoi: „noustaa, älkääkä peljätkö“. Mutta kun he nostiwat filmänsä, eiwät he nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen yksinänsä.

Tämän jälkeen Jeesus palasi Galileaan kautta Kapernaumiin.

Mth. 7: 7; Joh. 1: 14. — „Minä uskon pyhän yhteisen seurakunnan, pyhään yhteyden“.

I. 25. Suurin taiwaan waltakunnassa. Armoton palvelija. (Mth. 18.)

1. Suurin taiwaan waltakunnassa. 2. Anteeški antaminen. 3. Armoton palvelija.

1. Siihen aikaan kysyiwät opetuslapset Jeesukselta: kuka on suurin taiwaan waltakunnassa? Ja Jeesus kutsui tykönsä lapsen ja asetti sen heidän keskellensä ja sanoi: „totisesti sanon minä teille: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, ette suinkaan tule taiwaan waltakuntaan. Sentähden joka itsensä alentaa, niinkuin tämä lapsi, se on suurin taiwaan waltakunnassa“.

2. Pietari kysyi Jeesukselta: „Herra, kuinka usein minun pitää antaman anteeški weljelleni, joka rikko minua vastaan? Onko seitsemässä kerrassa kyllin?“ Jeesus sanoi hänelle: „en sano sinulle ainoastaan seitsemän kertaa, waan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän“.

3. Sentähden on taiwaan waltakunta verrattu kuninkaaseen, joka tahtoi tehdä suoritusta palvelijoittensa kanssa. Ja kun hän rupeš i laskemaan, tuotiin hänen eteensä yksi, joka oli hänelle welkaa kymmenen tuhatta talenttia. Kun ei hänellä ollut waraa maksaa, käski hänen herransa myydä hänet ja hänen emäntänsä ja lapsensa ja kaikki mitä hänellä oli. Niin palvelija lankeši maahan ja rukoili häntä, sanoen: „Herra ole karsiwällinen minua kohtaan, ja minä maksan sinulle kaikki“. Niin herra armahli sitä palvelijaa, päästi hänet ja antoi hänelle welan anteeški. Mutta tämä palvelija meni ulos ja löysi yhden palvelusweljistään, joka oli hänelle welkaa sata denaaria. Ja hän tarttui häneen ja kiristi häntä kurkusta, sanoen: „maksu minulle welkasi“. Niin hänen palvelusweljensä lankeši maahan ja rukoili, sanoen: „ole karsiwällinen minua kohtaan, ja minä

maksan sinulle kaikki". Mutta hän ei tahtonut; vaan meni pois ja heitti hänet wankeuteen, kunnes hän maksaisi welan. Mutta kun hänen muut palvelusveljensä näkivät, mitä tehtiin, murehtivat he sangen kowin ja tulivat ja ilmoittivat herrallensa kaikki, mitä oli tehty. Silloin kutsui herra hänet eteensä ja sanoi hänelle: „sinä paha palvelija, minä annoin sinulle anteeksi koko welan, koska minua rukoilit. Eikö sinunkin olisi pitänyt armahtaman palvelusveljeäsi, niinkuin minäkin armahdin sinua?" Ja hänen herransa vihastui ja antoi hänet kiduttajille, kunnes hän maksaisi kaiken welansa. Niin minun taiwaallinen Isänikin tekee teille, jollette anna kukaan weljillenne sydämistänne anteeksi heidän rikoksiansa".

V. Jeesuksen matkustukset eteläisessä Galileassa ja Pereassa ynnä kaikki hänen matkaansa Jerusalemiin.

II & I. 26. Laupias Samarialainen. Martta ja Maria. (Luuk. 9, 10. Joh. 7.)

1. Jeesusta kiufataan kysymyksillä. 2. Laupias Samarialainen. 3. Martta ja Maria.

II. 1. Heidän waeltaessansa Jerusalemiin päin, tuli kirjanoppinut ja sanoi Jeesukselle: „mestari, minä tahdon seurata sinua, mihin hyvänsä menet". Jeesus sanoi: „ketuilla on luolansa, ja taiwaan linnuilla on pesät; mutta Ihmisen pojalla ei ole, mihin hän päänsä kallistaisi".

II. Mutta lainoppinut nousi ja kiufasi häntä, sanoen: „mestari, mitä minun tulee tehdä, periäkseni ijankaikkisen elämän?" Mutta Jeesus sanoi: „mitä laissa on kirjoitettu? Kuinka luet?" Lainoppinut vastasi: „sinun pitää rakastaman Herraa Jumalaasi kaikesta sydämeestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta woimastasi ja kaikesta mielestäsi, ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi". Niin Jeesus sanoi: „oikein vastasit; tee se, niin saat elää". Mutta hän tahtoi tehdä itsensä wanhurstaaksi ja sanoi: „kuka on minun lähimmäiseni?"

I. 2. Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: „eräs ihminen meni Jerusalemistä Jerikoon ja joutui ryövärien käsiin, jotka riisuiwat hänet alastomaksi ja haavoittivat hänet ja menivät pois ja jättivät hänet puolikuolleena makaamaan. Niin tapahtui, että eräs pappi matkusti sitä tietä. Nähtyänsä hänet, meni hän ohitse. Ja eräs

lewiittakin tuli sille paikalle ja, nähtyänsä hänet, meni hänkin ohitse. Mutta sitten matkusti samaa tietä eräs Samarialainen, tuli hänen tykönsä ja, nähtyänsä hänet, armahti hän häntä. Ja hän tuli, sitoi hänen haavansa ja wuodatti niihin öljyä ja wiiniä, pani hänet juhtansa selkään ja wei hänet majaan ja hoiti häntä. Kun hän toisena päivänä matkusti pois, otti hän kaksi denaaria, antoi ne isännälle ja sanoi: „hoida häntä, ja jos enemmän kulutat, niin minä palateshani maksan sinulle“. Kuka siis näistä kolmesta oli sinun mielestäsi sen lähimmäinen, joka oli joutunut ryövärien käsiin?“ Niin hän sanoi: „se, joka teki laupeuden häntä kohtaan“. Mutta Jeesus sanoi hänelle: „mene ja tee samoin“.

III. 3. Heidän waeltaessansa eteenpäin, meni hän erääseen kylään (Betaniaan); ja eräs Martta-niminen nainen otti hänet huoneeseensa. Hänellä oli sisar, Maria nimeltänsä, joka istui Jeesuksen jalkojen juureen ja kuunteli hänen puhettansa. Mutta Martta hääräsi paljon talouden toimisissa. Hän tuli ja sanoi: „Herra, etkö wälitä mitään siitä, että sisareni jätti minut yksin palwelemaan? Sano siis hänelle, että hän auttaisi minua“. Jeesus sanoi hänelle: „Martta, sinä suret ja hääräät monissa asioissa; mutta yksi on tarpeellinen; Maria on walinnut hyvän osan, jota häneltä ei ikänä oteta pois“. 5:es käsky. — Mtj. 22: 39.

III. 27. Sokeana syntynyt. Jeesus hyvä paimen.

(Joh. 7—10.)

1. Lehtimajan juhla. 2. Jeesus parantaa sokeana syntyneen. 3. Juudalaiset wainoowat parannettua. 4. Jeesus ilmoittaa, kuka hän on. 5. Jeesus hyvä paimen.

1. Lehtimajan juhlan alussa etsiwät Juudalaiset Jeesusta ja olivat hywin erimielisiä hänestä. Kun juhla jo oli puoleksi kulunut, meni Jeesus temppeleihin ja opetti. Muutamat närkästyiwät hänen puheistaan; waan ei kukaan laskenut kättänsä hänen päällensä; sillä ei hänen aikansa ollut vielä tullut. Mutta muutamat uskoivat häneen. Kerran Juudalaiset poimivat kiwiäkin, heittääkseenä niillä häntä. Mutta Jeesus läksi ulos temppeleistä, käyden heidän keskeltänsä.

2. Kun hän käwi ohitse, näki hän ihmisen, joka oli sokeana syntynyt. Ja hänen opetuslapsensa kysyiwät: „Mestari, kuka teki

syntiä tämäkö wai hänen vanhempansa, koska hän sokeana syntyi?" Jeesus wastasi: „ei tämä tehnyt syntiä eiwätkä myöskään hänen vanhempansa; waan Jumalan työt oliwat hänessä ilmoitettawat". Sitten hän sylki maahan, teki lokaa syljestä ja woiteli sokean silmät loalla. Ja hän sanoi hänelle: „mene pesemään itsesi Siloamin lammiin". Niin hän meni ja pesi itsensä ja tuli näköwänä takaisin.

3. Mutta se oli sabbatin päivä, jona Jeesus teki loan ja awasi hänen silmänsä. Fariseukset kysyiwät häneltä, kuinka hän oli saanut näkönsä. Kun hän oli kertonut sen heille, sanoiwat muutama fariseukset: „ei se ihminen ole Jumalasta, koska hän ei pidä sabbattia". Toiset taas sanoiwat: „kuinka taitaa syntinen ihminen sentkaltaisia ihmeitä tehdä?" Ja riita oli heidän kesken. 3 11

He sanoiwat taas sokealle: „mitä sinä sanot hänestä, joka awasi sinun silmäsi?" Hän sanoi: „hän on profeetta". Mutta eiwät Juudalaiset sitä uskoneet, että hän oli ollut sokea ja tullut näköwäksi, ennen kuin he kutsuivat hänen vanhempansa ja kysyiwät heiltä: „tämäkö on teidän poikanne, jonka sanotte sokeana syntyneen? Kuinka hän siis nyt näkee?" Vanhemmat wastasuwat: „me tiedämme tämän olewan meidän poikamme ja että hän on sokeana syntynyt; mutta kuinka hän nyt näkee, ja kuka hänen silmänsä awasi, emme tiedä; hänellä on kyllä ikää, kysykää häneltä, puhukoon hän itse puolestaan".

Silloin he kutsuivat toisen kerran sokean ja sanoiwat: „anna Jumalalle kunnia; me tiedämme sen ihmisen syntiseksi". Hän wastasi: „onko hän syntinen, sitä en tiedä; sen waan tiedän, että minä, joka olin sokea, näen nyt. Mutta me tiedämme, ettei Jumala kuule syntisiä. Ei ole mailman alusta kuultu, että joku on awannut sokeana syntyneen silmät. Joslei hän olisi Jumalasta, ei hän taitaisi tehdä mitään". He sanoiwat: „sinä olet kokonaan synnissä syntynyt ja opetat meitä". Ja he ajoiwat hänet ulos.

4. Jeesus sai kuulla, että he oliwat ajaneet hänet ulos. Ja kun hän tapasi hänet, sanoi hän hänelle: „uskotkos Jumalan poikaan?" Hän wastasi ja sanoi: „Herra, kuka se on, että minä uskoisin häneen?" Mutta Jeesus sanoi: „sinä olet nähnytkin hänet, ja hän on se, joka puhuu sinun kanssasi". Niin hän sanoi: „minä uskon" ja rukoi häntä kumartuen.

5. Sen jälkeen sanoi Jeesus Juudalaisille: „Minä olen hywä paimen. Hywä paimen antaa henkensä lammasien

edestä. Mutta palkollinen, joka ei ole paimen, jonka omia eivät lampaat ole, kun hän näkee juden tuleman, jättää hän lampaat ja pakenee; ja susi raatelee ja hajottaa lampaat. Minä olen se hyvä paimen, joka tunnen omani, ja minun omani myös tuntevat minut; ja minä panen henkeni lammassten edestä. Minulla on muitakin lampaita, jotka eivät ole tästä lammasshuoneesta; nekin pitää minun saattaman tänne, ja he saavat kuulla minun ääneni; ja on olewa yksi lammasshuone ja yksi paimen". Joh. 8: 12.

II. 28. Vertaukset kadonneesta lampaasta ja tuhlaajapojasta. (Luuk. 11—15.)

1. Jeesus Etelä-Galileeassa. 2. Vertaus kadonneesta lampaasta. 3. Vertaus tuhlaajapojasta.

1. Sitten Jeesus taas waelsi Etelä-Galileeassa opettaen ja parantaen sairaita. Näitten johdosta rupesiwat fariseukset wiettelemään häntä puhumaan ja wäijywät häntä ja koettiwat jotakin onkia hänen suustansa, tehdäkseenä kanteen häntä vastaan. Ja hän waelsi kaupunkien ja kylien kautta opettaen ja matkusti Jerusalemiin päin.

Mutta Jeesuksen tykö tuliwat kaikki publikaanit ja syntiset kuulemaan häntä. Ja fariseukset ja kirjanoppineet napisiwat ja sanoiwat: „tämä ottaa syntisiä luokseensa ja syö heidän kanssansa“. Niin Jeesus sanoi heille nämät vertaukset:

2. „Kuka teistä on se ihminen, jolla on sata lammasa, ja jos hän yhden niistä kadottaa, eikö hän jätä yhdeksääkymmentä ja yhdeksää lammasa korpeen ja mene hakemaan sitä, joka on kadonnut, kunnes hän sen löytää? Ja kun hän sen löytää, panee hän sen iloiten olallensa. Ja kotia tultuansa, kutsuu hän kokoon ystävänsä ja kylänsä miehet ja sanoo heille: „iloitkaa minun kanssani; sillä minä löysin lampani, joka oli kadonnut“. Minä sanon teille: „niin tulee taiwaassa olemaan ilo yhdestä syntisestä, joka parantuu, enemmän kuin yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä hurstaasta, jotka eivät parannusta tarwitse“.

3. „Eräällä miehellä oli kaksi poikaa. Ja nuorempi heistä sanoi isällensä: „isä, anna minulle se osa tavarasta, joka minulle tulee“. Ja isä jakoi heille tavarat. Muutaman päivän perästä kofosi nuorempi poika kaikki ja meni kaukaiseen maahan ja häwitti siellä omaisuutensa irstaisella elämällä. Tuhlattuaan kaikki, tuli

suuri nälkä siihen maahan, ja hän rupefi kärsimään hätää. Silloin hän meni pois ja teki sopimuksen erään sen maakunnan kauppa miehen kanssa. Ja tämä lähetti hänet pelloillensa sikoja kaitsemaan. Ja hän pyysi täyttää watsansa sianruoalla. Eikä kukaan hänelle sitäkään antanut. Mutta kun hän maltoi mieltensä, sanoi hän: „kuinka monella minun isäni palkkalaisella on kyllin leipää, ja minä kuolen nälkään. Minä nousen ja menen isäni luo ja sanon hänelle: minä olen tehnyt syntiä taiwasta vastaan ja sinun edessäsi, enkä ansaitse enää, että minua sanotaan sinun pojaksesi; tee minut edes palkkalaisesi wertaiseksi“. Ja hän nousi ja tuli isänsä luokse. Mutta kun hän oli vielä kaukana, näki hänen isänsä hänet ja ar- mahti häntä ja juosten lankefi hänen kaulaansa ja suuteli häntä. Mutta poika sanoi hänelle: „isä, minä olen tehnyt syntiä tai- wasta vastaan ja sinun edessäsi, enkä ansaitse enää, että minua sanotaan sinun pojaksesi“. Niin sanoi isä palvelijoi- lensa: „tuokaa tänne parhaat waatteet ja pukkaa hänen yllensä ja antakaa formus hänen käteensä ja kengät hänen jalkaansa; ja tuokaa syötetty wafikka ja tappakaa se; ja syökäämme ja riemuitkaamme. Sillä tämä minun poikani oli kuollut ja wirtkosi henkiin, hän oli ka- donnut ja on taas löydetty“. Ja he rupefiwat riemuitsemaan. Mutta hänen wanhempi poikansa oli pelloilla. Kun hän tuli ja lähestyi huonetta, kuuli hän laulun ja hyppyt. Ja kun hän kutsui yhden palvelijoista, kysyi hän: „mitä tämä lienee?“ Niin hän sanoi: „sinun weljesi tuli; ja isäsi antoi tappaa syötetyn wafikan, koska hän sai hänet terweenä takaisin“. Niin hän wihastui eikä tahtonut mennä sijalle. Hänen isänsä meni sen wuoksi ulos ja neuwoi häntä. Mutta hän wastasi ja sanoi isällensä: „katso, minä olen palvelellut sinua niin monta wuotta, enkä ole milloinkaan rikkonut käskyäsi, että sinä ole koskaan antanut minulle wohlaakaan, riemuitakseni ystäwieni kanssa. Mutta kun tämä poikasi tuli, joka on hukuttanut tawa- ranja irstaisuudessa, hänelle sinä tapoit syötetyn wafikan“. Mutta isä sanoi: „poikani, sinä olet aina minun tykönäni, ja kaikki mi- nun omani on sinun; waan pitäähän meidän iloitseman ja rie- muitseman, koska tämä weljesi oli kuollut ja wirtkosi hen- kiin; hän oli kadonnut ja on taas löydetty“.

Lutherin selitys 3:een uskonnappaleeseen. — Hes. 34: 16; 2 Kor. 7: 10.

II & III. 29. Rikas mies ja Sasarus. Kymmenen spitaalista. Fariseus ja publikaani. (Luuk. 16, 17, 18.)

II. Jeesus sanoi fariseuksille: „oli rikas mies, joka pukeutui purpuraan ja hienoon linawaatteeseen ja eli joka päivä ilossa herkullisesti. Oli myös kerjäläinen, Sasarus nimeltä, joka makasi hänen omensa edessä täynnänsä paisumia ja pyysi tulla ravituksi niistä muruista, jotka rikkaan pöydältä putosivat. Mutta koiratkin tulivat ja nuolivat hänen paisumiansa. Niin tapahtui, että kerjäläinen kuoli, ja enkelit weivät hänet Abrahamin helmaan. Niin kuoli rikaskin ja haudattiin. Ja tuonella, waiwoisella ollessaan, nosti hän silmänsä ja näki Abrahamin etäältä ja Sasaruksen hänen helmasensa. Ja hän huusi, sanoen: „isä Abraham, armahda minua ja lähetä Sasarus kastamaan formensa pää weteen, että hän jäähdyttäisi minun kieleni; sillä minä kowin waiwaannun tässä liekissä“. Niin sanoi Abraham: „poikani, muista, että sinä sait hyvää elämänsäsi, ja Sasarus sitä wastoin pahaa; mutta nyt hän saa lohdutusta, ja sinä tunnet waiwaa. Ja kaikkien näitten lisäksi on meidän ja teidän välillä suuri juopa asetettuna, niin että ne, jotka tahtowat mennä täältä sinne teidän tyköne, eiwät woi, eiwätkä heidän woi tulla sieltä tänne“. Niin hän sanoi: „minä rukouilen sinua, isä, että lähetät hänet minun isäni huoneeseen, sillä minulla on wiifi weljeä, että hän todistaisi heille, etteiwät he myös tulisi tähän waiwan paikkaan“. Abraham sanoi: „heillä on Mooses ja profeetat; kuulkoot heitä“. Mutta hän sanoi: „ei, isä Abraham; waan jos joku kuolleista meniisi heidän tykönsä, totta he parannuksen tekisivät“. Hän sanoi hänelle: „elleiwät he Moosesista ja profeettoja kuule, eiwät he myöskään usko, jos joku kuolleista nousisi ylös“.

III. Kun Jeesus meni Jerusalemiin päin ja matkusti Galileean ja Samarian keskeltä, tuli hän kylään, jossa häntä kohtasi kymmenen spitaalista miestä, jotka seisoiwat etäällä ja korottiwat äänensä, sanoen: „Jeesus, rikas mestari, armahda meitä!“ Jeesus auttoi heitä. Mutta ainoastaan yksi heistä, joka oli Samarialainen, palasi takaisin, kunnioitti Jumalaa suurella äänellä ja lankei kaswoillensa Jeesuksen jalkain juureen ja kiitti häntä. Mutta Jeesus sanoi: „eikö kymmenen miestä puhdistettu? Missä muut yhdeksän owat? Ei ole löytnyt muita, jotka palasiwat kunnioittamaan Jumalaa, kuin tämä

muukalainen". Ja hän sanoi hänelle: „nouse ja mene, uskosi on vapautanut sinut“.

II. Jeesus sanoi muutamille, jotka luottivat itseensä, että he olivat hurjkaat, ja perin halveksivat muita, tämän vertausken: „kaksi ihmistä meni ylös temppeliin rukoilemaan: toinen fariseus, ja toinen publikaani. Fariseus seiso ja rukoili näin itsensä: „minä kiitän sinua, Jumala, etten ole niinkuin muut ihmiset, ryövärit, väärät, huorintekijät enkä myöskään niinkuin tämä publikaani. Rahdesti viikossa minä paastoon ja annan kymmenykset kaikista tulostani“. Ja publikaani seiso etäällä eikä tahtonut nostaa silmiänsäkään taivaaseen päin, vaan löi rintoihinsa ja sanoi: „Jumala, armahda minua syntistä“. Minä sanon teille: tämä meni kotiansa vanhurskaampana kuin toinen. Sillä jokainen, joka itsensä ylentää, hän alennetaan; ja joka itsensä alentaa, hän ylennetään“.

II. & III. 30. Jeesus todistaa itsestänsä ja siunaa lapsia. Rikas nuorukainen. (Joh. 10. Mt. 19, 20; Mt. 10. Luuk. 18.)

1. Jeesus todistaa itsestänsä. 2. Jeesus siunaa lapsia. 3. Rikas nuorukainen. 4. Opetuslapsen palkka.

II. 1. Jerusalemissa oli temppelin vihkimysjuhla (Enkainia), ja oli talvi. Silloin Juudalaiset sanoivat Jeesukselle: „kuinka kauvan sinä pidät meitä tietämättömyydessä? Jos sinä olet Kristus, niin sano meille suoraan“. Jeesus vastasi: „minä olen sanonut teille sen, vaan ette usko. Mutta te ette usko; sillä ette ole minun lampaitani. Minun lampaani kuulevat minun ääneni, ja minä tunnen heidät, ja he seuraavat minua. Minun isäni, joka ne minulle antoi, on kaikkia suurempi. Minä ja Isä olemme yhtä“. Niin Juudalaiset poimivat kiviä, kivittääkseen hänet, koska hän teki itsensä Jumalaksi. Mutta hän läksi heidän käjistänsä.

2. Ja Jeesus meni jälleen toiselle puolelle Jordania, siihen paikkaan, jossa Johannes ensin kastoi, ja wiipyi siellä.

I. Ja he toivat lapsia hänen luoksensa, että hän laski kätensä heidän päällensä ja rukoilisi. Mutta opetuslapset nuhtelivat heitä, jotka niitä toivat. Mutta kun Jeesus sen näki, närkästy hän ja sanoi: „sallikaa lasten tulla minun tyköni, älkääkää kielkälö heitä; sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.“

Totijesti minä sanon teille: jokin, joka ei ota Jumalan valtakuntaa vastaan, niinkuin lapsi, ei hän suinkaan sinne tule sijalle". Ja hän otti heitä syliinsä, pani kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä.

III. Kun hän oli lähtenyt ulos tielle, tuli yksi päämiehistä juosten, lankefi polwillensa hänen eteensä ja kyysi häneltä: „hyvä Mestari, mitä minun pitää tekemän, että perisin iankaikkisen elämän?" Jeesus sanoi: „mitki kutsut minua hyväksi? Ei ole kukaan muu hyvä kuin yksi, Jumala. Mutta jos tahdot elämään sijalle tulla, niin pidä kästyt". Hän sanoi hänelle: „mitkä?" Jeesus sanoi: „älä tapa, älä tee huorin; älä warasta; älä todista wäärin; kunnioita isääsi ja äitiäsi; rakasta lähimmäistäsi, niinkuin itseäsi". Nuorukainen sanoi hänelle: „kaiikki nämät olen minä pitänyt nuoruudestani; mitä minulta vielä puuttuu?" Jeesus katsahti häneen, rakasti häntä ja sanoi hänelle: „yksi sinulta puuttuu; jos tahdot olla täydellinen, niin mene ja myy, mitä sinulla on, ja anna waiwaisille; ja sinä saat tawaran taiwaassa; ja tule ja seuraa minua". Mutta kun nuorukainen kuuli sen puheen, meni hän pois murheisjana; sillä hänellä oli paljon tawaraa.

III. 3. Jeesus sanoi opetuslapsillensa: „totijesti sanon minä teille: rikas tulee työläästi taiwaan valtakuntaan. Suokeampi on kameelin käydä neulan silmän läpi kuin rikkaan tulla taiwaan valtakuntaan". Mutta kun opetuslapset sen kuuliwat, peljästyiwät he sangen kowin, sanoen: „kuka siis saattaa tulla autuaaksi?" Jeesus katsahti heihin ja sanoi: „ihmisten tykönä se on mahdotonta mutta Jumalan tykönä on kaiikki mahdollista".

III. 4. Silloin kyysi Pietari: „katso, me luowuimme kaikista ja seuraamme sinua; mitä me siis siitä saamme?" Jeesus sanoi: „totijesti sanon minä teille: te, jotka olette seuranneet minua, tulette uudesta syntymisestä, jolloin Ihmisen Poika istuu kunniansa istuimella, istumaan, myös tekin, kahdellatoista istuimella, tuomiten kahdetoista Israelin sukukuntaa. Ja jokin, joka luopuu huoneesta, taikka weljestä, taikka sijaresta, taikka iästä, taikka äidistä, taikka lapsista, taikka pellosta minun nimeni tähden, hän saapi satakertaisesti ja perii iankaikkisen elämän. Mutta monta ensimmäistä tulee viimeiseksi, ja viimeistä ensimmäiseksi".

II. 31. Lasaruksen herättäminen. (Joh. 11.)

1. Lasaruksen kuolema. 2. Jeesus puhuu Martan kanssa. 3. Jeesus menee haudalle. 4. Jeesus herättää Lasaruksen. 5. Jeesus Efremissä.

1. Mutta eräs mies, Lasarus nimeltä, sairasti. Hän oli Betaniasta, Marian ja hänen sisarensa Martan kylästä. Sisaret lähettivät Jeesukselle tämän sanan: „Herra, katso se sairastaa, jota rakastat“. Kun Jeesus sen kuuli, sanoi hän: „ei tämä tauti ole kuolemassi vaan Jumalan kunniaksi, että Jumalan poika sen kautta kunnioitettaisiin“. Ja hän viipyi vielä Perereassa kaksi päivää. Sitten hän sanoi opetuslapsillensä: „menkäämme jälleen Judeaan“. Opetuslapset sanoivat: „Rabbi, äskettäin yrittivät Juudalaiset kivittää sinua, ja sinä menet taas sinne“. Jeesus vastasi: „jos joku waeltaa päivällä, ei hän loukkaa itseänsä“. Ja sitten hän sanoi: „ystävämme Lasarus makaa; mutta minä menen herättämään hänet unesta“. Opetuslapset sanoivat: „Herra, jos hän makaa, kyllä hän paranee“. Mutta Jeesus sanoi hänen kuolemansa; vaan he luulivat hänen sanovan unen makaamisesta. Niin Jeesus sanoi heille selvästi: „Lasarus on kuollut. Ja minä iloitsen teidän tähtenne siitä, etten ollut siellä, että te uskoisitte. Mutta menkäämme hänen luoksensa“.

2. Kun Jeesus nyt tuli, sai hän kuulla Lasaruksen jo neljä päivää maanneen haudassa. Ja monta Juudalaista oli tullut Martan ja Marian tykö lohduttamaan heitä. Kun Martta kuuli Jeesuksen tulewan, juoksi hän häntä vastaan; mutta Maria istui kotona. Niin Martta sanoi Jeesukselle: „Herra, jos sinä olisit ollut täällä, niin ei minun veljeni olisi kuollut. Mutta minä tiedän Jumalan nytkin antawan sinulle kaikki, mitä sinä häneltä anot“. Jeesus sanoi: „sinun veljesi on noustawa ylös“. Martta sanoi: „minä tiedän hänen noustewan ylösnousemisessa viimeisenä päivänä“. Jeesus sanoi: „minä olen ylösnousemus ja elämä; joka uskoo minuun, hän elää, vaikka hän olisi kuollut. Ja jokainen, joka elää ja uskoo minuun, hän ei kuole iankaikkisesti. Uskottos sen?“ Hän sanoi: „kyllä, Herra, minä uskon, että sinä olet Kristus, Jumalan Poika, joka oli tulewa maailmaan“.

3. Nämät sanottuansa meni hän pois ja kutsui sisarensa Marian jalaa, sanoen: „Mestari on tullut ja kutsuu sinua“. Kun

Maria sen kuuli, nousi hän kohta ja tuli hänen luoksensa. Kun Maria tuli sinne, missä Jeesus oli, lankefi hän hänen jalkainsa juureen ja sanoi: „Herra, jos sinä olisit ollut täällä, niin ei minun weljeni olisi kuollut“. Kun Jeesus näki hänen itkevän ja myöskin hänen kansjansa tulleiden Juudalaisten itkevän, kauhistui hän hengesä ja kävi fangen murheelliseksi ja sanoi: „mihinkä te panitte hänet?“ He sanoivat: „Herra, tule katsomaan“. Ja Jeesus itki.

4. Ja he tulivat haudalle. Jeesus sanoi: „ottakaa kivi pois“. Martta sanoi: „Herra, hän haihee jo; sillä hän on neljä päivää ollut kuolleena“. Jeesus sanoi hänelle: „enkö minä sanonut sinulle: jos sinä uskoisit, niin sinä näkisit Jumalan kunnian?“ Niin he ottivat kiven pois paikaltansa. Ja Jeesus nosti filmänsä ylös ja sanoi: „Isä, minä kiitän sinua siitä, että minua kuulit“. Ja nämät sanottuansa, huusi hän suurella äänellä: „Safarus, tule ulos!“ Ja kuollut tuli ulos, fidottuna käpistä ja jaloista, ja hänen kaswonja olivat fidotut hikiliinalla. Jeesus sanoi: „päästäkää hänet ja antakaa hänen mennä“.

Silloin monta Juudalaista, jotka tämän näkiwät, uskoi häneen. Mutta muutamat heistä meniwät fariseusten tykö ja ilmoittivat heille, mitä Jeesus oli tehnyt.

5. Mutta Jeesus ei enää waeltanut julkisesti Juudalaisten keskellä, waan meni fieltä maan paikkaan, joka on lähellä korpea, Cfrem-nimiseen kaupunkiin ja oleskeli siellä opetuslastensa kansja.

Joh. 5: 21. — „Minä uskon ruumiin ylösnousemisen ja iankaikkisen elämän“.

II. 32. Jeesuksen wiimeinen matka Jerusalemiin.

(Joh. 11. Mtth. 20. Mrk. 10. Luuk. 18, 19.)

1. Jeesusta etsitään. 2. Jeesus ilmoittaa kärsimistänsä. 3. Jeesus Saffeuksen luona.

1. Mutta Juudalaisten pääsiäinen lähestyi; ja paljon wäkeä meni silloin Jerusalemiin. Ja he etsiwät Jeesusta sanoen: „mitä luulette siitä, ettei hän ole tullut juhlaan?“ Ylimmäiset papit ja fariseukset olivat antaneet käskyn, että, jos joku tietäisi, missä hän oli, piti hänen se ilmoittaman, että he ottaisivat hänet kiinni.

2. Jeesus otti tykönsä 12 apostoliansa ja sanoi heille: „katso, me menemme Jerusalemiin, ja kaikki täytetään, mitä profeetat owat

Yhmisen Pojasta kirjoittaneet. Sillä hän annetaan pakanain käsiin, pilkataan, häväistään ja syljetään. Ja kun he ovat hänet ruoskineet, tappawat he hänet; ja kolmantena päivänä hän nousee ylös". Waan eiwät he hymärtäneet tästä mitään; ja tämä puhe oli heiltä peitetty.

3. Jeesus meni Jerikoon ja waelsi sen läpi. Ja oli mies nimeltä Sakteus, joka oli publikaanien päämies, ja hän oli rikas. Hän pyysi nähdä Jeesusta, kuka hän olisi, eikä saattanut sitä kansan tähden, koska hän oli pieni ko'oltansa. Hän juoksi edelle ja nousi metsäsiikunapuuhun, nähdäkseen hänet, koska hän tuli sen kautta waeltamaan. Kun Jeesus tuli siihen paikkaan, katsoi hän ylöspäin ja näki hänet ja sanoi hänelle: „Sakteus, astu nopeasti alas; sillä tänä päivänä pitää minun oleskeleman sinun huoneesjasi". Ja hän astui nopeasti alas ja otti hänet iloiten wieraaksensa. Ja kaikki, jotka sen näkiwät, napisiwat, sanoen: „hän meni syntisen miehen luo lepäämään". Mutta Sakteus seijoi ja sanoi Herralle: „katso, Herra, puolen omaisuudestani annan minä waiwaisille; ja jos olen wääräydellä joltakin kiskonut weroja, annan minä sen nelinkertaisesti takaisin". Mutta Jeesus sanoi hänelle: „tänä päivänä on tälle huoneelle tapahtunut autuus sentähden, että hänkin on Abrahamin poika. Sillä Yhmisen Poika tuli etsimään ja wapahamaan sitä, joka oli kadonnut". Ef. 4: 28.

VI. Wiimeinen suuri wiikko Jeesuksen maallisesja elämässä.

I. 33. Ratsastaminen Jerusalemiin. (Joh. 12. Mk. 14. Luuk. 19. Mt. 21.)

1. Ratsastaminen Jerusalemiin. 2. Jeesus itkee Jerusalemia.

1. Kun he lähestyiwät Jerusalemia ja tuliwat Betaniasta Betfageen, joka on öljymäellä, lähetti Jeesus kaksi opetuslasta ja sanoi heille: „menkää kylään, joka on edesjänne; ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna ja warsan sen kansja. Päästäkää ne ja tuokaa minulle. Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sanokaa: „Herra tarwitsee niitä"; ja ijäntä laskee ne heti". Mutta tämä kaikki tapahtui, että täytettäisiin Salariaan ennustus: „sanokaa Siionin tyttäreille: katso sinun kuninkaasi tulee sinulle siweä, istuen

aasintamman ja ikeenalaisen aasin warjan selässä". [Mat. 9: 9.] Opetuslapset menivät ja tekivät niinkuin Jeesus oli käskenyt ja taluttivat aasintamman ja warjan ja panivat niitten päälle waatteensa ja asettivat hänet warjan selkään. Ja ensin osa kansasta hajoitti waatteensa tielle; ja muut karjivat oksia puista ja hajoittivat tielle. Mutta kansa, joka kävi edellä ja perässä seurasi, huusi, sanoen: „Hosianna Daawidin Pojalle! siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen! Hosianna korkeudessa!“

2. Mutta muutamat fariseuksista kansan seasta sanoivat hänelle: „mestari, nuhtele opetuslapsiasi!“ Hän vastasi: „jos nämät waikenevat, niin kivet huutawat“. Ja kun hän tuli lähemmäksi ja näki kaupungin, itki hän sitä ja sanoi: „jos sinäkin tietäisit ja wieläpä tänä sinun päivänäsi, mitä rauhaasi sopisi! Mutta nyt se on kätetty filmiltäsi. Sillä päivät tulewat sinulle, jolloin wihollisesi saartawat sinut walleilla ja ympäröiwät sinut joka taholta ja ahdistawat sinua kaikkialta ja tasoittawat maahan sinut ja sinun lapsesi, jotka sinussa ovat, eivätkä jätä sinussa kiveä kiven päälle, sentähden että sinä et tuntenut etsimisesi aikaa“. Hes. 33: 11.

II. 34. Siikunapuu. Tempelin puhdistus.

(Mth. 21. Mrk. 11. Luuk. 19.)

Toisena päivänä, kun he läksivät Betaniasta, joski Jeesus ja näki tien ohessa siikunapuun, jolla oli lehdet. Niin hän meni lähemmäksi; mutta lähelle tultuansa, ei hän löytänyt muuta kuin lehdet. Ja Jeesus sanoi: „älkөөn tästedeuskään tukaan sinusta syökö hedelmää ijankaikkisesti“. Ja hänen opetuslapsensa kuuliwat sen.

Kun he tulivat Jerusalemiin, meni Jeesus temppeeliin ja rupesi ajamaan ulos kaikkia, jotka myiwät ja ostiwat temppeelissä ja kumosi waihettajain pöhdät ja kyyhkysten kaupitsijain istuimet ja opetti heitä, sanoen: „kirjoitettu on: minun huoneeni pitää kutsuttaman rukoushuoneeksi kaikille kansoille; mutta te olette tehneet sen ryöwärien luolaksi“. Ja kirjanoppineet ja pappein päämiehet etsiwät häntä, hukuttaaksensa hänet; sillä he pelkäsiwät häntä, koska kaikki kansa hämmästyi hänen oppiansa. Sillä hän opetti joka päivä temppeelissä. Mutta kun ehtoo tuli, meni hän Betaniaan.
3:as käsky. — Hepr. 10: 25.

III. 35. Peltomiehet. Häawaatteet. (Mth. 21, 22.

Mrf. 11, 12. Luuk. 20.)

1. Vertaus peltomiehistä. 2. Vertaus häawaatteista.

1. Kun he seuraavana päivänä menivät aamulla ohi, näkivät he siikunapuun kuitettuneena juurineensa. Ja Jeesus meni temppeeliin opettamaan ja ewankeliumia saarnaamaan. Ja hän sanoi kansalle, pappein päämiehille ja kansan wanhimille tämän wertausten: „oli perheen isäntä, joka istutti wiinimäen, pani aidan sen ympäri, kaittoi siihen wiinikuurnan, rakensi tornin ja pani sen wuokralle peltomiehille ja matkusti muille maille. Mutta kun hedelmän aika lähestyi, lähetti hän palvelijansa peltomiesten tykö ottamaan sen hedelmiä. Ja peltomiehet ottivat kiinni hänen palvelijansa, minkä he pieksivät, minkä he tappoivat, minkä he kiwittivät. Taas hän lähetti toiset palvelijat, useammat kuin ensimmäiset, ja he tekivät niille samaten. Mutta viimein hän lähetti poikansa heidän tykönsä, sanoen: „he karttavat minun poikaani“. Mutta kun peltomiehet näkivät pojan, sanoivat he keskenänsä: „tämä on perillinen; tulkaa, tappakaamme hänet, niin me saamme hänen perintönsä“. Ja he ottivat hänet kiinni, syksivät ulos wiinimäestä ja tappoivat. Kun siis wiinimäen isäntä tulee, mitä hän tekee noille peltomiehille?“ He sanoivat hänelle: „pahat hän pahasti hukuttaa ja antaa wiinimäensä toisille peltomiehille, jotka antavat hänelle hedelmät ajallansa“. Jeesus sanoi heille: „ettekö itänä ole raamatussa lufeneet: „se kiwi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmawiksi. Herralta se on tullut, ja on ihmeellistä meidän silmissämme“. Sentähden sanon minä teille: Jumalan waltakunta otetaan teiltä pois ja annetaan pakanoille, jotka tekewät sen hedelmän“.

Kun pappein päämiehet ja fariseukset sen kuuliwät, hymärksiwät he, että hän heistä sanoi. Ja he koettiwät ottaa häntä kiinni, mutta pelksiwät kansaa, joka piti hänet profetana. Silloin Jeesus taas puhui heille wertausten, sanoen:

2. „Taiwaan waltakunta on kuninkaan wertainen, joka teki häitä pojallensa. Ja hän lähetti palvelijansa kutsumaan kutsutuita häihin; eivätkä he tahtoneet tulla. Taas hän lähetti toiset palvelijat, sanoen: „sanokaa kutsutuille: katso, minä walmistin atriani, minun härkäni ja syöttilääni owat tapetut, ja kaikki owat walmistetut; tulkaa häihin“. Mutta he oliwät wälinpitämättömiä ja meniwät

pois, mikä pellollensa, mikä kaupallensa. Mutta muut ottivat kiinni hänen palvelijansa ja pilkkasivat heitä ja tappoivat heidät. Waan kun kuningas sen kuuli, vihastui hän ja lähetti sotapäikensä ja hukutti murhamiehet ja poltti heidän kaupunkinsa. Silloin hän sanoi palvelijoille: „hääät ovat tosin valmistetut; mutta kutsutut eivät ole kelvolliset. Menkää siis teitten haaroihin ja kutsukaa kaikki, jotka te löydätte, häihin“. Ja palvelijat menivät ulos teille ja kosoivat kaikki, jotka he löysivät, pahat ja hyvät; ja häähuone tuli täyteen vieraita. Niin kuningas meni katsomaan vieraita ja näki siellä yhden ihmisen, joka ei ollut waatetettu hääwaatteisiin. Niin hän sanoi hänelle: „ystäväni, kuinka sinä tulit tänne, eikä sinulla ole hääwaatteita“. Mutta hän oli waiti. Silloin sanoi kuningas: „sitokaa hänen kätensä ja jalkansa ja heittäkää hänet ulkonaiseen pimeyteen, siellä on olewa itku ja hammassten kiristys. Sillä monta on kutsuttu, mutta harvat ovat walitut“. Joh. 3lm. 19: 9.

II. 36. Weroraha. Suurin käsky. Lesken ropo.

(Mth. 22. Mrk. 12. Luuk. 20.)

1. Jeesuksen puhe werorahasta. 2. Mikä on suurin käsky? 3. Lesken ropo.

1. Ja pappein päämiehet, firjanoppineet ja fariseukset warioitsivat Jeesusta ja lähettivät wäijyjät, jotka olisivat olewiansa huruskaita, että he saisivat hänet puheessa kiinni ja antaisivat hänet esiwallan käsiin. Ja he lähettivät hänen tykönsä opetuslapsensa Heroodiaamien kanssa, sanoen: „Mestari, me tiedämme sinut totiseksi, ja sinä opetat Jumalan teitä totuudessa, keneestäkään huolimatta; sillä et sinä katso ihmisen muotoa. Sano siis meille, mitä luulet, onko soweliaista antaa keisarille weroa, wai eikö?“ Mutta kun Jeesus ymmärssi heidän pahuutensa, sanoi hän: „mitä te ulkokullatut kiussaatte minua? Näyttäkää minulle weroraha“. Niin he toivat hänelle denaarin. Ja hän sanoi heille: „kenen tämä kuwa ja pääsefirjoitus on?“ He sanoivat hänelle: „keisarin“. Niin hän sanoi heille: „antakaa siis keisarille keisarin omat ja Jumalalle Jumalan omat“. Ja nämät kuultuansa, he ihmettelivät, luopuivat hänestä ja menivät pois.

2. Mutta fariseukset kokoontuivat, ja yksi lainoppinut heistä tyhyi häneltä: „Mestari, mikä on suurin käsky laisja?“ Jeesus sanoi

hänelle: „sinun pitää rakastaman Herraa Jumalaasi kaikesta sydämeestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi; tämä on ensimmäinen ja suurin käsky. Toinen on tämän kaltainen: sinun pitää rakastaman lähimmäistäsi niinkuin itseäsi. Näissä kahdesa käskyssä kaikki laki ja profeetat riippuvat“.

3. Videttyhänsä ankaran nuhdepuheen kirjanoppineille ja fariseuksille, läksi Jeesus pois temppelistä. Mennessänsä istui hän uhriarkun kohdalle ja katseli, kuinka kansa pani rahaa uhriarkkuun. Ja moni rikas pani paljon. Sitten tuli köyhä leski ja pani siihen kaksi ropoa. Niin Jeesus kutsui opetuslapsensa tykönsä ja sanoi: „totisesti sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän uhriarkkuun kuin kaikki muut, jotka siihen panivat. Sillä he owat kaikki panneet siitä, mitä heillä oli liiaksi; mutta tämä pani köyhyydestänsä kaiken tavaransa, mitä hänellä oli“. Room. 13: 1.

III. 37. Ennustuksia maailman lopusta ja Kristuksen tulemisesta. (Mth. 24. Mrk. 13. Luuk. 21.)

Kun Jeesus meni ulos temppelistä, tulivat hänen opetuslapsensa näyttämään hänelle temppelin rakennuksia, ja yksi heistä sanoi: „Mestari, katso minkälaiset kivet ja minkälaiset rakennukset nämät owat“. Jeesus sanoi: „näetkös nämät suuret rakennukset? Totisesti sanon minä teille: päivät tulewat, joina näistä, joita te nyt katselette, ei jätetä kiveä kiven päälle maahan jaottamatta“.

Kun Jeesus istui öljymäellä temppelin kohdalla, menivät Pietari, Jaakob, Johannes ja Andreas hänen tykönsä erikseen ja sanoivat: „sano meille: koska tämä tapahtuu ja mikä lienee sinun tulemisesi ja maailman lopun merkki?“ Jeesus vastasi: „joka pysyy wahwana loppuun asti, hän tulee autuaaksi. Ja tämä valtakunnan ewankeliumi saarnataan kaikessa maailmassa todistukseksi kaikille pakanoille; ja silloin tulee loppu“.

„Taiwas ja maa hukkawat, mutta minun sanani eiwät koskaan katoa. Waan siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kukaan, eiwät taiwaan enkelitkään, waan minun Isäni yksinänsä. Balwoka siis, sillä ette tiedä, millä hetkellä teidän Herranne tulee. Olkaa waroillanne, ettei sydämenne koskaan tule raskautetuksi juopumisessa ja elatuksen murheissa, ettei se päivä tulisi äkisti päällemme. Sillä se tulee niinkuin paula kaikkien yli, jotka koko maan

päällä asuwat. Mutta mitä minä sanon teille, sen minä sanon kaikille: walwoka!''

Mth. 24: 42; 2. Piet. 3: 10, 13.

II. 38. Vertauksia wiimeisestä tuomiosta. (Mth. 25.)

1. Vertaus kymmenestä neitsyestä. 2. Vertaus uskotuista talenteista. 3. Wiimeinen tuomio.

1. Jeesus sanoi opetuslapsillensä: „silloin on taivaan valtakunta oleva kymmenen neitsyden kaltainen, jotka ottivat lamppunsa ja menivät ylkää vastaan. Mutta wiisi heistä oli wiifasta ja wiisi tyhmää. Tyhmät ottivat lamppunsa, eivätkä ottaneet öljyä myötänsä. Mutta wiifaat ottivat öljyä astioihinsa lamppujensa kanssa. Waan yljän wiipessä, tulivat kaikki unelijaiksi ja nukkuiwat. Mutta puoliyön aikana tuli huuto: „katso, ylkä tulee, menkää ulos häntä vastaan!'' Silloin nousiwat kaikki nämät neitsyet ja valmistiwat lamppunsa. Mutta tyhmät sanoiwat wiifaille: „antakaa meille teidän öljyistäne, sillä meidän lamppunne sammuwat''. Waan wiifaat wastasiwat: „ei suinkaan, ettei sekä meiltä että teiltä puuttuisi; waan menkää ennemmin niitten tykö, jotka myyiwät, ja ostakaa itsellenne''. Mutta kun he meniwät ostamaan, tuli ylkä. Ja ne, jotka oliwat walmiit, meniwät hänen kanssansa häihin; ja ovi suljettiin. Wiimein tuliwat toisetkin neitsyet ja sanoiwat: „Herra, Herra, awaa meille!'' Mutta hän wastasi: „totisesti sanon minä teille: en minä tunne teitä''. Walwoka sentähden, sillä ette tiedä päivää ettekä hetkeä, jona Ihmisen Poika tulee''.

2. „Sillä niinkuin ihminen matkusti kauwas ja kutsui palvelijansa ja antoi heille tawaransa, ja niin antoi hän yhdelle wiifi talenttia, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, ja meni kohta matkaansa. Niin meni se, joka oli ottanut wiifi talenttia, teki niillä kauppa ja woitti toiset wiifi talenttia. Samoin sekä, joka oli ottanut kaksi, woitti myös toiset kaksi. Mutta se, joka oli ottanut yhden, meni pois ja laiwoi sen maahan ja kätki herransa rahan. Mutta pitkän ajan perästä tuli näitten palvelijain herra ja laski lufua heidän kanssansa. Ja tuli se, joka oli ottanut wiifi talenttia, ja toi toiset wiifi talenttia, sanoen: „Herra, wiifi talenttia sinä minulle annoit; katso, toiset wiifi talenttia olen minä niillä woittanut''. Hänen herransa sanoi hänelle: „hywir, sinä hyvä ja uskollinen palvelija; wäähäisjä

olit uskollinen, minä panen sinut paljon hoitajaksi; mene herrasi iloon". Tuli sitten jekin, joka oli ottanut kaksi talenttia, ja sanoi: „Herra, kaksi talenttia sinä minulle annoit; katso, toiset kaksi olen minä niillä voittanut". Hänen herransa sanoi hänelle: „hywin, sinä hyvä ja uskollinen palvelija, vähissä olit sinä uskollinen, minä panen sinut paljon hoitajaksi; mene herrasi iloon". Mutta tuli jekin, joka oli ottanut yhden talentin, ja sanoi: „Herra, minä tiesin sinut kovaaksi mieheksi; sinä nität siitä, mihin et kylwänyt, ja kokoot siitä, johon et hajoittanut. Ja peljäten menin minä ja lätkin sinun talenttisi maahan; katso tässä on omasi". Mutta hänen herransa vastasi ja sanoi hänelle: „sinä paha ja laiska palvelija, tiesitkö minun niittävän siitä, mihin en kylwänyt, ja kokoowan sieltä, johon en hajoittanut? Sinun olisi siis pitänyt antaa minun rahani vaihettajille; ja tullessani olisin saanut rahani takaisin korkoinensa. Ottakaa siis häneltä talentti ja antakaa se sille, jolla on kymmenen talenttia. Sillä jokaiselle, jolla on, pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllin oleman; mutta siltä, jolla ei ole, otetaan jekin, joka hänellä on. Ja heittäkää tuo kelwoton palvelija ulkoiseen pimeyteen; siellä on olewa itku ja hammasten kiristys".

3. „Mutta koska Ihmisen Poika tulee kunniasansa, ja kaikki pyhät enkelit hänen kansansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella. Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat; ja hän erottaa heidät toisistansa, niinkuin paimen erottaa lampaat wuohista. Ja hän asettaa tosin lampaat oikealle puolellansa, mutta wuohet wasemmalle. Silloin kuningas sanoo oikealla puolellansa olewille: „tulkaa, minun Isäni siunatut, omistakaa se waltakunta, joka teille on valmistettu maailman alusta. Sillä minä isosin, ja te annoitte minulle ruokaa; minä janoisin, ja te annoitte minun juoda; minä olin wieras, ja te otitte minut huoneeseenne, alasti, ja te waatetitte minut; sairasma, ja te käwitte minua katsomassa; minä olin wankilassa, ja te tulitte minun tyköni". Silloin wanhurskaat wastaawat hänelle, sanoen: „Herra, milloinka me näimme sinun isoowan, ja annoimme sinulle ruokaa? tahi janoowan, ja annoimme sinun juoda? Ja koska näimme sinut wierasna, ja otimme sinut huoneeseemme? taikka alastomana, ja waatetimme sinut? Taikka koska näimme sinut sairasma, taikka wankilassa, ja tulimme sinun tykösi?" Ja kuningas wastaa ja sanoo heille: „totifesti sanon minä teille: sen werran, mitä olette tehneet yhdelle näistä minun wäpäpätöisimmistä

weljistäni, sen teitte minulle". Silloin hän sanoo myös wasemmalla olewille: „menkää pois minun työäni, te kiroitut, siihen ijankaikkiseen tuleen, joka on valmistettu perkeleelle ja hänen enkeleillensä. Sillä minä isofin, ettekä antaneet minulle ruokaa; minä janofin, ettekä antaneet minulle juomaa. Minä olin wieras, ettekä ottaneet minua huoneeseen; alaston, ettekä waatettaneet minua; sairaa ja wanfilasaa, ettekä käyneet minua katsomassa". Silloin nekin waस्ताawat, sanoen: „Herra, milloinka me näimme sinun isoowan, taikka janoowan, taikka wierasna, taikka alastonna, taikka sairasna, taikka wanfilasaa, emmekä olisi palwelleet sinua?" Silloin hän wastaa heille, sanoen: „totisesti sanon minä teille: mitä ette ole tehneet yhdelle näistä wähäpätöisimmistä, sitä ette tehneet minulle". Ja nämät menewät pois ijankaikkiseen waiwaan, mutta wanhuraskaat ijankaikkiseen elämään".

Sinäkin iltana läski Jeesus Betaniaan ja oli siellä yötä.

Lesj. 4: 16, 17; Joh. 3lm. 20: 11, 12. — „Minä uskon Jeesukseen Kristukseen, joka sieltä (taiwaasta) on tulewa tuomitsemaan eläviä ja kuoleita.“

II. 39. Neuwoskunnan päätös. Jalkojen peseminen.

(Mth. 26. Mrk. 14. Luuk. 22. Joh. 13.)

1. Ylimysten neuwottelu. 2. Jalkojen peseminen. 3. Jeesus enustaa Juudaksen petoksen. 4. Uusi käsky.

1. Seuraawana päivänä janoi Jeesus opetuslapsillensa: „te tiedätte pääsiäisen tulewan kahden päivän perästä, ja Ihmisen Poika jätetään ristiinnaulittawaksi“.

Samaan aikaan kokoontuivat myös pappein päämiehet ja kirjanoppineet ja kansan wanhimmat Raifas-nimisen ylimmäisen papin saliin ja pitivät neuwoa, kuinka he ottaisivat Jeesuksen kawaluudella kiinni ja tappaisivat hänet. Mutta he pelkäsiwät kansaa ja sanoivat: „ei juhlapäivänä, ettei kansassa nousiji kapina“.

2. Kun sen päivän ehtoollinen juuri alkoi, nousi Jeesus ehtoolliselta, riisui waatensa ja otti liinaisen ja wyötti itsensä. Sitten hän pani wettä pesumaljaan ja rupefi pesemään opetuslasten jalkoja ja kuiwasi ne liinaisella, jolla hän oli wyötetty.

Sitten, kun hän oli pesnyt heidän jalkansa ja ottanut waatensa, istui hän taas ja janoi heille: „tiedättekö, mitä olen teille tehnyt? Te kutsutte minua MeSTARIKSI ja HerrAKSI; ja te sanotte

oikein, sillä se minä olenkin. Jos siis minä, joka olen Herra ja Mestari, olen pesynyt teidän jalkanne, niin pitää teidänkin pesemän toistenne jalat. Sillä minä annoin teille esikuwan, että te niin tekisitte, kuten minä tein teille. Totisesti sanon minä teille: ei ole palvelija suurempi herraansa, eikä sanansaattaja suurempi kuin se, joka hänet lähetti. Jos te tämän tiedätte, niin autuaat olette, jos sen teette”.

3. Silloin Jeesus tuli murheelliseksi hengessä ja sanoi: „totisesti, totisesti sanon minä teille: yksi teistä pettää minut” Niin opetuslapset katsoivat toinen toistansa, epäillen, keneestä hän sanoi. Ja yksi hänen opetuslapsistaan, se, jota Jeesus rakasti, istui pöydän ääressä Jeesuksen helmassa. Niin Simon Pietari wiittasi hänelle, tarkkaan kysymään, kuka se olisi, josta hän sanoi. Nojatessaan Jeesuksen rintaa vasten, sanoi hän hänelle: „Herra, kuka se on?” Jeesus vastasi: „se on se, jolle minä annan kastetun palan”. Ja kastettunsa leivän, antoi hän sen Juudas Simon Iskariotille. Ja sen palan jälkeen meni häneen silloin perkele. Niin Jeesus sanoi hänelle: „mitä teet, tee se pikemmin!” Mutta ei yksikään atrioitewista hymmärtänyt, mitä warten hän sen hänelle sanoi. Muutamat luulivat, koska Juudaksella oli kulkaro, että Jeesus sanoi hänelle: „osta, mitä me tarwitsemme juhlatki”; taikka, että hän antaisi jotakin waiwaisille. Kun hän sen palan oli ottanut, meni hän kohta ulos; ja yö oli. [Ps. 41: 10.]

4. Juudaksen mentyä ulos, sanoi Jeesus: „nyt on Ihmisen Poika kirkastettu, ja Jumala on kirkastettu hänessä. Jos Jumala on kirkastettu hänessä, niin Jumala myös kirkastaa hänet itsesänsä ja kirkastaa hänet pian. Rakkaat lapsukaiset! vielä olen minä wähän aikaa teidän kanssanne. Uuden käskyn annan minä teille, että rakastaisitte toinen toistanne, niinkuin minä teitä rakastin. Siitä kaikki tietävät, että te olette minun opetuslapseni, jos te keskenänne rakkauden pidätte”. Mtsh. 20: 28.

I. 40. Juudaksen petos. Pääsiäisatrian valmistus.

(Mtsh. 26. Mrk. 14. Luuk. 22.)

Juudas Iskariot meni pois ja puhutteli ylimmäisiä pappeja ja päämiehiä, kuinka hän oli pettävä Jeesuksen heille, ja sanoi: „mitä tahdotte antaa minulle, ja minä jätän hänet teille?” Ja he

ihastuivat ja lupasivat hänelle 30 hopearahaa. Ja siitä ajasta alkaen hän etsi soveliasia aikaa, saadaksensa pettää hänet ilman meteliä kansassa. [Sat. 11: 12.]

Mutta ensimmäisenä makean leivän päivänä, jona pääsiäislammasta oli teurastettava, tulivat opetuslapset Jeesuksen tykö, sanoen: „minne tahdot, että me menemme valmistamaan pääsiäislammasta syötäväkseksi?“ Ja hän lähetti Pietarin ja Johanneksen ja sanoi heille: „menkää kaupunkiin, ja kun tulette sinne, kohtaa teitä ihminen, kantaen vesiaastia; seurakkaa häntä siihen huoneeseen, johon hän menee, ja sanokaa perheen isännälle: Meštari sanoo sinulle: missä on vierasten huone, jossa minä syön pääsiäislampaan opetuslasteni kanssa? Ja hän osottaa teille suuren salin, korjatun ja valmistetun; valmistakaa siellä meille“. Ja he menivät ja tulivat kaupunkiin ja löysivät, niinkuin hän oli heille sanonut, ja valmistivat pääsiäislampaan. 1 Tim. 6: 9, 10.

I. 41. Pääsiäisatrio. Pyhän Ehtoollisen asettaminen.

(Mth. 26. Mrk. 14. Luuk. 22.)

1. Pääsiäislammasta syödään. 2. Pyhä Ehtoollinen asetetaan. 3. Jeesus puhuu pettäjästään.

1. Kun ehto tuli, tuli Jeesus kahdentoista apostolin kanssa Jerusalemiin. Ja hän istui pöytään heidän kanssansa. Silloin hän sanoi heille: „minä olen hartaasti halunnut syödä tätä pääsiäislammasta teidän kanssanne, ennenkuin minä kärsin; sillä minä sanon teille, etten minä suinkaan enää syö sitä, siksi kun se täytetään Jumalan valtakunnassa“.

2. Heidän syödesjäsä, otti Jeesus leivän, kiitti, murssi, antoi opetuslapsille ja sanoi: „ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan; se tehkää minun muistokseni“. Niin hän otti ehtoollisen jälkeen myös kalkin, kiitti, antoi sen heille ja sanoi: „juokaa tästä kaikki; sillä tämä kalkki on uusi liitto minun weresjäni, joka teidän ja monen edestä wuodatetaan syntien anteeksi antamiseksi; se tehkää minun muistokseni“.

3. Ja heidän syödesjäsä sanoi Jeesus: „totisesti sanon minä teille: yksi teistä on minut pettävä. Ihmisen Poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjoitettu; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta

Jhmisen Poika petetään! Parempi olisi hänelle, jos hän ei olisi syntynyt". Ja he tulivat sängen murheellisiksi, ja jokainen rupefi sanomaan hänelle: „Herra, liehenkö minä se?" Mutta hän vastasi: „Yksi teistä, joka minun kanssani pistää kätensä watiin". Juudas-kin kysyi: „Mestari, olenko minä se?" Hän sanoi hänelle: „sinäpä sen sanoit". 5:es pääkappale. — Hepr. 8: 10.

III. 42. Jeesuksen jäähywäispuhe. Jeesuksen ylimmäispapillinen rukous. (Joh. 15—17.)

Sitten Jeesus puhui opetuslapsille: „minä olen oikea wiinipuu, ja minun Isäni on peltomies. Jokaisen minusssa olewan oksan, joka ei kanna hedelmää, hän karsii pois; ja jokaisen, joka kantaa hedelmän, hän puhdistaa, että se kantaisi runsaamman hedelmän. Pysykää minusssa, ja minä teissä. Minä olen wiinipuu, te olette oksat. Joka minusssa pysyy, ja minä hänessä, hän kantaa paljon hedelmiä; sillä ilman minua ette mitään woi tehdä. Jos te minusssa pysytte, ja minun sanani pysywät teissä, mitä ikinä tahdotte, anokaa, ja te saatte. Jos te pidätte minun käskyni, niin te pysytte minun rakkaudessa. Se on minun käskyni, että te rakastatte toinen toistanne, niinkuin minä rakastin teitä. Te olette minun ystäwäni, jos teette, mitä minä teille käsken".

„Teille on tarpeellista, että minä menen pois. Sillä ellen minä mene pois, ei lohduuttaja tule teille; waan jos minä menen pois, lähetän minä hänet teille. Minulla on vielä paljon sanomista; mutta ette woi sitä nyt kantaa. Waan kun hän tulee, totuuden Henki, hän johdattaa teidät koko totuuteen."

„Mäitä olen minä puhunut teille, että teillä olisi minusssa rauha. Maailmassa on teillä tuska; mutta olkaa hywässä turwassa, minä woin maailman."

Mäitä puhui Jeesus, nosti silmänsä taivasta kohti ja sanoi: „Isä, hetki tuli, kirkasta poikasi, että poikasi myös kirkastaisi sinut, niinkuin sinä annoit hänelle wallan kaisen lihan yli antaa iankaikkisen elämän kaikille, jotka sinä hänelle annoit. Mutta tämä on iankaikkinen elämä, että he tuntisivat sinut, ainoan totisen Jumalan, ja jonkas lähetit, Jeesuksen Kristuksen. Minä kirkastin sinut maan päällä; minä täytin sen työn, jonka sinä annoit minulle tehtäväksi. Ja nyt, Isä, kirkasta minut itse tyhönäsi sillä kirkkaudella, joka minulla oli, ennenkuin tämä maailma

olikaan. Minä ilmoitin sinun nimesi ihmisille, jotka sinä minulle maailmasta annoit. En minä ole enää maailmassa, mutta he ovat maailmassa, ja minä tulen sinun tykösi. Pyhä Isä, kätke niitä, jotka sinä minulle annoit, nimesi tähden, että he olisivat yhtä niinkuin mekin. En minä rukoile, että sinä ottaisit heidät pois maailmasta, vaan että warjelisit heidät pahasta. Pyhitä heitä totuudessasi; sinun sanasi on totuus. Mutta en minä rukoile ainoastaan heidän edestänsä, vaan myös niitten edestä, jotka, heidän sanansa kautta uskovat minuun, että he kaikki olisivat yhtä, niinkuin sinä, Isä, olet minussa, ja minä sinussa, että hekin meissä niin yhtä olisivat; että maailma uskoisi sinun lähettäneen minut. Vanhurskas Isä, ei maailma tuntenut sinua; mutta minä tunsin sinut, ja nämät ymmärsivät, että sinä minut lähetit. Ja minä julistin heille sinun nimesi ja julistan vielä; että se rakkaus, jolla sinä minua rakastit, olisi heissä ja minä myös heissä“.

II. 43. Jeesuksen kärsimys ja wangittseminen Getsemanessa. (Mth. 26. Mrk. 14. Luuk. 22. Joh. 18.)

1. Jeesus ennustaa Pietarin kieltämistä. 2. Jeesuksen tuska ja rukoús. 3. Jeesus otetaan kiinni.

1. Riitosvirren weisattuaansa menivät he ulos Kidronin ojan yli öljymäelle. Silloin Jeesus sanoi heille; „tänä yönä te kaikki pahenette minuun; sillä kirjoitettu on: minä yön paimenta, ja lampaat laumasta hajoitetaan“ (Sak. 13: 7). Niin Pietari wastasi: „jos vielä kaikki pahenivät minuun, en minä kuitenkaan ikinä pahene“. Jeesus sanoi: „totisesti sanon minä sinulle: tänä yönä, enentuin kutto kahdesti laulaa, sinä kolmasti minut kiellät“. Mutta Pietari sanoi vielä enemmän: „jos minun täytyisi kuolla sinun kanssasi, en minä ikinä sinua kiellä“. Niin sanoivat myös kaikki opetuslapset.

2. Silloin tuli Jeesus heidän kanssansa kartanoon, jonka nimi oli Getsemane. Ja hän meni puutarhaan ja sanoi opetuslapsillensa: „istukaa tässä niin kauwan kuin minä menen ja rukoilen tuolla“. Ja hän otti Pietarin, Jaakobin ja Johanneksen kanssansa ja rupeesi wapiutamaan ja kauhistumaan. Hän sanoi heille: „minun sieluni on suuresti murheissansa kuolemaan asti; olkaa tässä ja waltwo-kaa minun kanssani“. Ja hän kävi wähän edemmäksi, noin kiven

heiton werran, lanfesi kaskwoillensa ja rukoili: „Abba, minun Isäni, kaikki owat sinulle mahdolliset; jos mahdollista on, niin menköön tämä kalkki pois minulta; ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, waan niinkuin sinä“. Ja hän tuli opetuslasten tykö ja löysi heidät nukkuvina ja sanoi Pietarille: „täten ette woineetkaan yhtä hetkeä walwoa minun kanssani? Walwokaa ja rukoilkaa, ettette kiusaukseen lankeaisi. Henki tosin on altis, mutta liha on heikko“. Taas hän meni toisen kerran ja rukoili: „Isäni, ellei tämä kalkki taida mennä pois minulta, jollen minä sitä juo, niin tapahtukoon sinun tahtosi“. Ja hän tuli ja löysi heidät taas nukkuvina; sillä heidän silmänsä olivat unesta rasfaat. Ja hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran ja sanoi entiset sanansa. Niin enkeli taiwaasta ilmestyi hänelle ja wahwisti häntä. Ja kun hän oli kuoleman taistelussa, rukoili hän hartaammin. Ja hänen hienensä oli niinkuin werenpijarat, jotka maahan putosivat. Noustuansa rukoilemasta, tuli hän opetuslastensa tykö ja löysi heidät murheesta nukkuneina ja sanoi heille: „maatkaa vielä ja lewättäkää; katso, hetki on lähestynyt, ja Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin. Noustkaamme, käykäämme; katso, se lähestyy, joka minut peittää“.

3. Hänen vielä puhuesjansa, katso, Juudas tuli (sillä hän tiesi senkin paikan, koska Jeesus usein tuli sinne opetuslastensa kanssa) ja hänen kanssansa sotajoukon osasto sekä ylimmäisten pappien ja fariseusten palvelijat lyhdyillä, tulisoihduilla, seipäillä ja sotaaseilla. Mutta Juudas oli antanut heille merkin, sanoen: „hän, jolle minä suuta annan, se on; ottakaa hänet kiinni ja wiekää pois huolellisesti“. Kun Jeesus tuli heitä vastaan, astui Juudas kohta hänen tykönsä ja sanoi: „terwe, Rabbi!“ ja antoi hänelle suuta. Niin Jeesus sanoi: „ystäväni, mitä warten sinä tulit? Juudas, suun antamisellako sinä Ihmisen Pojan petät?“ Mutta kun Jeesus tiesi kaikki, mitä hänelle tuli tapahtumaan, meni hän ulos ja sanoi heille: „ketä te etsitte?“ He wastasivat: „Jeesusta Nasarealaista“. Jeesus sanoi: „minä se olen“. Mutta Juudas seiso myös heidän kanssansa. Kun Jeesus nyt sanoi: „minä se olen“, astuivat he takaperin ja lanfesivat maahan. Niin hän taas kysyi heiltä: „ketä te etsitte?“ Mutta he sanoivat: „Jeesusta Nasarealaista“. Jeesus wastasi: „minä sanoin teille, että minä se olen. Jos te siis minua etsitte, niin antakaa näitten mennä“. Silloin he astuivat esille, laskiwat kätensä Jeesuksen päälle ja ottiwat hänet kiinni.

Kun hänen ympärillänsä; olevat näkivät, mitä oli tulewa, sanoivat he hänelle: „Herra, emmekö hyö miekalla?“ Niin Pietarilla oli miekka, jonka hän veti ja löi ylimmäisen papin palvelijaa ja hakkasi pois hänen oikean korvansa. Mutta Jeesus sanoi Pietarille: „pistä miekasi tuppeen; sillä kaikki, jotka miekkaan rupeewat, ne miekkaan hukkuwat. Eikö minun pidä juoman sitä kalkkia, jonka Isä minulle antoi?“ Ja hän rupefi palvelijan korvaan ja paransi sen.

Mutta Jeesus sanoi niille, jotka olivat tulleet häntä vastaan: „niinkuin ryöväriin tykö te läksitte miekoilla ja seipäillä ottamaan minua kiinni. Minä olen joka päivä ollut teidän tykönänne, opettaen temppeleissä, ettekä ottaneet minua kiinni. Mutta tämä on teidän hetkenne ja pimeyden valta“. Silloin kaikki opetuslapset jättivät hänet ja pakenivat. 3:as rukous. — Sil. 2: 8.

II. 44. Jeesus juudalaisten tuomarien edessä.

Pietarin kieltäminen. Suudaksen loppu.

(Mth. 26, 27. Mrk. 14. Luuk. 22. Joh. 18.)

1. Pietarin kieltäminen. 2. Raikas tutkii Jeesusta. 3. Jeesusta pilkataan. 4. Suudaksen loppu.

1. Joukko ja päällikkö ja palvelijat sitoivat Jeesuksen ja weivät hänet Hannaan tykö, joka oli ylimmäisen papin Raifaan appi. Ja Simon Pietari sekä toinen opetuslapsi (Johannes) seurasivat Jeesusta taampana. Mutta palvelijat, jotka olivat hiilistä tehneet tulen (sillä oli kylmä), seisoiwat ja lämmittelivät. Ja Pietari istui myös heidän joukossansa ja lämmitteli, nähdäksensä asian loppua. Silloin tuli owenwartijapiika, katsahti Pietaria ja sanoi hänelle: „sinäkin olit Jeesus Nasarealaisen kanssa“. Mutta hän kielsi, sanoen: „en tunne häntä, enkä tiedä, mitä sanot“. Ja hän meni ulos porttuan, ja kukko lauloi.

Niin ylimmäinen pappi kysyi Jeesukselta hänen opetuslapsistansa ja opetuskeustansa. Mutta Simon Pietari seisoi ja lämmitteli. Ja hetkisen perästä näki hänet toinen piika ja sanoi siellä olewille: „tämäkin oli Jeesus Nasarealaisen kanssa“. Ja hän kielsi taas wannotulla walalla: „en tunne sitä ihmistä“. Ja lähes yhden hetken perästä sanoi Pietarille yksi palvelijoista, sen sukulainen, jonka korwan Pietari hakkasi pois: „enkö minä nähnyt sinua puutarhasa hä-

nen kanssansa?" Siinä seisovat sanoivat myös: „totisesti olet sinäkin yksi heistä; sillä sinäkin olet Galilealainen, koska puhesikin sinut siksi ilmoittaa“. Niin hän rupeesi sadattelemaan ja wannomaan: „en tunne sitä ihmistä“. Ja kohta, vielä hänen puhuessaan, lauloi kulkko toisen kerran. Silloin Herra kääntyi ja katsoi Pietariin. Ja Pietari muisti Herran sanat: „ennentuin kulkko kahdesti laulaa, sinä kolmasti minut kiellät“. Ja Pietari meni ulos ja itki katkerasti.

2. Niin Hannas lähetti Jeesuksen sidottuna Raifaan tykö, johonka kaikki ylimmäiset papit, vanhimmat ja kirjanoppineet olivat kokoontuneet. Ja he etsivät wäärää todistusta Jeesusta vastaan, woidaksensa tappa hänet, eivätkä löytäneet. Silloin ylimmäinen pappi sanoi: „minä wannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, oletko sinä Kristus, Jumalan Poika“. Jeesus sanoi: „Minä sanon teille: tästedes näette Ihmisen Pojan istuvan woiman oikealla puolella ja tulewan taiwaan pilwisä“. Niin he sanoivat kaikki: „sinäkö siis olet Jumalan Poika?“ Hän sanoi: „tepä sen sanoitte, että minä se olen“. Silloin repäisi ylimmäinen pappi waatteensa ja sanoi: „hän on pilkkannut Jumalaa; mitä me enää tarwitsemme todistajia? Katso, nyt kuulitte hänen pilkkansa. Mitä luulette?“ He wastasivat: „hän on wikapää kuolemaan“.

3. Mutta ne miehet, jotka pitivät Jeesusta kiinni, pilkkasivat häntä, syljeskelivät hänen kaswoihinsa, peittivät hänen kaswonsa, löivät häntä poskelle ja pieksivät häntä sauvoilla, sanoen: „arwaa, Kristus, kuka se on, joka sinua löi“. Ja paljon muuta pilkkaa he sanoivat häntä vastaan. [Jes. 50: 6.]

Kohta aamulla warhain pitivät ylimmäiset papit ja koko neuwoakunta neuwoa vanhimpain ja kirjanoppineitten kanssa. Ja he sitoivat hänet ja antoivat hänet maaherra Pontius Pilaatuksen käsiin.

4. Kun Juudas, joka Jeesuksen petti, näki hänet tuomituksi, katui hän ja toi ne kolmekymmentä hopearahaa pappein päämiehille ja vanhimmille, sanoen: „pahasti tein, että petin wiattoman weren“. Mutta he sanoivat: „mitä meidän siihen tulee? Katso itseäsi“. Ja hän heitti hopearahat temppeeliin, läksi sieltä ja hirtti itsensä. Mutta pappein päämiehet ottivat hopearahat ja sanoivat: „ei näitä sowi panna uhriarkkuun, sillä ne owat weren hinta“. Neuwoeltuansa, ostivat he niillä sawenwalajan pellon wierasten hautamiseksi. [Sak. 11: 13.]

2:nen käsky; 5:es rukous; 6:es rukous; 8:as käsky; — Mth. 11: 29.

II. 45. Jeesus maaherra Pilaatuksen edessä.

(Mth. 27. Mrk. 15. Luuk. 23. Joh. 18, 19.)

1. Jeesus wiedään Pilaatuksen luo. 2. Jeesusta tutkitaan. 3. Jeesus Herodeksen luona. 4. Jeesus ja Barabbas ehdolla. 5. Jeesus ruostutetaan ja tuomitaan.

1. Jeesus wietiin Kaisaan tyköä maaherran palatsiin. Mutta Juudalaiset eivät menneet sisään, etteivät saastuttaisi itseänsä, waan söisivät pääsiäislampaan. Silloin meni Pilaatus ulos ja sanoi: „mitä kannetta teillä on tätä miestä vastaan“. He vastasivat: „ellei hän olisi pahantekijä, emme olisi häntä sinun haltuusi antaneet“. Niin Pilaatus sanoi: „ottakaa hänet ja tuomittakaa hänet lakinne mukaan“. Juudalaiset sanoivat: „meidän ei sowi ketään tappaa“.

2. Silloin he rupestivat hänestä kantelemaan sanoen: „me löysimme hänet kansaa wiettelewänä, ja hän kielsi antamasta keisarille weroa ja sanoi olewansa kuningas Kristus“. Niin Pilaatus meni taas palatsiin, kutsui Jeesuksen eteensä ja sanoi hänelle: „oletko Juudalaisten kuningas?“ Jeesus sanoi: „ei minun waltakuntani ole tästä maailmasta; jos niin olisi, niin kyllä palvelijani olisivat sotineet minun puolestani, etten olisi tullut annetuksi Juudalaisille; mutta ei minun waltakuntani ole täältä“. Pilaatus sanoi hänelle: „sinä olet siis kuningas?“ Jeesus vastasi: „sinäpä sen sanoit, että minä olen kuningas. Sitä warten olen minä syntynyt ja sitä warten maailmaan tullut, että minä todistaisin totuudesta. Jokainen, joka on totuudesta, hän kuulee minun ääneni“. Pilaatus sanoi: „mikä on totuus?“ Ja sen sanottuansa, meni hän taas ulos Juudalaisten tykö ja sanoi: „en minä löydy yhtään syhtä hänessä“. Mutta he yhä kantelivat hänestä. Kun ei Jeesus siihen ensinkään wastannut, ihmetteli Pilaatus [Jes. 53: 5, 7]. Mutta pappein päämiehet sanoivat: „hän ylläyttää kansaa, opettaen koko Judeassa, alotettua Galileassa, hamaan tänne asti“.

3. Kun Pilaatus kuuli Galileaa mainittawan, kysyi hän, oliko Jeesus Galilealainen. Ja saatuaansa tietää hänen olewan Herodeksen läänistä, lähetti hän hänet Herodekselle, joka myös silloin oli Jerusalemissa. Kun Herodes näki Jeesuksen ihastui hän suuresti. Hän kysyi häneltä moninaisista; mutta Jeesus ei wastannut mitään. Mutta Herodes henkiwartijoinensa kohteli häntä halweksimalla, pill-

kasi häntä, puki hänen päällensä valkoisen vaateen ja lähetti hänet jälleen Pilaatufelle. Sinä päivänä tulivat Pilaatus ja Herodes ystäviksi keskenänsä; he olivat, näet, ennen olleet vihamicheet.

4. Silloin sanoi Pilaatus ylimmäisille papeille ja kansan valtamiehille: „te olette tuoneet tämän ihmisen minun tyköni kansan häiritsejäksi; minä olen tutkinut häntä teidän edessäanne, enkä löydä hänessä yhtään wika, josta te häntä syytätte, eikä Herodeskaan. Sentähden tahdon minä päästää hänet rangaistuna“. Mutta juhlanan oli maaherran tapana päästää kansalle wanki irralle, minkä he tahtoivat. Niin oli siellä kuuluisa wanki sidottuna, nimeltä Barabba, joka oli kapinan ja murhan tähden heitetty wankuteen. Ja Pilaatus sanoi heille: „kumman tahdotte, Barabbaan waiko Jeesuksen, jota kutsutaan Kristukseksi?“ Mutta pappein päämiehet ja wanhimmat yllittivät kansaa anomaan Barabbasta. Pilaatus kysyi: „kumman tahdotte minun päästämään?“ He sanoivat: „Barabbaan“. Pilaatus sanoi: „mitä minä sitten teen Jeesukselle, jota kutsutaan Kristukseksi?“ He sanoivat kaikki: „hän ristiin naulittakoon!“

5. Silloin Pilaatus otti Jeesuksen ja ruoski häntä. Ja sotamiehet weivät hänet palatsiin ja kokosivat koko wahtijoukon. Riisuttuansa hänet, puettivat he hänet purppuraiseen kaapuun ja wäänsivät orjantappuroista ruunun, panivat sen hänen päähänsä ja ruowon hänen oikeaan käteensä. He notkistivat polwiansa hänen edessänsä, pilkkasivat häntä ja sanoivat: „terwe, Juudalaisten kuningas!“ Ja he sylkivät häneen, ottivat ruowon ja löivät häntä päähän. Taas tuli Pilaatus ulos ja sanoi: „katsokaa, minä tuon hänet teille ulos, että tietäisitte, etten minä löydä hänessä mitään syytä“. Ja Jeesus meni ulos, kantaen orjantappuraisista ruunua ja purppuraisista waatetta. Ja Pilaatus sanoi heille: „katso ihmisistä!“ Mutta kun ylimmäiset papit ja palvelijat näkivät hänet, huusivat he: „ristiin naulitse, ristiin naulitse hänet!“ Pilaatus sanoi: „ottakaa te hänet ja ristiinnaulittakaa; sillä minä en löydä yhtään syytä hänessä“. Juudalaiset vastasivat: „meillä on laki ja sen mukaan pitää hänen kuoleman, koska hän teki itsensä Jumalan pojaksi“ [Jes. 53: 7].

Koska Pilaatus näki, ettei hän woinut mitään auttaa, waan että pauhina tuli yhä suuremmaksi, otti hän wettä, pesi käteensä kansan edessä ja sanoi: „wiaton olen minä tämän wanhurskaan wereen, katsokaa itseänne“. Kaikki kansa vastasi: „hänen werensä tulokoon meidän päällemme ja meidän lastemme päälle“. Silloin hän

päästi heille Barabbaan; mutta Jeesuksen, jonka hän oli ruoskinut, antoi hän ristiin naulittavaksi. Ja sotamiehet riisuiwat häneltä kaamun, puettivat hänet omiin vaatteisiinsa ja weivät hänet ristiin naulittavaksi.

„Minä uskon Jeesukseen Kristukseen, joka kärsi Pontius Pilaatuksen aikana“.

I. 46. Jeesuksen ristiin naulitseminen ja kuolema.

(Mth. 27. Mrk. 15. Luuk. 23. Joh. 19.)

1. Jeesus wiedään Golgatalle. 2. Ristin päällekirjoitus ja waateiden jakaminen. 3. Jeesusta pilkataan. 4. Katuwainen ryöväri. 5. Jeesuksen äiti ristin juurella. 6. Jeesuksen kuolema ja tapaukset Jeesuksen kuollessa.

1. Sotamiehet weivät Jeesuksen pois, ja hän kantoi ristiänsä. Mutta häntä seurasi suuri joukko kansaa ja waimoja, jotka itkivät ja parkuivat häntä. Silloin Jeesus kääntyi heidän puoleensa ja sanoi: „Jerusalem tyttäret, älkää minua itkekö, waan itkekää itseänne ja lapsianne. Sillä jos he tämän tekewät tuoreessa puuessa, mitä sitten kuiwassa tapahtuu?“

Hänen kansansa wiettiin kaikki pahantekijää surmattavaksi. Tultuansa Golgata-nimiseen paikkaan, ristiin naulitsiwat he hänet ja pahantekijät, toisen oikealle ja toisen wajemalle puolelle, Jeesuksen taas keskelle. Mutta Jeesus sanoi (I): „Jä, anna heille anteeksi; sillä eiwät he tiedä, mitä he tekewät“. Ja se oli kolmas hetki (k:lo 9 aamulla), jolloin he ristiin naulitsiwat hänet [Jes. 53: 12].

2. Pilaatus kirjoitti myös kirjoituksen ja pani sen ristin päälle. Se oli kirjoitettu näin: „Jeesus Nasarealainen, Juudalaisten kuningas“. Ylimmäiset papit sanoiwat Pilaatukselle: „älä kirjoita: Juudalaisten kuningas, waan että hän on sanonut: minä olen Juudalaisten kuningas“. Pilaatus wastasi: „mitä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin“.

Kun sotamiehet oliwat ristiin naulinneet Jeesuksen, jaloiwat he hänen waatteenja keskenänsä. Mutta hame ei ollut ommeltu, waan kokonaan kudottu. Niin he sanoiwat keskenänsä: „älkäämme rikkoko tätä, waan heittäkäämme arpaa, kenen se pitää oleman“.

[Ps. 22: 19].

3. Mutta ohikulkijat pilkkasiwat häntä, wäanteliwat päätänsä ja sanoiwat: „jos sinä olet Jumalan Poika, niin astu alas ristikistä“.

Niin myös pappein päämiehet, kirjanooppineet ja vanhimmats pilkka-
sivat häntä ja sanoivat: „muita on hän auttanut, itseänsä hän ei
voi auttaa. Jos hän on Israelin kuningas, astukoon alas rististä,
niin uskomme häntä. [Ps. 22: 8.] Myös sotamiehet pilkkasivat
häntä. Niin toinen ristiin ripustetuista pahantekijöistäkin pilkkasi häntä
ja sanoi: „jos sinä olet Kristus, niin auta itseäsi ja meitä“. Mutta
toinen nuhteli häntä ja sanoi: „etkö sinäkään pelkää Jumalaa,
vaikka olet saman tuomion alainen? Ja me olemme syystä siinä;
sillä me saimme töittemme ansion mukaan; mutta tämä ei tehnyt
mitään pahaa“. Ja hän sanoi Jeesukselle: „Herra, muista minua,
kun tulet valtakuntaasi“. Niin Jeesus sanoi hänelle (II): „töti-
festi sanon minä sinulle: tänä päivänä olet sinä minun
kanssani paradisiissa“.

5. Mutta Jeesuksen ristin tykönä seisoi hänen äitinsä ja hä-
nen äitinsä sisar ja Maria Magdaleena. Kun Jeesus siis näki äi-
tinsä ja opetuslapsen, jota hän rakasti, sanoi hän äidillensä (III):
„waimo, katso poikaasi!“ Sitten hän sanoi opetuslapselle: „katso
äitiäsi!“ Ja siitä hetkestä otti opetuslapsi hänet tykönsä.

6. Mutta kuudenneksä hetkestä yhdeksänteen hetkeen asti oli
pimeys koko maassa, ja aurinko pimenei. Ja yhdeksännellä hetkellä
huusi Jeesus suurella äänellä, sanoen (IV): „Eli, Eli, lama
sabaktani?“ se on: „minun Jumalani, minun Jumalani,
missä minut hylkäsit?“ [Ps. 22: 2]. Sitten, kun Jeesus tiesi, että
kaikki oli jo täytetty, ja jotta raamattu täytettäisiin, sanoi hän (V):
„minä janoon“ [Ps. 69: 22]. Ja kohta juoksi yksi heistä, otti sie-
nen, täytti sen etikalla, pani sen ruowon päähän ja antoi hänen
juoda. Mutta muut sanoivat: „katsokaamme, tuleeko Elija päästä-
mään häntä“. Kun Jeesus oli etikkaa ottanut, sanoi hän (VI):
„se on täytetty!“ Ja hän huusi taas suurella äänellä (VII):
„Isä, sinun käsiisi annan minä henkeni“. Ja tämän sanot-
tuansa hän kallisti päänsä ja antoi henkensä [Ps. 31: 6].

Ja temppelein esiwaate repeksi kahtia ylhäältä alas asti; ja
maa järjisi, ja kalliot halkeasivat; ja haudat aukenivat, ja monta
pyhäin ruumista, jotka olivat maanneet, nousivat ylös ja läksivät
haudoista, hänen ylösnousemimensä jälkeen, tulivat kaupunkiin ja
ilmestysivät monelle. Mutta kun sodanpäämies ja ne, jotka olivat
wartioitsemasia Jeesusta, näkiwät maan järinän ja mitä muuta nyt
tapahtui sekä hänen niin huutaen antawan henkensä, pelkäsiwät he

suuresti ja sanoivat: „totifesti oli tämä ihminen hurstas ja Jumalan Poika“. Ja kaikki kansa, joka sinne meni katselamaan, kun se näki, mitä siellä tapahtui, löi rintoihinsa ja palasi kotiansa.

Gal. 3: 13; Joh. 1: 29. — „Minä uskon Seen Keen, joka ristiin naulittiin ja kuoletettiin“.

II. 47. Jeesuksen hautaaminen. (Mth. 27. Mrk. 15. Luuk. 23. Joh. 19.)

1. Ruumiit otetaan alas. 2. Jeesus haudataan. 3. Hauta varustetaan wartijoilla.

1. Koska oli valmistuspäivä (perjantai) eivätkä ruumiit saaneet olla ristikissä sabbattina, rukoilivat Juudalaiset Pilaatusta, että heidän säärikuunsa rikottaisiin ja he otettaisiin alas. Niin sotamiehet tulivat ja rikkoivat ensimmäisen luut ja toisen, jotka hänen kanssansa olivat ristiin naulitut. Mutta kun he tulivat Jeesuksen tykö ja näkivät, että hän jo oli kuollut, eivät he rikkoneet hänen luitansa, vaan yksi sotamiehistä awasi keihäällä hänen kylkensä, josta kofhta wuoti veri ja wesi [2 Moos. 12: 46; Sak. 12: 10].

2. Mutta kun ehtoo tuli, tuli eräs rikas mies, Joosef, kotoisin Arimatiasta, kunniallinen neuwosmies, jalo ja hurstas mies, joka odotti Jumalan waltakuntaa ja oli salaa Jeesuksen opetuslapsi eikä ollut suostunut Juudalaisten neuwoon ja tekoon. Hän rohkeni mennä Pilaatuksen tykö ja anoi Jeesuksen ruumista. Niin Pilaatus ihmetteli, että hän jo oli kuollut. Kun hän sai kuulla asian päämieheltä, antoi hän Joosefille ruumiin. Niin tuli myös Nikodeemus, joka yöllä ensin oli tullut Jeesuksen tykö, ja toi lähes jata naulaa sekoitettua mirhamia ja aloeta. He ottivat Jeesuksen ruumiin alas ristikistä ja kääriwät sen puhtaaseen liinaiseen hywänhajuisten kaswien kanssa, niinkuin Juudalaisten on tapa haudata. Mutta siinä paikassa, jossa Jeesus ristiin naulittiin, oli puutarha ja puutarhasa uusi hauta, jonka Joosef oli itsellensä hakkauttanut kallioon ja johon ei vielä ollut ketään pantu. Siihen he panivat Jeesuksen, wierittiwät suuren kiven haudan owelle ja meniwät pois. [Jef. 53: 9].

3. Mutta toisena päivänä valmistuksen päivästä (lauvantaina i. sabbattina) kokoontuivat pappein päämiehet ja fariseukset Pilaatuksen tykö, sanoen: „me muistamme sen wiettelijän sanoneen eläisjansä: „kolmen päivän perästä minä nousen ylös“. Käste

siis, että hautaa warjeltaisiin kolmanteen päivään asti, etteivät hänen opetuslapsensa tulisi yöllä ja warastaisi häntä ja fanoisi kansalle: „hän nousi kuolleista“; ja niin jälkimäinen willitys tulee pahemmaksi kuin ensimmäinen“. Pilaatus fanoi heille: „teillä on wartijat; menkää, wartioitkaa, niinkuin parhaiten tiedätte“. Mutta he menivät pois ja warustivat haudan wartijoilla ja lukitsivat kiwen sinetillänsä.

Ap. T. 2: 31; 1 Kor. 15: 3, 4; 1 Piet. 3: 19. — „Minä uskon S:een K:een, joka haudattiin ja astui alas helwettiin“ (tuonelaan).

VII. Tapaukset Jeesuksen ylösnousemisesta hänen taiwaaseen astumiseensa.

I. 48. Jeesuksen ylösnouseminen ja ensimmäiset ilmentymiset. (Mth. 28. Mrk. 16. Luuk. 24. Joh. 20.)

1. Enkeli wierittää kiwen Jeesuksen haudalta. 2. Jeesuksen ylösnousemus ilmoitetaan enkelien kautta. 3. Pietari ja Johannes Jeesuksen haudalla. 4. Jeesus ilmestyy itse.

1. Mutta kun sabbatti oli kulunut ja wiikon ensimmäinen päivä (sunnuntai) juuri oli walkenemäisillansa, tapahtui suuri maanjäristys; sillä Herran enkeli astui alas taiwaasta, tuli ja wieritti kiwen Jeesuksen haudan ovelta ja istui sen päälle. Hän oli pitkäisen tulen näköinen, ja hänen waatteensa olivat walkoiset niinkuin lumi. Mutta pelosta hämmästyivät wartijat ja tulivat ikäänkuin kuolleiksi. Toinnuttuansa muutamat heistä tulivat kaupunkiin ja ilmoittivat ylimmäisille papeille kaikki, mitä oli tapahtunut.

2. Samana päivänä sangen warhain tulivat Maria Magdaleena ja Maria Jaakobin äiti ja Saloome haudalle ja kantoivat hywänhajuisia woiteita, jotka he olivat walmistaneet, woidellaksensa Jeesuksen ruumiin. He puhuivat keskenänsä: „kuka meille wierittää kiwen haudan ovelta?“ Mutta katsellessaan, näkiwät he kiwen olewan wieritetyn; sillä se oli sangen suuri. Ja he menivät sisälle, eivätkä löytäneet Herran Jeesuksen ruumista. Silloin Maria Magdaleena juoksi ja tuli Simon Pietarin ja sen opetuslapsen tykö, jota Jeesus rakasti, ja fanoi heille: „he ovat ottaneet pois Herran, emmekä me tiedä, mihinkä he hänet paniivat“. Niin he menivät juosten haudalle. Mutta kun muut waimot epäillen seisoiwat haudan wiereessä, seisoi kaikki miestä heidän tykönänsä kiiltäwisjä waatteisja,

jotka sanoivat heille: „älkää hämmästykö; te etsitte Jeesusta Nasa-
realaista, joka oli risttiin naulittu. Miksi te elävää kuolleitten
seasta etsitte? Ei hän ole täällä; hän nousi ylös“. Ja
he menivät nopeasti haudalta, juuresti peljäten ja iloiten. Ja he
juoksiivat ilmoittamaan hänen opetuslapsillensä.

3. Mutta Pietari ja Johannes juoksiivat yhdessä haudalle.
Ja Johannes juoksi edellä nopeammin kuin Pietari ja tuli ensin
haudalle. Kun hän kumartui alas, näki hän kääriliinat pantuina
sinne, mutta ei mennyt kuitenkaan sifälle. Niin Pietari tuli seuraten
häntä, meni hautaan ja näki kääriliinat pantuina. Mutta se hiki-
liina, joka oli ollut pään päällä, ei ollut pantuna kääriliinan kanssa,
waan erinänsä käärittynä yhteen paikkaan. Silloin meni myös Jo-
hannes sifälle ja näki sen ja uskoi. Sillä eivät he vielä hymär-
täneet raamattua, että hän oli nouseta kuolleista. Niin he meni-
vät taas kufin kotiansa.

4. Mutta Maria Magdaleena palasi haudalle ja seisoi sen
ulkopuolella ja itki. Ja itkiesjansä kääntyi hän taaksepäin ja näki
Jeesuksen seisowan eikä tietännyt, että se oli Jeesus. Jeesus sanoi hä-
nelle: „waimo, mitä itket? ketä etsit?“ Mutta hän luuli hänet puu-
tarhan haltijaksi ja sanoi: „herra, jos sinä kannoit hänet pois, niin
sano minulle, mihinkä sinä hänet panit, ja minä tahdon ottaa hänet“.
Jeesus sanoi hänelle: „Maria!“ Niin hän kääntyi ja sanoi: „Rab-
buuni!“ se on Mestari. Jeesus sanoi: „älä rupee minuun; sillä
en minä ole vielä mennyt ylös isäni tykö; waan mene minun wel-
jieni luo ja sano heille: minä menen ylös minun Isäni tykö ja tei-
dän Isänne tykö, minun Jumalani tykö ja teidän Jumalanne tykö“. Maria
meni ja ilmoitti opetuslapsille, että hän oli nähnyt Herran,
ja että hän oli sanonut nämät hänelle. Mutta eivät he uskoneet sitä.

Mutta kun muut waimot menivät haudalta, tuli Jeesus heitä
wastaan ja sanoi heille: „terwe teille!“ Niin he kumartaen rukoi-
liwat häntä. Silloin Jeesus sanoi: „älkää peljätkö; menkää, ilmoit-
taka minun weljilleni, että he menisiwät Galileaan, siellä he saa-
wat minut nähdä“. Ja he palasiwat haudalta ja ilmoittiwat kaikki
nämät yhdelletoista apostolille ja kaikille muille. Mutta heidän pu-
heenja tuntui heistä houraukselta, eivätkä he uskoneet heitä.

Wielä samana päivänä ilmestyi Jeesus Pietarillekin.

Room. 1: 14; Room. 4: 25; 1 Kor. 15: 17. — „Minä uskon Seen-
seen, joka kolmantena päivänä nousi kuolleista“.

II. 49. Jeesuksen ilmestyminen Emmauksen tiellä.

(Mark. 16. Luuk. 24.)

1. Jeesus yhtyy opetuslapsiin tiellä. 2. Jeesus selittää heille ennustuksia. 3. Opetuslapset palaavat Jerusalemiin.

1. Samana päivänä meni kaksi opetuslasta erääseen kylään, nimeltä Emmaus. He puhuivat keskenänsä kaikesta siitä, mitä oli tapahtunut. Heidän puhuesjansa ja tutkistellesjansa, lähestyi Jeesus itse heitä toisen muotoisena ja matkusti heidän kanssansa. Mutta heidän filmänsä pidätettiin niin, etteivät he tunteneet häntä. Niin hän sanoi heille: „mitä puheita ne ovat, joita te pidätte keskenänne, käydessänne, ja olette murheelliset?“ Silloin toinen, Kleofas nimeltä, vastasi: „oletko sinä ainoa muukalainen Jerusalemissa, joka et tiedä, mitä siellä on näinä päivinä tapahtunut?“ Ja hän sanoi: „mitä?“ He sanoivat: „siitä Jeesuksesta Nasarealaisesta, joka oli väkewä profeetta töissä ja sanoissa Jumalan ja kaiken kansan edessä: kuinka ylimmäiset pappimme ja päämiehemme antoivat hänet kuoleman kadotukseen ja ristiin nautitsivat hänet. Mutta me toivoimme hänet siksi, joka tulisi pelastamaan Israelin; ja paitse kaikkea tätä on tänä päivänä jo kolmas päivä siitä, jolloin nämät tapahtuivat. Mutta meidän joukostamme ovat meidät peljättäneet myös muutamat waimot, jotka warhain aamulla tulivat haudalle. Ja kun he eivät löytäneet hänen ruumistansa, tulivat he ja sanoivat nähneensä enkeleinkin näyn, jotka sanoivat hänen elävän. Ja muutamat meidän joukostamme menivät haudalle ja löysivät kaiken todeksi niin kuin waimot olivat sanoneet; mutta häntä he eivät nähneet“.

2. Ja Jeesus sanoi heille: „oi, te tomppelit ja hitaat sydämeistä uskomaan kaikkia niitä, joita profeetat ovat puhuneet. Eikö Kristuksen pitänyt näitä kärsimän ja menemän kunniaansa?“ Ja hän rupefi Moosksesta ja kaikista profeetoista ja selitti heille kaikki kirjoitukset, jotka puhuivat hänestä. Ja he lähestyivät kylää, johon he menivät; ja hän oli menewinänjä edemmäksi. Mutta he wauttiwät häntä, sanoen: „ole meidän kanssamme, sillä ehto joutuu, ja päivä on laskenut“. Ja hän meni olemaan heidän kanssansa. Kun hän atrioitsi heidän kanssansa, otti hän leiwän, kiitti, mursi ja antoi heille. Silloin heidän filmänsä aukeni, ja he tunsiwät hänet. Ja hän katosi heidän näkywistänsä.

3. He sanoivat keskenänsä: „eikö sydämemme palanut meisä, kun hän tiellä puhutteli meitä ja selitti meille kirjoitukset?“ Ja he nousivat sillä hekkellä, palasivat Jerusalemiin ja tapasivat yksitoista apostolia koossa sekä ne, jotka heidän kanssansa olivat, jotka sanoivat: „Herra on totisesti noussut ylös ja ilmaantui Simonille“. Ja he juttelivat, mitä heille oli tapahtunut tiellä, ja kuinka he tunnustivat hänet leivän murtamisessa. Joh. 6: 68, 69; Mtsh. 18: 20.

II. 50. Tuomas. (Mtk. 16. Luuk. 24. Joh. 20.)

1. Jeesus ilmestyy kymmenelle opetuslapselle. 2. Jeesus ilmestyy yhdeksälle opetuslapselle.

1. Kun siis tämän viikon ensimmäisen päivän ehto oli, ja owet olivat suljetut siinä, minne opetuslapset olivat kokoontuneet, tuli Jeesus ja seipoi heidän keskellänsä ja sanoi: „rauha olkoon teille!“ Niin he hämmästyivät ja peljästyivät ja luulivat hengen näkewänsä. Mutta hän sanoi heille: „mitä te pelkäätte? ja miksi senkaltaiset ajatukset tulewat teidän sydämiinne? Katsokaa minun käsiäni ja jalkojani, että minä itse se olen. Ruvetkaa minuun ja katsokaa; sillä ei hengellä ole lihaa eikä luita, niinkuin näette minulla olewan“. Ja hän näytti heille kätensä ja jalkansa. Mutta koska he eivät vielääkään uskoneet ilon tähden, waan ihmettelivät, sanoi hän: „onko teillä tässä mitään syötävää?“ Niin he panivat hänen eteensä kappaleen paistettua kalaa ja vähän mehiläisen hunajaleipää. Ja hän otti sen ja söi heidän silmänsä edessä. Niin opetuslapset ihastuivat, että he näkiwät Herran. Ja Jeesus taas sanoi heille: „rauha olkoon teille! niinkuin Isä lähetti minut, niin minäkin lähetän teidät“. Ja nämät sanottuansa, puhalsi hän heidän päällensä ja awasi heidän ymmärryksensä kirjoituksia ymmärtämään ja sanoi: „ottakaa Pyhä Henki! Joille te annatte synnit anteeksi, niille ne anteeksi annetaan; ja joille te ne pidätätte, niille ne owat pidätetyt“.

2. Mutta Tuomas, yksi apostoleista, ei ollut silloin heidän kanssansa. Niin toiset opetuslapset sanoivat hänelle: „me näimme Herran“. Mutta hän sanoi heille: „ellen minä näe hänen käsisjansä naulain reikiä ja ellen pistä formeani naulain sijaan ja kättäni hänen kylkeensä, en minä usko“. Ja kahdeksan päivän perästä olivat opetuslapset taas sijällä ja Tuomas heidän kanssansa. Silloin tuli Jeesus, kun owet olivat suljetut, ja seipoi heidän keskellänsä ja sa-

noi: „rauha olkoon teille!“ Sitten janoi hän Tuomaalle: „pistä formesi tänne ja katso minun käsiäni; ja ojenna tänne kätesi ja pistä minun kylkeeni, äläkä ole epäuskoinen, waan uskowainen“. Tuomas wastasi: „minun Herrani ja minun Jumalani“. Jeesus janoi hänelle: „koska näit minut, Tuomas, niin sinä uskoit. Autuaat ovat ne, jotka eivät näe ja kuitenkkin uskowat“.

II. 51. Jeesus Tiberiaan meren tykönä. (Joh. 21.)

1. Opetuslasten runsas kalansaalis. 2. Jeesus asettaa Pietarin uudestaan apostoliksi.

1. Sitten Jeesus taas ilmaantui opetuslapsille Tiberiaan meren tykönä. Simon Pietari, Tuomas, Natanael, Sebedeuksen pojat ja kaksi muuta Jeesuksen opetuslasta olivat siellä yhdessä. Simon Pietari janoi heille: „minä menen kalaan“. He sanoivat: „me menemme myös sinun kanssasi“. Niin he menivät ja astuivat kohta weneeseen; eivätkä he sinä yönä saaneet mitään.

Mutta kun jo aamu oli, seisoi Jeesus rannalla; mutta opetuslapset eivät tietäneet, että se oli Jeesus. Niin hän janoi heille: „laskkaa verkko oikealle puolelle wenettä, sillä saatte“. Niin he laskiwat, ja tuli niin paljon kaloja, etteivät he woineet wetää. Mutta ei yksikään heistä uskaltanut häneltä kysyä: „kuka sinä olet?“ Sillä he tiesiwät hänet Herraksi.

2. Silloin janoi Jeesus Pietarille: „Simon, Joonaan poika, rakastatko minua enemmän kuin nämät?“ Hän janoi: „niin, Herra, sinä tiedät, että minä rakastan sinua“. Jeesus janoi hänelle: „ruoki karitsojani!“ Taas janoi Jeesus toisen kerran hänelle: „Simon, Joonaan poika, rakastatko minua?“ Hän wastasi: „niin, Herra, sinä tiedät, että minä rakastan sinua“. Jeesus janoi hänelle: „kaitse minun lampaitani!“ Hän janoi kolmannen kerran hänelle: „Simon, Joonaan poika, rakastatko minua?“ Pietari tuli murheelliseksi, kun hän kolmannen kerran janoi hänelle: „rakastatko minua?“ ja hän wastasi: „Herra, sinä tiedät kaikki; sinä tiedät, että minä rakastan sinua“. Jeesus janoi hänelle: „ruoki minun lampaitani! Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: kun sinä olit nuori, wyötit sinä itsesi ja menit, mihinkä tahdoit; mutta kun sinä wanhenet, ojennat sinä kätesi, ja toinen wyöttää sinut ja wie sinut, mihin sinä et

tahdo". Mutta sen hän janoi, ennustaen millä tuolemassa hän tulisi kunnioittamaan Jumalaa.

1 Joh. 4: 8; Ap. T. 20: 28.

I. 52. Pyhän kasteen asettaminen. (Mth. 28. Mrk. 16.)

Mutta Jeesuksen apostolit menivät Galileaan sille määle, jonka Jeesus oli heille määrännyt. Täällä Jeesus ilmaantui welleille, jotka luvultaan olivat enemmän kuin 500. Kun he näkivät hänet, kumarjivat he häntä. Jeesus tuli ja puhutteli apostoleitansa, janoen: „Minulle on annettu kaikki woima taiwaassa ja maan päällä. Mentyhänne ulos kaikkeen maailmaan, tehkää kaikki kansat opetuslapsiksi, kastaen heitä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettaen heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille käskenyt. Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. Ja katso, minä olen teidän kansjanne joka päiwä maailman loppuun asti“.

4äs pääkappale katekismuksesta. — Tiit. 3: 5; Ef. 5: 25—27.

I. 53. Jeesuksen taiwaaseen astuminen.

(Luuk. 24. Ap. T. 1.)

Ylösnoujemisensa jälkeen näkyi Jeesus opetuslapsillensa 40 päiwää ja puhui heille Jumalan waltakunnasta. Kun hän oli koonnut heidät Jerusalemiin, janoi hän heille: „katso, minä lähetän Isäni lupauksen teille. Mutta te olkaa Jerusalemissa siihen asti, kun te puetetaan woimalla korkeudesta. Sillä Johannes tosin kasti wedellä, mutta te kastetaan Pyhällä Hengellä, ei monen päiwän perästä. Te saatte Pyhän Hengen woiman, joka on tulewa teidän päällenne. Ja te tulette olemaan minun todistajani sekä Jerusalemissa että koko Judeeassa ja Samariassa ja sitten maailman ääriin“.

Ja Herra wei opetuslapsensa ulos Betaniaan ja nosti kätensä ja siunasi heitä. Ja kun hän oli heitä siunannut, wei pilwi hänet ylös heidän filmänsä edestä. Ja Herra otettiin ylös taiwaaseen ja istui Jumalan oikealle kädelle. Ja kun he katjelivat taiwaaseen, hänen mennessjansä, katso, heidän tykönsä seijoi kaffi miestä walloisissa waatteissa, jotka myös janoivat: „Galilean miehet, mitä te seijotte ja katjotte taiwaaseen? Tämä Jeesus, joka teiltä

otettiin ylös taiwaaseen, on niin tulewa kuin te hänen tai-
waaseen menewänkin näitte". Mutta he kumarjivat hänelle ja
palasivat öljymäeltä suuresti iloiten Jerusalemiin ja olivat aina
temppelissä, kiittivät ja kunnioittivat Sumalaa. Ja he olivat yk-
mielisesti pyhywäiset rukouksessa ja anomisessa waimojen kanssa ja
Marian, Jeesuksen äidin, ja hänen weljiensä kanssa.

2:nen uskonlappale. — Hepr. 9: 24. — „Minä uskon J:een K:een,
joka astui ylös taiwaisiin ja istuu Sumalan, J:än kaikkivaltiaan, oikealla
puolella“.

Toinen Jaksjo.

Apostolien Teot.

I & II. 54. Uuden apostolin waali. Helluntaijuhla.

(Ap. T. 1, 2, 4.)

1. Mathias walitaan apostoliksi. 2. Pyhä Henki wuodatetaan. 3. Pietarin saarna. 4. Ensimmäinen kristitty seurakunta.

I. 1. Niinä päiwinä noufi Pietari opetuslasten keskellä, joitten joukko oli kaikkiansa lähes 120 henkeä, ja sano: „miehet ja weljet, se kirjoitus piti täyttämän, jonka Pyhä Henki on Daawidin suun kautta ennen sanonut Juudaksesta, joka oli luettu meidän lufuumme ja oli saanut tämän wiran meidän kanssamme. Sillä niin on kirjoitettu: toisen pitää saaman hänen piispautensa“. Ja he asettiwat ehdolle kaks, Joosefin ja Mathiaan. Ja he rukoilivat: „Herra, joka tiedät kaikkein sydämet, otota, kumman näistä kahdesta olet walinnut saamaan apostolin wiran, josta Juudas on wilpistynyt pois“. Ja he heittiwät heistä arpaa; ja arpa lankefi Mathiaalle, joka yksimielisesti walittiin apostoliksi.

I. 2. Kun wiideskymmenes päivä (Helluntai) oli tullut, olivat he kaikki yksimielisesti koossa. Ja humaus kuului äkisti taiwaasta, niinkuin suuri tuulispää olisi tullut, ja täytti koko huoneen. Ja heille näkyiwät halaihtut kielet, ikäänkuin tuliset, jotka istuivat kunkin heidän päällensä. Ja he täytettiin kaikki Pyhällä Hengellä ja rupefiwat puhumaan muilla kielillä, niinkuin Henki antoi heidän puhua. Niin Jerusalemissa asui Juudalaisia, Sumalaa pelkääwäisiä miehiä, kaikkinaisista kansoista. Kun tämä ääni kuului, kokoontui suuri kansan paljous. Ja he ihmettelivät kaikki, sanoen keskenänsä: „eiwätkö nämä kaikki, jotka puhuwat, ole Galilealaisia? Kuinka me kufin kuulemme heidän puhuvan Sumalan suurista teoista omalla murteellamme, jossa me olemme syntyneet?“ He sanoiwat toinen toi-

jellensa: „mitä luulet tämän olewan?“ Toiset nauroivat heitä ja sanoivat: „he ovat täynnänsä makeata wiiniä“.

I. 3. Silloin nousi Pietari apostolien kanssa, korotti äänensä ja puhui: „Suudan miehet ja kaikki, jotka asutte Jerusalemissa, eivät nämä ole juowuksissa, niinkuin te luulette; sillä nyt on päivän kolmas hetki. Waan tämä on se, joka ennen on sanottu Soel-profeetan kautta: „Ja on tapahtuwa viimeisinä päivinä, että minä tahdon muodattaa Hengestäni kaiken lihan päälle. Ja tapahtuu, että jokainen, joka huutaa awuksi Herran nimeä, tulee autuaaksi“. Israelin miehet, kuulkaa näitä sanoja: Jeesuksen Nasarealaisen, sen miehen, jonka Jumala on teidän tykönnäne wahwistanut woimallisilla teoilla, ihmeillä ja merkeillä, hänet te otitte ja ristiin naulitsitte wäärin miesten kätten kautta. Waan Jumala herätti hänet kuolleista, jonka todistajat me kaikki olemme. Hän on siis korotettu Jumalan oikealle kädelle ja on saanut Isältä lupauksen Pyhästä Hengestä; hän on muodattanut tämän, jonka te nyt näette ja kuulette. Niin pitää siis totisesti kaiken Israelin huoneen tietämän, että Jumala on tämän Jeesuksen, jonka te ristiin naulitsitte, Herraksi ja Kristukseksi tehnyt“.

I. 4. Mutta kun he nämät kuuliwat, käwi se heidän sydämensä läpi, ja he sanoivat Pietarille ja muille apostoleille: „miehet, rakkaat weljet, mitä meidän pitää tekemän?“ Pietari sanoi heille: „tehtää parannus, ja antakoon jokainen kastaa itsensä Jeesuksen Kristuksen nimeen, syntien anteeksi antamiseksi, niin saatte Pyhän Hengen lahjan“. Ja monilla muillakin sanoilla todisti hän ja neuvoi heitä. Jotka siis mielellänsä ottiwat hänen sanansa vastaan, ne kastettiin; ja sinä päivänä lisääntyi lähes kolme tuhatta sielua. Ja he pyyhkiwät alati apostolien opissa ja osallisuudessa ja leiwan murtamisessa ja rukouksissa.

II. Ja niitten joukossa, jotka uskoivat, oli yksi sydän ja yksi sielu; eikä kenkään heistä sanonut mitään omaksensa; waan kaikki oli heillä yhteistä. Ja apostolit todistiwat suurella woimalla Herran Jeesuksen ylösnousemuksesta, ja suuri armo oli kaikkien heidän kanssansa. Eikä heidän joukossansa ollut myöskään yhtään tarwitsewaa; sillä kaikki, joilla oli peltaja taikka huoneita, myiwät ne ja toiwat myytyjen hinnat ja paniwat apostolien jalkain eteen; ja jokaiselle jaettiin sen mukaan kuin kufin tarwitfi. Niinpä Barnabas, eräs le-

wiitta Pyhristä, myi peltonsa ja toi sen hinnan ja pani apostolien jalkain eteen.

3:as uskonkappale. — Saf. 12: 10; Room. 8: 15, 16.

II & III. 55. Ananias ja Safira. (Ap. T. 5.)

1. Ananias rangaistaan walheesta kuolemalla. 2. Safiran käy samoin. 3. Seurakunta lisääntyy.

II. 1. Mutta yffi mies, Ananias nimeltä, Safiiran emäntänsä kanssa myi tawaransa ja kätki jotain hinnasta emäntänsä tietten ja toi osan esiin ja pani apostolien jalkain eteen. Niin Pietari sanoi: „Ananias, miksi saatana täytti sinun sydämesi Pyhän Hengen edessä walehtelemaan, koska kätkit jotakin pellon hinnasta? Etkö olisi saanut sitä pitää, kun se sinulla oli, ja se myhtynäkin oli hallusasi? Miksi sentaltaista olet sydämeesi päästänyt? Et sinä ole ihmisten, waan Jumalan edessä walehdellut“. Kun Ananias nämät sanat kuuli, lankefi hän maahan ja heitti henkensä. Ja suuri pelko tuli kaikkiin, jotka tämän kuuliwat. Niin nuoret miehet nousiwat ja korjasiwat hänet, weiwät pois ja hautasiwat hänet.

II. 2. Mutta noin kolmen hetken perästä tuli Safiirakin sifälle eikä tietänyt, mitä oli tapahtunut. Niin Pietari sanoi hänelle: „sano minulle, oletko pellon siihen hintaan myhneet?“ Hän sanoi: „olemme niinkin siihen hintaan“. Pietari sanoi: „miksi olette keskenänne sopineet Herran Henkeä kiusaamaan? Katso niiden jalat, jotka hautasiwat miehesi, owat owen edessä ja wiewät sinut pois“. Ja hän lankefi kohta maahan hänen jalkainsa eteen ja heitti henkensä. Niin nuoret miehet tuliwat sifälle ja löysiwät hänet kuolleeksi, weiwät hänet ulos ja hautasiwat hänet miehensä wiereen. Ja suuri pelko tuli koko seurakunnalle ja kaikille niille, jotka tämän kuuliwat.

III. 3. Waan apostolien kätten kautta tehtiin monta merkkiä ja ihmettä kansassa; ja joukko paljon eneni miehistä ja waimoista, jotka uskoiwat Herraan, niin että he kantoiwat sairaita kaduille ja paniwat niitä wuoteille ja paareille, että Pietarin tullessa ainoastaan hänen warjonsa olisi jonkun heistä warjonnut. Ja myös lähimäisistä kaupungeista tuotiin suuri joukko sairaita Jerusalemiin.

Ef. 4: 25.

III & II. 56. Apostolit neuwoškunnan edesjä.**Stefaanus.** (Ap. T. 5—7.)

1. Apostolit wangitaan. 2. He opettawat temppeleissä. 3. Gamalielin neuwo. 4. Stefaanus.

III. 1. Silloin nousi ylimmäinen pappi ja kaikki, jotka hänen kanssansa olivat, sadukeusten lahko, ja olivat täynnänsä kiivautta ja paistakawat kätensä apostolien päälle ja panivat heidät yhteiseen wankeihuoneeseen. Mutta Herran enkeli awasi yöllä tornin owen, wei heidät sieltä ulos ja sanoi: „menkää ja puhukaa temppeleissä kansjalle kaikki tämän elämän sanat“. Ja he meniwät warhain aamulla temppeleihin opettamaan.

III. 2. Mutta ylimmäinen pappi kutsui neuwoškunnan ja kaikki Israelin wanhimmat kokoon ja lähetti noutamaan apostoleita wankeihuoneesta. Kun palwelijat eiwät löytäneet heitä tornista, palasivat he, sanoen: „tornin me kyllä löysimme mitä warmimmasti suljetuksi ja wartijat ulkona owen edessä; mutta sen awattuumme, emme löytäneet sieltä ketään“. Kun he nämät kuuliwat, olivat he epätietoisia heistä, miksi tämä wiimeinkin tulisi. Samassa ilmoitettiin, että apostolit olivat temppeleissä opettamassa. Niin temppelein esimies meni palwelijoinensa, toi heidät suosiolla sieltä ja asetti heidät neuwoškunnan eteen. Ylimmäinen pappi kysyi heiltä: „emmekö me ole kowasti kieltäneet teitä puhumasta kansjalle tässä nimesssä? Ja katso, te olette täyttäneet Jerusalemin opetuksellanne ja tahdotte wetää meidän päällemme tämän ihmisen weren“. Niin Pietari ja muut apostolit wastasivat: „enemmin tulee kuulla Jumalaa kuin ihmisiä. Meidän isämme Jumala herätti Jeesuksen, jonka te tapoitte ja ripustitte puuhun. Hänet on Jumala korottanut oikealle kädellensä Päämieheksi ja Wapahtajaksi antamaan Israelille parannusta ja syntien anteeksi antamista“.

III. 3. Mutta kun he nämät kuuliwat, käwi se heidän sydämensä läpi, ja he pitiwät neuwoa tappaaksensa heidät. Silloin nousi neuwoškunnasta fariseus, nimeltä Gamaliel, lainopettaja, josta kaikki kansja paljon piti. Hän käski wiedä apostolit vähäksi aikaa ulos ja sanoi: „Israelin miehet, katsokaa tarkoin, mitä tahdotte tehdä näille miehille. Sallikaa heidän olla; sillä jos tämä neuwo eli teko on ihmisistä, raukee se tyhjään; waan jos se on Jumalasta, ette saata sitä tyhjäksi tehdä; (katsokaa), ettette myös olisi

Zumalaa vastaan sotiwinä". Niin kaikki mielistyivät hänen neuvonsa; ja kutsuttuansa apostolit sisälle, hosuivat he heitä ja kielsivät heitä puhumasta Jeesuksen nimesä ja päästivät heidät menemään. Niin apostolit menivät pois, iloiten siitä, että olivat mahdolliset karsimään pilkkaa Kristuksen nimen tähden, eivätkä lakanneet joka päivä temppelisä ja joka huoneessa opettamasta ja saarnamasta ewankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta.

II. 4. Mutta niinä päiwinä, koska opetuslasten luku eneni, pyysivät apostolit seurakuntaa walitsemaan seitsemän miestä almujen hoitajiksi (= diakoneiksi), jotka rukouksella ja kätten päälle panemisella vihittiin wirkaansa. Näitten joukossa oli Stefaanus, joka oli täynnä uskoa ja voimaa ja teki ihmeitä ja suuria merkkejä kansan seassa. Niin nousivat muutamat riitelemään Stefaanuksen kansa eivätkä woineet vastustaa sitä wiisautta ja Henkeä, jonka kautta hän puhui. Niin he ylltyivät kansaa sekä wanhimpia ja kirjanoppineita ja ottivat hänet kiinni ja weivät neuvozkunnan eteen ja asettivat wäärät todistajat sanomaan: „ei tämä mies lakkaa puhumasta pilkkanoja tätä pyhää sijaa ja lakia vastaan. Sillä me olemme kuulleet hänen sanowan: Jeesus Nasarealainen häwitää tämän sijan ja muuttaa säännöt, jotka Mooses meille antoi". Ja kaikki katsoivat häneen ja näkivät hänen kaswonsa olewan niinkuin enkelin kaswot. Silloin sanoi ylimmäinen pappi: „kenewätkö nämät näin?" Mutta hän wastasi ja ylisti Zumalaa siitä, että hän aina oli Israelia armollisesti johtanut Abrahamin ajoista alkaen kaikkien waiheitten läpi Salomoon saakka. Lopuksi sanoi hän: „te niskurit olette aina Pyhää Henkeä vastaan, niinkuin teidän isännekin. Ketä profeetoista eivät isänne wainonneet? He tappoivat heidät, jotka ennustivat sen Wanhurskaan tulemista, jonka pettäjät ja murhaajat te nyt olitte". Kun he nämät kuuliwat, käwi se heidän sydämiensä läpi, ja he kiristiwät hampaitansa hänelle. Mutta kun hän oli täynnä Pyhää Henkeä, katsoi hän ylös taivaaseen, näki Zumalan kunnian ja Jeesuksen seisowan Zumalan oikealla kädellä ja sanoi: „katso, minä näen taivaat awoinna ja Ihmisen Pojan seisowan Zumalan oikealla kädellä". Niin he huusiwat suurella äänellä ja tulitsiwat korwiansa ja karkasiwat yksimielisesti hänen päällensä ja ajoivat hänet ulos kaupungista ja kiwittiwät. Ja todistajat panivat waatteen sa erään nuorukaisen jalkojen juureen, jonka nimi oli Saulus. Ja he kiwittiwät Stefaanuksen, joka ru-

koili ja sanoi: „Herra Jeesus, ota minun henkeni“. Sitten hän laskeusi polwillensa ja huusi suurella äänellä: „Herra, älä lue heille tätä syntiä“. Ja tämän sanottuansa hän nukkui. Ja Saulus oli myös suostunut hänen kuolemaansa.

8:äs kästy; 7:äs rukous. — Mth. 5: 44.

III. 57 Ensimmäinen waino. Etiopian kuningattaren tawarain haltija. (Ap. T. 8.)

1. Saulus wainoo seurakuntaa. 2. Filippus Samariasfa. 3. Etiopian kuningattaren tawarain haltija.

1. Sinä päivänä nousi suuri waino seurakuntaa vastaan, joka oli Jerusalemissa; ja kaikki hajosivat ympäri Judeean ja Samarian maakuntia paitsi apostolit. Mutta Saulus häwitte seurakuntaa ja kävi huoneesta huoneeseen, otti miehet ja waimot ja panneretti heidät wankeuteen. Ja hajonneet waeltsivat ympäri ja saarnasivat Jumalan sanaa.

2. Diaakoni Filippus tuli Samarian kaupunkiin ja saarnasi heille Kristuksesta. Mutta kansa otti yksimielisesti ja tarkkaan waurin Filippuksen sanoista, kuullen ja nähden ne merkit, jotka hän teki. Ja suuri ilo tuli siihen kaupunkiin.

3. Mutta Herran enkeli puhui Filippukselle ja sanoi: „nouse ja mene lounaaseen päin sitä tietä, joka Jerusalemissa menee alas Gatsan puoleen“. Niin hän nousi ja meni; ja katso, eräs Etiopian mies, joka oli Etiopian kuningattaren tawarain haltija, oli tullut Jerusalemiin rukoilemaan ja palasi sieltä. Ja hän istui waunuisjansa, lukien Jesaja-profeettaa. Niin Henki sanoi Filippukselle: „mene lähemmäksi näitä waunuja“ Filippus juoksi lähemmäksi ja kuuli hänen lufewan ja sanoi: „ymmärrätkö mitä luet?“ Mutta hän sanoi: „kuinka minä taidan ymmärtää, ellei joku minua johdata?“ Ja hän rukoili Filippusta tulemaan ja istumaan hänen kansjansa. Mutta se, mitä hän raamatusta luki, oli tämä: „hän on niinkuin lammas, teuraaksi talutettu; ja niinkuin karitsa keritsijänsä edessä on ääneti, niin ei hänkään awannut suutansa“ (Jes. 53: 7). Niin kamaripalvelija sanoi Filippukselle: „minä rukoilen sinua, sano, kenestä profeetta näitä puhuu? itsestänsäkö wai jostakin toisesta?“ Niin Filippus rupefi hänelle tästä kirjoituksesta saarnaamaan ewangeliiumia Jeesuksesta. Matkustaessjansa tiellä tulivat he weden tykö,

ja kamaripalvelija sano: „katso, tässä on wesi; mikä estää lastamasta minua?“ Filippus sanoi: „jos sinä kaikesta sydämeestäsi uskot, niin tapahutkoon“. Hän wastosi: „minä uskon Jeesuksen Kristuksen Jumalan Pojaksi“. Niin hän käski seisauttaa waunut; ja he astuivat molemmat weteen; ja Filippus kastoi kamaripalvelijan. Ja kamaripalvelija meni iloiten tietänsä. Mutta Filippus saarnasi ewankeliumia joka kaupungissa siihen asti, kun hän tuli Kesareean, 4:äs pääkappale. — Luuk. 11: 28.

II. 58. Sauluksen kääntyminen. (Ap. T. 9.)

1. Jeesus ilmestyy Saulukselle. 2. Ananias kastaa Sauluksen. 3. Saulusta wainotaan.

1. Mutta Saulus hengitti uhkauksia ja murhaa Herran opetuslapsia vastaan ja meni ylimmäisen papin tykö ja anoi häneltä kirjaa Damaskuksen synagoogille, että keitä hywänsä hän sen suunan miehistä taikka wainoista löytäisi, ne hän weisi sidottuina Jerusalemiin.

Mutta hänen matkustaessansa ja Damaskusta lähestyessään, leimahti äkisti walkeus tairaasta ympäri häntä. Ja hän lankefi maahan ja kuuli äänen sanowan hänelle: „Saul, Saul, miksi mluua wainoot?“ Hän wastasi: „kuka sinä olet, Herra?“ Ja Herra sanoi: „minä olen Jeesus, jota sinä wainoot; thöläs on sinun potkia tutkainta vastaan“. Niin hän wapii, hämmästy ja sanoi: „Herra, mitä tahdot minun tekemään?“ Ja Herra sanoi: „nouse ja mene kaupunkiin; siellä sinulle sanotaan, mitä sinun pitää tekemän“. Mutta ne miehet, jotka hänen seuraessansa olivat, seisoivat hämmästyksissänsä; he kuuliwat tosin äänen, mutta eivät nähneet ketään. Niin Saulus nousi maasta eikä nähnyt ketään atwomilla silmillä; mutta he taluttiwat häntä kädestä ja weiwät hänet Damaskukseen. Ja hän oli kolme päiwää näkemättä, eikä syönyt eikä juonut.

2. Mutta Damaskuksessa oli opetuslapsi, Ananias nimeltä, jolle Herra sanoi näyssä: „Ananias!“ Hän sanoi: „Herra, tässä olen!“ Herra sanoi: „nouse ja mene sille kadulle, jota nimitetään suoraksi, ja kshy Juudan huoneessa Saulus Tarsukselaisista; sillä katso, hän rukoilee. Ja hän näki näyssä miehen, nimeltä Ananias, tulewan sisälle ja panewan kätensä hänen päällensä, että hän saisi näkönsä jälleen“. Niin Ananias wastasi: „Herra, minä olen kuullut

monelta lästä miehestä, kuinka paljon pahaa hän on tehnyt sinun pyhillesi Jerusalemissa". Niin sanoi Herra: „mene, sillä hän on minulle valittu ase kantamaan minun nimeäni pakanain ja kuningausten ja Israelin lasten eteen. Sillä minä tahdon näyttää hänelle, kuinka paljon hänen täytyy kärsiä minun nimeni tähden". Ananias meni ja pani kätensä hänen päällensä. Ja hänen silmistänsä putoivat kohta niinkuin suomukset, ja hän sai sillä hetkellä näkönsä taikaisin, nousi ja kastettiin.

3. Ja Saulus oli muutaman päivän opetuslasten kanssa, jotka olivat Damaskuksessa, ja saarnasi kohta synagoogissa Kristuksesta, että hän oli Jumalan Poika. Mutta Juudalaiset pitivät keskenänsä neuvoa tappaaksensa hänet ja wartioitsivat portissa yötä ja päivää. Silloin opetuslapset päästivät hänet yöllä alas muurin yli ja lasivat hänet korissa maahan. Oltuansa noin kolme vuotta Damaskuksessa ja tehdyänsä sillä aikaa matkan Arabiaan, meni Saulus Jerusalemiin. Ja hän saarnasi sielläkin pelkäämättä Herran Jeesuksen nimesä. Täällä myöskin Herra Jeesus ilmestyi hänelle näyssä ja ilmoitti, että hän lähettäisi hänet kauwas pakanain tykö. Mutta kun häntä koetettiin tappaa, weivät weljet hänet Kesareeaan ja lähettivät hänet sieltä Tarfukseen.

Ja niin oli seurakunnassa rauha, ja se wahvistui, waeltaen Herran pelossa, ja täytettiin Pyhän Hengen lohdutuksella.

Sej. 25: 39.

II. 59. Korneelius. (Ap. T. 10.)

1. Pietari Lyddassa ja Jopessa. 2. Korneeliuksen näky. 3. Pietarin näky. 4. Pietari Korneeliuksen luona.

1. Waeltaeksensa seurakunnissa, tuli Pietari myös niitten pyhien luo, jotka asuivat Lyddassa. Ja kaiikki Lyddan ja Saronan afukkaat kääntyivät Herran tykö. Täältä hän pyynnöstä meni jonkun ajan perästä Joppeen, jossa hän wiipyi kauwan aikaa, asuen Simon nahkurin luona.

2. Silloin oli Kesareeassa mies, nimeltä Korneelius, sadanpäämies, Italian sotawäen osastosta. Hän oli hurstas ja Jumalaa pelkääväinen ja koko hänen perheensä ja hän jakoi paljon almua kansalle ja rukoili alati Jumalaa. Hän näki selwästi näyssä, noin yhdeksännellä hetkellä päivästä, Jumalan enkelin tulewan tykönsä ja

fanowan hänelle: „Korneelius!“ Ja hän katseli häntä peljästyen ja sanoi: „Herra, mikä on?“ Hän vastasi: „sinun rukouksesi ja almuusi ovat tulleet muistoon Jumalan edessä. Ja nyt lähetä miehiä Joppeen noutamaan Simonia, jota kutsutaan Pietariksi; hän sanoo sinulle, mitä sinun pitää tekemän“. Kun enkeli meni pois, kutsui Korneelius kaksi palvelijaansa ja yhden Jumalaa pelkääväisen sotamiehen ja jutteli kaikki nämät niille ja lähetti heidät Joppeen.

3. Toisena päivänä, heidän matkustaessaan ja juuri kaupunkia lähestyessään, meni Pietari ylös katon päälle rukoilemaan noin kuudennessa hetkellä. Ja kun hän ifosi, tahtoi hän suurstaa. Mutta ruokaa valmistettaessa, joutui hän horrokseen ja näki taiwaan auki ja sieltä tulewan alas hänen tykönsä astian ikäänkuin suuren liinasen, joka oli neljästä kulmasta sidottu ja laskettiin alas taiwaasta maahan. Siinä oli kaikkinaisia eläimiä. Ja hänelle huudettiin: „Pietari, nouse, tapa ja syö!“ Pietari sanoi: „ei suinkaan, Herra; sillä en minä ole ikinä syönyt mitään yhteistä tahi saastaista“. Mutta ääni sanoi hänelle: „mitä Jumala on puhdistanut, älä sinä sano sitä yhteiseksi“. Ja se tapahtui kolme kertaa; ja astia otettiin jälleen ylös taiwaaseen.

4. Kun Pietari itseksensä epäili, mikä näky se olisi, niin miehet, jotka Korneelius oli lähettänyt, seisovat oven edessä kysellen, pitkö Simon, jota kutsutaan Pietariksi, siellä majaa. Kun Pietari nyt ajatteli nähyä, sanoi Henki hänelle: „katso, kolme miestä etsii sinua. Nouse siis, astu alas ja mene epäilemättä heidän kanssansa, sillä minä lähetin heidät“. Niin Pietari astui alas ja sanoi miehille: „minä se olen, jota te etsitte; mitä warten olette tulleet?“ Ja he kertoivat sen hänelle. Niin hän kutsui heidät sisälle ja otti heidät majaan.

Toisena päivänä meni Pietari heidän kanssansa; ja he tulivat Kesareeaan. Siellä Korneelius odotti heitä ja oli kutsunut kookoon sukulaisensa ja parhaat ystävänsä. Kun Pietari tuli sisälle, meni Korneelius häntä vastaan. Pietarin pyynnöstä Korneelius kertoi, mitä warten hän oli kutsunut hänet luoksensa, ja sanoi: „hywin teit, että tulit. Ja me olemme siis kaikki nyt Jumalan edessä kuulemassa, mitä Jumala on sinulle käskent“. Mutta Pietari sanoi: „nyt minä todellakin ymmärrän, ettei Jumala katso ihmisen muotoa; waan kaikissa kansoissa, joka häntä pelkää ja tekee wanhurskautta, hän on Jumalalle otollinen“. Ja

hän saarnasi heille ristiin naulitusta ja kuolleista nousseesta Kristuksesta, „josta kaikki profeetat todistavat, että jokaisen, joka häneen usko, pitää hänen nimensä kautta saaman synnit anteeksi“. Koska Pietari vielä näitä puhui, lankefi Pyhä Henki kaikkien niitten päälle, jotka puheen kuuliwat. Niin uskowaiset Juudalaiset, jotka oliwat tulleet Pietarin kanssa, hämmästyivät sitä, että pakanoihinkin muodatettiin Pyhän Hengen lahja. Sillä he kuuliwat heidän puhuvan kielillä ja ylistävän Jumalaa. Sitten sanoi Pietari: „taitaako kukaan kieltää näitä, jotka owat saaneet Pyhän Hengen niin kuin mekin, wedellä kastamasta?“ Ja hän käski kastaa heidät Herran nimeen.

Ap. T. 11: 18.

III & II. 60. Antiokia. Agrippa I:sen waino.

(Ap. T. 11, 12.)

1. Antiokian seurakunta. 2. Jaakobin mestaus ja Pietarin vangitseminen.

III. 1. Mutta ne, jotka oliwat Stefaanuksen wainosta hajonneet, waelsiwat ympäri aina Foinikiaan, Kypriin ja Antiokiaan asti, eiwätkä puhuneet sitä sanaa kenellekään, waan ainoastaan Juudalaisille. Kun muutamia Kypristä ja Kyreenestä tuli Antiokiaan, saarnasivat he ewankeliumia Herrasta Jeesuksesta myös Kreikkalaisille. Ja Herran käsi oli heidän kansansa; ja suuri joukko uskoi ja kääntyi Herran tykö. Tämä sanoma heistä tuli Jerusalemin seurakunnan korwiin, ja he lähettiwät Barnabaan Antiokiaan. Kun hän sinne tuli ja näki Jumalan armon, ihastui hän ja neuvoi kaikkia wahwalla sydämellä pyhymään Herrassa; sillä hän oli jalo mies ja täynnä Pyhää Henkeä ja uskoa. Ja suuri joukko kansaa eneni Herralle. Niin Barnabas meni Tarfukseen Saulusta etsimään ja toi hänet Antiokiaan. Siellä he sitten koko vuoden opettiwat seurakunnassa. Ja opetuslapsia ruwettiin ensin Antiokiassa kutsumaan Kristityiksi.

II. 2. Mutta sillä ajalla otti kuningas Herodes (Agrippa) muutamia seurakunnasta kiinni ja mestasi miekalla Jaakobin, Johanneksen weljen. Kun hän näki sen olewan Juudalaisille mieliksi, otti hän vielä Pietarinkin kiinni. Ja kun hän oli saanut hänet kiinni pääsiäisen aikana, pani hän hänet wankuteen, ajatellen asettaa hä-

net juhlan jälkeen kansan eteen. Mutta seurakunnassa tapahtuivat hänen puolestaan hartaat rukoukset Jumalan tykö. Ja yöllä tuli Herran enkeli ja vei Pietarin ulos wankihuoneesta. Ja hän läksi ulos ja meni toiseen paikkaan.

Pian sen jälkeen Herran enkeli löi Heroodesta, ja madot söivät hänet, ja hän heitti henkensä.

III. 61. Paawalin ensimmäinen lähetysmatka.

(Ap. T. 13—15.)

1. Paawalin wihkiminen. 2. Matka Kypriin. 3. Matka Wähään Afasiaan. 4. Paluumatka. 5. Riita ympärileikkauksesta.

1. Kun Antiokiian seurakunnassa palweltiin Herraa ja paastottiin, sanoi Pyhä Henki: „erottakaa minulle Barnabas ja Saulus siihen työhön, johon minä olen heidät kutsunut“. Paastottuansa ja rukoiltuansa, panivat he kätensä heidän päällensä ja laskiwat heidät lähtemään.

2. Ja nämät purjehtiwat Kypriin, saarnasiwat siellä Juudalaisten synagoogissa ja matkustiwat koko saaren läpi aina Paafokseen asti. Täällä kutsui maaherra Sergius Paulus Barnabaan ja Sauluksen tykönsä ja halusi kuulla Jumalan sanaa. Ja maaherra uskoi ja ihmetteli Herran opetusta. Tämän jälkeen kutsutaan Saulusta Paawaliksi.

3. Paafoksesta purjehtiwat lähetysaarnaajat Wähään Afasiaan ja tuliwat Pamfylian Pergeen, jossa Markus erkani heistä ja palasi Jerusalemiin. Sieltä he meniwät Pisidian Antiokiaan. Ja Herran sana lewisi kaikkeen siihen maakuntaan. Mutta Juudalaiset herättiwät wainon Paawalia ja Barnabasta vastaan; ja he syösiwät heidät ulos maansa ääristä.

Budistettuansa tomun jaloistansa heidän päällensä, tuliwat he Skoniumiin. Täällä he olivat kauwan aikaa ja puhuitwat rohkeasti Herrassa, joka antoi todistuksen armonsa sanoihin. Kun täälläkin Juudalaiset ja pakanat nousiwat kapinoiden heitä pilkkaamaan ja kiwittämään, pakeniwat he Lykaonian kaupunkiin ja tuliwat Lystraan. Mutta sinnekin tuli Juudalaisia Antiokiasta ja Skoniumista, jotka saattoiwat kansan kiwittämään Paawalia. He riepoittiwat hänet ulos kaupungista, luullen hänet kuolleeksi. Mutta

opetuslasten seisoesfa hänen ympärillänfä, nousi hän ja meni kaupunkiin. Toisena päivänä waelsi hän Barnabaan kanssa Derbeen.

4. Saarnattuansa Derbesfä ewankeliumia ja tehtyänfä monta opetuslapseskfi, palasiwat he Lystraan, Ikoniumiin ja Antiokiaan, wahwistaen opetuslasten sieluja, neuwoen heitä pyhymään uskosfa ja että meidän täytyhy monen waiwan kautta tulla sijalle Jumalan waltakuntaan. Ja walittuansa wanhimmat jokaiselle seurakunnalle, antoiwat he heidät Herran haltuun ja kulkiwat Pisidian läpi Pamfyliaan. Saarnattuansa Pergessä, meniwät he Attaliaan, josta he purehewat Antiokiaan. Kerrottuaansa seurakunnalle, mitä Jumala oli heidän kanssaan tehnyt, wiipyiwät he siellä opetuslasten parissfa hetken aikaa.

5. Mutta muutamat tuliwat Judeeasta ja opettiwat weljiä: „ellei teitä ympäriseikata Mooseskfen tawan mukaan, ette taida tulla autuauksif“. Silloin meniwät Paawali ja Barnabas Jerusalemiin tämän kysymyksfen tähden. Ja apostolit ja wanhimmat tuliwat kokoon ja päättiwät wastustaa tuota wäärää oppia ja antoiwat siitä todistuskfen Paawalille ja Barnabaalle jätetyssä lähetykskirjeessä.

III. 62. Paawalin toinen lähetysmatka.

(Ap. T. 16—18.)

1. Matka Wähän Afasian kautta Eurooppaan. 2. Paawali Filipisfä. 3. B. Tessalonikasfa ja Bereassfa. 4. B. Ateenasfa.

1. Sen jälkeen erkani Paawali Barnabaasta, joka meni Markusfen kanssa Kypriin. Mutta Paawali walitsi Silaan ja waelsi ympäri Syyrian ja Kilikian Derbeen ja Lystraan, jossa Timoteus yhyty heidän seuraansa. Waellettuansa Frygian ja Galatian läpi, koettiwat he mennä sekä Afasiaan että Bityniaan, waan Henki ei sallinut sitä. Ja Mysian ohitse waellettuansa, meniwät he Troakseen. Siellä Paawali näki nähyn yöllä: eräs Makedonian mies seisoi ja rukoili häntä: „tule Makedoniaan ja auta meitä“. Täydellisesti tietäen, että Herra oli kutsunut heidät sinne saarnaamaan ewankeliumia, meniwät he Makedoniaan, johon myös Luukas seurasi heitä. Kulken Traakian kautta, tuliwat he Filippiin, joka oli Makedonian maakunnan ensimmäinen kaupunki. Siellä he asuiwat Jumalaa pelkääwäisen waimon luona, joka oli Lydia nimeltään ja jonka sydämen Herra awasi ottamaan waaria siitä, mitä Paawali sanoi.

Mutta kaupungin hallitusmiehet antoivat repiä heidän waatteensa ja käskivät piestä heitä. Wankien wartija heitti heidät sisimpään torniin ja pani heidät jalkapuuhan.

Waan päivän tullessa lähettivät hallitusmiehet sanomaan: „päästä ne miehet!“ Mutta Paawali sanoi: „he owat piesset meidät julkisesti tuomitsematta, waikka olemme Roomalaisia, ja heittäneet meidät torniin ja tahtoisiwat nyt salaa isyä meidät ulos. Ei niin, waan tulkoot itse ottamaan meidät täältä ulos“. Palwelijat ilmoittivat tämän hallitusmiehille, jotka pelkäsiwät, kun kuuliwat heidän oleswan Roomalaisia. Ja he tuliwat ja rukoiliwat heitä ja weiwät heidät ulos ja pyysiwät, että he menisiwät pois kaupungista. Ja kun he oliwat nähneet weljet Sydian tykönä, waelsiwat he matkoihinja.

3. Filipistä he meniwät Tessalonikaan. Mutta epäuskoiset Juudalaiset nostiwat pahanillisen joutowäen avulla kapinan kaupungissa; ja weljet lähettiwät Paawalin ja Silaan yössä Bereeaan. Sikäläiset Juudalaiset oliwat jalompia ihmisiä kuin ne, jotka Tessalonikassa oliwat, ja ottiwat mielellänsä sanan vastaan, tutkien joka päivä raamatuita, oliwatko asiat niin. Ja moni heistä uskoi. Mutta Tessalonikan Juudalaiset tuliwat sinnekin yllyttämään kansaa. Waan weljet lähettiwät kohta Paawalin menemään mereen asti; mutta Silas ja Timoteus jäiwät sinne.

4. Saattomiehet johdattiwat Paawalin Ateenaan. Sen jälkeen Paawali tuli Korintiin. Siellä hän wiipyi 1½ vuotta, opettaen Jumalan sanaa; ja moni sekä Juudalaisista että Kreikkalaisista uskoi. Ja roomalainen maaherra Gallio suojeli häntä Juudalaisia vastaan. Korintista hän purjehti Efesuksen kautta Bereeaan. Sitten hän meni ylös Jerusalemiin, tervehti seurakuntaa ja läksi Syyrian Antiochiaan, jossa hän oleskeli hetken aikaa.

III. 63. Paawalin kolmas lähetysmatka.

(Ap. T. 18—21.)

Paawali waelsi Galatian ja Frygian maakunnan läpi, wahwistaen kaikkia opetuslapsia. Sitten hän tuli Efesukseen ja opetti sekä siellä että lähiseuduilla 2 ajastaitaa, niin että kaikki ne, jotka ympäristöllä asuiwat, saiwat kuulla Herran Jeesuksen sanan. Ja Jumala teki Paawalin kätten kautta woimallisia töitä, niin että Herran sana kasvoi ja wahwistui woimallisesti. Kun Paawali juuri

aikoi lähteä Makedoniaan, nousi Efesuksessa häntä vastaan kapina. Ja koko kaupunki tuli meteliä täyteen; ja yksi huusi yhta, toinen toista. Eikä enin osa tietänytkään, minkä tähden oli kokoon tultu.

Kapinan lakattua, jätti Paawali opetuslapsille hyvästi ja lähti Makedoniaan. Neuvottuansa siellä seurakuntia, meni hän Kreikan maalle, jossa hän oleskeli 3 kuukautta. Kun Juudalaiset wäijyivät häntä, palasi hän Makedonian kautta, oli pääsiäisen ajan Filippiissä ja meni sieltä Asiaan. Miletuksessa hän kutsui luoksensa Efesuksen seurakunnan wanhimmat ja neuvoi heitä, kuinka heidän tuli saarnata Jumalan sanaa ja ottaa waari sekä itsestään että laumasta, johon Pyhä Henki oli pannut heidät tarkastajiksi. Ja sitten hän antoi heidät Jumalan haltuun ja meni purjehtien Tyrukseen ja sieltä Kesareeaan.

Jerusalemisä ottivat weljet hänet mielellään vastaan, ja kaikki wanhimmat kokoontuivat. Kun hän oli tervehtinyt heitä, jutteli hän järjestänsä, mitä Jumala oli hänen wirkansa kautta tehnyt pakanain seasä. Ja he kunnioittivat kaikki Herraa.

III. 64. Paawalin wankeus. (Ap. T. 21—28.)

1. Paawalin wankeus Jerusalemissä. 2. Paawalin wankeus Kesareeasä. 3. Paawalin matka Roomaan.

1. Kun ne Juudalaiset, jotka olivat Asiasta tulleet Jerusalemiin, näkivät Paawalin temppelisä, kiihoittivat he kaikkea kansaa ja paiskasiwat kätensä hänen päällensä huutaen: „Säraelin miehet, auttakaa! Tämä on se mies, joka kaikkia kaikissa paikoissa opettaa vasten lakia“. Ja kun he tahtoivat hänet tappaa, sai ylimmäinen sotajoukon päämies sanan, että koko Jerusalemi oli kapinassa. Hän otti sotawäkeä ja tuli juosten heidän tykönsä. Tultuansa paikalle, otti hän Paawalin kiinni ja käski sitoa hänet kahdella kahleella ja wiedä leiriin. Kansan wäkiwallan tähden täytyi sotamiesten kantaa häntä; sillä paljon kansaa seurasi häntä, huutaen: „tempaa hänet pois!“ Ja Paawali heitettiin wankeuteen. Mutta yöllä sen jälkeen seisoi Herra hänen tykönsä ja sanoi: „ole wassä turwassä, Paawali; sillä niinkuin sinä olet todistanut minusta Jerusalemissä, pitää sinun todistanaman Roomassakin“.

2. Sodanpäämies lähetti sitten Paawalin maaherra Felixin tykö Kesareeaan. Waikka tämä huomasi Paawalin wiattomaksi, antoi

hän kuitenkin pitää hänet wankina. Koska hän myös toivoi saavansa Paawalilta rahaa, että hän olisi päästänyt hänet wapaaksi, kutsutti hän usein hänet tykönsä ja puheli hänen kanssansa. Kahden ajastajan kuluttua tuli Porkius Festus Felixin sijaan. Mutta Felix tahtoi noudattaa Juudalaisten mieltä ja jätti Paawalin olemaan sidottuna.

Juudalaiset tulivat uuden maaherran eteen Paawalia vastaan, ja Festus, joka tahtoi noudattaa Juudalaisten mieltä, sanoi Paawalille: „tahdotko mennä Jerusalemiin tutkittavaksi näistä?“ Paawali vastasi: „minä seison keisarin oikeuden edessä, ja siinä tulee minua tuomita; Juudalaisille en minä ole tehnyt mitään wääräyhttä“. Festus sanoi: „keisariin sinä turvasit, keisarin tykö saat myös mennä“. Muutaman päivän perästä tuli kuningas Agrippa (Herodes Agrippa II) Festusta tervehtimään. Hänelle Festus puhui Paawalin asiasta. Kuultuansa Paawalin oman puolustuksen, sanoi Agrippa: „kyllä tämä mies olisi taidettu päästää, jollei hän olisi turwannut keisariin“.

3. Kun nyt oli päätetty, että Paawali oli lähetettävä Roomaan, annettiin hän muitten wankien kanssa sadanpäämiehen haltuun, jonka nimi oli Julius. Paawalia seurasi matkalla Luukas ja Aristarkus Tesalonikalainen. Käytyhänsa maalla muun muassa Kreetassa, joutui haaksi, jossa he olivat, pitkällisen myrskyn waltaan ja wihdoin haaksirikoon, josta kuitenkin, niinkuin Paawali oli ennustanut, kaikki laiwalla olemat ihmiset, luvultaan 276 sielua, pelastuivat Melite (Malta) nimiseen saareen. Täällä haaksirikkoiset olivat 3 kuukautta. Saarelaiset ja Meliten maaherra Publius osottivat suurta kunniaa Paawalille ja hänen seuralaisilleen, warsinkin koska Paawalin kautta parannettiin paljon sairaita.

Kolmen kuukauden perästä purjehtivat he Syrakusan ja Keegiumin kautta Puteoliin, josta he kulkiwat jalkaisin „appialaista tietä“ myöten Roomaan. Ja Rooman kristityt meniwät heitä vastaan pitkän matkan. Tultuaan perille, jätettiin Paawali sadanpäämiehen haltuun. Mutta hänen sallittiin olla itsensä yhden sotamiehen kanssa, joka häntä wartioitfi. Ja hän oli täyteen kaffi ajastaitaa omassa palkkahuoneessansa ja otti vastaan kaikki, jotka tulivat hänen tykönsä, ja saarnasi Jumalan waltakunnasta ja opetti Herrasta Jeesuksesta Kristuksesta kaikella uskalluksella, eikä häntä yksikään kieltänyt.

Lisäys.

III. 65. Myöhemmät tiedot apostoleista.

Rahden vuoden wankeuden perästä — niin kertovat kirkoisat — pääsi Paawali wapaaksi ja teki vielä neljännen lähetysmatkan Wähään Afriaan, Makedoniaan, Kreetaan ja Hispaniaan. Sillaitaa syntyi ensimmäinen suuri waino pakanain puolelta kristityitä vastaan keisari Neeron aikana. Tässä wainossa mestattiin myös Paawali Roomassa w. 66 t. 67 Kr. j. — Samojen tietojen mukaan oli myöskin Pietari, joka saarnasi Palestiinassa, Syyriassa ja Babyloniasa, tullut Roomaan ja ollut sen seurakunnan esimiehenä jonkun aikaa ja wihdoin kärsinyt marttyrikuoleman siellä samana vuonna kuin Paawalikin. Hän ristitiin nauhlittiin, kertomuksen mukaan, pää alaspäin. — Jaakob, Herran weli, oli kauwan aikaa Jerusalemin seurakunnan johtajana. Kun maaherra Festus oli kuollut, käytti silloinen ylimmäinen pappi hywäkseen wäliajan, ennenkuin uusi maaherra tuli, ja antoi kiwittää hänet kuoliaaksi (w. 62 Kr. j.). — Apostoli Johanneksesta tiedetään warmaan, että hän loppupuolella ikäänjää oleskeli Efesuksessa. Keisari Domitiaanus ajoi hänet maanpakoon Patmos-saareen, Miletuksen edustalla. Keisari Nerva antoi hänelle palaamisluvan; ja hän kuoli keisari Trajaanuksen aikana noin 100 vuoden wanhana.

Muista Herran Jeesuksen apostoleista ei meillä ole mitään luotettawia tietoja.

II. 66. Uuden Testamentin pyhät kirjat.

Ne kirjat, jotka muodostawat niin kutsutun Uuden Testamentin, puhuwat uudesta liitosta, jonka Jumala teki Kristuksen kautta koko ihmiskunnan kanssa Golgatalla. Ne owat kaikki kirjoitetut kreikan kielessä ja owat apostolien tahi heidän oppilastensa kirjoittamat.

I. Historialliset kirjat:

1) 4 Ewankeliumia, joita nimitetään niin siitä syystä, että ne sisältäwät sen sulosanoman (= ewankeliumin), että Jumalan Poika on kärsimisellessään ja kuolemassaan pelastanut ihmiskunnan synnistä. Tekijöitten nimien johdosta nimitetään ne: a)

Matheuksen ewankeliumi, jonka tekijä oli ollut publikaani ja sittemmin tuli apostoliksi; b) Markuksen ewankeliumi, jonka tekijä oli Barnabaan sisaren poika ja Paawalin seuraaja hänen ensimmäisellä lähetyksensä matkallaan, sittemmin Pietarin seuraaja; c) Luukkaan ewankeliumi, jonka tekijä oli lääkäri ja Paawalin seuraaja hänen matkoillaan; d) Johanneksen ewankeliumi, jonka tekijä oli apostoli. Kaikki kertovat he meille Herran Jeesuksen maallisen elämän vaiheita. 2) Apostolien Teot, joka on Luukkaan kirjoittama. Luukas alkaa tässä kertomuksensa Paavaltajan taitavaan astumisesta ja jatkaa sitä Paawalin roomalaiseen wankuteen saakka. Siis on uudessa Testamentissa 5 historiallista kirjaa.

II. Opetuskirjat:

Nämät ovat kaikki lähetykskirjeitä (= epistoloita) joko koko seurakunnille taikka yksityisille kristityille ja sisältävät opetuksia uskosta ja kristillisestä elämästä sekä neuvoja ja waroituksia. Epistolat ovat: 1) Roomalaisille; 2) 2 Korinttilaisille; 3) Galatialaisille; 4) Efesiläisille; 5) Filippiläisille; 6) Kolossilaisille; 7) 2 Thessalonikalaisille; 8) 2 Timoteukselle; 9) Tiitukselle; 10) Filemonille; 11) Heprealaisille; 12) 7 katoollista eli yleistä kirjettä: a) 2 Pietarin; b) 3 Johanneksen; c) Jaakobin ja d) Juudaksen epistola. Siis yhteensä 21 opetuskirjaa. 13 ensimmäistä on Paawali kirjoittanut; epistoloita Timoteukselle ja Tiitukselle nimitetään Pastoraali- l. Paimenkirjeiksi. Heprealaisepistolaa kirjoittajaa ei tunneta.

III. Profeetallinen kirja:

Noina tällainen on Johanneksen Ilmestys, jonka apostoli Johannes on kirjoittanut ja jossa hän onertonut meille nähtynsä Patmos-saarella.

Nämät kirjat, luvultaan yhteensä 27, koottiin wähitellen yhteiseksi kokoelmaksi. Vuonna 393 pidetyssä kirkonkokouksessa Hiposissa hyväksyttiin yllämainitut 27 kirjaa Jumalan hengen waiikutuksesta kirjoitetuiksi kirjoiksi ja otettiin semmoisina Uuden Testamentin Raamoniin. Sen jälkeen ei kristillinen seurakunta ole lisännyt niihin mitään eikä ottanut niistä mitään pois.

2 Tim. 3: 16, 17.

Raamatun Historian Aikataulu.

ennen Kr.

1. Vanha Testamentti.

4000	Luominen. Adam.
2400	Wedenpaifumus. Noaf.
2000—1800	Patriarkkain aikakausi.
1900	Jaakob muuttaa Egyptiin.
1851	Joosef † 110 vuoden vanhana.
1572	Moosoksen syntymä.
1500	Mooses vie Israelin Egyptistä.
1460	Joosua menee Jordanin yli.
1400—1100	Tuomarien aika.
1075	Saul kuningas.
1055—1015	Daawidin hallitus aika.
1015—975	Salomon hallitus aika.
1000	Salomon temppelin valmistus.
975	Waltakunnan jako.
900	Ahab ja Elija. Josafat Juudas sa.
800	Jerobeam II Israelin kuningas. Ufija Juudas sa.
722	Israelin waltakunnan häwiö. Assyrialainen wankeus. Hiskija Juudas sa.
609	Josija †.
606	Nebukadneesar ensi kerran Jerusalemissa. Ensimmäiset wangit (Daniel) wiedään.
606—536	Baabelin wankeus.
599	Nebukadneesar toisen kerran Jerusalemissa. Hefekiel.
588	Jerusalem in walloitus. Juudan waltakunnan häwiö.
536	Serubbaabel.
516	Uusi temppeli walmis.
458	Ezra.
445	Rehemia. Malafia.

332	Meksanteri Suuri valloittaa Palestiinan maan.
323—203	Juudalaiset Egyptin wallan alaisina.
203—142	Juudalaiset Syyrian wallan alaisina.
167	Makkabealaisten kapina alkaa.
161	Juudas Makkabi †.
142	Simon etnarffi ja ylimmäinen pappi.
40	Herodes Suuri kuningas.
4	Jeesus Kristus syntynyt.

2. Uusi Testamentti.

Kr. j.	
25—36	Pontius Pilaatus maaherrana Judeassa.
27	Johannes Kastaja saarnaa.
27—30	Jeesuksen julkinen vaikutus.
30	Jeesuksen kuolema, 33 vuotta hänen syntymisensä jälkeen.
35	Sauluksen kääntyminen.
39	Herodes Agrippa I Tetrarkka.
44	Saakob vanhempi †.
45—47	Baawalin ensimmäinen lähetysmatka.
50	Seurakuntakokous Jerusalemissa.
52	Agrippa II kuningas.
51—54	Baawalin toinen lähetysmatka.
55—59	Baawalin kolmas lähetysmatka.
59	Baawalin wankeus alkaa.
59—61	Wankeus Kesareessa. Feliks.
61	Festus. Baawalin matka Roomaan.
62	Baawali tulee Roomaan. Saakob vanhurskas †.
66 t. 67	Baawali †. Pietari †.

Syhyt Palestiinan Maantieto.

1. **Maa.** Palestiina l. Kanaan, luwattu maa, rajoittuu P:ssä Libanonin ja Hermonin vuoriin, L:ssä Wälimereen, E:ssä Arabian ja S:ssä Syyrian torpiin sekä Lu:ssa Foinikiaan. Naapurikansoja oli: Lo:ssa Filistealaiset, E:ssä Amalekilaiset ja Edomealaiset, Ka:ssa Moabilaiset, Midianilaiset ja Ammonilaiset. Idässä, Eufrat ja Tigris wirtojen välillä ja wieresä, oliwat Mesopotamia (wirtojen välillä), Assyhyria (Tigrisin itäpuolella, pääkaupunki Niinewee) ja Babylonina (myös Siinear, osaksi Eufraatin lounaisella puolella, pääkaupunki Babylon). Lo:ssa, Arabian kowen toisella puolella, oli Egyptin maa, jonka koillisessa osassa (Gosen) Jaakob perheineen asui.

2. **Wuoret.** P:ssä oli Libanon ja Hermon; Jordanin länsipuolella: Tabor, Karmel, Gilboa, Efraimin wuori (jossa Garitjim); länsipuolella kuollutta merta: Juudan wuori (jossa Oljymäki); itäpuolella kuollutta merta: Nebo.

3. **Wesistöt.** Maan pääwirta on Jordan, joka alkaen pohjoisista wuorista juoksee Meromin ja Genesaretin (Galileaan l. Tiberiaan meren) läpi ja laskeuu kuolleeseen mereen. Sen laakso on maan matalin paikka. Idästä laskeuwat Jordaniin Jarmuf, Krit ja Jabbof. Kuolleeseen mereen laskeuu myös Kidron, Wälimereen Riison.

4. **Maan jako.** Walloitetuuaan Kanaanin maan, jakoi Joo-sua sen 12 osaan Israelin sukukuntien mukaan. Salomon kuoleman jälkeen jaettiin maa kahteen kuningaskuntaan, Israelin ja Juudan waltakuntaan. Wapahhtajan aikaan oli maa jaettu 4:ään maakuntaan: 1) Jordanin länsipuolella: Judeea, Samaria ja Galileea; 2) itäpuolella Jordania: Perea.

1) Judeeassa, joka käsitti Juudan, Simeonin, Benjaminin, Danin ja osaksi Efraimin suwun maat, oliwat seuraawat kaupungit merkittisimmät: Gatsa, Hebron, Betlehem, Jerusalem (rakennettiin neljälle kunnaalle: Beseta, Akra, Siion ja Moria), Jeriko, Beetel, Joppe ja Kesareea.

2) Samariassa, maan keskiosassa, joka käsitti pohjoisosan Efraimin suwun ja länsiosan Manassjen suwun sekä suurimman

osan Jsaskarin suvun maasta, olivat tärkeimmät kaupungit: Siilo, Siikem ja Samaria.

3) Galileeassa, joka käsitti Sebulonin, Asserin ja Naf-talin suvun maat sekä osan Jsaskarin suvun maasta, olivat seuraavat paikat tärkeimmät: maakunnan keskiosassa: Nain, Nasaret, Naana ja Sisreel ja Genesaretin rannalla: Tiberias, Magdala, Betsaida ja Kapernaum.

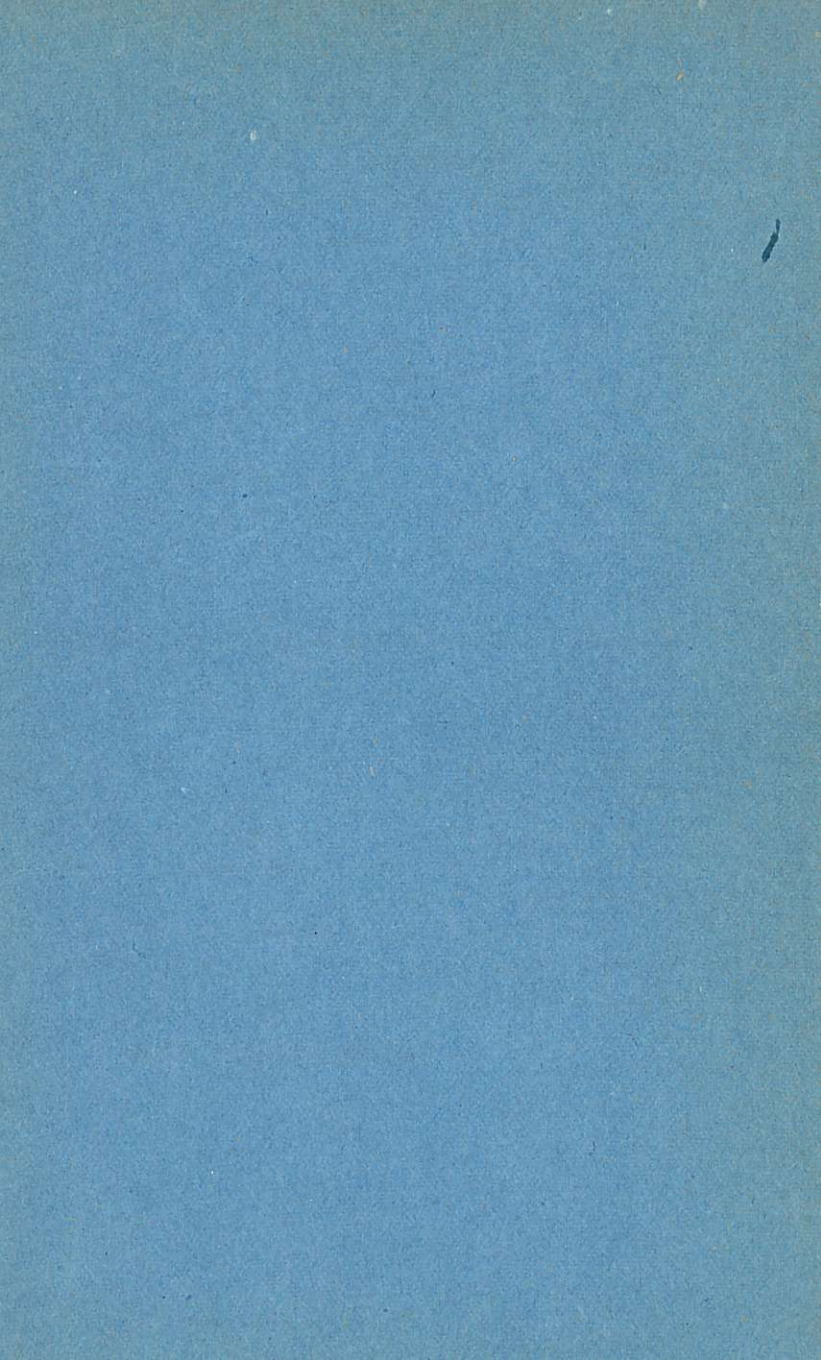
4) Perea sisälsi Ruubenin ja Gadin suvun maat sekä puolen Manasshen suvun maasta. Kaupungit: Dan, Gadara, Makäáros, Kesareea (Filippi) ja Betsaida Julias.

5. **Asukkaat.** Maan alkuaasukkaat, Kananealaiset, hävi-sivät vähitellen, kun Israeililaiset (Israelin lapset, Heprea-laiset, Juudalaiset) valloittivat maan. Salmanassarin toimen kautta siirrettiin maahan Assyyrialaisia, jotka sijoittuivat maan asu-janten kanssa, ja niistä tuli sitten Samarialaisten kansa. Asukas-luku oli Daavidin ja Salomon aikoina 5 miljoonaa, Wapahhtajan aikana 2—3 miljoonaa.

Maan suurin pituus P:sta E:ään oli noin 246 kilometriä, sen suurin leveys lännestä itään noin 150 kilometriä ja sen awa-ruus noin 29,500 neliökilometriä.

Opettaja Karl Ervastian Raamatun historiasta kansakouluille ovat kaikki tuomiokapitulit lausuneet, että se on erittäin sopiva käytettäväksi uskonnonopetuksessa kansakouluissa.

Kansakoulun lehti lausuu siitä seuraavasti:

„Meidän kansakoulualalla työskentelevien sopii iloita tästäkin kirjasta“.

„Oloita tulee, että näin hyvä kirja on laskea lasten käsiin. Levittäköön kirja Jumalan tuntemista kansamme kesken!“

Kirja onkin saavuttanut suurta suosiota opettajien puolelta ja lyhyessä ajassa on suuri painos loppunut.

Saman tekijän „Raamatun historia oppikouluille“ ja „Kristillinen uskonto-oppi“ ovat otetut käyntäntöön melkein jokikisessä koulussa, jonka piiriin ne kuuluvat.

Rukouskirja ensi sijassa kouluja warten kirj. A. Nuwinen.
Hinta 90 p.

Lasikuoppi eli lyhyillä ohjeilla varustettu esimerkkikoelma, sisältävä 1252 opetuksen menoon sovitettua laskuesimerkkiä. Kansakouluja warten kirjoitti R. Oksanen. Kolmas korjattu ja laennettu painos. 127 siv. Hinta ainoastaan 80 p. Tulostkirja myydään eri wihkona. Hinta 25 p.

Hywin monessa opettajien piirikoukussa on lausuttu ismi erittäin kiittäviä armosteluja tästä kirjasta. Se onkin hywin suuresti lewinnyt ja yleisesti käytetty kirja.

Kustannusosakeyhtiö Otawa.
